INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

HAJDÚNÁNÁS

2012-2020

1.2

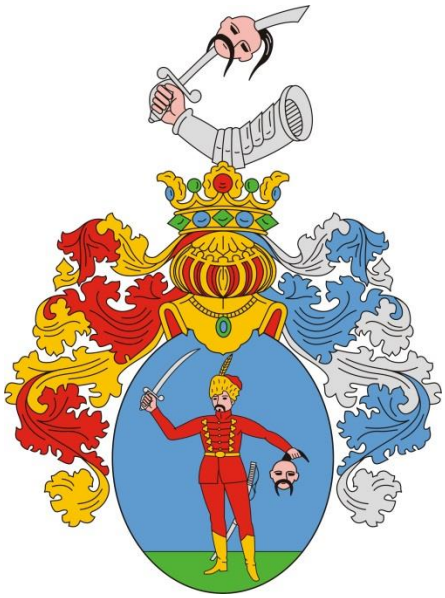

HROD
Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központ

Hajdúnánás polgárainak bevonásával

2012. november

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

HAJDÚNÁNÁS

2012-2020

Készítette a

HROD
Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központ

Hajdúnánás polgárainak bevonásával, a HROD komplex közösségi településfejlesztési programjának keretében

Igazgató: Ditzendy Károly Arisztid

Szerkesztette: Ditzendyné Frank Mariann
fejlesztési igazgató
Beke Márton
szakmai igazgató

Tervezők: Bágya János
területfejlesztési szakértő
Herpainé Márkus Ágnes
stratégiai fejlesztő, szociálpolitikus
Cs. Nagy Ágnes
közösségfejlesztő

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló 6
1.1. Hosszú távú jövőkép 7
1.2. Hajdúnánás, az önrendelkező város 7
1.3. Fejlesztési irányok 8
1.4. Önrendelkező, autonóm város 8
1.5. Az Észak-Hajdúság központja, széles kapcsolatrendszerrel 8
1.6. Értékek és hagyományok megbecsülése 8
2. Keretek, előzmények 11
2.1. A közösségi tervezés folyamata, tematikája 12
2.1.1. A tervezés fejlesztési fókuszai 12
2.1.2. A tervezési folyamat résztvevői 12
2.1.3. A közösségi tervezés főbb állomásai 13
2.2. Nyilvánosság 13
3. Elemzés 14
3.1. A város szerepe a településhálózatban 14
3.1.1. A város vonzáskörzetének bemutatása 14
3.1.2. A város szerepe a térségi munkamegosztásban 20
3.2. A város egészére vonatkozó helyzetelemzés 21
3.2.1. Városszerkezet 21
3.2.2. Gazdaság 23
3.2.3. Társadalom 41
3.2.4. Települési környezet 53
3.2.5. Közszolgáltatások 69
3.2.6. Korábbi fejlesztések 101
3.2.7. Összegzés 104
3.3. Városrészek elemzése 107
3.3.1. Településszerkezet 108
3.3.2. Városrészek története, kialakulása 108
3.3.3. Városrészek jellemzői, sajátosságai (társadalom, gazdaság, környezet, infrastruktúra) 111
3.3.4. Városrészek funkcióellátottsága 118
3.3.5. Városrészi SWOT elemzések 133
4. Stratégia 141
4.1. Hosszú távú jövőkép 147

4.2. Fejlesztési irányok 148
4.2.1. Önrendelkező, autonóm város 148
4.2.2. Észak-Hajdúság központja, széles kapcsolatrendszerrel 148
4.2.3. Értékek és hagyományok megbecsülése 148
4.3. Célok a város egészére és a városrészekre vonatkozóan 149
4.4. Tervezett beavatkozások (szolgáltatásfejlesztések, beruházások, egyéb programok, projektek) 151
4.4.1. Akcióterületek kijelölése 151
4.4.2. Az akcióterületekre vonatkozó fejlesztések 154
4.4.3. Az akcióterületeken kívüli fejlesztések 164
4.5. Fenntarthatósági szempontok 165
4.5.1. A fenntartható környezeti fejlődés programja 165
4.5.2. Az anti-szegregációs program 165
4.6. A stratégia koherenciája, külső és belső összefüggései 167
4.6.1. Településfejlesztési koncepció, településrendezési terv 167
4.6.2. Ágazati vagy tematikus stratégiák 169
4.6.3. Az önkormányzat gazdasági programja 170
4.6.4. Települési környezetvédelmi program és más környezetvédelmi tervek 171
4.6.5. Területi fejlesztési tervdokumentumok 172
4.7. A stratégia megvalósításának főbb kockázatai 173
5. Megvalósítás 175
5.1. A célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek 175
5.1.1. Tervalku 175
5.1.2. Városmarketing tevékenység 175
5.1.3. Mezőgazdasági vállalkozások támogatása, új vállalkozások létrejöttének segítése 176
5.1.4. Nem fejlesztési jellegű célok 176
5.2. Az integrált városfejlesztési stratégia megvalósításával kapcsolatos szervezeti elvárások 181
5.2.1. Stratégiai szint 182
5.2.2. Operatív szint 182
5.3. Partnerség 183
5.3.1. Egyes szakpolitikai területek koordinációja, kapcsolatépítés 183
5.3.2. Civil, egyházi és piaci szervezetekkel való együttműködés 185
5.3.3. Térségi együttműködés, településközi koordináció 187
5.4. Ingatlangazdálkodási koncepció elkészítése 188

5.5. A további fejlesztések kapcsolódása a stratégiához 194
5.6. A stratégia megvalósulásának monitoringja, felülvizsgálata 196
6. Ábrák és táblázatok jegyzéke 198
6.1. Ábrák jegyzéke 198
6.2. Táblázatok jegyzéke 199

Vezetői összefoglaló

Hajdúnánás Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS) 2012 őszén készült, Hajdúnánás Város Önkormányzata Képviselő-testületének döntése értelmében. A stratégiát a Képviselő-testület megbízásából a HROD készítette. Olyan módszert választottak, amely túlmutat a megszokott stratégiakészítésen, és nem csupán statisztikákat és az eddigi dokumentumokat elemezték, hanem közösségi stratégiai tervezés zajlott. Ennek a folyamatnak a keretében a stratégiaalkotást megalapozó közösségi műhelyeken közel 150 ember vett részt. Eközben a város valamennyi, a közelmúltban készült stratégiája, fejlesztési koncepciója feldolgozásra került, és azok szakterületi, részterületi megközelítéseit integrált módon egymáshoz illeszti jelen stratégia. A város helyzete az itt élő aktív polgárok és helyben dolgozó szakemberek, az önkormányzat és intézményeinek munkatársai bevonásával került feltárásra, statisztikák és adatok alapján. A módszertani elvárásoknak megfelelően a legfrissebb rendelkezésre álló, tehát 2001-es Népszámlálás adatai jelentették az alapot. Sajnálatos módon a legutóbbi, tehát a 2011-es népszámlálás adatai még nem kerültek teljes mértékben feldolgozásra. Emiatt igen sok esetben a Polgármesteri Hivatalban rendelkezésre álló adatok kerültek megjelenítésre, valamint munkaügyi és egyéb szervezetek adatgyűjtései.

Emiatt a sokféle, időben jelentős eltéréssel született adatsorok miatt feltétlenül indokolt az IVS helyzetelemzésének aktualizálása, amint a 2011-es népszámlálási adatok hozzáférhetővé válnak. Ezen a helyzeten sem az önkormányzat, sem a stratégiát kidolgozó szakemberek nem tudtak változtatni, ezért egy kemény külső korlátnak, adottságnak kell tekinteni. Még egy szempont alátámasztja azt a javaslatot, hogy az IVS jelenlegi elfogadása után indokolt 1-2 éven belül felülvizsgálni, ez pedig az európai uniós fejlesztési források változása. A 2007-2013-es pénzügyi ciklus utolsó éve kezdődik, ennek az időszaknak a forrásai a következő évtől már nem lesznek elérhetőek, ám a 2014-2020-as időszakról még nem születtek döntések, csupán irányvonalak állnak rendelkezésre. Ezért indokolt mindenképpen a helyzetelemzésnek a 2011-es Népszámlálás adataival való frissítését követően a stratégia és a konkrét fejlesztési elképzelések aktualizálása és hozzárendelhető források térképével történő kiegészítés.

E módszertani és további felhasználásra vonatkozó bevezető után röviden a helyzetelemzés legfőbb megállapításai:

- Hajdúnánás sajátos településszerkezete, természeti és épített környezete, hajdú hagyományai megőrzésre méltó értékek.

- A város életében alapvetően fontos a mezőgazdaság, a kapcsolódó feldolgozóipar és szolgáltatások.
- A termálvíz és többi természeti kincse védelmet érdemel, lakossági, turisztikai, energetikai felhasználásánál fontos szempont a környezet védelme is.
- A város társadalma biztosítja azokat a lehetőségeket, amelyek élhetővé teszik Hajdúnánást, az intézmények működését és fejlesztését.
- A Bocskai Korona és más, a város társadalmát és gazdaságát erősítő kezdeményezések valódi eredmények.
- Munkalehetőség kevesebb van, mint amire szükség lenne, ezek megteremtését részben a mezőgazdaság, annak feldolgozóipara, kisebb mértékben a gyógy- és egészségturizmus, valamint a kapcsolódó, még hiányzó szolgáltatások jelenthetik.
- A civil élet sokszínű, és minden réteg, csoport szempontjaira, egymásra kölcsönösen tekintettel vannak. A munkát nagyra becsüli a város társadalma, és minden tagjától elvárja.
- A város infrastruktúrájában vannak még hiányosságok, intézményi infrastruktúra állapota, a kerékpárutak, a vízelvezetők, Tedej ivóvíz és csatornarendszere, a közparkok és a közösségi terek, pl. új sportcsarnok, stb. hiányoznak.

1.1. Hosszú távú jövőkép

A közösségi, társadalmi tervezési folyamat során különböző összetételű és érdekeltségű lakossági csoportok által megfogalmazottakból állt össze az a jövőkép, ami a város egy későbbi, vágyott és lehetséges képét festi meg. A jövőkép hosszabb távon, 20 éves távlat nagyságrendjében elképzelt és elérhető lehetőséget fogalmaz meg, a lehetőségekből kiindulva, a város lakóinak igényeit összefogva.

1.2. Hajdúnánás, az önrendelkező város

Hajdúnánás az Észak-Hajdúság oktatási, kulturális, technológiai, szabadidős, idegenforgalmi és gazdasági központja. Széles együttműködési rendszerrel bír a Kárpát-medencében, európai és nemzetközi szinten is.

Gazdasága, piaca és energiaellátása nem kiszolgáltatott. A helyben megtermelt áru magas hozzáadott értékkel és széles felvevő piaccal bír. A település minden lakójának a megélhetése biztosított. A magas foglalkoztatottság alapja az erős, helyi gazdaság.

A település vagyona kulturális, gazdasági és környezeti téren is növekvő. Megtartó képessége, vonzása és visszavonzása erős. Erős középréteggel rendelkezik. Tudásbázisa egyre szélesedik, és a gazdaságot szolgálja. Biztonságos város, megtartja békés, kisvárosias jellegét.

1.3. Fejlesztési irányok

A jövőkép akkor válik elérhetővé, ha nem csupán egy szép vízió, hanem konkrét napi és hosszabb távú cselekvések sora mutat olyan irányokba, amelyek e vízió valóra válását elősegítik. A fenti jövőkép megvalósítása érdekében a következő irányokban történnek fejlesztések:

1.4. Önrendelkező, autonóm város

Hajdúnánás nagyszerű természeti adottságai lehetővé teszik, hogy a város megtermelje élelmiszerigényének nagy hányadát, ipari (különösen feldolgozóipari és ehhez kapcsolódók szállítási, stb.) tevékenységeit megerősítve a munkahelyek segítségével is javítsa lakóinak jövedelmi helyzetét, amivel saját belső piacát is megerősítheti. A hajdú öntudatra alapozott és azt értéknek tekintő és értékként kezelő hozzáállás az élelmiszer és gazdasági önellátás mellett lépéseket tesz az energetikai önrendelkezés felé, a termálvíz és a mezőgazdasági hulladékok energetikai hasznosítására is.

1.5. Az Észak-Hajdúság központja, széles kapcsolatrendszerrel

Hajdúnánás helyzeténél fogva központi szerepet tölt be Észak-Hajdúság életében, az élet számtalan területén. Ennek megfelelően kiépült intézményrendszerrel, széles és messzire nyúló partnerségi kapcsolatokkal rendelkezik a város. Megtalálhatóak azok a szolgáltatások, amelyek az ott élők mindennapjait segítik és élhetővé teszik, biztosítják az oktatás, az egészségügy, a segítő humán szolgáltatásait és a mindennapok alapvető közösségi infrastruktúráját, az intézményeket, szervezeteket.

1.6. Értékek és hagyományok megbecsülése

A város egyedi képe, ami naponta szembesíti az ott élőket és arra járókat a több évszázados hajdú hagyományokkal jelentik azt az erőt, amibe kapaszkodva egyaránt becsülete van itt:

- a természetnek, az élővilágnak, a termálvíznek, a környezetnek egyaránt,
- a múltnak, emlékeinek, a kunhalmoktól a városszerkezetig, a hagyományokon és új, közösségi-társadalmi eseményekig,
- és minden embernek, aki itt él, egyaránt.

<table>
<tr><th colspan="4">TEMATIKUS CÉLOK</th></tr>
<tr><th>Autonóm város</th><th colspan="2">Központi szereppel és sokrétű külső kapcsolatrendszerrel bíró város</th><th>Hagyományokat őrző és értékeket tisztelő város</th></tr>
<tr><td>Energia, víz, élelmiszer terén a lehető legnagyobb önellátás elérése felé tart Hajdúnánás, belső piaca és élelmiszeripari feldolgozó képessége megerősödik</td><td colspan="2">Erős és az igényeket kielégítő, jól működő közintézményrendszerrel, infrastruktúrával és szolgáltatásokkal rendelkező város szolgáltatásait az Észak-Hajdúság lakói is igénybe veszik, és nemzetközi kapcsolatainak köszönhetően a fenntartható város ideájával összeegyeztethető turisztikai potenciálja nő</td><td>A hajdú múlt értékei továbbélnek, és a múltját, hagyományait, a természetet és az itt élő embereket tiszteli a helyi társadalom</td></tr>
<tr><th>Belváros</th><th>Két gyűrű közötti övezet</th><th>Nagykörúton kívüli terület</th><th>Tedej</th></tr>
<tr><td>A belváros a közszolgáltatások központjaként megerősödik. A lakótelepi környék megújulásával vonzóbbá és élhetőbbé válnak a zsúfoltabb lakóövezetek.</td><td>A lakóövezetek élhetőek, biztonságosak és elérhetőek, zöld környezet teszi élhetőbbé.</td><td>A mezőgazdasági, ipari és turisztika munkalehetőségeket biztosító cégek, szervezetek a helyi lakossággal és a környezet megóvásával összhangban fejlődnek.</td><td>A helyi lakosság életminőségét szolgáló közművek és lehetőségek elérhetővé válnak, a termelő cégek, vállalkozások tovább erősödnek</td></tr>
</table>

1. táblázat: Tematikus célok

A jövőkép alapján kitűzött célokhoz illeszkednek azok a fejlesztések, amelyeket a közösségi tervezési folyamatra alapozottan a város megfogalmazott. Ezek a fejlesztések egyaránt szolgálják az egyes városrészek, valamint a város egészének érdekeit. E fejlesztések között vannak olyanok, amelyek a város egyes területeinek összehangolt megerősítését szolgálják valamint olyan, pontszerűnek nevezett fejlesztések, amelyek jelenleg meglévő hiányok konkrét pótlását illetve szakterületekhez kapcsolódó fejlesztéseket szolgálják. Ezen fejlesztési elképzelések pontosítása is indokolt a közeli felülvizsgálat során, a bevonható külső források függvényében.

Összehangolt, integrált beavatkozások közül a város hármat is tervez.

Funkcióbővítő akcióterületi terv I-II: ennek keretében a termálfürdőtől a városba érkező útvonalak által lehatárolt területnek és Tedej városrésznek a teljes, helyi lakosságot és az idegenforgalmat egyaránt kiszolgáló infrastruktúra, szolgáltatások, közösségi terek megújítása szükséges.

Szociális városrehabilitáció: a panelházas lakótelep és a Belváros észak-keleti, rosszabb állapotú és a város bérlakásainak nagy részét lefedő terület megújítása, szociális bérlakások kialakítása, ehhez kapcsolódó parkosítás, parkolóhelyek kialakítása és a piac megerősítése tartozik ide.

A többi tervezett fejlesztés, amely egy bővíthető lista:

- megújuló és geotermikus erőmű létesítése
- feldolgozóipar fejlesztése
- öntözési csatornahálózat felújítása, újak kialakítása
- városi szintű turisztikai egyesület létrehozása
- új, többfunkciós, komplex közösségi igényeket kielégítő városi sportcsarnok létrehozása, fedett lovarda kialakítása, stb.
- városi kulturális intézmény bővítése
- nagy sávszélességű informatikai gerinc kiépülése
- buszpályaudvar
- az orvosi rendelőintézet megújítása
- piac fejlesztése
- turisztikai szálláshely fejlesztése
- turista útvonalak kialakítása a városban
- turisztikai termékcsomagok létrehozása
- a fürdő és a belváros kapcsolatának megerősítése
- fecskeház fiatal családoknak
- valamint a tematikus és városrészi célok között megjelölt közintézményi, infrastrukturális, közösségi, gazdasági stb. fejlesztések.

A fejlesztések megvalósításában kulcsszerepet játszik a város vezetése, de a megkezdett társadalmi közösségi tervezési és fejlesztési folyamatba illeszkedően. A várt eredmények és hatások elérésének feltétele a város vezetésének és intézményeinek munkája, ami a helyi társadalom és gazdaság szereplőivel egyeztetett folyamatban, intézményeiben történik. Ennek kereteit és a szükséges teendőket szintén részletezi az Integrált Városfejlesztési Stratégia.

Keretek, előzmények

A közösségi tervezés gondolata – azaz, hogy Hajdúnánás fejlesztési terve ne csupán mérnöki, szakértői asztalokon, számítógépeken, hanem a helyben lakók bevonásával, az ő és közösségeik részvételével valósuljon meg 2011-ben merült fel. A HROD Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központ ennek alapján állította össze, és tett javaslatot annak megvalósítására.

Hazánkban már több éve készülnek Integrált Városfejlesztési Stratégiák. Többségük azonban – az eredeti célokkal ellentétben – egyrészt túlságosan formalizált, elavult adatokon és forrásokon nyugvó, szemléletében korszerűtlen, másrészt az érintettek, azaz a települések lakosainak aktív közreműködése nélkül - „íróasztal mellett" - elkészülő dokumentum. Alkalmatlanok tehát arra, hogy az elkészítésükért felelős települések valódi stratégiai terveiként működjenek az elkövetkező években.

A Hajdúnánáson elkészülő IVS ezekkel szemben arra az állításra épül, hogy a fejlesztési irányok meghatározása nem lehetséges a helyben élők lehető legszélesebb köre gondolatainak, szándékainak, terveinek ismerete nélkül. A helyzetet, a szükségleteket ugyanis senki nem ismeri náluk jobban. A „megismerés" mellett fontos az is, hogy a lakosok és közösségeik tevékeny részesei legyenek a fejlesztési irányok megalkotása teljes folyamatának. A célok így lesznek közösek és remélhető az, hogy megvalósításukért a képviselőtestület és az önkormányzati intézmények mellett az egyes emberek, a civil közösségek és a vállalkozások is felelősséget éreznek majd.

Az integrált városfejlesztési stratégia elkészítésének folyamata a jövőben más települések számára is példaértékű lehet, ami hozzájárulhat a város hírnevének növeléséhez. A megfelelően összeállított, a problémákra és a fejlesztési lehetőségekre kellő pontossággal rámutató városfejlesztési stratégia megalapozhatja továbbá Hajdúnánás sikerességét az Európai Unió által finanszírozott pályázatok terén, amire nagy szüksége lesz az elkövetkezendő években.

2.1. A közösségi tervezés folyamata, tematikája

2.1.1. A tervezés fejlesztési fókuszai

A tervezési folyamat során az alábbi főbb tématerületeket érintjük. A tématerületeket az önkormányzat közszolgáltatás-szervezési, közigazgatási kötelezettségeit, feladatait figyelembe véve határoztuk meg.

1. ábra: Fejlesztési fókuszok

2.1.2. A tervezési folyamat résztvevői

Stratégiai Programirányító Csoport

A tervezési folyamat közösségi aspektusának garantálása érdekében – az önkormányzat által felkért személyekből – megalakítandó a Stratégai Programirányító Csoport. E csoport fogadja el a tervezési folyamat menetrendjét, fogalmaz meg szakmai javaslatokat azzal kapcsolatban, ellenőrzi az előrehaladását és tesz javaslatot az esetleges módosításokra, korrekciókra.

Közösségi tervező műhelyek

A településfejlesztési koncepciók időtávja 15-20 év. Kiemelt jelentősége van tehát a település meghatározó személyiségei, véleményformálói konszenzusának, hiszen csak ekkor remélhető a célok és az azok megvalósulását szolgáló programok, projektek, partnerségek és együttműködések folytonossága. Széleskörű konszenzus akkor alakítható ki, ha

- a tervezési folyamatban a lehető legkorábbi időpontjától a lehető legtöbben részt vesznek;

- a tervezési folyamat részeredményei, dokumentumai nyilvánosak, azok kapcsán bárki kifejtheti véleményét.

A széleskörű részvétel biztosítása érdekében a Stratégiai Programirányító Csoport már az első ülése alkalmával meghatározta azt a közel 60-80 személyt, illetve közösséget, akiknek a bevonását tagjai elengedhetetlennek tartják.

A javasolt személyeket az önkormányzat kérte fel a közösségi tervezési folyamatban való részvételre.

2.1.3. A közösségi tervezés főbb állomásai

2. ábra: A közösségi tervezés főbb állomásai

A közösségi tervezésben részt vevők műhelybeszélgetések keretében találkoznak. A műhelyek célja négy fejlesztési fókusz helyzetének elemzése, jövőképeik, célterületeik kijelölése, majd a kapcsolódó konkrét feladatik meghatározása. Az egyes elvégzendő feladatok megvalósítására egy-egy műhelynap keretében került sor.

2.2. Nyilvánosság

A folyamat meghatározó eleme volt, hogy a műhelyek létéről, azok munkájának eredményéről a város lakossága folyamatos tájékoztatást kapjon. Az IVS közmeghallgatáson kerül bemutatásra.

Elemzés

3.1. A város szerepe a településhálózatban

A kormányhivatalok, és 2013. január 1-től a járások létrehozásával, az önkormányzati feladatok átcsoportosításával az elemzés területein számos változás lép életbe.

3.1.1. A város vonzáskörzetének bemutatása

Hajdúnánás Hajdú-Bihar megyében, az ország keleti régiójában helyezkedik el. A város Debrecentől, a megyeszékhelytől Észak-nyugatra, 40 km-re, a szomszédos Szabolcs-Szatmár-Bereg megye megyeszékhelyétől, Nyíregyházától Délnyugatra, 25 km-re, Borsod-Abaúj-Zemplén megye székhelyétől, Miskolctól 65 km-re fekszik. Hajdúnánás Debrecen, Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény és Balmazújváros után a megye 5. legnagyobb, közel 18 ezer lakosú városa. Hajdú-Bihar megye északkeleti, ritkán lakott térségében fekszik, 25.962 hektár közigazgatási területtel. Hajdúnánás község nagyságú lakóhellyel is rendelkezik Hajdúnánás-Tedej névvel, kb. 7 kilométerre a belvárostól.

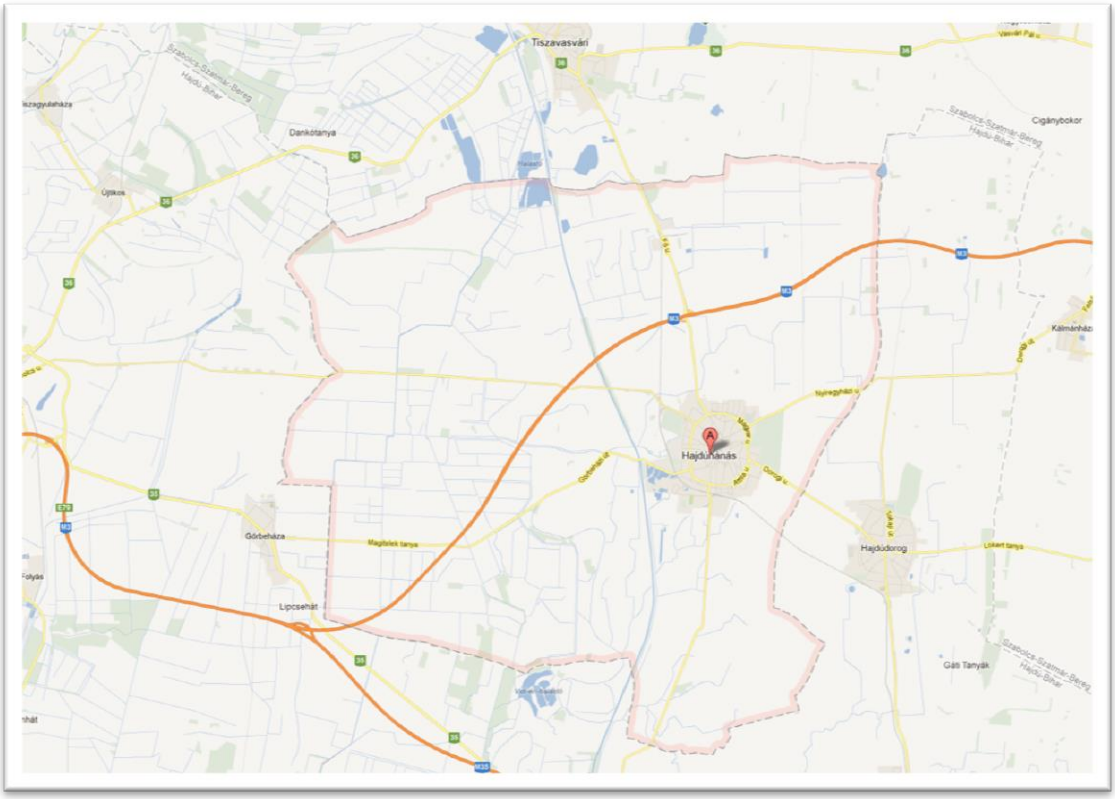

3. ábra: Hajdúnánás környezete és közlekedési elérhetősége
Térképadatok ©2012 Google

A Hajdúböszörményi kistérség a régió középpontjában található, egyike Hajdú-Bihar megye 9 kistérségének. Északon és keleten Szabolcs-Szatmár-Bereg megyével szomszédos, a megye tájai közül a Hajdúság területére esik. Tágabb földrajzi környezetében meghatározó egyrészt a Hortobágy és Tokaj-Hegyalja közelsége, másrészt a kistérséget környező három megyeszékhely. Hajdúböszörmény esetében Debrecen vonzó hatása a legerőteljesebb, Hajdúnánás és Hajdúdorog esetében főként a szabolcsi megyeszékhely, Nyíregyháza vonzása érvényesül. A megyeszékhelyekhez fűződő kapcsolatok az M3-as és M35-ös főközlekedési utak autópályává fejlesztésével még fokozottabbá váltak.

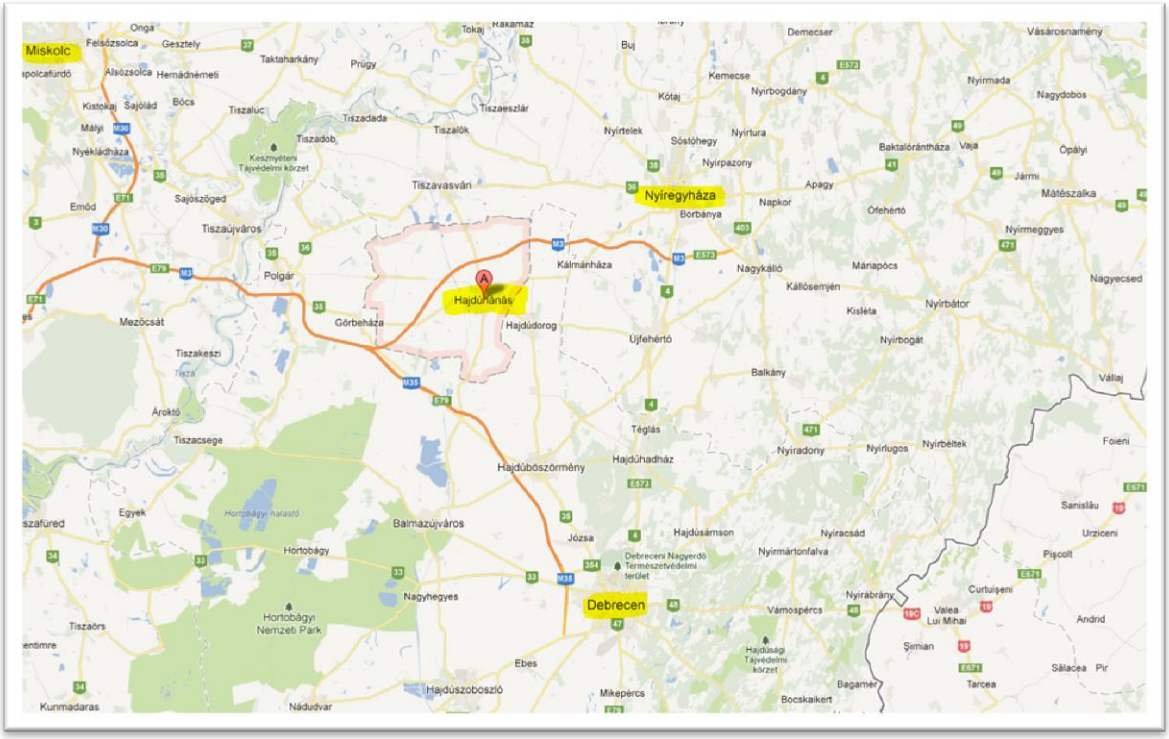

4. ábra: Hajdúnánás szélesebb környezete
Térképadatok ©2012 Google

A Hajdúböszörményi Kistérség a városok ellenére rurális térségnek tekinthető. A három település közúti megközelíthetőségét a megépült autópályák jelentősen javították, az Észak-alföldi régió centrumait (Szolnokot, Debrecent, Nyíregyházát) összekötő fő térszerkezeti tengely azonban elkerüli a területet, ami jelentős hátrányokat eredményez. Hajdúnánás és Hajdúdorog sok évtizedes elzártsága is ebből adódik.

A kistérség fő statisztikai adatai	
	Hajdúböszörményi kistérség
Terület (km^2):	731
Lakosság száma (fő):	58 460
Kistérséghez tartozó települések száma (db.):	3

2. táblázat: A kistérség főbb statisztikai adatai
Forrás: Kistérségi területfejlesztési koncepció 2005

Az egymással régóta kapcsolatokat tartó Hajdúnánás és Hajdúdorog máig számos tekintetben elkülönül a székhelyként szolgáló Hajdúböszörménytől. A térség 3 városának valódi, együttműködő településtársasággá alakulása azonban az utóbbi években valamelyest felgyorsult. Hajdúdorog és Hajdúnánás területe 36.027 hektár, ennek több mint 2/3-a Hajdúnánás város területéhez tartozik. A népesség száma 2010-ben a középvárosnak számító Hajdúnánáson 17.799 fő, míg a kisvárosi Hajdúdorogon 9.117 fő.

A térség állandó népessége 2005. január 1-jei állapot szerint 58.460 fő. Az utóbbi években a népességszám csökkenésében az elvándorlásnak és a születésszám mérséklődésének egyaránt szerepe van. Egyre súlyosabb gondot jelent a lakosság elöregedése, illetve a magasan iskolázott fiatalok elvándorlása. A roma lakosság aránya a Kistérségi Területfejlesztési Koncepció becslése szerint (a népszámlálási adatok e tekintetben köztudottan nem tekinthetők adekvátnak) a Hajdúböszörményi Kistérségben mintegy 7-8%.

A kistérség gazdaságát a mai napig meghatározza a három település mezővárosi jellege. Országosan elismertek területének agroökológiai adottságai, ennek ellenére a helyben előállított mezőgazdasági termékek általában alacsony hozzáadott értékkel, magasabb feldolgozottság nélkül hagyják el a térséget. A mezőgazdasági termelés struktúrája a hagyományos termékszerkezeten nyugszik, szerkezetváltásával a térség még mindig „adós”. A kistérség adottságait, lehetőségeit kiaknázó, kedvezőbb jövedelmi viszonyokat biztosító mezőgazdasági termékfeldolgozás, a biotermékek előállítása, az intenzív – öntözéses – növénytermesztés és a nem-élelmiszer célú (non-food) mezőgazdasági termelés napjainkban csupán még csak csíráiban vannak jelen. A biotermesztés technológiája egyre népszerűbb a termelők körében, több sikeresen próbálkozó gazda van ezen a területen.

Az aktív keresők közel 50%-a egyéni vállalkozó, illetve mezőgazdasági egyéni kistermelő. A munkanélküliségi ráta 2010. január 1-jén a Hajdúböszörményi Kistérségben 13,4%, elkeserítőbb azonban, hogy a munkanélküliek több mint egyharmada legalább egy éve nem

talál munkát, a legalább fél éve munkanélküliek aránya pedig meghaladja az 50%-ot. Szintén aggasztó jelenség a fiatalok magas munkanélküliségi rátája: a regisztrált munkanélküliek egyharmada 30 év alatti.

A roma népesség jelentős része a kistérségben a létminimum alatt, rossz lakás-körülmények között él. Körükben igen jellemző az alacsony képzettség, így közöttük kiemelkedően magas a munkanélküliek aránya. Túlnyomó többségük esetében, a jövedelmüket szinte teljes mértékben a különböző segélyek jelentették, de a 2011-től bevezetett közmunka program keretében egyre többen jutnak valamilyen alkalmi, vagy közhasznú munkához. A romák többsége Hajdúböszörményben és Hajdúdorogon telepszerűen él (pl. Déli Lucernás vagy Homokzug). A roma és a magyar lakosok közötti kapcsolatokat a települések többségében közepesnek vagy jónak ítélik meg, komolyabb jellegű ellentétek tehát nem jellemzőek e területre.

A hajdúnánási lakosokban a roma kisebbség helyzetével kapcsolatban többféle vélemény él. Egyes emberek szerint veszélyt jelent a növekvő roma népesség, mások szerint pedig az az előnye Hajdúnánásnak, hogy a „lakosság összetétele kedvező". Jellemző a helyiekre, hogy nem szívesen beszélnek a cigányságról, törekednek a politikailag korrekt nyelvhasználatra, ez azonban inkább az elhallgatásra ösztönzi őket az – esetleges – problémák megbeszélése helyett.

Közművelődés

A Hajdúböszörményi Kistérség három városában a következő közművelődési intézmények működnek, az alábbi funkciókkal.

Hajdúdorog

A Görög Demeter Művelődési Ház, többfunkciós intézmény, mely a település közművelődési feladatellátását biztosító alapintézmény. Tevékenységi köre sokrétű, a közművelődési munka mellett ellátja a közgyűjteményi (Helytörténeti Gyűjtemény – Tájház), valamint a szórakoztatási (mozi) feladatokat is.

A Mészáros Károly Városi Könyvtárban – az alapszolgáltatások mellett – elérhető, illetve igénybe vehető szolgáltatások a következők: ügyintézési lehetőség, tanácsadás, az arra rászorulóknak ingyenes internet-hozzáférés. A könyvtár „Ifjúsági teret" is működtet, ahol programok szervezésével igyekszik lekötni a csellengő fiatalokat.

Hajdúböszörmény

A Sillye Gábor Művelődési Központ és Közösségi Ház a település közművelődési életének központi intézménye. Helyet ad színházi rendezvényeknek, koncerteknek, műsoroknak és számos csoportnak, közösségnek. Az itt szervezett rendezvények egy része (pl. Hajdúhét) túlmutatott a város határain, számtalan látogatót vonz közeli és távoli vidékekről és több csoport vitte sokszor a határokon túlra is Hajdúböszörmény hírnevét (Bocskai Néptáncegyüttes, Ifjúsági Fúvószenekar, Ütős együttes, Városi- és Pedagógus Kórus). Az intézmény egyéb feladatkörei: a közösségi művelődés segítése, közösségek, klubok, szakkörök létrejöttének, működtetésének támogatása.

A térségi központban működik még a Hajdúsági Múzeum, a Káplár Miklós Gyűjtemény és a Kertész László Városi Könyvtár. Élénk kulturális életet biztosítanak a városban működő egyházak is, melyek számos kulturális művészeti csoportot, önképző kört működtetnek.

Hajdúnánás

A Kéky Lajos Városi Művelődési Központ rendszeresen ad otthont színházi rendezvényeknek, komolyzenei koncerteknek, népzenei előadásoknak. Az intézmény szerepet vállal a nemzeti ünnepek és városi nagyrendezvények szervezésében is. A művelődési központ épülete számos közösségnek nyújt gyakorlási lehetőséget (Nánási Nótaklub, Lente Lajos Nótaklub, Hajdú Bokréta), és saját művészeti csoportokat is működtet (Makláry Lajos Városi Énekkar, Nána Táncstúdió, NaNá Színház, Gimnasztráda csoport, Szalmakalap Citera Együttes).

A Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény az alaptevékenysége mellett gyűjti és feltárja a város írott helytörténeti anyagát, segíti a helyi fiatalok mindennapi tanulását, tájékozódását. A könyvtár részt vállal a város kulturális értékeinek bemutatásában. A könyvtárban e-Magyarország pont (ingyenes internet elérési lehetőség) is működik.

Az Ifjúsági Házat az Okkal-Más-Okkal Ifjúsági Egyesület működteti az önkormányzattal kötött üzemeltetési szerződés keretében. Az intézmény három funkciónak ad otthont: moziként, teleházként és ifjúsági közösségi térként is működik.

Az Ifjúsági Ház alapvető feladata, hogy a városban és a térségben élő ifjúsági korcsoport számára alternatívát kínáljon az információhoz jutás, a közösségi művelődés-szórakozás tekintetében, a fiatalok autonómiáját és személyiségük kibontakozását elősegítse, illetve kis létszámú, sportot kedvelő csoportoknak teret és lehetőséget biztosítson. Az egyesület célja, hogy a fiatalok és a helyi társadalom számára a kultúrához és az információkhoz való

hozzáférést biztosítsa. Az „átlagos” művelődési házakban megszokott programszervezési struktúrával ellentétben, a közösségi programok szervezése során nem cél a résztvevők toborzása, szervezett, kötött időtartamú és szabályozott keretek között működő eseményen való részvétele. Ehelyett az igények felmérése után lehetőségeket sorakoztat fel és a fiatalok által kiválasztott programok megszervezéséhez, segítséget nyújt azok megvalósításához. Az egyes rendezvények a fiatalok aktív szerepvállalásával valósulnak meg.

Hivatásos Önkormányzati Tűzoltó Parancsnokság Hajdúnánás

A katasztrófavédelemről és az ahhoz kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 84. § (2)-(3) bekezdései, és a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 46/C. § (3) bekezdése alapján a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltó Parancsnokság Hajdúnánás (4080 Hajdúnánás, Bocskai utca 25.) 2012. január 1. napjától állami tulajdonba került.

Kistérségi együttműködések

A Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Hajdúnánás Katasztrófavédelmi Kirendeltség látja el az illetékességi területébe tartozó nyolc településen (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Polgár, Görbeháza, Újszentmargita, Tiszagyulaháza, Újtikos, Folyás) a tűzvédelmi és polgári védelmi feladatokat. Hajdúnánás a Helyi Védelmi Bizottság székhelye. A Hajdúnánási Hivatásos Tűzoltóság vonulási területéhez tartozik Hajdúnánás, Hajdúdorog, Görbeháza, Tiszavasvári, Szorgalmatos, Tiszalök és Tiszadada. A Hajdúnánási Rendőrkapitányság illetékessége kiterjed Hajdúnánás, Hajdúdorog, Polgár városok, valamint Görbeháza, Újtikos, Tiszagyulaháza, Folyás, Görbeháza-Bagota települések területére, ahol nyomozó, szabálysértési és közigazgatási hatóságként, továbbá rendészeti jogkörében, a hatáskörébe tartozó ügyekben első fokon jár el.

Az Országos Mentőszolgálat Észak-alföldi Regionális Mentőszervezet Hajdúnánási Mentőállomásának ellátási körzetéhez tartozik Hajdúnánás, Hajdúdorog, de ellátási feladatokat végez a többi környező településen, valamint az autópályán is.

A helyi lakosokon kívül a környező települések betegei számára szolgáltató Tüdőgondozó Intézetet működtet az önkormányzat. A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Hajdúnánási Kirendeltségének működési területe a szolgáltatások tekintetében Hajdúnánás és Hajdúdorog illetékességi területére terjed ki.

3.1.2. A város szerepe a térségi munkamegosztásban

A Hajdúböszörményi Statisztikai Kistérséget három hajdúváros: Hajdúböszörmény, Hajdúdorog és Hajdúnánás alkotja. Mindhárom város középfokú kisvárosi funkciókat lát el, emiatt a Hajdúböszörményi kistérség esetében a kistérségi együttműködés alapjait képező településhierarchia (város-városkörnyék) viszonyrendszer, funkciómegosztás nem érvényesül. A három város önálló „centrumként" működik. A három városban külön-külön jelenlévő közszolgáltatások egy helyre integrálása a települések gyengítésével járna, ami nem lehet célja a kistérségi szintű együttműködésnek.

A hajdúsági és a szabolcsi megyeszékhelyek jelentős piaci és foglalkoztatási potenciált jelentenek a kistérség számára. Elsősorban turisztikai szempontból adottság a Tokaj-Hegyalja és a Hortobágy közötti elhelyezkedés. A megvalósult autópálya fejlesztések (M3-as és M35-ös) jelentősen oldották a kistérség belső periféria jellegét, az ország centrumtérségeivel és a keleti szomszédos államokkal (Románia, Ukrajna) lényegesen kedvezőbb közúti összeköttetést biztosítanak Hajdúnánás számára. A térség adottságai között említésre méltó a kereskedelmi ellátottság meghatározó szerepe is. A települések közötti kapcsolatteremtést az esetek többségében a kereskedelem hívja életre, a vonzás irányát pedig a vásárlók szubjektív döntései szabják meg. Az életkörülmények színvonalát a kereskedelmi alapellátottság és a központok bolthálózatának fejlettsége alapvetően befolyásolja.

A Kormány a járások kialakítására vonatkozó terveiben jelenleg Hajdúnánás járási központként szerepel, amelyhez Folyás, Görbeháza, Polgár, Tiszagyulaháza, Újtikos települések tartoznak majd. A fejlesztési kistérségek (kistérségi társulások) mint a térségi érdekérvényesítés települési társulásai, jelenlegi ismeretek szerint továbbra is megmaradnak, de a közigazgatási rendszer folyamatban lévő átalakítása, megváltoztathatja a települések kapcsolatrendszerét és a lakosság ellátásában biztosítandó feladatköröket.

Hajdúnánás tagja a Hajdúvárosok Szövetségének: Hajdúböszörmény, Balmazújváros, Görbeháza, Hajdúdorog, Hajdúnánás, Hajdúhadház, Hajdúszoboszló, (Hortobágy, Polgár, Újtikos, Vámospércs, Téglás, tiszteletbeli tagok: Szerencs és Nagyszalonta). Hét öreg hajdúváros összefogásával 2012. augusztus 9-én alakult meg a Hajdúkerületi Hajdúvárosok Szövetsége.

3.2. A város egészére vonatkozó helyzetelemzés

3.2.1. Városszerkezet

A város szerkezetét meghatározó főbb közlekedési rendszerek

A város közlekedési és földrajzi szempontból kedvező fekvésű, de az elérhetőséget illetően ellentmondásos helyzet alakult ki. Az M3 és az M35 autópályák révén a város az európai közlekedési hálózat közelébe került és az elérhetőségi paraméterei sokat javultak. Ugyanakkor a városba közvetlenül csak olyan négy számjegyű úton lehet eljutni, melynek állapota nem megfelelő vagy kimondottan rossz. Az M3-as autópálya két lehajtója 3, illetve 18 km-re található a várostól. A legközelebbi határátkelőhelyek Szlovákia (Tornyosnémeti 90 km), Ukrajna (Záhony 94 km) és Románia (Ártánd 97 km, Csengersima 117 km) irányába 1 – 1,5 órán belül közúton elérhetőek. A belterülettől déli irányban, a Balmazújvárosi úton 12 km távolságra érhető el a szomszédos Hajdúböszörmény igazgatási területén az M35 autópálya, ami Debrecenen kívül - az M35 gyorsforgalmi út tervezett fejlesztései után - kapcsolatot biztosít a megye bihari része és Románia (Nagyvárad, észak erdélyi autópálya) felé is. A másodrendű főutak ugyan messze, 16-20 km-re esnek a várostól, de az országos és megyei területrendezési terv főúttá tervezi felfejleszteni a Hajdúböszörmény-Hajdúdorog-Hajdúnánás-Tiszavasvári utat, mely az M3 autópályán kívül kapcsolatot teremt a 35 sz. és 36. sz. országos főutakkal is.

Hajdúnánás a vasúti közlekedést illetően a Budapest- Szolnok- Debrecen- Nyíregyháza-Záhony vasúti fővonalhoz kapcsolódó 109. számú Debrecen-Hajdúnánás-Tiszalök vasúti mellékvonalon található, mely a személyforgalomban és az áruszállításban egyaránt évről-évre veszít a jelentőségéből. A pályaszerkezet elavulásából adódóan egyre lassúbb és egyre kevésbé közkedvelt közlekedési eszközzé vált.

A megyei Területrendezési terv alapján Debrecen hagyományos értelemben vett elővárosi közlekedése Hajdúböszörményig tartana. Vizsgálni érdemes a Hajdúnánás-Debrecen közötti vasúti személyszállítás fejlesztésének lehetőségeit, esetleg kapcsolódódását az elővárosi közlekedéshez. Az Európát átszelő úgynevezett V. folyosó részét képezi a Budapest-Miskolc-Szerencs-Nyíregyháza-Záhony vonal, amelynek kiemelt szerepe van a kelet-nyugati árufuvarozásban. A hosszú távú (2030-ig szóló) hazai vasútfejlesztési programban szerepel egy 60 km-rel rövidebb nyomvonalváltozat is, mint nagysebességű vasútvonal, amely a Mezőcsát-Hajdúnánás-Nyíregyháza szakasz tekintetében jelent új, rövidebb nyomvonalat. Megvalósulása esetén Hajdúnánás vasúti elérhetősége hosszú távon biztosított lenne.

A vasútvonal fejlesztése mind a személyszállítás, mind a teherszállítás céljából szükséges. A vonalon fekvő szabolcsi és hajdú települések közös érdeke a vasúthoz fűződő érdekeik érvényesítése és közös intézkedési terv kidolgozása, melyhez a közelben lévő szabolcsi megyeszékhely, Nyíregyháza térségi fejlesztési érdekei miatt ugyancsak fontos lehet. A MÁV a térségben tervezi a debreceni elővárosi vasúti közlekedés fejlesztését, amely érinti a 109. sz. vasútvonalat is.

Településszerkezet

A jelenlegi városszerkezet a kétbeltelkes területhasználattal alakult ki, jellemzően sugaras halmazos településszerkezettel párosulva. A XVI-XVIII. században a belső, el sem kerített apró lakótelkek területét a sokkal nagyobb gazdálkodási célokat szolgáló „ólas-kertek" övezete vette körül. A XIX. század folyamán megszűnt az „egy család, két telek" jellegű területhasználat, de a városalaprajzban máig megőrződött a belső utca- és telekhálózat sűrű osztása és a külső sáv nagytömbös, nagytelkes rendszere. A város megtelepedése az észak-déli és kelet-nyugati irányú városon átvezető utak csomópontja körül kezdődött, feltehetőleg a tatárjárás utáni újratelepedéssel a régi Árpádkori falu helyén. A városközpont a középkori város területének felel meg, melynek határa a kiskörút. E szerkezeti egységen belül a két fő szerkezeti vonallal párhuzamos feltáró utak, szabályos tömbök, és bennük szabályos, de kisméretű lakótelkek jöttek létre. A nagykörútig eső területen a négy fő közlekedési irány kiegészül több sugárirányú feltáró úttal. A kialakult tömbök levélerezetet utánzóan további kisebb tömbre bomlanak. A nagyobb tömbök feltárása zsákutcákkal, közökkel, zugokkal történt. A nagykörút a történelmi, azonos szerkezeti jegyeket magánviselő szerkezeti egység határa. A gyűrűs sugaras, a nagyobb tömböket zsákutcákkal (zugokkal) feltáró utcahálózat Hajdúnánás településszerkezeti értéke.

5. ábra: A városközpont távlati képe

Meghatározó értékű épületek

A település meghatározó értékű épületei a református templom, az egykori Járásbíróság épülete, a valamikori Kaszinó és Takarékszövetkezet, és a település főterén álló Városháza épülete, amely az előző századfordulón épült, kissé keleties stílusával sajátos hangulatot kölcsönöz a településnek. 1904 óta áll a Városháza előtt hazánk egyik legszebb Kossuth szobra. Az I. világháborús emlékmű kétalakos bronz kompozíciója mindenekelőtt a történelmi múltnak, a katonás hajdú erőnek és folytonosságnak állít emléket. Mindkét emlékmű 2012-ben felújításra került. A település tereit összesen 12 köztéri műalkotás díszíti.

Hajdúnánás belterületén több régi parasztporta és polgárház látható. A református templomtól nyugati irányban, a Hunyadi út 21. szám alatt található a XVIII. sz. végéről való klasszicista stílusú „Tájház", hiteles középparaszti házbelsővel és udvarral. Nevezetesek a Az Új- és Csepűs szőlőbeli, az 1870-es évekből való csőszkunyhók, melyek közül hármat 1991-ben nyilvánított védetté az Országos Műemlékvédelmi Tanács.

A város lakosai büszkék az épített környezetükre. A város értékleltárának összeállításakor a parasztpolgári lakóházakat, a polgári (szecessziós, eklektikus) belvárost, az életmóddal összhangban álló lakóházakat emelték ki a résztvevők. A helyiek úgy gondolják, az épített örökség formajegyeinek beépítése a mai világba fontos feladat ahhoz, hogy a város megőrizhesse sajátosságait.

3.2.2. Gazdaság

Hajdúnánás gazdaságát évszázadokon keresztül a mezőgazdaság határozta meg. A 25.964 hektár nagyságú terület az egykor jelentős állattartáshoz szükséges legelők miatt alakult ki. A hajdú időszakban jellemző legeltetéses állattartást idővel a szántóföldi művelés váltotta fel. Ma is a szántó tekinthető dominánsnak, de vannak rét-, legelő művelési ágú területek is. A talajadottságok nagyon jónak mondhatók, így a szántóföldi növénytermesztés a jövőben is versenyképes lehet. Sajnos a versenyképesség egyik velejárója a munkaerővel is takarékoskodó korszerű technológia, aminek következtében ez az ágazat a foglalkoztatásban egyre kisebb arányban tud részt venni. Annyi bizonyos, hogy a lakosság jelentős része még sokáig kötődik a mezőgazdasághoz, és sokan lesznek, akik kisebb mennyiségben (főleg kertekben) termelnek és állítanak elő házilag élelmiszereket. A speciális és biotermékek előállítása piacképesebb, mint a hagyományos termelési és termék-előállítási módok. Az élelmiszer-feldolgozást illetően ígéretes, hogy néhány kis- és

középvállalkozó már működik a húsvertikumban (pl. Lac-Hús Kft.), de jó lenne, ha a jövőben növekedne a hűtőtároló kapacitás, és épülnének szárítók, illetve terménytárolók is. A malomipar régi hagyománnyal rendelkezik a városban.

A XX. század elején a térségi kapcsolódást nyújtó út- és vasútfejlesztéseknek köszönhetően a mezőgazdaság mellett a kereskedelem, a kézműipar, az agrártermékek feldolgozása, és a malomipar is meghatározóvá vált. A 60-as évek ipartelepítései révén jelentek meg a nagyobb ipari üzemek, elsősorban a textilipari üzemek, valamint gép- és szerszámgyártók létesültek. Annak ellenére, hogy a kistérségben az iparosodottság szintje elmaradt az 50-es évek elejétől kezdődő iparosítási hullám elsődleges célterületeitől, a 80-as évekre kialakult egy erős ipari bázis, mely részben kötődött az agráriumhoz (pl. malomipar, mezőgazdasági gépipar). Egyúttal új ipari tevékenységek is meghonosodtak (pl. elektronika, szerszám-, gépgyártás, textilipar). A térség gazdaságának egyik meghatározójává vált az építőipar is. A rendszerváltást követő privatizáció, üzembezárások, illetve a nagyvállalatok felaprózódásával járó folyamatok a gazdaság fejlődését olyan mértékben visszavetették, amely az egész térségre ma is kihatással van. A negatív folyamatok ellenére a térségben működnek foglalkoztatási szempontból meghatározó nagyvállalatok, és kialakult egy növekedni képes kis- és középvállalkozói kör. Az ipari hagyományok és a meglévő ipar súlya miatt a város nem a hagyományos rurális területek válságjelenségeit éli át. A munkanélküliség elmarad a hasonló térségekétől, a lakosság képzettségi szintje és munkaerő piaci esélyei lényegesen nagyobbak, melyet a helyben folyó szakképzési intézmények is erősítenek.

Hajdúnánás fejlődése számára a két megyeszékhely (Debrecen és Nyíregyháza) földrajzi közelsége sajátos lehetőségeket hordoz. A megyeszékhelyek Hajdúnánás számára is felvevőpiacot jelentenek, valamint a helyi turisztikai vonzerők és szolgáltatások fejlesztésének egyik célcsoportját képezhetik. A település a két megyeszékhely lakossága számára potenciális szuburbanizációs célterület. A tudásalapú és innováció-vezérelt gazdaság (az úgynevezett Lisszaboni folyamat) kiteljesedése szempontjából a megyeszékhelyek - első helyen Debrecen - felsőoktatási bázisa, és a támogatási rendszer „versenyképességi pólus” koncepciója a település számára új fejlődési lehetőségeket, együttműködési formákat nyújt. Jól tetten érhető ugyanakkor, hogy a megyeszékhelyek közelsége akadálya egyúttal a tercierizáció gyors előretörésének. A közúti közlekedés javulása miatt egyre több jele van - a hajdú-bihari és szabolcs-szatmári-beregi megyeszékhelyek mellett - a Miskolchoz fűződő kapcsolatok felértékelődésének is.

Hajdúnánáson külön kiemelendő a területe alatt található gyógy- és termálvíz készlet, melyre alapozottan a meglévő gazdasági bázis a turisztikai szolgáltatások irányába diverzifikálható. Az idegenforgalom, vendéglátás valószínűleg hosszabb távon sem lesz

képes a helyi gazdaság meghatározó tényezőjévé válni, de a jövedelemtermelésben, foglalkoztatásban és a térség arculatának kialakulásában betöltött szerepe vitathatatlan.

A térséget érintő autópálya (M3-as, M35-ös) fejlesztések új gazdasági profilok (pl. logisztika) meghonosítására kínálnak lehetőséget. Mivel e tekintetben kistérségi szinten éles verseny alakul ki az autópályák mentén fekvő települések között, itt nemcsak az adottságoknak van (lesz) szerepe, hanem tudatos, átgondolt stratégia és a megvalósításban kellő dinamizmus is szükséges, hogy a kistérség települései a városok közötti versenybe érdemben be tudjanak kapcsolódni a „megállító" funkciók kialakítása révén.

Mutatók / év	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Regisztrált korlátolt felelősségű társaságok száma			173	213	237	251
Regisztrált szövetkezetek száma			11	10	9	10
Regisztrált egyéni vállalkozások száma	725	779	815	2 151	2 227	2 314
Regisztrált részvénytársaságok száma			3	3	3	3
Regisztrált közkereseti társaságok száma			2	2	2	2
Regisztrált mezőgazdasági szövetkezetek száma			5	5	4	4
Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozások száma			455	721	702	720
Regisztrált mellékfoglalkozású egyéni vállalkozások száma			272	786	859	915
Regisztrált betéti társaságok száma			125	122	119	110
Regisztrált őstermelők száma					1 391	1 391
Regisztrált nyugdíjas egyéni vállalkozások száma			88	644	666	679

3. táblázat: Regisztrált vállalkozások száma a tárgyévek végén
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A XX. század elejétől az ipar fontos szerepet kapott a település fejlődésében. A feldolgozóipar hatott legnagyobb mértékben Hajdúnánás fejlődésére. Az ipar fejlődése nyomán fejlődött az infrastruktúra, ami megteremtette a további fejlődés hátterét. Az ipar elősegítette az ellátó, szolgáltató szektor növekedését, melyekben egyre inkább a vállalkozások szerepe dominál. Hajdúnánás gazdaságát a KSH legfrissebb adatai alapján

készített táblázatból elemeztük. A különböző regisztrált vállalkozások számait tekintve a 2001-es országos felmérések óta jelentős mértékben, több mint háromszorosára nőtt a regisztrált egyéni vállalkozók száma, a mellékfoglalkozású egyéni vállalkozások száma. A nyugdíj mellett vállalkozók száma 5 év alatt közel nyolcszorosára növekedett. Ez utóbbi jelenség a gazdasági válság és az emiatt megnövekedett árak, a nyugdíjak reálértékének csökkenésére is visszavezethető. Az egyéni vállalkozási formák mellett a nagyobb gazdasági társulások megőrizték a számukat, szerepüket. A korlátolt felelősségű társaságok elterjedése jelent egyedül számottevő fejlődést, csökkenést a betéti társaságok és a mezőgazdasági szövetkezetek száma mutat.

Hajdúnánáson a kiskereskedelmi üzletek átlag 53-54%-ban egyéni vállalkozásként üzemelnek. A vendéglátás területén nagyobb szerep jut az egyéni vállalkozókra, ők átlagosan 65%-át jelentik a turisztikai szolgáltatásoknak. Ez a magas arány annak köszönhető, hogy a termálfürdő által fenntartott kiszolgáló egységen kívül nincs más nagyobb turisztikai célú vendéglátó szolgáltatási központ kiépítve. A szálláshelyek száma gyors, majdnem négyszeres növekedés (2006-2008) után 2009-re a recesszió és a kereslet csökkenés hatására visszaesett, de 10 éves intervallumra nézve így is megduplázódott férőhelyek száma.

A város elhelyezkedése nem csak a természeti adottságok szempontjából kiváló, de az autópályák, az ország- és megyehatárok közelsége miatt a kereskedelem és a logisztikai tevékenységek szempontjából is rejt lehetőségeket, melyek eddig – többnyire – kiaknázatlanok.

Mutatók / év	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Kiskereskedelmi üzletek száma	262	251	239	242	239	221
Egyéni vállalkozás által üzemeltetett kiskereskedelmi üzletek száma	142	127	133	133	130	119
Vendéglátóhelyek száma	91	82	82	79	77	82
Egyéni vállalkozás által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	57	53	54	55	54	56
Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma	216	299	812	811	539	527

4. táblázat: Kereskedelmi, vendéglátó egységek száma
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

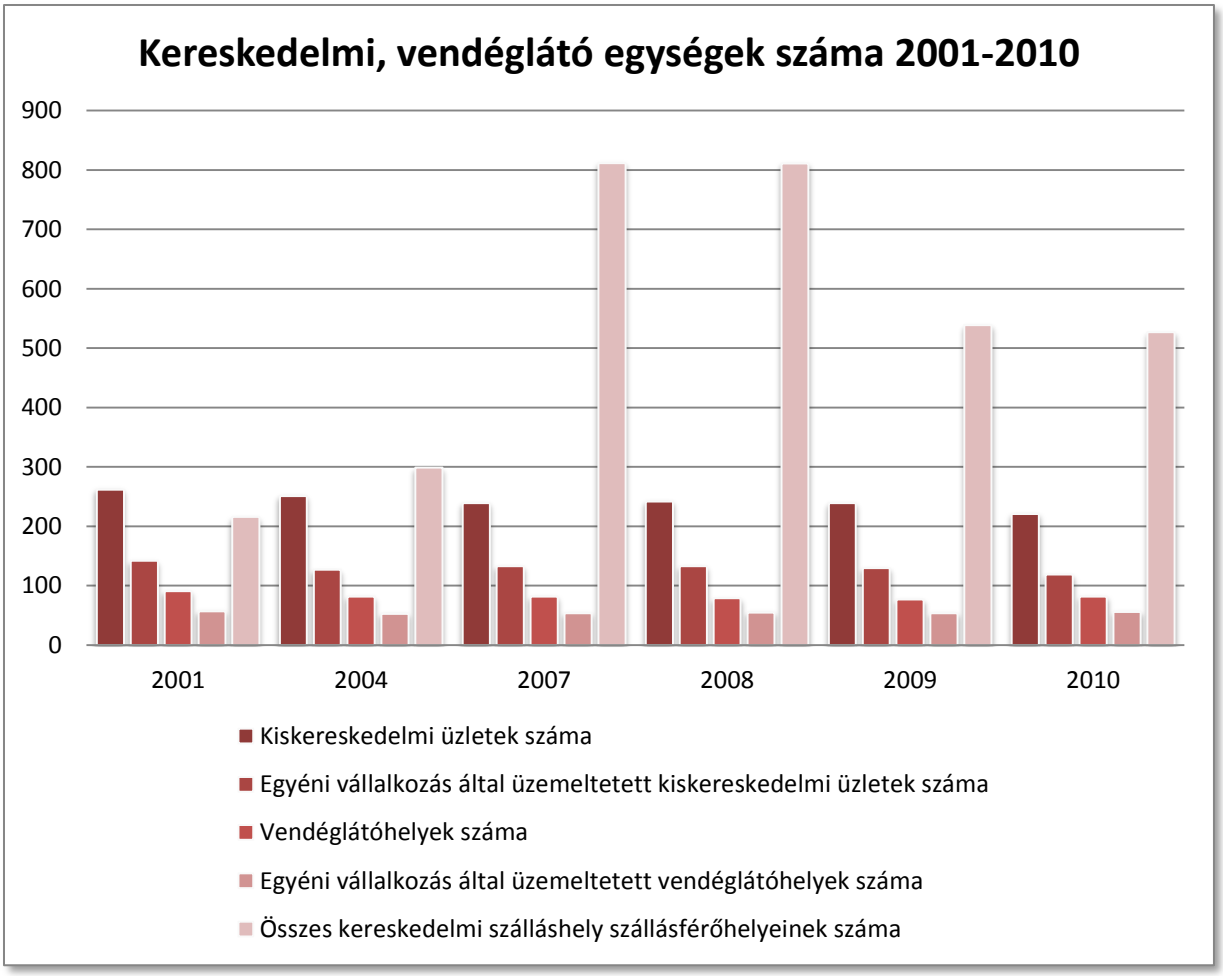

6. ábra: Kereskedelmi, vendéglátó egységek száma 2001-2010

A lakosság meglátása szerint a multinacionális kereskedések száma épp megfelelő ahhoz, hogy még a kiskereskedések és a piac is működni tudjon, és közben ne kelljen sokat utazni a helyben nem elérhető termékek beszerzéséhez. A széles szolgáltatói és kereskedelmi spektrumnak köszönhetően a mindennapi élethez szükséges javak beszerezhetők helyben. 2012-ben összesen 242 kiskereskedelmi egység működik a város területén.

Bocskai Korona Hajdúnánás „helyi pénze”

A világon ma kb. 5000 helyi pénz, közösségi pénz létezik. Hazánkban Hajdúnánás a harmadik település, amely kibocsátotta és 2012. július 21-én bevezette saját fizetőeszközét, a Bocskai Koronát.

A Bocskai Korona egy olyan 100% Ft fedezettel rendelkező, a Hajdúnánási Holding Zrt. által kibocsátott - utalvány, fizetőeszköz, amelyet kizárólag Hajdúnánáson, a hivatalos elfogadóhelyeken lehet felhasználni. Fizetések sorozatát lehet lebonyolítani vele az étkezési

és más áruvásárlási utalványoktól eltérően - ettől válik „helyi pénzzé”. A kezdeményezés rendszerének célja és szerepe, hogy a helyi fogyasztást összekösse a helyi termeléssel, szolgáltatással.

„Bocskai Korona - kézzelfogható kedvezmény”

7. ábra: Bocskai Korona

A Bocskai Korona – hasonlóan, más étkezési vagy vásárlási utalványhoz – készpénzt helyettesítő fizetőeszköz, amely vásárlások, igénybe vett szolgáltatások ellenértékének kiegyenlítésére használható. A vállalkozások a Bocskai Koronával fizetők számára kedvezményt biztosítanak, melyet az elfogadóhelyi hálózathoz való csatlakozásukkor vállalnak. A kedvezmény mértéke és az, hogy ez milyen árucikkre és szolgáltatásra terjed ki, a szerződött partner vállalásától függ.

Bocskai Korona a magyar forint papírpénz címleteiben jelenik meg. A Hajdúság motívumrendszerei jelennek meg végig a címletsorozaton. A fő motívumok: Bocskai István, gyalogos hajdú, szürke marha, túzok, református templom, darutánc, delelő ménes, racka juh, Hortobágyi kilenclyukú híd, kerecsensólyom, mangalica, továbbá a teljes címletjegyzéket átkarolja a szalma motívum, amely Hajdúnánás védjegye.

A kezdéskor csatlakozott vállalkozások száma 16-ról 35-re növekedett. Jelenleg 50 elfogadóhely várja a felhasználókat.

Bocskai Korona szerződött partnerei		
Bata Tüzép Kft.	Hajdúnánás Város Önkormányzata - START Munkaprogram	Orosz János Kft.
Bocskai István Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Egységes	Horváth Kertészeti Árudák Kft.	Pál-Kovács Dezső Bányász Üdülő és Étterem, Gyöngyszem Sport és Szabadidőközpont
Pedagógiai Boglár Élelmiszer Kft.	Ilyés és Társa Bt.	Pharma-Sano Bt.
Csiszer Kft.	IMICA Termál Panzió Kft.	Reszegi Magdolna Katalin, Róma ház
Eco-Lánc Kft.	Kili-Keri Kereskedelmi Kft.	Sebestyén Alida, Sebestyén Cukrászda
Esendel Kft.	Lac-Hús Kft.	Sebestyén László, CBA - Házhelyi Bolt
Göndör János	Nagy Katalin Kati Vendégház	Tedej Zrt. Tedej Zrt. Vegyesboltja
Hajdú Forma Szociális Szövetkezet	Nagy Miklós Temetkezési iroda	Tóth 3D Kft. Szivárvány Virág- és Ajándéküzlet
Hajdúker Kft.	Nábrádi József Szerszám Birodalom Üzletház	Trendi
Hajdúnánási Építő- és Szolgáltató Kft. Hajdúnánási Gyógyfürdő	Nánás Pro Cultura Nonprofit Kft.	Varga Margit, Margaréta Panzió
Hajdúnánási Építő- és Szolgáltató Kft. Temetkezés	Nyak-Ép Kft. Körös Sport, Építőipar	VELOÁK Kft.
Hajdúnánási Gyermek - és Közétkeztetési Nonprofit Kft.	Olex-97 Kft	Orosz János Kft.

5. táblázat: A Bocskai Korona szerződött partnerei

Mezőgazdaság

Hajdúnánás területének mintegy 95%-a a talajok termékenysége jóvoltából különböző célú mezőgazdasági hasznosításra alkalmas. Ez a termékenység országos 85%-át magasan meghaladja. A termőtalajok a város legfontosabb természeti kincsét jelentik. A közigazgatási területen gazdálkodók száma és minősége a reprivatizálással és a kárpótlással jelentősen megváltozott. A korábbi gazdálkodók - mezőgazdasági termelőszövetkezetek - mellett megjelentek a magángazdálkodók is. Örvendetes, hogy az elmúlt 15 évben a városban szép számmal alakultak kis– és középvállalkozások, amelyek mára megerősödtek, így a foglalkoztatás területén is egyre nagyobb a szerepük. Sokan dolgoznak őstermelőként (1391 db), amely abból adódik, hogy a mezőgazdaságnak nagy szerepe van a gazdaságban, valamint a munkahelyek felvevőképessége alacsony. Az emberek a mezőgazdasági tevékenység által önfoglalkoztatóvá válnak. A művelési ágak közül a szántók jelentik a

terület legnagyobb részét. A második legnagyobb részt a rét-legelő besorolású területek adják. Hajdúnánás földterületének 85%-át e kétféle terület teszi ki. Erdőket csak kisebb foltokban találunk és az utat övező fasorokat is rendre kivágták. Szőlő-gyümölcsös általánosságban nem jellemző, a településen belül, annak kertes övezetében és környékén alakult ki.

Hajdúnánás agrártelepülés, melynek egyik fontos eleme az állattartás. Egyéni gazdaságokban főleg a szárnyasok tartása az elterjedt, de sokan tartanak sertés (11700 db), szarvasmarha (3059 db.), juh (4725 db) állományt is. A KSH 2000-es mezőgazdasági felmérése alapján a tyúk több mint 95000-es, valamint a liba közel 20000-es darabszámával a legkedveltebb haszonállatok. A város szerkezetén is fellelhető az évszázadokra visszanyúló kétbeltelkes gazdálkodási forma. Ma már sokkal felaprózottabbak, kisebbek a telkek, de még előfordulnak a hagyományos hosszú telekkapcsolattal rendelkező egyéni gazdaságok. Ezt konyhakertek területének kb. 85 hektáros területe is igazolja. A telkeken való gazdálkodás – különösen a kertvárosi övezetben - sok esetben konfliktust jelent a környéken lakókkal. A városi polgárság nehezen tűri meg az állattartással, vagy egyéb gazdasági tevékenységgel járó levegő-, illetve egyéb környezetszennyezést.

Mutatók	2000. év
Egyéni gazdaságok tehénállománya (db)	1 549
Egyéni gazdaságok szarvasmarha-állománya (db)	3 059
Egyéni gazdaságok sertésállománya (db)	11 699
Egyéni gazdaságok anyakoca-állománya (db)	994
Egyéni gazdaságok juhállománya (db)	4 725
Egyéni gazdaságok lóállománya (db)	194
Egyéni gazdaságok tyúkállománya (gyöngyös nélkül) (db)	95 196
Egyéni gazdaságok libaállománya (db)	19 849
Egyéni gazdaságok kacsaállománya (db)	1 955
Egyéni gazdaságok házinyúl-állománya (db)	890
Egyéni gazdaságok pulykaállománya (db)	491
Egyéni gazdaságok méhcsaládjainak száma (db)	279
Egyéni gazdaságok használatában lévő konyhakert területe (m^2)	849 795

6. táblázat: Egyéni gazdaságok állatállománya és konyhakerti területe
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Hajdúnánás megőrizte a korábbi mezőváros jellegét. Az 1994-ben megtartott földárverések során a föld nagy része, mintegy 80%-a került magántulajdonba. A nagyszámú magángazdálkodó mellett a nagyüzemi gazdálkodás is jelentőssé vált. 2000-ben 31 db

mezőgazdasági szervezetet tartott számon a statisztikai hivatal. Az állattenyésztő és növénytermesztő gazdaságok igyekeznek a helyi piacra termelni, melynek a felvevőképessége alacsony. Sajnos a térségben a feldolgozó ipar még nem épült ki megfelelően (az egész régióra jellemző), így a termelt áruk nagy része máshol kerül feldolgozásra. Az állattartás hosszú távú fenntarthatóságához elengedhetetlen a nagykiterjedésű szántók, legelők megléte, ezt segíti a város jelentős kiterjedtsége. A legjellemzőbb gazdálkodás ma a szántóföldi művelés, amit közel 8000 hektáron végeznek. A művelés alatt álló földterület kétharmada a szántóföld, 22%-a rét, legelő. A szántóföld átlagos aranykorona-értéke csak valamivel jobb az országos átlagnál, a legelők minősége azonban gyenge.

Mutatók	2000. év
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)	31
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő összes földterület (m^2)	123 562 678
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő szántó területe (m^2)	79 697 606
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő gyümölcsös területe (m^2)	45 786
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő gyep területe (m^2)	32 000 181
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő erdő területe (m^2)	5 077 105
Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő művelés alól kivett földterület (m^2)	5 937 000

7. táblázat: Mezőgazdasági tevékenységű gazdasági szervezetek száma és területhasználati adatai
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A libatenyésztést leszámítva a baromfi és a sertés hasonló arányban, nagyszámban tartott haszonállat. A baromfi feldolgozásra szakosodott például a Kukori Baromfi Termelő és Feldolgozó hálózat, ami eleinte csak vágóhídként működött, majd az idők során tenyésztő és feldolgozó üzemmé, napjainkra bolthálózattá is alakult. Termékeivel három, a Hajdúságban és két környező megyében van jelen. Hajdúnánás-Tedej városrészében található a legnagyobb sertéstelep (Tedej Zrt.)

Mezőgazdasági tevékenységet folytató szervezetek állatállománya	2000. év (db.)
Szarvasmarha-állomány	4 959
Tehénállomány	2 353
Sertésállomány	23 030
Anyakoca-állomány	2 209
Juhállomány	323
Lóállomány	17
Tyúkállomány (gyöngyös nélkül)	114 348
Kacsaállomány	12
Pulykaállomány	4

8. táblázat: Mezőgazdasági szervezetek állatállománya
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Jelentős vállalkozások

A koncentrált gazdasági területeken (pl. ipari parkok) elhelyezkedő vállalkozások nincsenek. Alábbiakban Hajdúnánás legjelentősebb iparűzési adót biztosító vállalkozásainak tevékenységei és sajátosságait mutatjuk be, az önkormányzat 2012-es adatai alapján, kiegészítve a jelenleg legtöbb embert foglalkoztató legnagyobb munkahelyek bemutatásával:

Foglalkoztató neve	Tevékenység profilja
HHE North Kft.	kőolaj, földgáz kitermelés
Műforg Ezredév Kft.	ipari termelés, forgácsolás
Tedej Zrt.	mezőgazdaság
Hajdú Gabona Zrt.	lisztgyártás
Búzafood 97 Kft.	mezőgazdaság
Magyar Telekom Nyrt.	tele- és infokommunikáció
Hajdúnánási Építőipari és Szolgáltató Kft.	szolgáltatás
Ventifilt Légtechnikai Zrt.	légtechnikai berendezések gyártása
Lac-Hús Ipari és Kereskedelmi Kft.	húsfeldolgozás
Északhajdúsági Beruházó Zrt.	építőipar
Prónay Sándor	építőipar
Molnárfi Sándor Csaba	közúti teherszállítás
Agroszoltek Kft.	mezőgazdaság

9. táblázat: Legnagyobb foglalkoztatók és tevékenységük profilja Hajdúnánáson

Műforg Ezredév Kft.

Az üzem fő tevékenységi köre a forgácsolt és mart alkatrészek gyártása, automatikus és univerzális gépekkel. A cég akár kétmillió darabszámos szériamunkákat is tud vállalni az ellenorsós esztergákon. Tapasztalatuk és modern gépeik lehetővé teszik a termékek gazdaságos és komplett legyártását 1 mm-től 180 mm-es átmérőig. A legmodernebb gépekkel felszerelt lövői fióktelephelyükön szerszámtervezésre, szerszámgyártásra vannak berendezkedve. Szerszámgyártó üzemükben elsősorban sajtoló-, húzó- és hajlító szerszámok, de műanyag- és fémfröccsöntő szerszámok is készülnek. 2002-ben a Kft. mindkét telephelyén bevezették az ISO 9001-es minőségbiztosítási és 2003-ban az ISO 14001-es környezetvédelmi rendszert. A 2005-ös év végén az ISO/TS 16949:2002 autóipari beszállítói minőségellenőrzési rendszer bevezetése is eredményesen lezárult.

A Tedej Zrt.

Az egyik legnagyobb mezőgazdasági- és állattenyésztési üzeme Hajdúnánásnak. A Tedeji gazdaság megalakulása óta a tejelő szarvasmarha és a sertés tenyésztés meghatározó ágazat a gazdaság életében. A természeti adottságok, a nagy kiterjedésű intenzív szálastakarmány termő területek, a telephely közelében elhelyezkedő öntözhető abrak- és tömegtakarmány termő területek megfelelő alapot és biztonságos hátteret nyújtanak a nagy létszámú állattenyésztés számára. A hazai tejhasznú ágazat tenyésztési irányelveit és a tejpiac igényeit követve Tedejen is a tejelő Magyar Barna, majd a tejelő Magyar Tarka és a Hungaro-fríz fajta tehén tenyésztése folyt, majd végül a 90-es évek elején kezdődött el a tisztavérű Holstein-fríz fajta tenyésztése. A 95%-os Holstein génhányadú állomány jelenleg is magas beltartalmú extra tej termelésére képes, az értékesített tej 4,2%-os zsír és 3,4%-os fehérje tartalmú. A TEDEJ Cégcsoport 13 millió liter tejkvótával rendelkezik, jelenleg 2.000 darab tejelőtehén termelésével. A sertés ágazat húskibocsátása évi 3100 tonna, köszönhetően a fejlett génállománynak és a folyamatos infrastrukturális fejlesztésnek. A sertéstelep 368 férőhelyes vemhesítővel, 32 helyes fialtatóval, 2x500 helyes előhizlalóval és az évek során 9200 állat befogadására alkalmassá tett hizlaló helységekkel rendelkezik, ahol lagúnás trágyakezelést, gépi etetést-itatást, szellőztetést alkalmaznak. A hizlaldákban pellet vagy fatüzelésű kazánokat alkalmazva, a legkorszerűbb fűtési technológiával állítják elő a szükséges hőmérsékletet. A telephez tartozik egy vágópont, melynek sertés és szarvasmarha vágására van engedélye. A telep és a vágópont 1997 óta rendelkezik tanúsított HACCP illetve ISO9002-es minőségbiztosítási rendszerrel.

A vállalatcsoport jelenleg 105 hektáron foglalkozik gyümölcstermesztéssel. 60 ha alma, 35 ha meggy, 4 ha cseresznye, 4 ha szilva, 2 ha körte. Ezen kívül folyamatban van 11 ha intenzív alma telepítése. A kis növésű almafák támasztó rendszere mellett 1 méteres tőtávval vannak telepítve. A sorköz füvesített, melyet rendszeresen ápolnak. Az ültetvény korszerű csepegtető öntözőrendszerrel van felszerelve, mely tápoldat kijuttatására, fagyvédelemre és színesítő öntözésre is alkalmas. Az ültetvény nagy kézimunkaerő igénye miatt hosszútávon jelentős szerepet játszik a foglalkoztatásban. A megtermelt gyümölcsök közül a meggyet, cseresznyét, szilvát, illetve az alma, körte egy részét frissen szedve értékesítik. Az alma, illetve körte további részét hűtőházakba betárolják. A gyümölcsöskert hozamának elhelyezését segíti az 1.050 tonna tárolókapacitású hűtőház. Az almát itt korszerű légösszetétel-szabályozható (ULO rendszerű) termekben tárolják, így biztosítva azt, hogy a gyümölcs minél frissebben, üdébben kerüljön a vevők elé. A hőmérséklet és a páratartalom szabályozásán túl (CO2 adszorber és nitrogén generátor segítségével) CO2 és O2 szabályozás is történik, jelentősen megnövelve a frissen tartási időt.

A növénytermesztés területe a bérelhető földek függvényében alakul. Jelenleg az összterület mintegy 6.800 ha, melyből 1.500 ha legelő. A növénytermesztés által megtermelt termékek nagy részét az állattenyésztésben használják fel. Az állatállomány szükséglete feletti őszi búza, kukorica mennyiséget külföldi és belföldi piacokon értékesítik. A szántóterületeik jelentős, több mint 1.000 hektáros része öntözésre berendezett.

A cég foglalkozik még folyékony műtrágya és kevert takarmány előállításával, valamint építőipari fejlesztésekkel, munkálatokkal. Az előbbiek elsősorban saját használatra készülnek, de kereskedelmi forgalomban is megtalálhatóak.

A Tedej cégcsoport két innovatív klaszter tagja, a Pharmapolis Innovatív Élelmiszeripari Klaszternek és az Észak-alföldi Élelmiszer-Innovációs Klaszternek.

Agráripari Park

Az agrár-iparipark Hajdúnánás külterületén, a Tiszavasvárit Hajdúnánással összekötő 3502-es közút szomszédságában található, Hajdúnánástól 7, Tiszavasváritól 5, az M3-as autópálya 203 km kijárójától 2 km-re. Az agrár-iparipark saját iparvágánnyal csatlakozik a Tiszalök-Debrecen vasúti szárnyvezetékhez. Az agrár-ipariparktól 3 km-re folyó Keleti Főcsatorna korlátozottan hajózható, vize a park területére öntöző csatornán van bevezetve. Az agrár-ipariparkba betelepült vállalkozások nagy szakmai gyakorlattal rendelkeznek, jó minőségű, részben öntözött szántó területen gazdálkodnak. Jelentős a feldolgozóipari tevékenység. Az agrár-iparipark alternatív energetikai beruházásoknak is helyet biztosít, melyek nagyrészt a mezőgazdaság hulladék anyagait hasznosítják. Az energetikai üzemek

hulladék hője fűtési, szárítási célokra, hulladékként keletkező végtermékei az állattenyésztésben frissen fogyasztható takarmányként, a növénytermesztésben talajjavító anyagként hasznosulnak. Az agrár-iparipark kialakításának célja, a helyben előállított mezőgazdasági termékek feldolgozásával működő tőkét és szakmai befektetőket vonzó kedvező gazdasági környezet kialakítása.

MODE 3H Kft.

Magyarország egyik legnagyobb férfi felsőruházati termékeket gyártó üzeme. Három telephelye közül kettő Hajdúnánáson, egy pedig a közeli Hajdúdorogon működik. Jelenleg 510 főt foglalkoztat.

Ventifilt Légtechnikai Zrt.

A cég alapítása óta Hajdúnánáson, a gépipari ágazatban tevékenykedik. A gépgyártáson belül az ipari légtechnikai, és a levegőtisztasághoz kapcsolódó, környezetszennyezés csökkentését szolgáló berendezések, és egyedi tervezésű hegesztett fémszerkezetek gyártása képezi a cég főtevékenységét. 160 fős szakembergárda teszi lehetővé a magas színvonalú, rövid átfutási idejű gyártást, a speciális vevői igények teljesítését, valamint egyedi, kis és közepes sorozatú termékek előállítását. A cég árbevételében az export aránya cca. 70%, amely döntően az Európai Unió (elsősorban osztrák, német, brit) tagországaiba gyártott termékek szállításából, illetve kooperációs termelésből származik.

Lac-Hús Ipari és Kereskedelmi Kft.

A jelenlegi húsfeldolgozó üzem 10 000 m2-en fekszik, amiből 3 000 m2-es területet foglalnak el az üzemi épületek. A cég elődje 1997-ig egyéni vállalkozó által működtetett kis vágóhíd volt, amely 1999. január 1-től társasággá alakult.

Vágóállat	Kapacitás (db./nap)
Marha	100
Sertés	500
Bárány	1000
Birka	100
Strucc	100
Ló	60

10. táblázat: A Lac-Hús üzem vágási kapacitása

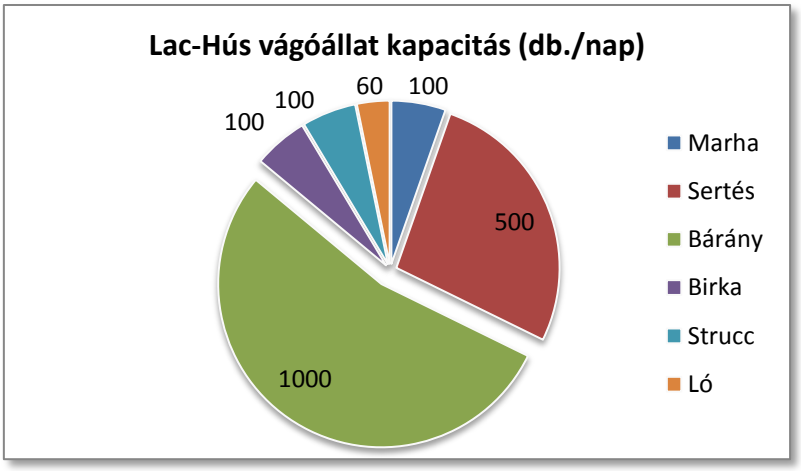

8. ábra: Lac-Hús vágóállat kapacitás

A korszerűsített üzemben a személyi felelősség növelése, a tudatos cselekvés elmélyítése, valamint az élelmiszer biztonság növelése érdekében bevezették a HACCP-rendszert.

A Lac-Hús Ipari és Kereskedelmi Kft. további három húsbolttal rendelkezik Hajdúnánás városában, ahol saját termékek kaphatóak, valamint saját éttermet is üzemeltetnek:

- Köztársaság téri Hús mintabolt (4080, Hajdúnánás, Köztársaság tér)
- Húsbolt (Profi Áruház, 4080, Hajdúnánás, Ady Endre utca 2.)
- Húsáruház (4080, Hajdúnánás, Böszörményi utca 9.)
- Magyaros étterem (4080, Hajdúnánás, Köztársaság tér)

HÉPSZOLG Kft. (Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft.)

A HÉPSZOLG Kft. a Hajdúnánási Holding Zrt. tagvállalata. Elsősorban közfeladatokat lát el, szolgáltatásaival a megfelelő élet és lakókörülményeket hivatott előállítani. Szolgáltatási területei: gyógyfürdő, távhő, víz és csatorna, parkolás, piac, temető.

IKR Zrt. Bábolna Régió- és Területi Központ

A mezőgazdaságot látja el minden agráriumban szükséges termékek és szolgáltatások teljes körű választékával. Hajdúnánásnak, mint agrárvárosnak az egyik legfontosabb vállalata. A mezőgazdasági gépek árusításától kezdve, a beüzemelésétől, a kötelező karbantartási feladatok elvégzésén, a munka közben előforduló meghibásodások kijavításán át, akár a gépszemlékre, vagy a műszaki vizsgára való felkészítésig mindennel foglalkozik. Profilját meghatározzák továbbá a terménykereskedelem, mezőgazdasági alapanyagok

forgalmazása, az agráriumhoz kapcsolódó szaktanácsadások és szakszolgáltatások, s tevékenységét árutőzsde és egyéb üzleti vállalkozások színesítik.

Gazdasági infrastruktúra

Hajdúnánás hatályos településrendezési tervvel rendelkezik. A város tulajdonában jelenleg 10 hektár zöldmezős ipartelepítésre alkalmas, összközműves terület van, mely potenciális befektetőket képes fogadni. A rendezési terv további területeket is kijelöl iparfejlesztés céljából. A város világosan megfogalmazott célja, hogy csak olyan ipari-termelő tevékenységek letelepedését támogatja, melyek környezeti hatásaik révén nem kerülnek konfliktusba a turisztikai fejlesztésekkel, továbbá amelyek magas szakmai kultúrát igényelnek. Az önkormányzat további területeket jelölt ki iparfejlesztésre, és a korábbi, jelenleg nem üzemelő ipari létesítmények területe is rendelkezésre áll barna-mezős fejlesztésekre, valamint a város az M3-as autópálya felhajtója mellett egy logisztikai, kereskedelmi, szolgáltatási zóna létesítését tervezi.

A városnak viszonylag friss, 2011-ben elfogadott gazdasági programja van. A város versenyhátrányban van azokkal a településekkel szemben, ahol már megtörténtek a helyi gazdaság lehetőségeit szélesítő, befektetőket vonzó ipari övezetek kialakítása. Kiemelt támogatást élveznek azon jellegű fejlesztések, amelyek segítségével az ipari termelést össze lehet kötni a mezőgazdasági termeléssel.

Turizmus

A fürdő turisztikai szempontból nagy kincs, hiszen a megye egyik legolcsóbb belépőjével látogatható. Azonban jelentős fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy megszűnjön a szezonális jellege; az infrastruktúrája és a kísérő szolgáltatások, programok és a kapcsolódó szálláshelyek pedig minden igényt kielégítsenek. A megfelelően átgondolt fejlesztések után a fürdő marketingjén is erősíteni kell (pl. honlapfejlesztés). A fellendülőben lévő falusi turizmus, a sport- illetve lovas turizmus fejlesztése is növelheti a város idegenforgalmát. A pályázati lehetőségek teljes kihasználása érdekében turisztikai egyesület létrehozását tervezi a város vezetése.

A gyógyfürdő területe, 5380 helyrajzi számon fekszik, 13 ha és 1543 m2 nagyságú. A fürdő északi határa a Tiszalök-Debrecen vasútvonal, délen pedig fákkal szegélyezett Fürdő út vezet a strandhoz.

A strand csendes, árnyas, parkosított zöld területeivel kedvenc helye lehet a pihenésre, gyógyulásra váróknak. A szolgáltatásokat a fedett fürdő emeletén lévő, klímával ellátott Termál Szálló, a kemping, valamint a gyógyászati részlegben található büfé egészíti ki. Sportolásra lehetőséget biztosít két teniszpálya, a strandröplabda pályák, a lábtenisz, illetve a focipálya.

A városban található szálláshelyek sem minőségükben, szolgáltatásaikban, sem pedig mennyiségükben nem felelnek meg a városba látogató vendégek számára. A város nem képes nagyobb csoportok, iskolai osztályok, vagy konferencia résztvevők többnapos elhelyezésére, számukra megfelelő színvonalú, méretű helyszín biztosítására. A turizmusfejlesztéssel kapcsolatosan a legnagyobb kihívás a fürdőhöz kapcsolódó szálláshelyfejlesztés.

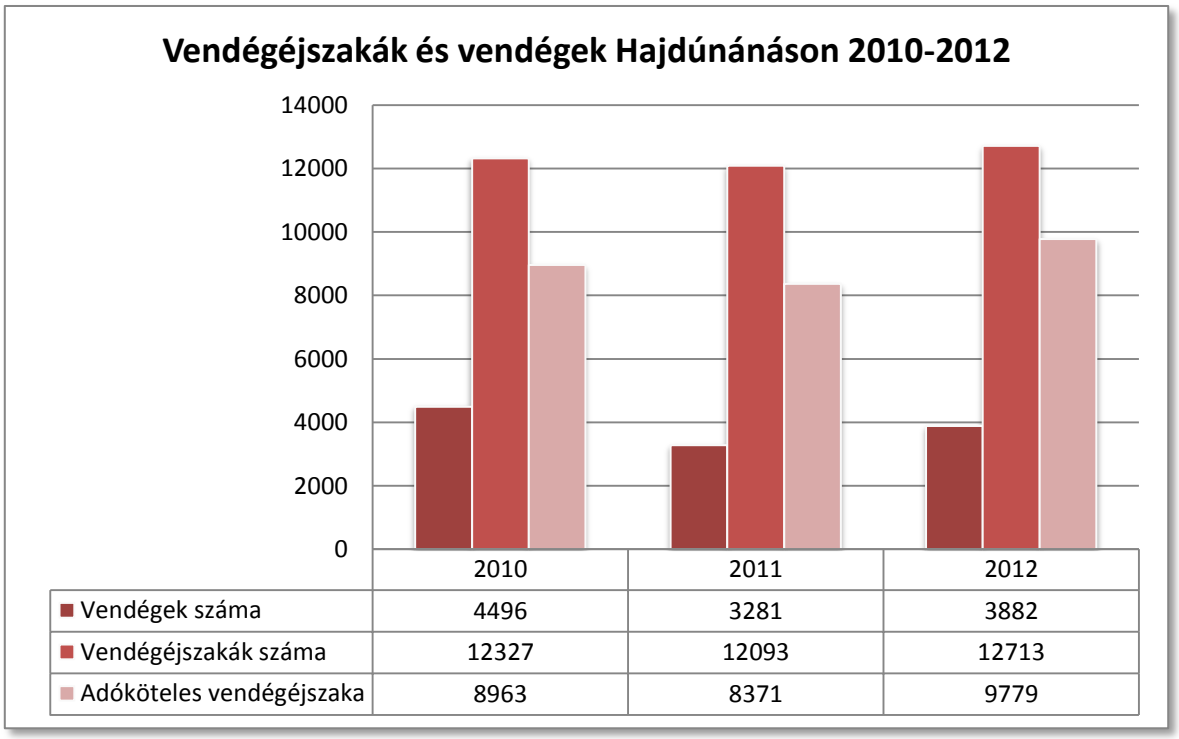

	2010	2011	2012
Vendégek száma	4496	3281	3882
Vendégéjszakák száma	12327	12093	12713
Adóköteles vendégéjszaka	8963	8371	9779

11. táblázat: Hajdúnánáson az elmúlt három évben eltöltött vendégéjszakák és a vendégek száma

Fürdővendégek száma a Hajdúnánási Gyógyfürdő adatai alapján

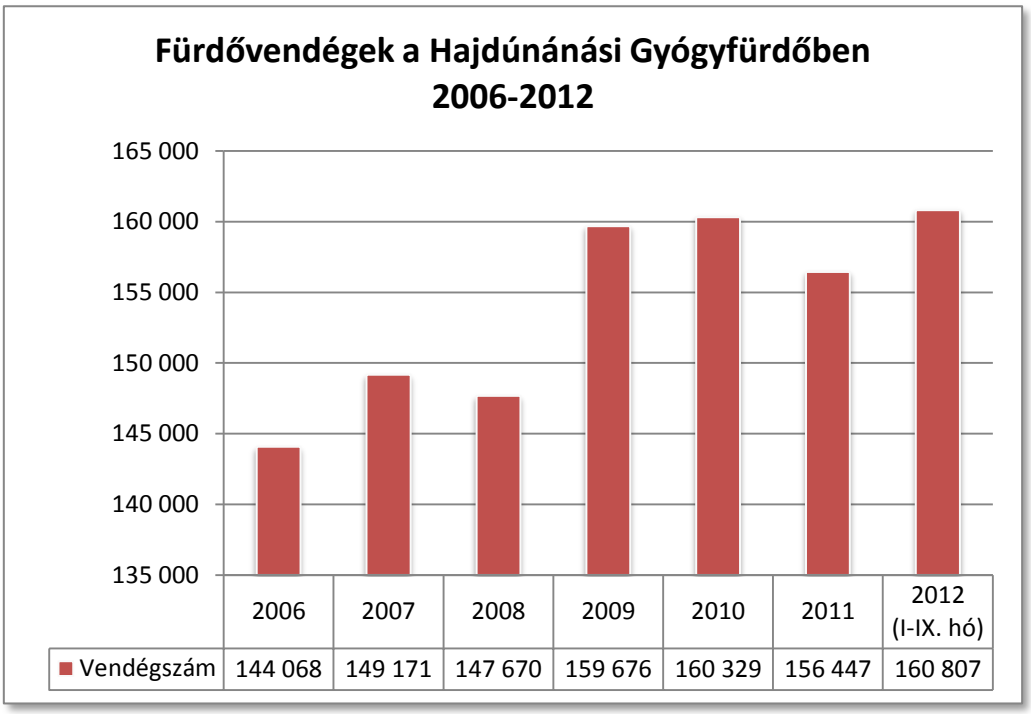

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (I-IX. hó)
Vendégszám	144 068	149 171	147 670	159 676	160 329	156 447	160 807

12. táblázat: Fürdővendégek számának alakulása 2006-2012 között, a gyógyfürdő adatai alapján

A fürdővendégek száma az elmúlt négy évben 155 000 és 160 000 fő között mozog. Az adatokon látszik, hogy a fürdő minőségi szolgáltatásainak fejlesztésével és az infrastrukturális megújulással folyamatosan fenn tudta tartani a vendégek érdeklődését. Az adatokhoz az is hozzájárul, hogy a környék legolcsóbb árfekvésű fürdője, sokaknak akár egy napra is megéri Hajdúnánásra utazni.

Információs társadalom

A modern kommunikációs technológiához való hozzáférés elengedhetetlen feltétele a gazdasági fejlődésnek. A telekommunikációs eszközök könnyű elérhetősége lehetőséget ad a térségi szereplők, az országos és nemzetközi kapcsolatok kiépítésének. Az utóbbi években a mobil távközlési készülékek térhódítása következtében csökkent a vezetékes távbeszélő hálózatok jelentősége, emiatt a KSH által számszerűsített adatok, sem tükrözik a teljes valóságot. A KSH adatbázisa nem tér ki a mobilszolgáltatók által a településen megkötött szerződésekre. A rohamos informatikai fejlődés következtében, a vezetékes telefonhálózatok már nem szolgálják ki teljes mértékben a vásárlók igényeit.

Az országoshoz hasonlóan Hajdúnánás távközlési ellátottsága jól kiépített. Közcélú vezetékes távbeszélő szolgáltató a megyében a Magyar Telecom Rt., és a UPC Magyarország Kft. Az utóbbi években a mobil hálózatok teljes kiépítésével a lefedettségi problémák jelentős része megoldódott. A mobilszolgáltatás a T-Mobile, a Telenor és a Vodafone között oszlik meg. A mobil előfizetők száma biztosan meghaladja a vezetékes előfizetőkét. A fiatalabb generációk már a hordozható elektronika használói. A nyilvános közterületi telefonfülkék száma 2001 és 2011 között jelentősen 47-ről 8 darabra csökkent. A mobilkommunikáció elterjedésével a helyhez kötött kábeles vagy műholdas internet mellett a mobiltelefon és egyéb szolgáltatók által üzemeltetett mobilinternet hálózatok száma, előfizetése rohamosan növekszik.

Telefon, internet, kábel TV bekötések (db.)	2001	2004	2007	2008	2009	2010	2011
Távbeszélő fővonalak száma (ISDN vonalakkal együtt)		4596	4080	3844	3570	3273	3100
Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma	2892	3499	3750	3855	3924	3926	3957
Nyilvános távbeszélő állomások száma	47	36	21	20	19	9	8
Egyéni analóg távbeszélő fővonalak száma (lakásfővonal)	4308	3903	3356	3127	2901	2635	2471
Kábeltelevízió előfizetőinek száma	3124	3499	3750	3855	3924	3926	3957
ISDN vonalak száma (db)		302	356	362	344	330	324

13. táblázat: Telefon, Internet, Kábel TV szolgáltatások
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Telefon, Kábel TV, és Internet:

2011-ben 7080 db lakást tartott nyilván a KSH, ebből 3100 telefonnal együtt kötött internet előfizetés és 3957 db kábeltévé szolgáltatás volt lakásokba bekötve. Az egyéni analóg távbeszélők, azaz a vezetékes telefonok száma 2001 és 2011 között kicsivel több mint a felére csökkent, 2471 hajdúnánási lakásban van csak vezetékes vonal. A TV és telefon nélküli csomagban előfizetett internetbekötések száma csekély átlag 330 körüli.

Hajdúnánásnak van helyi vállalkozója, aki részt vesz az infokommunikációs szolgáltatások versenyében. Nagy multi cégekhez hasonló színvonalú szolgáltatással bír a Nánás Kábel (Hajdúnánási Ruhaipari Kft.) helyi TV és Internet szolgáltató. A kisebb internet szolgáltató vállalkozások mellett, a piacot országosan is jelentős mértékben uraló cégek kombinált (TV + telefon + internet/mobilinternet) szolgáltatásai teszik ki a kínálat olcsóbb,

jelentősebb részét: Magyar Telecom Nyrt., UPC Magyarország Kft., DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft. szolgáltat a városban.

Kutatás, Fejlesztés, Innováció

Hajdúnánás mezőgazdasága és élelmiszer ipara tagja egy térségi Kutatási, Fejlesztési Innovációs Klaszternek: Az Észak-Alföldi Élelmiszer-Innovációs Klaszter célja a régió tudásközpontjaival együttműködve új, kiváló minőségű, minden piacon versenyképes, a térség alapanyagait felhasználó, hagyományait továbbvivő termékek fejlesztése, a forgalmazott termékek magas szintű minőségének folyamatos biztosítása. A régió élelmiszeripari és a hozzájuk kapcsolódó vállalkozások együttműködési hálózatának kialakításával növelésével javítható a versenyképesség, a térség vállalkozásai innovációs tevékenységének a fokozása. A klaszter céljai között szerepel többek között a környezetbarát technológiák, az alternatív és energiatakarékos energiaforrások termelésbe vonási lehetőségének kutatása, fejlesztése, alkalmazásának elősegítése.

Hajdúnánásnak két nagy vállalata van, ami ebben a szegmensben is aktív. A Tedej Zrt. a vállalat csoport számára fejleszt folyékony műtrágyát, növényvédő szereket, valamint technológiát és tudást biztosít a dolgozói és kapcsolódó vállalkozásai számára.

A Ventifilt Légtechnikai Zrt. különböző alumínium és egyéb szellőzés technikai rendszereket fejleszt és exportál Európai Uniós országokba.

3.2.3. Társadalom

Népességviszonyok, demográfia

A város népességszáma 1870-től 1960-ig (a háborús éveket leszámítva) fokozatosan növekedett, az 1960-as években a munkalehetőségek hiánya miatt csökkent, majd az új ipari üzemek és infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően 1970. és 1991. között ismét emelkedett. Az utóbbi évtizedekben jelentősen fogyatkozó a népességszám, melynek oka az országosan is jellemző negatív demográfiai folyamatokban keresendő: a házasságkötések és születések számának csökkenése, miközben a halálozások száma magasabb, mint a születések száma.

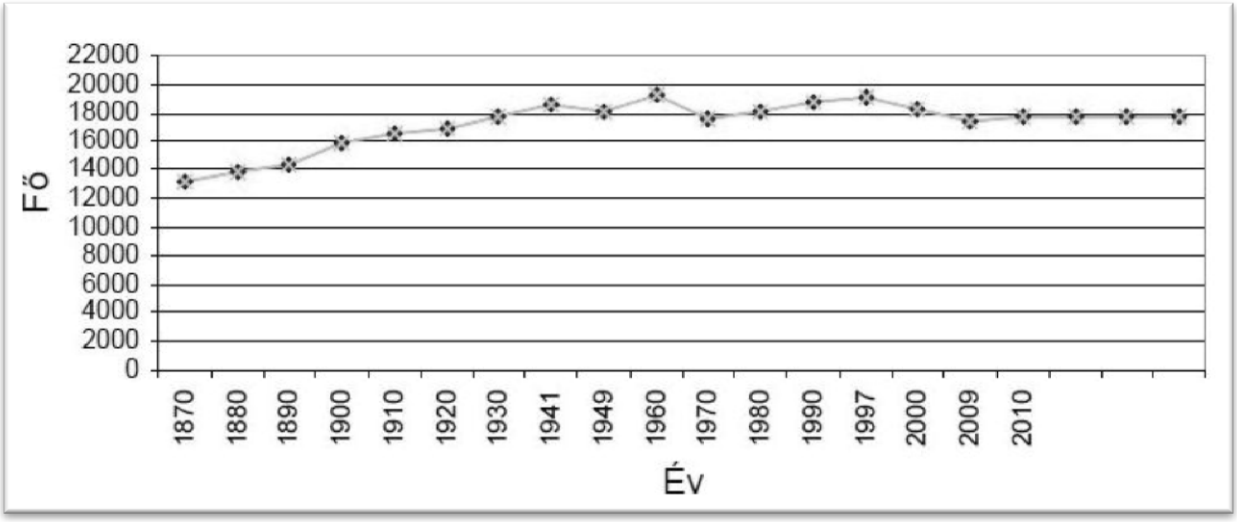

9. ábra: Hajdúnánás népességének változása 1870-2010 között

A vándorlási egyenleg szinte évről évre változó képet mutat, általában negatív vándorlási különbözet jellemezte Hajdúnánás demográfiai viszonyait. 2010-ben 17.799 fő a város népessége, amely 74 fő/km2-es népsűrűséget jelentett. A születések számának csökkenésével, 10 év alatt 1000-rel csökkent a gyermekkorúak, fiatalok aránya, és az országos tendenciákhoz hasonlóan megindult a népesség öregedése. A nemek szerinti megoszlásban az aktív korral bezárólag minden korosztályban magasabb a férfiak száma, a nyugdíjas kort azonban már jóval több nő éri el. Növekszik az egyedülálló idősek száma is. E társadalmi, demográfiai tényezők hatásának következtében egyre inkább növekszik az állami gondoskodás szerepe. Munkahellyel a munkaképes korú lakosság 42%-a rendelkezik csupán. A népesség életkor szerinti összetételének változását vizsgálva a 14 év alatti korosztály 3 év alatt 5%-kal csökkent, míg a 60 év feletti korosztály 3 év alatt 8%-kal növekedett.

Népesség 2003-2010	**2003.**			**2005.**			**2008.**			**2010.**		
	0 - 14	14 - 59	59 év felett	0 - 14	14 - 59	59 év felett	0 - 14	14 - 59	59 év felett	0 - 14	14 - 59	59 év felett
	3381	11947	3322	3172	11773	3587	2850	11773	3604	2694	11610	3634
Összesen	18650			18532			18227			17938		

14. táblázat: A település népességének korcsoport szerinti megoszlása 2003-2010 között

A fiatalok megtartása a település jövőjének és fejlődésének fontos eleme. A település legfontosabb feladata a népességmegtartó képesség erősítése, az elvándorlás megakadályozása, mely alapot teremthet a jövőbeni fejlesztéseknek. A város népességmegtartó erejét meghatározó módon a munkahelyteremtés, a foglalkoztatás

bővítése tudja növelni. A település lakhatósága, a lakosok identitásérzetének nélkülözhetetlen eleme a közbiztonság és a társadalmi stabilitás.

Hajdúnánás is küzd az országos tendenciának számító elöregedéssel, a negatív gazdasági és társadalmi folyamatok következtében a fiatalok, sőt teljes családok elvándorlásával. A fiatalok röghöz kötése szerencsére nem célja a város vezetésének, hazatérésük viszont annál inkább. A lakhatási problémák megoldására a helyiek Fecskeház létrehozását látják a legmegfelelőbb lehetőségnek.

A népesség csökkenésének közvetlen okai között Hajdúnánáson egyrészt a születések csökkenése, másrészt a természetes népességfogyás, a halandóság növekedése figyelhető meg. 2001-ben 202, míg 2010-ben csak 135 gyermek született. A terhesség megszakítások száma tovább növeli a negatív irányt. A halálokokat vizsgálva első helyen a szív–és keringési rendszer megbetegedései állnak (50%), majd 33%-kal követik a daganatos megbetegedések. További 5-5%-ért felelősek a légzőszervi megbetegedések és a cukorbetegség.

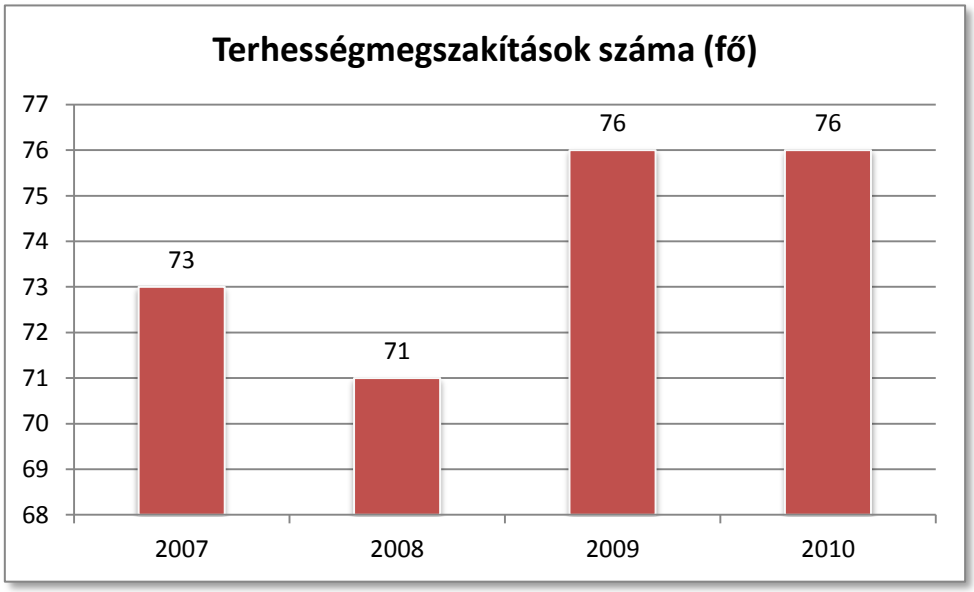

10. ábra: Terhességmegszakítások száma 2007-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

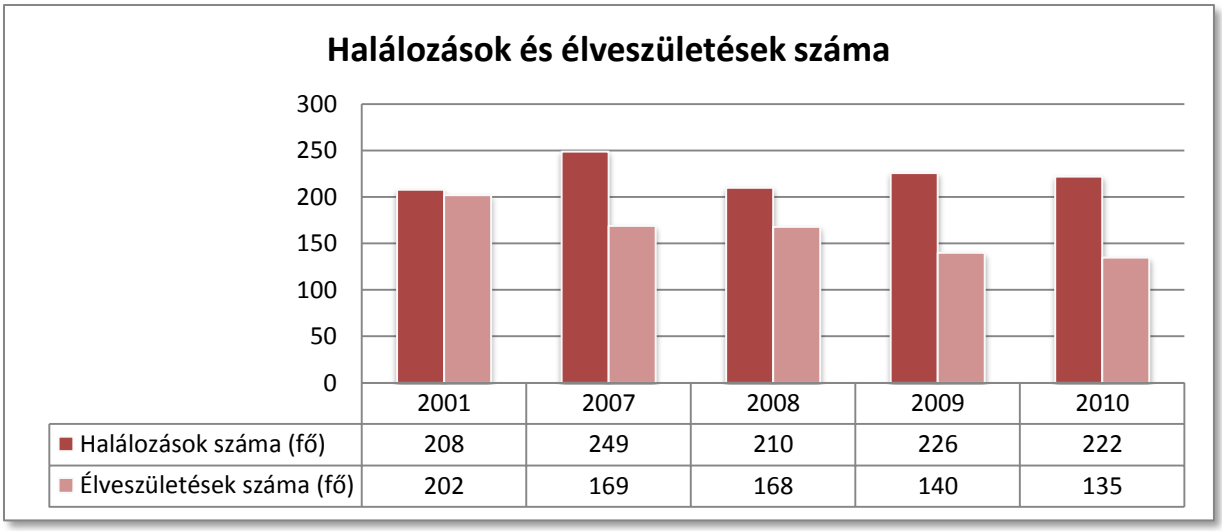

15. táblázat: Halálozások és élveszületések száma 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Munkahelyek, foglalkoztatás

Hajdúnánáson 2010-ben a munkaképes korú lakosság (11929 fő) számához viszonyított regisztrált munkanélküliek aránya 12,4%. E mutatónál azonban figyelembe kell venni két tényezőt. Egyrészt nem minden munkanélküli van regisztrálva, másrészt a regisztrált munkanélküliek közül sokan, 20-25%-ban évek óta jelen vannak a munkaügyi központ nyilvántartásában, tehát tartósan munkanélküliek.

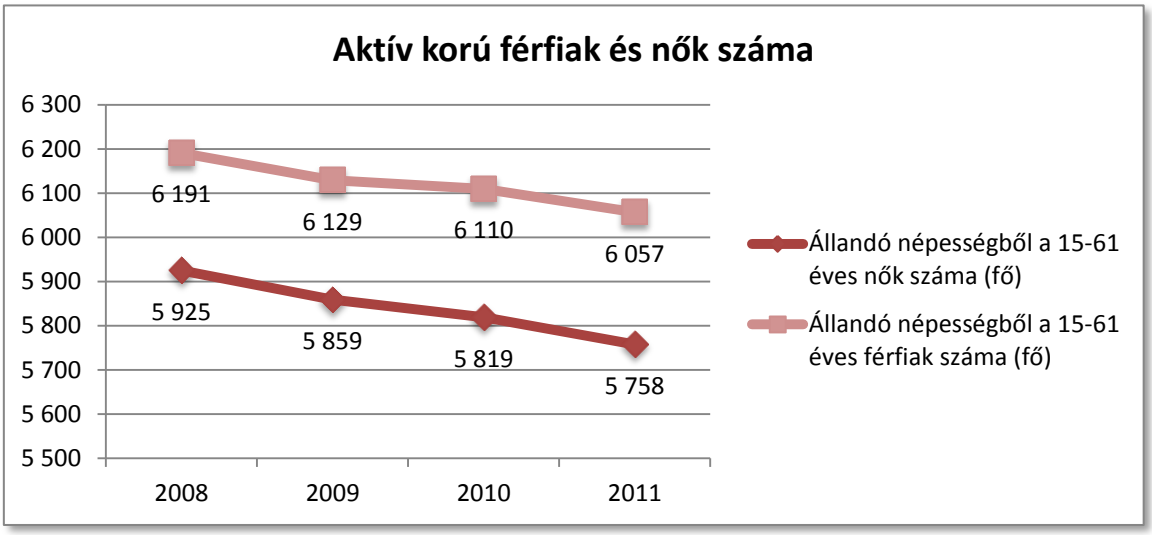

11. ábra: Aktív korú férfiak és nők számának alakulása 2008-2011
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A végzettségeket tekintve a legtöbb regisztrált munkanélkülit a szakmunkás bizonyítvánnyal (553 fő) és a nyolc osztállyal rendelkezők (428 fő) teszik ki. Harmadik helyen

a középiskolát végzettek vannak 395 fővel. A regisztrált munkanélküliek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma több okból is alacsony. Egyrészt kevesebben vannak, mint a középfokú végzettségűek, másrészt ennek a rétegnek a körében legnagyobb az elvándorlás. A helyi munkaerő piacon nincs akkora keresletük, a nagyobb városokban jobban, sokszor magasabb bérezéssel tudnak elhelyezkedni. A közeli megyeszékhelyek (Debrecen, Nyíregyháza) elszívó erejét itt érdemes újra megemlíteni.

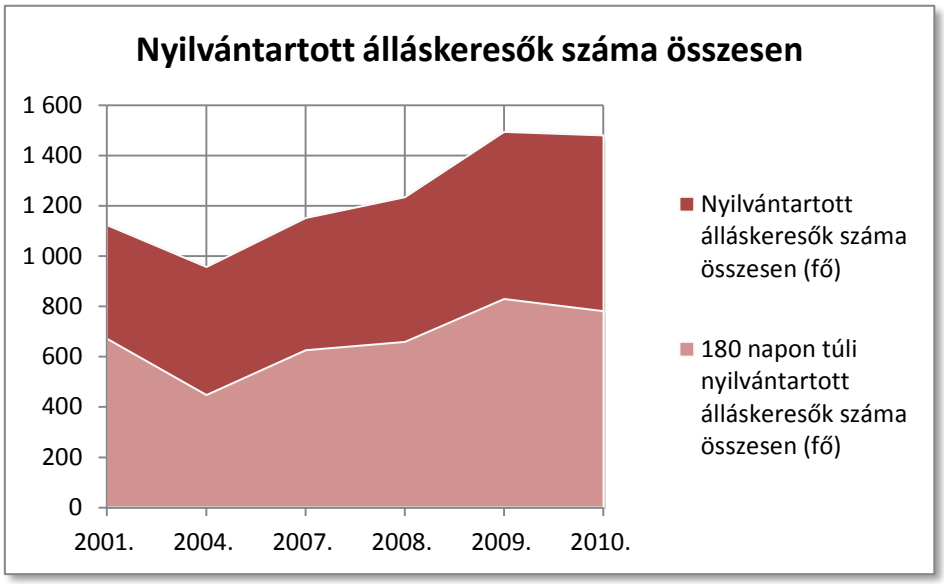

12. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Mutatók	Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	1123	956	1151	1233	1493	1479
180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen	670	447	625	658	829	780
Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező	49	32	21	19	20	24
Általános iskolai végzettségű	332	273	377	394	430	428
Szakmunkás végzettségű	491	416	415	482	557	553
Szakiskolai végzettségű	14	20	21	20	16	29
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű	212	182	262	278	406	395
Főiskolai végzettségű	23	27	40	34	47	38
Egyetemi végzettségű	2	6	15	6	17	12
Fizikai foglalkozású	968	822	978	1091	1300	1297
Szellemi foglalkozású	155	134	173	142	193	182
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők		102	155	145	172	153

16. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A néhány éve jelentősen emelkedő minimálbér hatására megfigyelhető volt a munkanélküli réteg aktivizálódása munkaviszony létesítése iránt, hiszen jelentős különbség lett a munkabér és a segély összege között. Ezek a munkanélküliek azonban nagyon sok esetben csak alkalmi munkavállalóként a másodlagos munkaerőpiacon tudnak/tudtak elhelyezkedni. A mezőgazdaság tipikusan ilyen másodlagos, idénymunkákkal látja el a dolgozni akaró munkanélküliek egy részét.

Mutatók	Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)				
	2004	2007	2008	2009	2010
A 0-17 éves	3	5	2		
A 18-20 éves	48	65	74		47
A 21-25 éves	146	200	199	229	220
A 26-30 éves	131	154	155	204	191
A 31-35 éves	103	145	165	189	188
A 61-X éves	4	2	4	2	8
A 56-60 éves	54	52	75	99	105
A 51-55 éves	102	104	135	173	209
A 46-50 éves	124	155	135	184	169
A 36-40 éves	123	129	135	172	157
A 41-45 éves	118	140	154	167	185

17. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása korcsoportonként 2004-2010
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Korosztályos besorolásban az álláskeresők száma viszonylagos állandóságot mutat. Az aktív korúak körében a kezdő 20-25 éves fiatalok, és a nyugdíj előtt álló 50-55 éves idősebbek vannak a legnehezebb helyzetben. A regisztrált álláskeresők 27,5%-át a 20-30 év közötti fiatalok, másik 21%-át pedig az ötven év felettiek teszik ki, a legkisebb mutatókat a 35-50 év közötti munkavállalók hozzák. A huszonévesek körében a 220-250 főből 153 volt pályakezdő munkanélküli 2010-ben. Szomorú tény, hogy a folyamatosan csökkenő népességszám, és az egyre öregedő korfa mellett folyamatosan, évről évre nő a munkanélküliek száma, elsősorban a fiatalok körében.

Foglalkoztatottság adatai: (Munkaügyi Központ Hajdúnánási Kirendeltségének adatai alapján) Az adatok Hajdúnánás és Hajdúdorog együttes adatait tartalmazzák.

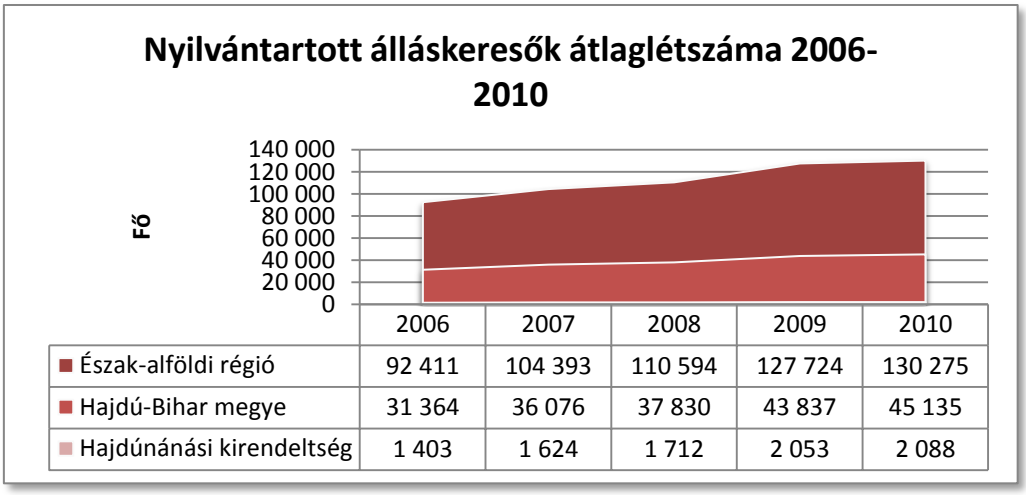

	2006	2007	2008	2009	2010
Észak-alföldi régió	92 411	104 393	110 594	127 724	130 275
Hajdú-Bihar megye	31 364	36 076	37 830	43 837	45 135
Hajdúnánási kirendeltség	1 403	1 624	1 712	2 053	2 088

18. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők átlaglétszámának alakulása térségi és helyi szinteken 2006-2010 között

Az álláskeresők száma 4 éven belül változóan alakul, egyfajta hullámzás jellemző, melynek több oka van: a szezonális munkák és a közfoglalkoztatás beindulásával április, május, június hónapokban csökkenés, míg nyár végétől kezdődően – egyrészt az előbbi munkák megszűnésével, másrészt a pályakezdők beáramlásával, illetve az esetleges létszámleépítések eredményeként – ismételt növekedés figyelhető meg. A munkanélküliek számán belül a tartós munkanélküliek száma folyamatos emelkedést mutat. Az álláskeresők iskolai végzettségét tekintve megállapítható, hogy a szakképzetlen, 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya magas (46,4%), de a szakmunkásképzőt végzettek is 35,3%-ot képviselnek. Nemek szerint változás következett be az elmúlt évek tendenciáiban: a férfiak aránya csökkent, ezzel egyidejűleg a nőké növekedett, 2010-ben a nők aránya 51%. 2010-ről 2011-re 500 fővel csökkent a munkanélküliek száma. A 2011. decemberi állapot szerint a város munkaképes korú népessége 11.988, a nyilvántartott álláskeresők száma 1.272 fő.

A foglalkoztatási gondok enyhítése elsődleges feladata a város vezetésének. A munkahely hiánya a város működésének minden területén további problémákat generál, legyen szó oktatásról, egészségügyről, kommunális beruházásokról. Hajdúnánáson a közfoglalkoztatás szervezése folyamatos, az önkormányzat elkötelezett e tekintetben. 2011 januárjától új közfoglalkoztatási rendszer lépett életbe. A rendelkezésre állási támogatást a bérpótló juttatás váltotta fel. A rövid időtartamú közfoglalkoztatásban a bérpótló juttatásban részesülők vehetnek részt. Számukra 2-4 hónapig, napi 4 órában van lehetőség munkavégzésre, éves szinten 486 fő részére. 2012 tavaszától, a Start munkaprogram keretein belül 297 főt foglalkoztat az önkormányzat. Fontos és nagyságrendileg elsőbbséget élvez a kommunális és környezetvédelmi tevékenység e munkák körében.

Munkaerőpiac

Az elmúlt évben javult a megye foglalkoztatási helyzete. 2012. I. negyedévben a KSH munkaerő-piaci felmérése szerint a 15–74 éves népesség 53%-a, 218 ezer fő volt jelen a munkaerő-piacon foglalkoztatottként vagy munkanélküliként. A gazdasági aktivitás fokozódott, a foglalkoztatottak körének 2,6-%-os, és a munkanélküliek számának 5,7%-os bővülése okozta. A munkanélküliek száma 1800 fővel emelkedett, a munkanélküliségi ráta így meghaladta a korábbi évi adatokat. A 15,0%-os munkanélküliségi ráta magasabb az országos átlagénál, mely 11,7%.

A munkanélküliek száma a jelzett időszakban 48 868 fő, ebből 5 487 pályakezdő, 7 957 fő pedig 25 év alatti. A munkanélküliek több mint egynegyede 25 év alatti fiatal.

Vállalkozások

Március 31-én 98 000 megyei székhellyel rendelkező vállalkozást tartottak nyilván. 3,2%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az egyéni vállalkozások aránya 3%-kal növekedett.

A megyében az egyéni vállalkozások aránya meghaladta a 72%-ot. A megyében az ezer lakosra jutó vállalkozások száma 171, mely magasabb, mint az országos átlag (166). Az egyéni vállalkozásoknál ez a szám 130, mely szintén jóval magasabb az országos, 106-os átlagnál. A bejegyzett egyéni vállalkozásoknak csak 28%-a vállalkozói nyilvántartásba vételre kötelezett, nagyobb részét az adószámmal rendelkező magánszemélyek, vagy egyéb önálló vállalkozók adják. Az egyéni vállalkozások legnagyobb hányada (52%) mezőgazdasági tevékenységet végző (adószámmal rendelkező magánszemély) őstermelő.

Nagyon fontos látni azt, hogy Hajdúnánás város helyzete nagyon hasonló a megye helyzetéhez a foglalkoztatási és vállalkozási területeken. Kiemelten fontos, és figyelemre méltó az a helyzet, hogy a fiatalok munkanélkülisége (25 év alattiak) az aktív korú népesség arányában több mint 25%. A fiatalok munkaerő-piaci helyzetére éppen ezért különös figyelmet kell fordítani.

Egészségi állapot

Az életminőséget, az egészségi állapotot az egészségügyi rendszer strukturális és funkcionális elemei mellett az életmód, a kultúra számos egyéb tényezője befolyásolja:

- Fogyasztói szokások alakulása, az életmód, egészségipar előtérbe kerülésével,

- Értékek, normák, szokások, hagyományok szerepe a családok, háztartások életében az életmód, egészségmagatartás területén,
- A sport, testkultúra, életmód fejlesztését célzó civil szerveződések, intézmények, szolgáltatások elérhetősége a társadalom különböző csoportjai számára.

Az egészségi állapot, és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés alapvető összetevője a szociális helyzet. Ennek értelmében a szociális ellátások jelentős része közvetlen hatással van az életminőségre és egyben az egészségi állapotra, de közvetett hatás minden esetben bizonyítható, hiszen a szolgáltatások gyakran átfedik egymást.

Az egészségügyi ellátásoknak a szorosan értelmezett hagyományos gyógyító munka mellett az egészségmegőrzés feladataiból is részt kellene vállalnia. Fontos feladata lenne nemcsak az egészségügyi szakembereknek, de a munkáltatóknak, egyéb szervezeteknek, sőt a település lakosságának is az egészséges életmódra, az egészségi állapotra való odafigyelés, a megelőzés.

Apró lépések történnek Hajdúnánáson is a lakosság egészségi állapotának prevenciós jellegű befolyásolására, azonban átütő, minden réteget megtaláló program nem került bevezetésre. Különböző szűrővizsgálatok elvégzésére került sor az elmúlt években az iskolai egészségügyi ellátás keretében, évente kétszer van fogászati szűrés is az óvodás korú gyermekektől a középiskolás korosztályig. Folyamatos a tüdőszűrés, több szakrendelés végez allergiás, daganatos megbetegedések kimutatására szolgáló tesztvizsgálatot. E felmérések alapul szolgálnak a megfelelő megelőző folyamatok beindításának, a kedvezőtlen folyamatok megállításának. Jó példák mutatkoznak erre az oktatási intézményekben a különböző táplálkozási módok ismertetésére, a testmozgásra ösztönző foglakozásokon, illetve a gyermekek étkeztetésében résztvevő konyhák étlapjainak összeállításakor. Mindezen erőfeszítések ellenére hasonlóan az országos helyzethez, a tanulók 30%-ának túlsúlyosságát, valamint 34%-uk mozgásszervi rendellenességét mutatják a 10-14 éves korú gyermekekről szóló felmérések.

A felnőtt és az idősebb korosztályt már a felvett szokások, a beállítódások, az életmód, a kultúra nagyban befolyásolják egészségi állapotának kialakulásában. Hajdúnánás lakosságának helyzetértékeléséhez összegyűjtött adatok azt mutatják, hogy szoros összefüggés van az életkor, az iskolai végzettség, a havi háztartási jövedelem nagysága, valamint az egészségi mutatók és az egészségügyi ellátó rendszer igénybevételének gyakorisága között. Az egészségügyi alapellátás mutatói szerint a gyermekek és serdülőkorúak a felnőttekhez hasonló gyakorisággal fordulnak háziorvoshoz. A szakellátások tekintetében az utóbbi 3 év adatai alapján nőtt a neurológiai és a sebészeti–traumatológiai szakellátások betegforgalma, a fogászati ellátásokon megjelentek számában viszont

csökkenés tapasztalható. Magyarországon, így szűkebb környezetünkben is az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat adatai szerint az összes betegségteher több mint 30%-át mindössze öt kockázati tényező okozza: a dohányzás, az alkoholfogyasztás, az elhízás, a magas vérnyomás és a magas koleszterinszint. Az egészséges életmód elterjedése, az előző okok kiküszöbölése rendkívüli mértékben javíthatja a lakosság egészségét. Jelenleg azonban a lakosság életmódja kedvezőtlen, részben ez magyarázhatja a rossz halálozási és megbetegedési statisztikákat, melyekről az előzőekben már tettünk említést.

Az egyik leginkább egészségkockázatot jelentő életmódbeli tényező, a dohányzás Hajdúnánáson igen gyakori. A dohányzók aránya sajnálatos módon nőtt, a napi rendszerességgel cigarettázók aránya szintén magasabb az előző évi adatoknál. A dohányosok aránya a fiatalok körében a legmagasabb. A fiatal nők harmada és a fiatal férfiak közel 50%-a dohányzik. Az alkohol fogyasztás is számos betegség kialakulásában játszhat szerepet, sőt közvetlen vagy közvetett módon halálhoz is vezethet. Az elhízás a keringési és egyes daganatos betegségek, cukorbetegség valamint csontritkulás kialakulásában jelentős szerepet játszhat.

A 25-65 év közötti korosztály körében az évente szükséges vérnyomásmérés, szükség szerint a gyógyszeres kezelés kiválasztása a szívinfarktus és szélütés megelőzésének legfontosabb eszköze. Hajdúnánáson a vérnyomásmérés folyamatos biztosítása a háziorvos feladata, azonban a Vöröskereszt helyi szervezete is lehetőséget ad a mérésre. A lakosság körében is egyre többen rendelkeznek vérnyomásmérő készülékkel. Túlsúlyos vagy elhízott a felnőttek több mint fele, de egyre inkább fenyegeti a gyerekeket is ez a kockázati tényező. Az elhízás visszavezethető a lakosság táplálkozási ismereteinek hiányossága, valamint jövedelmi helyzete. A testmozgásnak az egészségi állapotra kifejtett pozitív hatása ma már széles körben elfogadott: csökkenti a szív–, és érrendszeri megbetegedések előfordulási gyakoriságát, valamint hatékony preventív tényező az agyi infarktus, a magas vérnyomás, a cukorbetegség, az elhízás, a csontritkulás, a szorongás és a depresszió megelőzésében. Az önkormányzat tervei között szerepel (készült rá projektterv és egy benyújtott pályázat) egy új, többfunkciós, komplex közösségi igényeket kielégítő városi sportcsarnok felépítése a testmozgás városi szintű támogatására.

A kor előrehaladtával, mind a férfiak, mind a nők esetében jelentősen csökken a rendszeres testmozgás gyakorisága. E tényt felismerve Hajdúnánás Város Önkormányzata a település gyermek és felnőtt lakossága számára Városkártya kiadását határozta el. E kártya segítségével többek között 50%-os kedvezményes belépőjeggyel vehetik igénybe a Hajdúnánási Gyógyfürdő egészségmegőrző szolgáltatásait.

Az életkortól függetlenül a felnőtt férfiak esetében a rendszeres mozgás gyakoribb, mint a nők körében. Hajdúnánáson a versenysportokat, főként a labdajátékokat művelőkön kívül gyermek és felnőtt öntevékeny csoportok működnek többféle testmozgás gyakorlására: labdarúgás, kézilabda, tenisz, futás, kosárlabda, teke, úszás, kajak-kenu, jóga, társastánc területeken. Ezek nagy részét is főként a férfiak űzik, azonban az utóbbi években a hölgyek is egyre aktívabban kapcsolódnak be a különböző sportrendezvények programjaiba.

Hajdúnánáson egyre több fiatalt érintve és egyre nagyobb számban jelennek meg, és nehezítik életünket a nem fertőző krónikus megbetegedések. Napról napra több bizonyíték szól amellett, hogy ezek a megbetegedések a szervezet nem rendeltetésszerű használatának, túlterhelésének, karbantartatlanságának, szennyezésének következményei.

Az iskolaorvosi vizsgálatok szerint a gyerekeknél leggyakoribbak a csont, izom, kötőszövet elváltozásai, táplálkozási zavarok, mentálhigiénés zavarok. Nagy jelentősége miatt kiemelkedő továbbá a magas vérnyomás és az asztma. Az elmúlt 10 évben megduplázódtak a fiatalok gerincbetegségei. Ma a gyerekek és fiatalok 34%-a mozgásszervi rendellenességben szenved. Sajnálatos módon a középiskolások körében egyre többen szeszesital fogyasztók, dohányzók. A rászokás egyre fiatalabb korban történik, ezért a dohányzás és alkohol által okozott betegségek is egyre fiatalabb korban jelentkeznek. A gyermekkori hatások, a szocializáció meghatározó az egészséges életvezetés és magatartás kialakításában. Valamennyi közoktatási intézmény a figyelem felkeltése céljából szervez különféle programokat a helyes táplálkozás, a helyes életmód bemutatására.

Az egészségügyi szolgáltatásokról általában jó véleménye van a helyi embereknek. Az egészségügyi infrastruktúra viszont jelentős fejlesztésre szorul, különösen igaz ez a helyi tüdőgondozó épületére.

Civil szerveződések

A város egyik fő erőssége a civil aktivitás. A civil szervezetek adatbázisát áttekintve elmondható, hogy szinte minden oktatási, gyermek- és ifjúsági intézmény rendelkezik alapítvánnyal, amit az intézményben tanuló gyermekek és fiatalok fejlesztésére, ifjúságfejlesztésre hoztak létre. Működési formájuk szerint alapítványok és egyesületek működnek Hajdúnánáson. A bírósági nyilvántartásban szereplő civil szervezetek száma lényegesen magasabb, mint a város önkormányzata által nyilvántartottaké. Az eltérés annak a feltáró munkának az eredménye, amelyet a város vezetése kezdeményezett a szervezetek körében. 2011-ben a város több körön, minden egyes, hajdúnánási székhellyel rendelkező civil szervezetet megkeresett adatkérés és együttműködés céljából. A város nyilvántartásában szereplő szervezetek aktívak, működésük folyamatos. A megkeresésre

nem válaszoló civil szervezetek többsége „alvó” szervezet, vagy megszűnés, megszüntetés alatt áll.

A civil szervezetek működési területei:

- oktatási intézmény tanulóinak támogatása,
- gyermek- és ifjúságfejlesztés,
- szociális,
- kulturális,
- természetvédelmi,
- fogyatékkal élők védelme, támogatása,
- ismeretterjesztő,
- sport,
- érdekképviselet,
- településvédelem

A civil szervezetek egy része intézményeket tart fenn, városi szintű programokat valósít meg, és nagyon sok olyan forrást hoz be a városba, amelyeket az önkormányzat nem tudna elérni (pl.: Európai Uniós pályázatok). A civil szervezetek forrásfelvevő-képességéről, és az eddigi elért források nagyságáról sajnos nem rendelkezünk információval.

Másik nagy intézményfenntartó szervezet a Református Egyház. Az egyház szerepvállalása évszázadok óta jelentős méretű a településen, a Hajdúnánási Református Egyház története összeforr Bocskai István fejedelem városalapításával. A város túlnyomó református lakossága mellett a jóval kisebb római katolikus vallású közösség is jelentős feladatokat vállal a város életében.

A civil szervezetek listája az IVS második felében, a Civil, egyházi és piaci szervezetekkel való együttműködés c. részben található.

A közösségi tervező műhelyeken a résztvevők kiemelték, hogy Hajdúnánáson az emberek odafigyelnek egymásra, a kisvárosi jellegből adódóan szinte mindenki ismer mindenkit. A civil szervezetek együttműködésének javítása fontos, fejlesztendő terület, mert a szervezetek közötti kapcsolat és a közösségi megvalósítás nehézkesen működik. Az erőforrások, a meglévő tudás összehangolása, esetleges egyesítése, átadása jelentősen felpezsdítené a hajdúnánási civil életet. Jó lenne, ha az együttműködés hatására többé nem konkurenciát jelentenének a civilek egymásnak; sokkal inkább a várost, és nem belterjes érdekeket szolgálnának, valamint az utánpótlás problémája is könnyebben megoldható lenne.

3.2.4. Települési környezet

Földrajzi adottságok

Hajdúnánás Hajdú-Bihar megye északi részén, a Hortobágy és Hajdúhát nevű kistájakon helyezkedik el az északi szélesség 47° 50’ 3” és keleti hosszúság 21° 26’ 50”-nél. Hajdúnánás területének nagyobb része a Hortobágy keleti részének magas ártéri jellegű síkságához, kisebb része a Hajdúhát nyugati harmadának lösszel takart hordalékkúp síksági területéhez tartozik. … A terület tengerszint feletti magassága 90 és 100 m között változik. Lejtése enyhén nyugati irányú. A két kistáj találkozásánál helyenként tereplépcső alakult ki. A felszín közeli képződmények egy hordalékkúp-peremi helyzetet valószínűsítenek. A würm korszak végén futóhomokmozgás történt, de jelenleg nincs tiszta futóhomok a felszínen, mivel valamennyit befedte a felső pleisztocén lösz, löszös homok. Ehhez jelentős agyag előfordulások kapcsolódnak (agyagbánya). A nyugati részeken a felszínt takaró 100-200 m vastag pleisztocén rétegek iszapos, agyagos löszréteggel záródnak.

Csapadék szempontjából Hajdú-Bihar megye az Alföld egyik legszárazabb vidéke, a Hortobágy déli része pedig az ország egyik legszárazabb területe, ahol a csapadék évi mennyisége nem éri el az 500 mm-t. A Hajdúság átmenetet képez a Hortobágy és a hűvösebb, csapadékosabb Nyírség között. A kistérségben az évi átlagos csapadékmennyiség 500-550 mm között mozog, melyből a 300-350 mm jut a mezőgazdasági tenyészidőre. Legcsapadékosabb hónap a június (55-75 mm), legszárazabb a január (25-35 mm). Sugárzásviszonyai viszonylag kedvezőek. A napsütés évi összege 1950-2020 óra, az évi középhőmérséklet átlaga pedig 10,5-11,0 °C között mozog. A július átlaghőmérséklete a legmagasabb, általában 20,5 - 22 °C között változik. A tél általában kemény fagyokat hoz a megyében, a leghidegebb a január. A hótakaróval borított napok száma országos viszonylatban alacsony (átlagosan évi 30-40 nap). A leggyakoribbak az ÉK-i, É-i és a DNy-i szelek. Az átlagos szélsebesség 2,5-3 m/s. A szárazság, a szeszélyes csapadékeloszlás elsősorban a szárazságtűrő növényfajok termesztését teszi gazdaságossá.

Vízrajz

Hajdúnánás és tágabb környezete, a hajdúböszörményi kistérség vízben szegény terület, a térségnek számottevő bővizű vízfolyása nincs. A kistérség a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik, amely vízfolyás Hajdú-Bihar megye északnyugati határát érinti 53 km hosszan. A

kistérségben vízhozamuk alapján kisebb jelentőségű vízfolyások (Fürj-ér, Vidi-ér, Brassó-ér) találhatóak.

Az 1950-es években létesített Keleti-főcsatorna, amely a Tiszát a Berettyóval köti össze, igen nagy jelentőségű, a hozzá kapcsolódó elosztó csatornahálózattal a megye vízben legszegényebb földterületeinek öntözését, valamint a tavaszi belvizek elvezetését teszi lehetővé. A Keleti-főcsatorna a város területét észak-dél irányba szeli át, vízminősége jónak mondható.

A Keleti-főcsatorna megváltoztatta a felszíni lefolyási viszonyokat, többek között kettészelte a Fürj-ér vízgyűjtőjét. Ma a főcsatornától keletre eső területen a Fürj-ér az egyetlen vízfolyás. A Hajdúdorog belterületéről induló, kanalizált medrű időszakos vízfolyás funkciója a belvízelvezetés és a használt vizek elvezetése. Vízkészlete az alábbi tényezőkből tevődik össze:

- Hajdúdorog északi részének belterületi csapadékvizei,
- Hajdúdorog termálfürdőjének használt vizei,
- Hajdúdorog északi külterületének belvizei,
- Hajdúnánás északkeleti külterületének belvizei (a Tedejről érkező F1 mellékággal),
- Hajdúnánás belterületének csapadékvizei,
- Hajdúnánás termálfürdőjének használt vizei,
- Hajdúnánás és Hajdúdorog közös szennyvíztisztítójának tisztított szennyvizei.

A Fürj-ér kis- és középvizeit a Fürj-ér – Vidi-ér összekötő csatorna vezeti le, amelyet a Keleti-főcsatorna bal parti övcsatornájából fejlesztettek. A nagyvizek befogadására az eredeti kapcsolás szerint maradt a Keleti-főcsatorna. Mivel a főcsatorna Balmazújváros feletti szakasza ivóvízbázis, tényleges belvízbevezetésre gyakorlatilag több évtizede nem került sor.

A Fürj-ér – Vidi-ér összekötő csatorna hossza 9,2 km, a Vidi-éri bújtatóig szállítja a belvízi hozományt. Eredeti funkciója a magas vezetésű főcsatorna szivárgó vizeinek elvezetése volt. A vízkészlete tehát a Fürj-ér készletalkotóin kívül a Keleti-főcsatorna szivárgó vizeiből és a kis területű közvetlen vízgyűjtőn összegyülekező belvízből áll. Kis esése és a bújtató kis kapacitása miatt tavaszi időszakban kilép a medréből és elönti a kajánsziki környező mélyebb fekvésű területeket. A Vidi-ér egy kis szakasza szintén a város déli részén, a Vidi-földön halad, de érdemi vízgyűjtővel nem rendelkezik.

A Keleti-főcsatornától nyugatra eső terület vízviszonyait két kis vízfolyás határozza meg. A Hortobágy-főcsatorna Tiszavasvári belterületéről indul, a belterületi csapadékvizét, a város nyugati külterületének belvizeit, a strandfürdő használt vizeit, a város tisztított szennyvizeit

és az ICN Magyarország Rt. tisztított ipari szennyvizeit fogadja be. A főcsatornába a Keleti-főcsatorna bújtatójánál mintegy 1,0 m3/s hígító víz leadására van lehetőség. A hajdúnánási területen a csatorna csak belvízterhelést kap. Helyenként engedélyezett öntözővíz használatok is vannak a Hortobágy-főcsatorna felső szakaszán, azonban a nagy szennyezőanyag-terhelés következtében a vízminőség kedvezőtlen, nem egyenletes, nagyban függ a szennyvízbevezetés és a vízleadás arányától. A Kadarcs-csatorna a város külterületén indul, elsődleges funkciója a belvízelvezetés. A K-III öntözőcsatornán keresztül azonban van lehetőség vízleadásra, így ennek készlete öntözésre is igénybe vehető. A Hortobágy-főcsatorna és a Kadarcs-csatorna tehát kettős működésű, a belvízelvezetés mellett a vegetációs időszakban öntözővizet is szállít.

Természetes vízfolyás a pusztát középen átszelő Hortobágy folyó, mely a Tiszántúl és talán az ország legfurcsább folyója, hiszen „folyótól folyóig folyó folyó". Sajnos már csak részben természetes képződmény. Az egykori Hortobágy vize a Polgár mellett és Hajdúnánás Tiszavasvári között található Vörös- mocsár déli túlfolyójaként indult vadregényes útjára a pusztán, és valaha Püspökladány és Karcag között Ágotánál veszett bele a Nagy-Sárrét mocsaraiba. Üde részei Nánás határának az egykori téglagyári agyagbányákban létesített horgásztavak. A talajvíz szintje 2-4 m mélység között van, mennyisége nem számottevő.

A város területén ma már nincsenek állandó vízkészletű természetes tavak. A régi térképeken fellelhető Raducza-tó valahol a Verestenger szélén, a Fürj-ér kiöntésével jöhetett létre, asztatikus víz lehetett. Emellett a természetvédelmi nyilvántartásban számos ex lege védettségű úgynevezett szikes tó található. Mivel ezek is asztatikus vizek, kevéssé ismertek, ma már a nevüket sem tudjuk. A mesterséges tavak között a legnagyobb a fürdőhöz kapcsolódó úgynevezett sósvíz tározó, valaha 20 hektáros vízfelülettel bírt. A területe ma összefüggő nádas, vízfelületek nélkül. Tedejen található egy horgásztó, amely a Keleti-főcsatorna bal partján helyezkedik el, vízfelülete 9 hektár. A Keleti-főcsatornából látják el a szükséges vízzel, így vízminősége feltehetően jó, haltenyésztéshez megfelelő. A téglagyár környezetében több egymástól független kis tó található, amelyeket horgasztóként hasznosítanak, jelenleg a művelt agyagbánya gödrének víztelenítése során kitermelt talajvízzel történik a frissítésük. A tavakat szennyeződések nem terhelik, a kialakuló vízminőség haltenyésztésre alkalmas. Vízminőség vizsgálatok eredményeit nem leltük fel.

Vízföldtani, környezetföldtani viszonyok

A város területén a talajvíz viszonyok változatosan alakulnak. A nyugati részen, a valamikor Tisza által elöntött területeken a Kadarcs és a Hortobágy vezeti el a belvizeket,

illetve csapolja meg a talajvízteret. Itt a talajvíz nyugalmi szintje 1-4 m, a rendszerint tavasszal előálló maximális vízszintek időnként a felszínt közelítik. A város és a Keleti-főcsatorna közötti részen szintén felszín közeli a talajvíz, ez a magas vízszintű főcsatorna és a város alatt kialakuló talajvízdomb együttes hatása. A Keleti-főcsatornától keletre a terepszint emelkedik, a talajvíz jelentkezési mélysége 2-4 m között van.

A város ivóvíz-igényét felszín alatti vízbázisból elégítik ki. A mélyfúrású kutak a fürdő területétől délre sorjáznak. A kutak vizét geológiai eredetű vas-, mangán- és arzénszennyezettség jellemzi. Területükön ivóvizet a negyedkori porózus rétegekből lehet beszerezni, ennek főleg az alsó-pleisztocén szintjeiből, amelyek Hajdúnánás környékén kb. 100-130 m mélységközökben találhatók. A negyedkori rétegekből származó vizek túlnyomórészt kalcium-hidrogénkarbonátosak.

A vízadó kutak fúrásainak rétegleírásaiban a szemcsés anyagok mellett jelentős, 20-30 m vastagságú, korábban vízzárónak tekintett, iszap- és agyagrétegek sorakoznak. Az újabb tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ez az úgynevezett vízzáró tulajdonság a nem konszolidált negyedkori rétegek esetében tartós vízkitermelés mellett nem áll fent.

A vízbázis sérülékenységére vonatkozóan állami program keretein belül egy vizsgálat történt. Az első, úgynevezett diagnosztikai fázis 2002-2003-ban folyt, ennek során megállapították, hogy a felszínről induló szennyezés 50 évnél hamarabb jut le a vízadó rétegbe, majd innen a kitermelés helyére. Ezek miatt a város felszín alatti ivóvízbázisa sérülékenynek tekinthető. A felszín alatti vizek és a földtani közeg védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet ismérvei szerint a vízbázist körülvevő idom fokozottan érzékeny besorolású, várhatóan ez lesz a vízbázis hidrogeológiai B védőterülete. A többi terület érzékeny besorolású. A fokozott érzékenység minősítést az a terület (idom) kapta, amelyen belül a modellezések eredményei szerint a felszínről induló szennyeződés 50 évnél kisebb idő alatt elérné a kitermelési pontokat. Ezen a területen belül található a sósvíz tározó és a rekultiválandó régi szennyvíztisztító telep, valamint nagy mennyiségű szennyvíziszap, amely a TUNGSRAM tevékenysége, kibocsátásai miatt veszélyes hulladék besorolású. Ezt a hulladékot megfelelő védelem nélkül tárolják, így a szennyezés jelenleg is a vízbázis legérzékenyebb részén fejti ki hatását: ezek a szennyezőanyagok néhány évtizeden belül megjelenhetnek az ivóvízben. A vizek mezőgazdasági nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II. 7.) Kormányrendelet a várost nem sorolja a nitrát érzékeny területen lévő települések közé. A Hajdúság mélységi vizei országosan is kiemelkedő jelentőséggel bírnak.

Már az 1930-as években megállapították, hogy a város területe alatt gazdag hévízkincs rejtőzik a föld mélyén, de csak az 50-es évek végén nyílt lehetőség a kihasználására. A

Hajdúnánási Gyógyfürdő reumatikus, mozgásszervi és nőgyógyászati betegségeket gyógyító vizét 1989-ben gyógyvízzé nyilvánították. A hajdúnánási fürdő első kútja (1958) 1002-1013 m közötti szűrőzéssel a felsőpannon vízadóból 1000 l/min vízhozamú 67°C-os nátriumkloridos, hidrogénkarbonátos, jódos, brómos termálvizet szolgáltat. A második termálkút (1988) szintén a felsőpannon vízadóból, 825-960 m közötti szűrőzéssel 62°C-os vizet ad.

Talaj, növény- és élővilág

A Hajdúhát esetében a táj nagy részén a deráziós formákkal tarkított löszplató növényzete jellemző, melynek maradványai elsősorban mezsgyéken és néhány kurgánon, de néha löszlegelőkön is fellelhetők. A deráziós mélyedésekben szolonyec szikesek, szoloncsák szikesek és szikes tavak, üde rétek és mocsarak találhatók. A Hortobágy hazánk legnagyobb összefüggő szikese. Potenciális növényzete 30-40 ezer év óta nyílt, sztyeppi, a szolonyec sziki fajok folyamatos jelenlétével. A kistáj északi részén, egykori nagyobb mocsár helyén agrársivatag van, a keleti és nyugati tájperemen helokrén források, kisebb lápfoltok és szoloncsák szikesedés ismert. Leggyakoribb legelőtársulásai az ürmös és cickafarkos szikes puszták, a réttársulásokból az ecsetpázsitos és a hernyópázsitos a legjellemzőbb. A sziki erdősztyepp maradványai a középső és északi részeken kiterjedtebbek.

Hajdúnánásnak a Hortobágy kistájhoz tartozó területén a réti szolonyec, sztyeppesedő réti szolonyec és a szolonyeces réti talajok, a hajdúháti részeken legnagyobb arányban mészlepedékes csernozjomok fordulnak elő. Növényzetileg a Tiszántúli flórajáráshoz tartozik. A csatornák mentén telepített erdősávokat találunk puhafa- és keményfaalkotókkal (nyár, fűz, tölgy, kőris, szil). A vizektől eltávolodva a nedves, majd a száraz sziki rétre érünk, melyeket a nyár végére a rét jellemző virágai tesznek tarkává. A szikesek növényvilága is nagyon változatos. A gyakoribb fák között megtalálhatjuk a kocsányos tölgyet és az Amerikából telepített fehér akácot. A mezőgazdaságilag művelt területek főbb haszonnövényei a búza és a kukorica, mák, ezen kívül ipari növények, konzervipari növények (csemegekukorica, zöldborsó) és takarmánynövények (lucerna) jellemzőek. A kedvezőtlenebb adottságú területeket legelőként, kaszálóként hasznosítják. A hajdúnánási külterületek vadvilágában megtalálható az őz, nyúl, fácán, fogoly, túzok, vadliba, vaddisznó.

Hajdúnánás külterülete ma klasszikus agrársivatag, már az I. katonai felmérés térképei is annak tüntetik fel. Természetes erdő nincs, a völgyekben fűz- és nyárligetek, máshol faültetvények vannak, itt-ott erdei fajokkal. A flóra pusztulása az elmúlt évtizedekben már nem volt számottevő, kivéve a városok körüli beépítéseket.

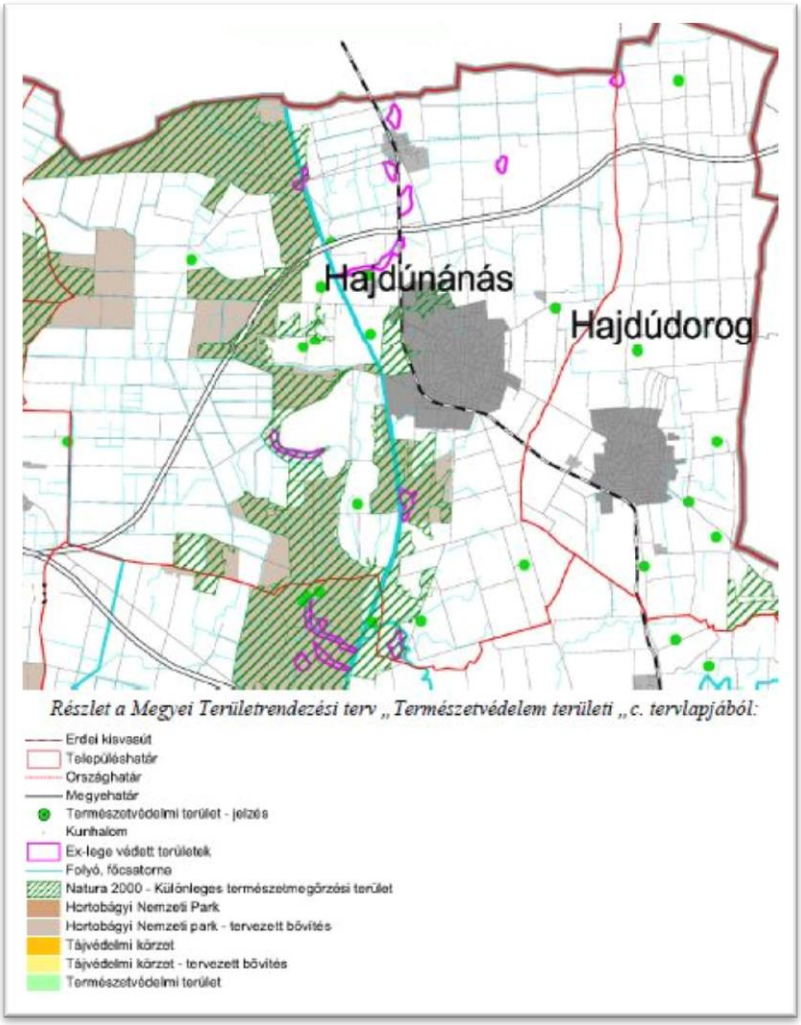

13. ábra: Részlet a Megyei Területrendezési terv "Természetvédelmi terület" c. tervlapjából

Hajdúnánás közigazgatási területét jelenleg országos jelentőségű természetvédelmi terület nem érinti, de a Hortobágyi Nemzeti Park tervezett bővítési területeként vették figyelembe - elsősorban a külterület Natura 2000 védettségű - gyepterületeit, illetve az azokat kiegészítő további gyepterületeket. Natura 2000 különleges természetmegőrző területként nyilvántartott a belterületet nyugati szélén határoló vasútvonal nyugati oldalán lévő gyepterület, továbbá a belterület északi széléhez csatlakozó kisebb területrészek. Utóbbi a város korábban kijelölt fejlesztési területeit is érinti, ami jelentős konfliktusok forrása. Hajdúnánás közigazgatási területén helyileg védendő természeti terület is található (Nagylapos.)

A külterület felhasználása, gazdasági hasznosítása meghatározó részben kialakult. A gyengébb minőségű szántóföldek, értéktelenebb gyepes területek felhasználásával törekedni kell a rendkívül kis arányban előforduló erdős területek növelésére. Az utakat kísérő

fásítások, és a hagyományos mezővédő erdősávok újratelepítése, a meglévők megóvása szükséges.

Hátrányára vált a városnak, hogy erdősávokat szüntettek meg, ez elsősorban Tedejen jelent gondot, hiszen a közeli sertéstelepből áramló szagokat jelentősen felfogták a fák. A fák visszatelepítését és újak ültetését szorgalmazzák a helyiek.

Hajdúnánás védett és védelemre méltó értékei

A külterület védett és védelemre érdemes természeti értékei főként az igazgatási terület nyugati felén találhatóak. A választóvonalat a Keleti-főcsatorna, a belterülettől délre pedig a Balmazújvárosi út jelenti. A Keleti-főcsatornát nyugati oldalon több kilométer szélességben kísérik védett természeti területek. Ezek országos ökológiai hálózatba sorolt, és jelentős számban Natura 2000 védettségű területek, melyeket a Hortobágyi Nemzeti Park előirányzott bővítéseként is számításba vettek. Az igazgatási terület észak-keleti részén csak kisebb foltokban található védelmet élvező természeti terület, a térségi ökológiai hálózat részét képező magterület, illetve ökológiai folyosó. Védett természeti érték a Köztársaság téri páfrányfenyő. Helyi jelentőségű természetvédelmi terület a Nagy-lapos. (Hajdúdorog, Hajdúnánás közigazgatási területét érinti).

A Kárpát-medence egyik legkülönlegesebb tájelemei a kunhalmok (a térképen zöld karikával ábrázolva). E „földpiramisok” sajátságos „műemlékek”, őrzik a neolitikus bronzkori telepeket, szarmata, germán temetőket, honfoglalás kori temetőket, Árpádkori templomok, temetők nyomait. A kunhalmok népvándorlás kori halomsírok maradványai és kizárólag a magyar Alföldön találhatók. Egyszerre jelentenek számunkra tájképi, geomorfológiai, régészeti, kultúrtörténeti értéket. Hajdúnánás külterületén szép számmal találhatók régészeti lelőhelyek. A régészeti lelőhelyek közül országos védelem alatt álló két védett lelőhely:

- Hajdúnánás-Tedej: Árpádkori templom és faluhely
- Hajdúnánás Köveshalom: Árpádkori templom és faluhely

Ezen kívül több mint 30 lelőhely található a város határában és további leletek előkerülése várható.

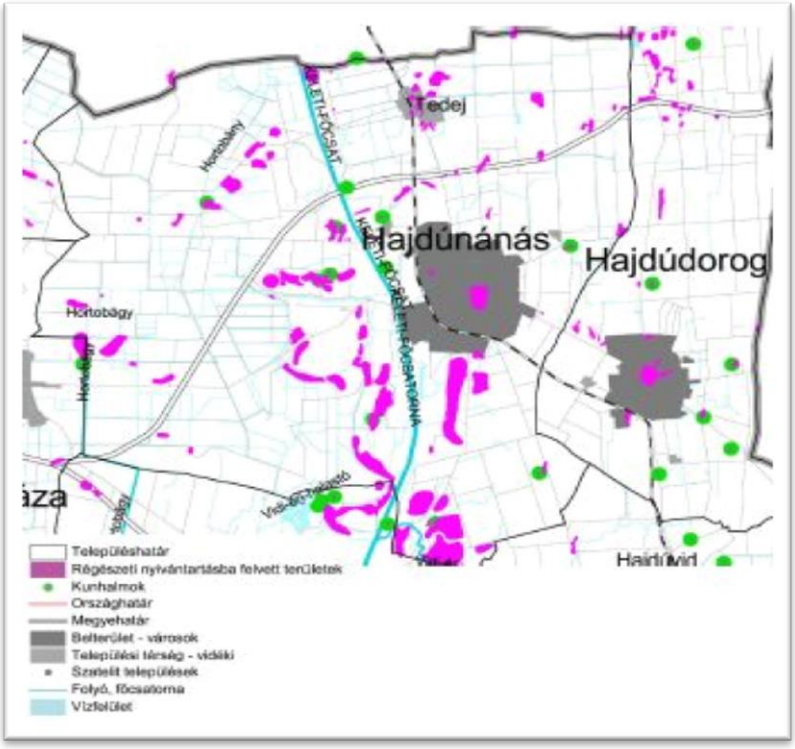

14. ábra: Részlet a Megyei területrendezési terv régészeti tervlapjából

Lakóterületek, lakásépítés

A megnövekedő lakásigényt Hajdúnánáson a 60-as években beindult tömblakásépítéssel, majd a 80-as évektől lakótelepek felvállalásával elégítették ki. Az önkormányzati lakásállományt is ez az időszak erősítette meg.

A 60-as, 70-es évek belvizes időszakainak révén a városra oly jellemző, alapozás nélküli, vagy egy-két sor téglaalapra épült, egyszerű, régi vályogházakat tömegesen törölte el az új, komfortot nyújtó magas téglaépületek tömege. Ez az időszak egészséges és komfortos otthonhoz juttatta a lakosok döntő részét, ám a gyorsan lezajlott építési hullámmal egy időben le kellett mondania a városnak a színes, váltakozó formavilágú, helyi sajátosságokat is tükröző lakóépületek alkotta utcaképekről. Helyette országosan uniformizált településképet kapott a város jó néhány településrésze, átformálva a városközpont szerkezetét és arculatát is. A főtérben rejlő értékes történeti örökség hangulati kisugárzása révén az idekerülő épülettömbök az olcsóságra törekvés miatti sivár lakótelepi építészettől megmenekülten, tisztelettudóbban kerültek megformálásra. A környék legszebb főterének karakterét adó térformálást és annak léptékét túlzottan nem sértették, a meghatározó épületegyütteseket elemként megtartották.

A napjainkat jellemző élethelyzet változással felértékelődött a sűrű osztású belső utca- és telekhálózat is. A megszaporodó siker- és kényszervállalkozások a központ felé koncentrálódnak. A társadalmi-gazdasági helyzetből feléledt, illetve a változó életmódból adódó igényeknek az örökölt településszerkezet megfelelő. A belső, drágább telkek iránt korábban tömeges igény nem jelentkezett. Az olcsón megvásárolható újosztású telkek a város peremvonali duzzadásával jártak, elöregedésre ítélve a belső, épített környezetet adó épületeket. A lakosság több mint 15%-a ma tömblakásban él. Jelenleg Hajdúnánáson mintegy 7104 db lakás van az önkormányzat legfrissebb 2011 év végi adatai szerint.

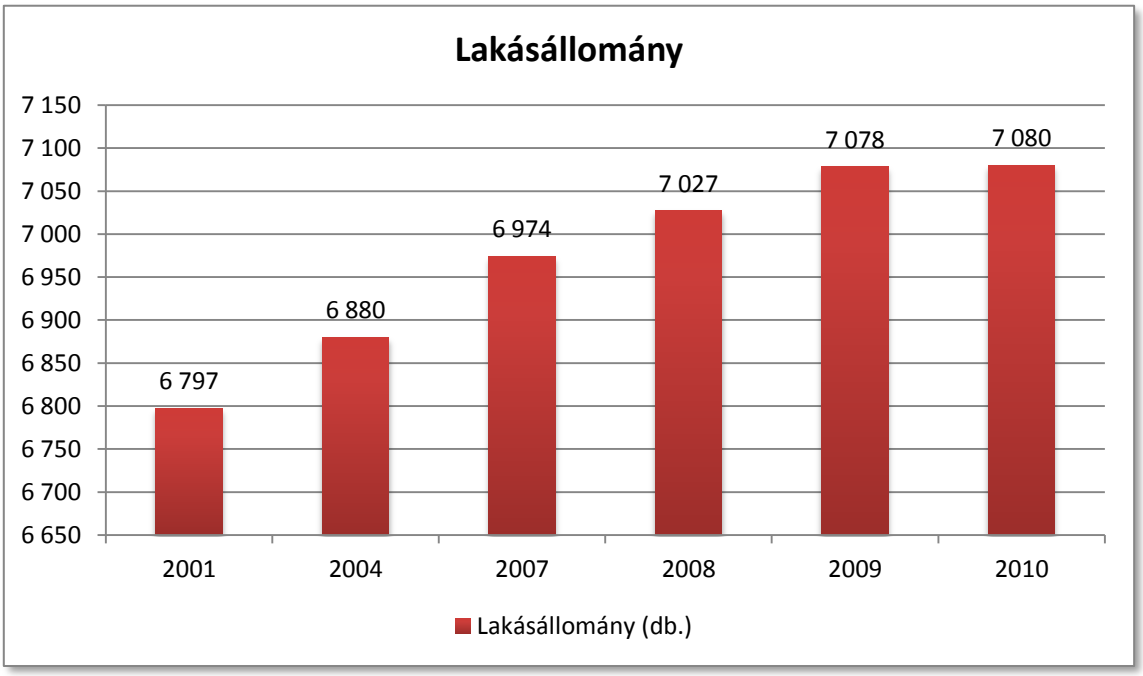

15. ábra: A lakásállomány alakulása 2001-2010 között

A lakásépítés mértéke 1994-ig folyamatosan csökkent, majd a szociálpolitikai kedvezmények 1995. évi korrekcióját követően újra nőtt 1998-ig. E téren az 1994. és 1998. éveket tartjuk a mélypontnak, amikor csak 25, illetve 23 lakás épült. Jelenleg is mélypontnál tart a lakásépítés, ennek egyik oka a 2008 óta tartó gazdasági recesszió. Ma az új házat építők meglehetősen eltérő, sokszor sajnos már nem a hajdúságra jellemző megjelenésű, hanem amerikai, vagy mediterrán típusú épület iránti igénnyel fordulnak a tervezőkhöz. A városrendezési, utcaképi elvárások megfogalmazása, helyi szabályozása emiatt is egyre fontosabb.

A városba érkező ideiglenes lakosok száma nem jelentős, azonban az idegenforgalom fejlődésének jelei mutatkoznak mind a gyógyfürdő, mind a fizető vendéglátóhelyek számának emelkedése területén. Népsűrűség a városközpontban a legnagyobb, hiszen ott a

legmagasabb a tömblakások száma. A város pereme felé haladva egyre inkább csökken a népsűrűség. Az összes lakásszám 83%-a családi ház, a többi tömblakás. A lakosság megoszlása a két lakástípus között: 85% él kertes házban, míg 15% tömblakásban. A város átlagos lakássűrűsége 6 db/ha

Mutatók	Lakások száma (db)					
	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Lakásállomány	6797	6880	6974	7027	7078	7080
Épített lakások	47	56	74	83	53	18
Az év folyamán megszűnt	44	33	17	30	2	16
Az év folyamán vállalkozások által épített lakások			20	54	26	
Az év folyamán természetes személy által épített lakások	47	56	54	29	27	18
Az év folyamán családi házas formában épített lakások	47	56	54	27	27	18
Az év folyamán településrendezés miatt megszűnt lakások	0	0	0	0	0	0
Az év folyamán avulás miatt megszűnt lakások	21	5	3	15	1	8

19. táblázat: Lakásállomány
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Az avulás által megszűnt lakások száma az évi átlaghoz képest viszonylag alacsonynak mondható, ami nem minden esetben az avulás csökkenését jelenti. Az évek során megszűnt lakások helyére minden évben jóval több lakás épült. Az újonnan épült lakások jellemzően családi házak és magán beruházásként épültek meg. 2008 és 2009 között beruházó vállalkozások által épített otthonok, irodák, társasházi lakások, melyeket az akkor futó telep- és székhely építő, fejlesztő pályázatok támogattak. Tíz éves viszonylatban, jellemzően magánberuházásként családi házas lakások épültek. Egy felmérés adatai szerint Hajdúnánáson a hajléktalanság kérdése sokszor átmeneti zavarokon alapszik. A családgondozók segítségével, mint pl. albérletkeresés, az albérlet lakásfenntartási támogatásból történő kifizetése, a családi kapcsolatok helyreállításával kezelhető a néha utcán éjszakázó emberek helyzete.

16. ábra: A lakásállomány tulajdonviszonyok szerinti összetétele
Forrás: KSH Népszámlálási adatok (2001)

A tulajdon viszonyok eloszlása hasonló az országos átlaghoz. A lakások túlnyomó többsége magántulajdonban van (6438 db) az össz lakásszám csupán 5 százaléka önkormányzati tulajdonú bérlakás. 26 lakás van egyéb, minden bizonnyal valamilyen cég tulajdonában.

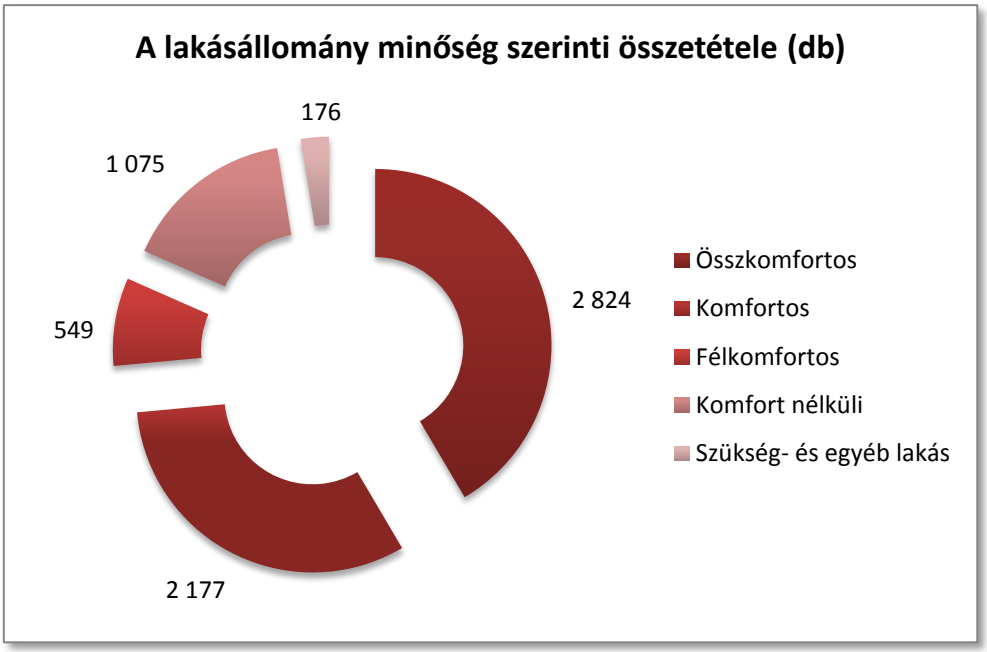

17. ábra: A lakásállomány minőség szerinti összetétele
Forrás: KSH Népszámlálási adatok (2001)

A városban 2010-ben 7080 lakás volt, valamennyi komfortos és mintegy 60%-uk összkomfortos. A lakások 9,6%-a komfort nélküli, ezekben nincs fürdőszoba. 116 lakás áll üresen, ez nem azt jelenti, hogy lakástöbblet van, ennek oka a lakások állapotában kereshető.

Hajdúnánás közműellátottsága közel 100%-os, 2007- óta minimális mértékben 500 méterrel nőtt a villamos hálózatok, valamint 5 kilométerrel a csatornarendszer hossza,

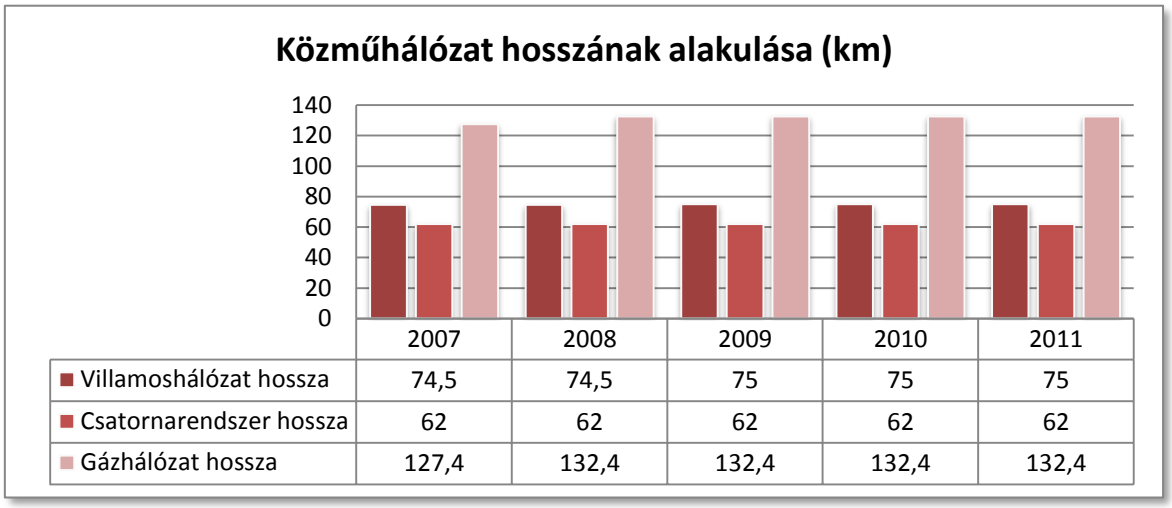

	2007	2008	2009	2010	2011
Villamoshálózat hossza	74,5	74,5	75	75	75
Csatornarendszer hossza	62	62	62	62	62
Gázhálózat hossza	127,4	132,4	132,4	132,4	132,4

20. táblázat: A közműhálózat hosszának alakulása 2007-2011 között

A közműves ivóvíz hálózat hossza az önkormányzat adatai szerint 2011-ben 75 km, az ellátott lakások száma 6795, azaz 96%. A közműves szennyvízhálózat 62 km, az ellátott lakások száma 6227, 87,95%. A település gázhálózatának hossza 132,5 km, az ellátott lakások száma 5656, 79,83%.

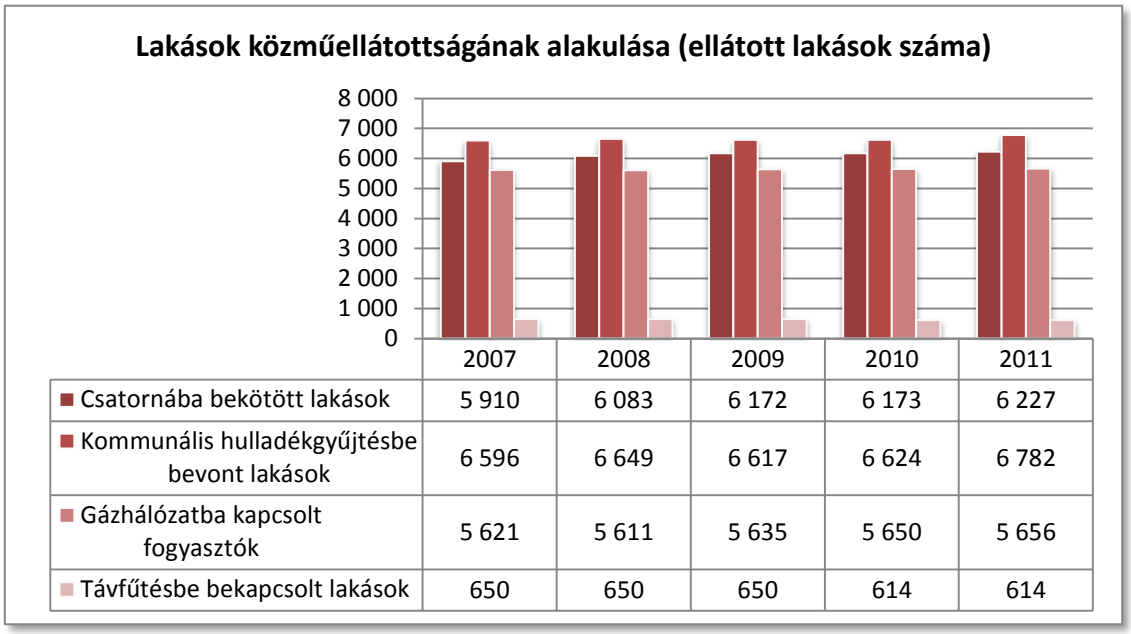

	2007	2008	2009	2010	2011
Csatornába bekötött lakások	5 910	6 083	6 172	6 173	6 227
Kommunális hulladékgyűjtésbe bevont lakások	6 596	6 649	6 617	6 624	6 782
Gázhálózatba kapcsolt fogyasztók	5 621	5 611	5 635	5 650	5 656
Távfűtésbe bekapcsolt lakások	650	650	650	614	614

21. táblázat: Lakások közműellátottságának alakulása 2007-2011 között

A kommunális hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya még mindig nem éri el a teljes lakásállományt a 7080 darab lakáshoz képest 6782 lakás veszi igénybe ezt a szolgáltatást. Ötéves időszakban mérve az arány folyamatosan javuló tendenciát mutatott végig, mintegy 180 új lakás kapcsolódott 2007 óta a közösségi hulladékgyűjtéshez.

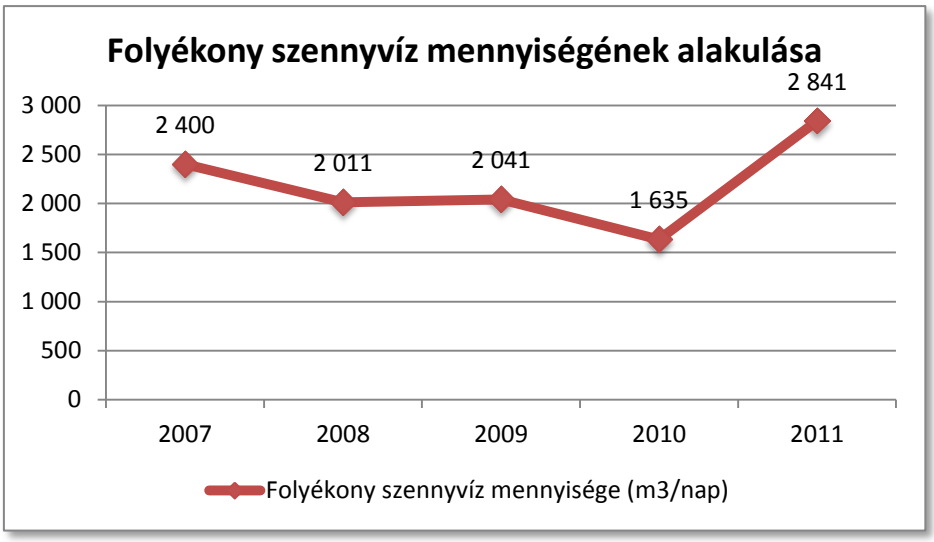

18. ábra: A folyékony szennyvíz mennyiségének alakulása 2007-2011 között

Ivóvíz- és elektromos energia ellátottság gyakorlatilag 100%-os. A gázellátás, a vezetékes telefon és az internet ellátottság szintén teljesnek tekinthető. A csapadékvíz elvezető rendszer a belterületen 97%-os kiépítettségű, a szennyvízcsatorna hálózat a belterületet több mint 90%-ban fedi le. Nagyobb hőközpontokhoz kapcsolódva 614 lakást és a központi intézményeket látják el távhővel (fűtés és hideg, meleg víz).

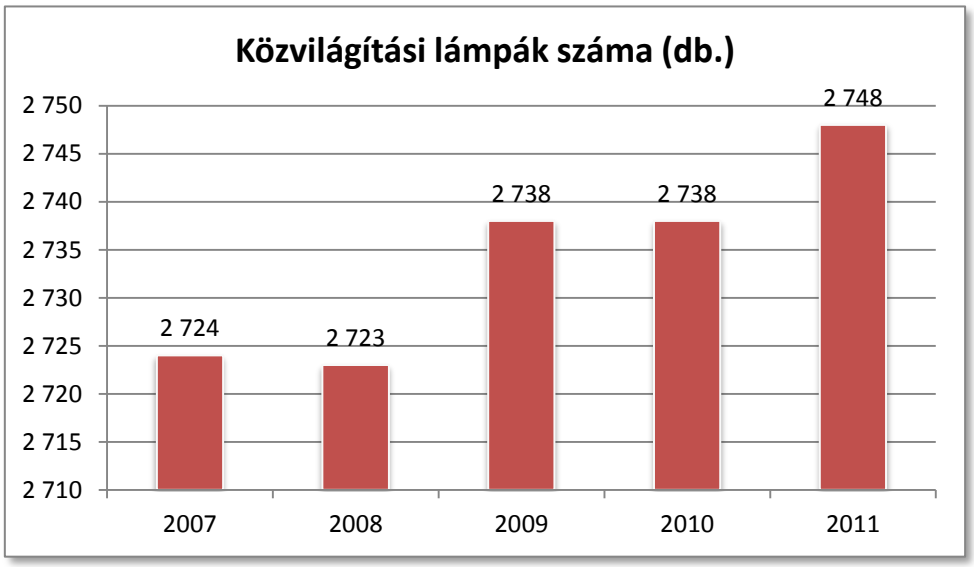

19. ábra: A közvilágítási lámpák számának alakulása 2007-2011 között

A város közvilágítása a belső városrészekben kielégítő, a városközponttól távolodva ritkább, de a közbiztonsághoz és a megfelelő látási viszonyokhoz elegendő. A várost 2748 villanyoszlop teszi világosabbá éjszaka. 2007-2011-ig mindösszesen 24 új lámpát telepítettek.

Az infrastruktúra nagy része régóta kiépített és elegendő, ezért sok változásról nem tudunk számot adni. A belterületi utak hossza a vizsgált időszakban nem változott, burkolatát tekintve 400 méter új szilárd burkolatot építettek 2008-ban.

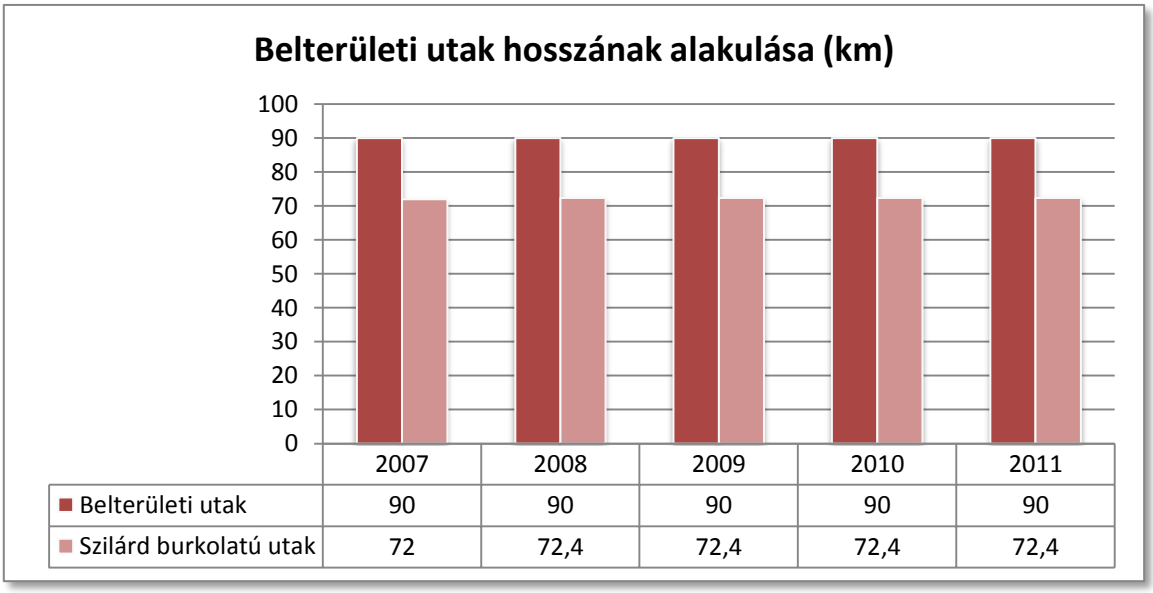

	2007	2008	2009	2010	2011
Belterületi utak	90	90	90	90	90
Szilárd burkolatú utak	72	72,4	72,4	72,4	72,4

22. táblázat: Belterületi utak hosszának alakulása 2007-2011 között

Az utóbbi tíz évben sok járda és út épült lakossági hozzájárulással, hosszuk 103637 m^2, a kiépített parkok aránya 2008-ra közel a duplájára nőtt 186627 m^2, de a lakosság véleménye szerint ez még mindig kevés. Szükségesnek tarják az utak menti zöldterületek rekultivációját, a növényzet újratelepítését.

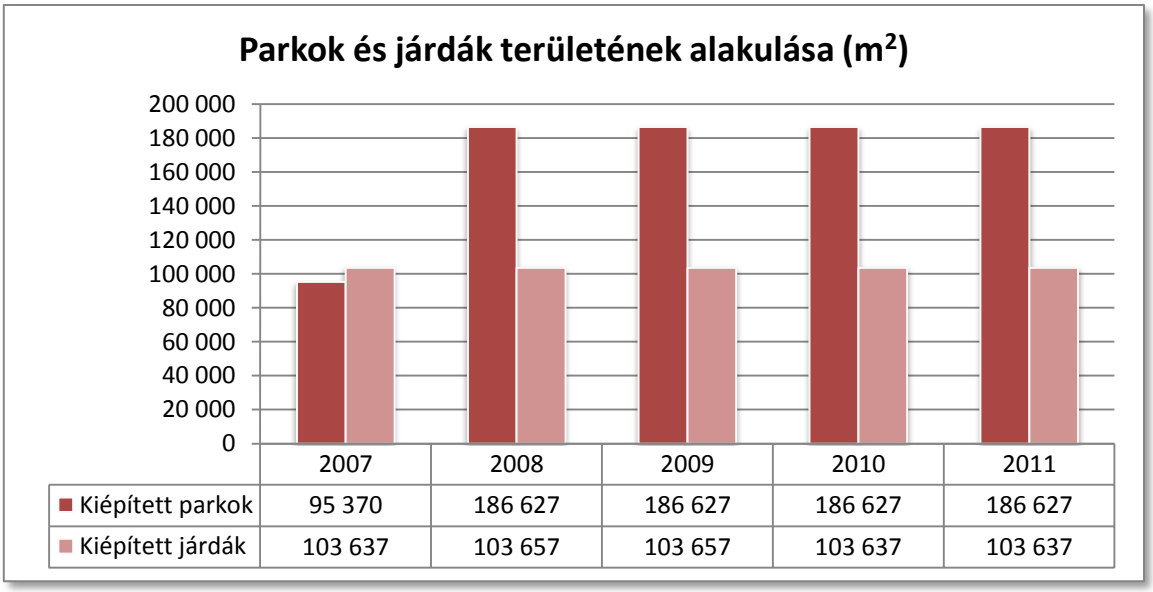

	2007	2008	2009	2010	2011
Kiépített parkok	95 370	186 627	186 627	186 627	186 627
Kiépített járdák	103 637	103 657	103 657	103 637	103 637

23. táblázat: Parkok és járdák területének alakulása 2007-2010 között

Az infrastruktúra egészét tekintve elmondható a fokozatos fejlődés és a szolgáltatások lakossági elterjedése, használata is jelentősen emelkedik.

M3 autópálya a város közvetlen közelében halad el. A városnak a hat szomszédos település irányába közúti összeköttetése van, melyen térségi (áthaladó) menetrendszerinti buszjáratok is közlekednek, érintve a belvárosi részeket. A vasúti kapcsolat a 109-es számú Debrecen-Tiszalök mellékvonalon adott, de az itt történő közlekedés, áruszállítás nem jelentős, a vízi úton történő kapcsolódás lehetősége a Keleti-főcsatornán keresztül a Tisza nemzeti víziúthoz adott, de ehhez kapcsolódó fejlesztés középtávon nem várható. Kerékpárút hálózata kiépítetlen, közvetlen kapcsolat csak Hajdúdoroggal van.

Városi zöldterületek

A város zöldfelületi rendszerének fontos részei a közparkokon, a sport- és fürdő területeken és az értékes faállományú utcákon kívül a jelentősebb fásított, parkosított területtel rendelkező intézmények (nevelési, oktatási létesítmények) telkei, a templomkertek, a temetők és kegyeleti parkok, védő zöldterületek is. A város és a strand közötti kapcsolatot képező utak (elsődlegesen a Jókai, Bocskai, és ezeket összekapcsoló Baross, illetve Kéky Lajos, valamint az Attila utca) külsejükben, gondozottságukban, parkosításukban a jelenleginél nagyobb odafigyelést igényelnek.

A mellékutcákétól szélesebb járdák mellett (pl. a Jókai utcai járda és környezete nem sugall „üdülőövezeti hangulatot”) megpihenést nyújtó köztéri padokra, szemétgyűjtőkre van szükség. A csapadékvíz elvezető árkok zárttá tételével parkosítható, rendezett felületeket nyerhet a város.

Fejlesztendő terület a szelektív hulladékkezelés (főleg Tedejen, ahol 1 pont van kiépítve, és a helyiek elmondása alapján a szelektált szemetet összeöntve szállítják el). Bár a város köztisztasága megfelelő, felmerült, hogy a „Tiszta udvar, rendes ház” program továbbösztönözné a helyieket a saját portájuk szépítgetésében. Tedejen az emésztőgödrök rossz állapota, a talajba szivárgó szennyvíz komoly problémát jelent, erre szennyvíz csatorna kiépítése jelentene megoldást.

A város közigazgatási területe: 259,62 km^2, melybe beletartozik Tedej is, külterülete pedig 23,615 km^2. Az összes közhasználatú zöldterület 219 000 m^2, ebből:

- 186 627 m^2 park, (ebből 8 000 m^2 virág, 66 000 m^2 fű és cserje, 68 000 m^2 egyéb zöldterület)
- 12 000 m^2 játszótér (5 db, ebből egy EU-konform),
  65 000 m^2 parkerdő, pihenőerdő, véderdő.

Az egy lakosra jutó nyilvános (hozzáférhető) zöldterületek aránya: 11,8 m2 /fő.

Évek óta nagy gondot fordít a város a közterületek megfelelő karbantartására, parkosítására, a parlagfű irtásra. Erre a lakosság egészségi állapotát is figyelembe véve azért is szükség van, mert a parlagfű nagy területű elterjedése miatt egyre több az allergiás megbetegedés.

A parkok, zöldterületek aránya megfelelő, bár kisebb bővítésre és rendberakásra, állagmegóvásra mutatkozik igény. A város kihasználatlan területeinek, épületeinek (szociális bérlakás tömb, vasúti rakodó, téglagyár, nádasok – Tedej, hősök ligete) rehabilitációjával a romló, perifériкus területeket is vissza lehetne csatolni a város „vérkeringésébe”.

Nagyobb ipari üzemek híján nem jelentős a zajterhelés a városban. Évente átlagosan 10 bejelentés érkezik a zaj miatt, és 30-50 bejelentés érkezik a szag miatt. A szemét miatt nem panaszkodnak a lakosok, maguk is igyekeznek kertjeiket, a közterületek egyes részeit tisztán tartani. Az önkormányzat közhasznú foglalkoztatás keretében törekszik főként a városközpont, illetőleg a főbb közlekedési utak mentén a tisztaságot megteremteni.

A város közlekedése szempontjából előnyös, hogy közel van az autópálya, azonban a rávezető utak állapota nem kielégítő. Felújításra szorul a város belső úthálózata is, hiszen elkerülő út hiányában a teherforgalom áthalad a városon. Helyi igény van parkolóhelyek kialakítására, mind a személygépkocsik, mind a többtengelyes járművek részére (utóbbiak

esetében egy telep jelente megoldást a parkolásukra). A mezőgazdasági utak, valamint a kerékpár utak állapota nem megfelelő. A tömegközlekedés a városon kívülre jónak ítélhető, azonban hiányzik a helyi tömegközlekedés, mely összekötné a sokszor látogatott helyszíneket (intézmények, vasút, temető, strand). A vasútállomány környéke szintén felújításra szorul. További hátrány, hogy nincs gyalogos zóna, illetve megfelelő buszvárók.

3.2.5. Közszolgáltatások

Az önkormányzat helyzetét, valamint gazdasági rövid és hosszú távú terveit alapvetően befolyásolja, hogy milyen kötelező és önként vállalt feladatokat lát el, illetve azokat hogyan kívánja fenntartani, ellátni. Ezen feladatainak tételes felsorolását a Hajdúnánás Városi Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló, többször módosított 4/2011. (IV. 04.) Önkormányzati Rendelet 1. és 2. melléklete tartalmazza.

Az alábbiakban tételesen feltüntetjük mind az ellátandó feladatot és az ellátás módját, személyét, mind pedig annak ágazati jogszabályi alapját azzal, hogy az Ötv. rendelkezései természetesen alapvető törvényi hátteréül szolgálnak ennek a feladatellátásnak.

Kötelező feladatok

Az önkormányzat kötelező (elsődlegesen az Ötv. 8. §-ában meghatározott feladatait) alapvetően a Polgármesteri Hivatalon és intézményein keresztül, illetve közszolgáltatási szerződések alapján látja el. Ezen feladatok ellátása nem mérlegelés kérdése, azt mindig biztosítani szükséges a városnak a helyi lakosok érdekében kötelező jelleggel. E bekezdésben meghatározott feladatokat további jogszabályok állapíthatnak meg az önkormányzat számára, feltéve, hogy biztosítja hozzá a megfelelő fedezetet. Sajnálatosan megállapítható, hogy az utóbbi időben Hajdúnánás feladatainak száma nőtt, azonban a hozzájuk biztosított források csökkenő tendenciát mutatnak.

A Polgármesteri Hivatal látja el az Ötv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott településrendezési és területfejlesztési feladatokat. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. LXXVIII. törvény alapján Hajdúnánás Város Önkormányzata megalkotja rendeletével a helyi építési szabályzatot [elfogadott hatályos HÉSZ a 36/2012. (X. 18.) és az 1/2009. (I. 26.) Önkormányzati Rendeletekkel módosított 51/2004. (XI. 22.) Önkormányzati Rendelet], elkészíti és jóváhagyja a településrendezési terveket. Határozatával elfogadja a településfejlesztési koncepciót. A törvény felhatalmazása alapján megalkotott, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997.

(XII. 20.) Kormányrendelet alapján rendelkezik a területek felhasználásáról és a telkek alakításáról, az építés feltételeiről és módjáról.

Az önkormányzat feltárja, számba veszi, védetté nyilvánítja a helyi építészeti örökség értékeit, fenntartja, fejleszti ezen értékeket, biztosítja ezek védelmét [többször módosított 39/2005. (IX. 20.) Önkormányzati Rendelet]. Biztosítja az épített és természeti környezet védelmét a Helyi Építési Szabályzatban és a Környezetvédelmi Alapról szóló 16/1998. (VII. 01.) Önkormányzati Rendeleten keresztül.

Biztosítja a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény rendelkezéseinek megfelelően az egészséges ivóvíz, a szennyvízelvezetés, a szennyvíztisztítás és kezelési szolgáltatást, megállapítja díjait [a 16/2012. (III. 30.) Önkormányzati Rendelet, mely hatályon kívül helyezi a többször módosított 32/2004. (VI. 30.) Önkormányzati Rendeletet]. Ezeknek a helyi vízgazdálkodási feladatoknak az üzemeltetését az önkormányzat tulajdonában lévő Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft-én keresztül látja el.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, mint ágazati jogszabály alapján, annak keretei között alkotja meg az önkormányzat a helyi közutakról és a közterület fenntartásáról szóló rendeletét [többször módosított 25/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet]. Biztosítja a köztisztasági és településtisztasági feladatokat [24/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet]. Megszervezi az ingatlan tulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény alapján, amelyet a Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft-én keresztül lát el [többször módosított 12/2005. (III. 15.) Önkormányzati Rendelet módosítására és egységes szerkezetbe foglalására megalkotott többször módosított 13/2010. (IV. 26.) Önkormányzati Rendelet]. Megállapítja a hulladékkezelésére irányuló közszolgáltatási díjakat.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény alapján, az önkormányzat elősegíti a városban a foglalkoztatást, a munkanélküliség megelőzését és a hátrányos következményeinek enyhítése érdekében együttműködik a munkaadókkal, a munkavállalókkal és az érdekvédelmi szervezetekkel.

Az önkormányzat a Mezei Vill Kft-vel kötött korábbi megállapodás alapján gondoskodik a helyi közvilágításról. A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény rendelkezései szerint gondoskodik a helyi tűzvédelemről és a közbiztonság helyi feladatairól.

A Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft-én keresztül tartja fenn a Hajdúnánás Városi Önkormányzat a köztemetőt, figyelembe véve a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvényt és a többször módosított 15/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendeletet. Szintén ezen önkormányzati tulajdonú Kft-én keresztül biztosítja a helyi vásárral és piaccal

kapcsolatos feladatokat a vásárokról, a piacokról, és a bevásárlóközpontokról szóló 55/2009. (III. 13.) Kormányrendelet előírásai szerint.

Az önkormányzat állategészségügyi kötelező feladatait (többek között a kötelező oltás megszervezését, állati betegségek megelőzését) - az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény rendelkezései alapján - részben a Polgármesteri Hivatal - Gyepmesteri telepén keresztül, részben pedig az ATEV Zrt-vel kötött szerződés útján látja el.

Az egészségügyi alapellátások biztosítása a város kiemelt kötelező feladatai közé tartozik. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény és a többször módosított 44/2004. (X. 11.) Önkormányzati Rendelet rendelkezéseit alapul véve, részben vállalkozások, részben pedig a Városi Szakorvosi Rendelőintézet biztosítja a különböző (háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi, ügyeleti, védőnői) ellátásokat.

Az önkormányzat szociális kötelező ellátásai alapvetően két nagy csoportra bonthatók. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján részben pénzbeli és természetbeni ellátásokat, részben pedig személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat biztosít a város helyi rendeletei alapján [a 22/2007. (X. 31.) Önkormányzati Rendelettel módosított 1/2007. (I. 26.) Önkormányzati Rendelet módosítására és egységes szerkezetbe foglalásáról szóló, a 7/2011. (IV. 01.) és az 5/2010. (II. 15.) Önkormányzati Rendeletekkel módosított 19/2009. (IX. 28.) Önkormányzati Rendelet, amely a többször módosított 18/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet további módosításáról és egységes szerkezetbe foglalásáról szóló, a többször módosított 2/2007. (I. 26.) Önkormányzati Rendelet]. Ezen feladatait az önkormányzat a polgármesteren, az Egészségügyi és Szociális Bizottságon, valamint a Hajdúnánási Református Egyházközség Idősek Otthonán keresztül (működtetésre átadva) látja el.

Szintén a polgármester útján nyújt lakbértámogatást a rászoruló személyeknek a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény alapján [a 17/2007. (IX. 20.) Önkormányzati Rendelettel módosított 27/2004. (VI. 01.) Önkormányzati Rendelet szerint]. E törvény alapján végzi a város lakásgazdálkodási feladatait is, megállapítja az önkormányzati lakás és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának és elidegenítésének feltételeit [a 6/2012. (II. 29.) Önkormányzati Rendelet és a 11/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet módosítására és egységes szerkezetbe foglalásáról szóló, a 20/2010. (IX. 16.) Önkormányzati Rendelettel módosított 8/2009. (III. 25.) Önkormányzati Rendelet].

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátását, a pénzbeli és alapellátások biztosítását - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

rendelkezései keretében a polgármesteren, az Egészségügyi és Szociális Bizottságon, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsődén, a Hajdúnánási Óvodán, valamint az általános iskolákon keresztül garantálja az önkormányzat [a többször módosított 15/2008. (VI. 30.) Önkormányzati Rendelet, a 37/2012. (X. 31.) és a 23/2009. (IX. 28.) Önkormányzati Rendeletekkel módosított 20/2004. (V. 03.) Önkormányzati Rendelet].

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény alapján biztosítja az önkormányzat általános iskoláin keresztül az általános műveltséget megalapozó alapfokú nevelést, oktatás 1-8. évfolyamig.

A közművelődési, közgyűjteményi, művészeti szervezetek fenntartását Hajdúnánás Városi Önkormányzat a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény alapján látja el. Ezeket a feladatokat a Kéky Lajos Városi Művelődési Központ és a Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény végzi, amelyek e mellett közösségi színteret is biztosítanak a lakosság művelődése érdekében. Tevékenységüket a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján folytatják. Aktívan közreműködnek ennek során az Okkal-Más-Okkal Ifjúsági Egyesülettel.

A sportról szóló 2004. évi I. törvény alapján az önkormányzat kötelező feladatai közé tartozik a sport tevékenység támogatása, testnevelési és sportintézmények fenntartása. A Somorjai László Városi Sportcsarnokot 2012-től a Polgármesteri Hivatal üzemelteti, mely legfőbb színtere a sporttevékenységnek az iskolai sporttelepek és tornatermek mellett.

Az önkormányzat gondoskodik az etnikai kisebbségi jogok érvényesítésének biztosításáról. Megválasztja a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény alapján a szavazatszámláló bizottság és a helyi választási bizottság tagjait. Meghatározza a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény alapján rendeletben az egyes juttatásokat, kötelezettségeket. Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003 (III. 7.) BM rendelet alapján gondoskodik a házasságkötésre, illetőleg a családi események társadalmi ünneplésére alkalmas helyiségről a Polgármesteri Hivatalban.

Alapvető kötelező gazdálkodási feladata az önkormányzatnak megalkotni gazdasági programját, költségvetését és ahhoz kapcsolódó egyéb rendeleteket. Megalkotja ezen kívül kötelező jelleggel vagyongazdálkodási rendeletét, rendelkezik a tulajdonost megillető jogok gyakorlásáról [a 13/2012. (III. 30.) Önkormányzati Rendelettel módosított 21/2011. (X. 25.) Önkormányzati Rendelet]. Ha árubeszerzései, építési beruházásai és szolgáltatások megrendelése esetén az értékhatár eléri a közbeszerzési értékhatárt, köteles a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény rendelkezéseit alkalmazni.

Önként vállalt feladatok

Hajdúnánás Városi Önkormányzat az önként vállalt feladatait a város vezetőinek korábbi döntései alapján látja el. Különösen jellemző ezekre a feladatokra, hogy az önkormányzat nehéz gazdasági helyzetére és a folyamatos központi támogatások elvonására tekintettel, évről évre felül kell ezeket vizsgálni. Az önkormányzat lehetősége szerint minél több ilyen feladat révén segíti a helyiek megélhetését, támogatja egyéni fejlődésüket, boldogulásukat. Újabb feladatot viszont csak akkor vállalnak, ha annak legalább önfenntartó, de még inkább profitszerző jellege prognosztizálható.

Az egészségügy területén - az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény rendelkezései alapján - a járó beteg-szakellátás és a fekvő-beteg szakellátás révén vannak az önkormányzatnak önként vállalt feladatai, melyet részben a Városi Szakorvosi Rendelőintézet, részben pedig az egészségügyi vállalkozásokkal lát el vállalkozói szerződés alapján.

Az Egészségügyi és Szociális Bizottság mind a szociális ellátások, mind a gyermekvédelem területén végez önkormányzati önként vállalt feladatot. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján közgyógyellátást állapíthat meg [a 22/2007. (X. 31.) Önkormányzati Rendelettel módosított 1/2007. (I. 26.) Önkormányzati Rendelet módosítására és egységes szerkezetbe foglalásáról szóló, az 5/2010. (II. 15.) Önkormányzati Rendelettel módosított 19/2009. (IX. 28.) Önkormányzati Rendelet]. Míg a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény és a többször módosított 15/2008. (VI. 30.) Önkormányzati Rendelet keretei között természetbeni ellátásokat (étkezési térítési díj, illetve tankönyvtámogatást, ingyenes iskolatejet) biztosíthat.

Az oktatás területén számos önként vállat feladata van a városnak, ezeket a Bocskai István Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat 4 intézményegysége látja el.

A fent említett önként vállalt feladatok mellett a következőket látja el a Polgármesteri Hivatal:

- közterület-felügyelet fenntartása, amely révén a városban a közterületi rend és tisztaság védelme biztosított;
- lakossági hirdetés,
- iskolai sportkörök támogatása.

Az önkormányzat megalakulása előttről vállalt feladatok a helyi újság kiadása, illetve a lakossági távfűtés és melegvíz-szolgáltatás. Ez utóbbiakat a Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft-én keresztül biztosítja a város.

A városrehabilitációs projekt keretében megújult mozit a 4/2007. (I. 04.) számú Képviselő-testület határozata alapján az Okkal - Más - Okkal Ifjúsági Egyesület üzemelteti. Ez utóbbi előrevetítheti azokat a folyamatokat, amelyek esetén az önkormányzat esetleges önként vállalt feladatait a későbbiek folyamán már a civil szféra tagjai látják el.

A fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény rendelkezései alapján 2008-tól az önkormányzat mezőőri szolgálatot tart fenn a mezőgazdasági földterületek védelme érdekében.

Az önkormányzat a Polgármesteri Hivatalon és intézményein, illetve gazdálkodó szervezetein keresztül látja el feladatait. A költségvetési szerveknél és az önkormányzati tulajdonú Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft-nél, illetve a Hajdúnánási Gyermek- és Közétkeztetési Nonprofit Kft-nél teljes munkaidőben foglalkoztatottak révén az önkormányzat az egyik legnagyobb foglalkoztató a városban.

Hajdúnánás Városi Önkormányzat 2011. évi költségvetéséről szóló 1/2011. (II. 11.) Önkormányzati Rendelet alapján a költségvetési intézmények közül önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv a Hajdúnánási Gazdasági Ellátó Intézmény, valamint a Városi Szakorvosi Rendelőintézet. A Hajdúnánási Gazdasági Ellátó Intézmény látja el az alábbi önállóan működő költségvetési szervek gazdálkodási feladatait:

- Hajdúnánási Óvoda,
- Bocskai István Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat,
- Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény,
- Körösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium,
- Városi Bölcsőde 10 fővel,
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde.

Ezek az óvodaként és általános iskolaként önállóan működő intézmények látják el Hajdúnánáson az óvodáskorú gyermekek nevelését 3 éves kortól a gyermek iskolába lépésig, maximum 7 éves korig, illetve végzik az alapfokú oktatás és nevelés feladatainak többségét. Egy oktatási intézmény látja el az általános műveltséget megalapozó alapfokú nevelést, oktatást 1-8. évfolyamokig.

A középfokú oktatást a Körösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép,- Szakképző Iskola, Kollégium, valamint annak Csiha Győző Tagintézménye biztosítja.

A városban a közművelődési, közgyűjteményi feladatokat a Kéky Lajos Városi Művelődési Központ, valamint a Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény látja el. A Hajdúnánási Református Idősek Otthona és Szociális Gondozási Központ keretében történik a személyes gondoskodást nyújtó ellátások biztosítása. A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde a jogszabályban előírt családsegítői és gyermekjóléti feladatokat és a bölcsődés korú gyermekek napközbeni ellátását biztosítja.

Az egészségügyi alapellátásokat részben vállalkozási szerződés alapján, részben pedig a Városi Szakorvosi Rendelőintézet révén biztosítja az önkormányzat.

A Polgármesteri Hivatalban 80 fő biztosítja a helyi közigazgatási feladatok magas szintű ellátását. Ezen túlmenően jelentős számú - az elmúlt évben átlagosan több mint 150 fő - a közcélú és közhasznú foglalkoztatás is, elsősorban köztisztasági, parkgondozási és különböző karbantartási¬javítási munkálatok elvégzésére. A munkanélküliségi ráta a városban, 2010 februárjában 13,71%, 2011 februárjában 13,21% volt, mely magasabb az országos átlagnál.

Hajdúnánás azon települések közé tartozik, ahol az önkormányzat a jogszabályi kötelezettségének eleget téve a város lakossága számára valamennyi, törvény által előírt kötelező szociális szolgáltatást biztosítja. A szociálisan rászorulók megsegítésére nemcsak a szociális szolgáltatások révén, hanem költségvetésének függvényében pénzbeli és természetbeni ellátások formájában is igyekszik a legkritikusabb helyzetben lévő egyéneket, családokat segíteni.

A városban működő civilszervezetek aktivistái segítségével további gondoskodásra számíthatnak elsősorban a szociálisan rászorult, beteg, idős emberek. A helyi közösségek a különböző egészségmegőrző, segítségnyújtó, kulturális programjaikban fontosnak tartják, és az önkormányzattal való együttműködés erősségének tudják, hogy a részükre átadott önkormányzati támogatásnak az általuk hozzáadott értékkel való továbbadása a városlakók számára nagy kincs, nemes cél szolgálata.

Hajdúnánáson más fenntartók - megyei önkormányzat, egyház, civil szervezet - által működtetett szakosított szociális szolgáltatások is elérhetők.

Oktatási, nevelési létesítmények:

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde,
- Hajdúnánási Óvoda (1. sz. Óvoda, 2. sz. Óvoda, Napsugár Óvoda, Hétszínvirág Óvoda, 7. sz. Óvoda, Eszterlánc Óvoda),
- Bocskai István Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat (1 tagintézmény, 3 intézményegység),
- Hajdúnánási Református Általános Iskola és Óvoda,

- Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium (3 intézményegységgel).

Művelődési, kulturális, sportlétesítmények:

- Nánás Pro Cultura Nonprofit Kft - Kéky Lajos Városi Művelődési Központ,
- Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény, melyben „Kitaszítottak" állandó kiállítás,
- Tájház
- Ifjúsági ház, Teleház
- Somorjai László Városi Sportcsarnok, Városi Sporttelep.

A közművelődést művelődési központ és könyvtár szolgálja. A könyvtár értékes helytörténeti gyűjteménnyel és több mint 60 ezer kötettel várja látogatóit. Alapfeladatának ellátásán túl, információs központtá, valamint a kultúráért tenni akarók kedvelt találkozó helyévé vált. Rendezvényei sokoldalúak, hagyományteremtőek. A művelődési központban 380 főt befogadó színházterem működik. Rendezvényeik gondosan, egymáshoz illeszkedően nyújtják a város lakossága és az ide látogató vendégek számára a kulturált kikapcsolódást.

Egészségügyi, gyermekvédelmi és szociális létesítmények:

- Városi Szakorvosi Rendelőintézet (háziorvosi rendelés, gyermekorvosi rendelés, szakrendelések, fogászat)
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde,
- Hajdúsági Görög katolikus Gyermekvédelmi Központ hajdúnánási lakásotthonok
- A Református Egyház fenntartásában működő Idősek Otthona, és Szociális Gondozási Központ
- Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon
- Hospit Egészségügyi Szolgáltató Kkt.
- Segítséggel Élők Otthona

Hajdúnánáson minden, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) által előírt szociális ellátás biztosított, emellett a városban működnek civil szervezetek, amelyeket a segítségre szoruló, valamint a hátrányos helyzetű városlakók szintén igénybe vehetnek (Vöröskereszt, támogató szolgálatok, házi segítségnyújtó szolgálatok). Ezek az intézmények a település központi övezetében, jól megközelíthető helyen működnek, többségük legalább részben akadálymentesített, azonban a jogszabály

által előírt, teljes körű akadálymentesítés megvalósulásához még több hiányosságot pótolni kell.

Hajdúnánás, mint 10 ezer főnél nagyobb, de 30 ezer főnél kisebb lakosságszámú település, az Szt. 86. §-a szerint az alábbi személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások megszervezésére köteles:

- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- idősek nappali ellátása,
- pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek nappali ellátása,
- fogyatékos személyek nappali ellátása.

A városban mindezen alapellátás biztosított, szakosított ellátás keretében pedig ápolást, gondozást nyújtó intézmények működnek, részben egyházi, részben megyei önkormányzati, részben pedig alapítványi fenntartásban. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény a Polgári utca 12. szám alatt található, mely egyházi fenntartásba került. A Magyar utca 46. szám és a Fürdő utca 1. szám alatt pedig pszichiátriai betegek, illetve idősek bentlakásos otthonai működnek, melyet a megyei önkormányzat tart fenn. Idősek otthona – református egyházi fenntartásban - működik még a Köztársaság tér 12 szám alatt. Alapítványi fenntartásban működik a Bethlen Gábor utca 7-9 szám alatt a Segítséggel Élők Otthona. Főleg idős, ápolásra szoruló fekvőbetegek elhelyezésére szolgál az Ápolási Intézet, mely a Magyar utca 92. szám alatt található egészségügyi intézmény.

2009-ben indult meg országos szinten az „Út a munkához” program, melynek lényege az volt, hogy a pénzbeli ellátásban részesülő aktív korú, nem foglalkoztatott személyeket közfoglalkoztatási programba vonja be. Az önkormányzatnál és intézményeinél igény szerint lehetővé vált kisegítő jellegű közfoglalkoztatott személyek alkalmazása. Hajdúnánáson 2009-ben 246 főnek, 2010-ben pedig 374 főnek jelentett 1-12 hónap munkából származó jövedelmet ez a foglalkoztatási forma.

2011. január 1-jétől a foglalkoztatási projekteket a megyei kormányhivatalok munkaügyi központjai koordinálják, így a közfoglalkoztatási terv készítésének kötelezettsége az önkormányzatok részéről megszűnt. A közfoglalkoztatás bonyolítása azonban továbbra is jelentős munkaszervezési, adminisztrációs feladatot ró az önkormányzatokra, így Hajdúnánásra is.

Változott a kötelezően ellátandó szociális szolgáltatások köre. A korábbi években preferált jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, valamint közösségi ellátások bár alapszolgáltatásként

jelennek meg az Szt.-ben, mégis kikerültek az önkormányzatok által kötelezően ellátandó feladatkörből. Jogszabályi kötelezettség írta elő a jegyzők részére a házi segítségnyújtás tekintetében bizottság létrehozását a gondozási szükséglet vizsgálatára. Ezen bizottsági vélemény hiányában nem lehetett házi segítségnyújtásban részesíteni a rászorulót. Miután bebizonyosodott e bizottságok formális és költséges volta, ezért a gondozási szükséglet vizsgálatának kötelezettsége intézményvezetői hatáskörbe került át. Ennek, valamint a normatív támogatás kedvező igénybe vételének köszönhetően országosan, így településünkön is a házi segítségnyújtó szolgálatok száma gomba módra szaporodik, az ellátottak száma nő. Bár a társadalmi, demográfiai tényezők hatásának következtében tovább növekedett a szociális ellátások iránti igény, a házi segítségnyújtás tekintetében ez a megnövekedett létszám - véleményünk szerint - szociálisan nem megalapozott.

Szociális juttatások Hajdúnánáson

Hajdúnánás azon települések közé tartozik Magyarországon, ahol valamennyi, a település lélekszámához mérten kötelező szociális ellátás biztosított. A juttatások egy részét központi szabályozás (Szt.) írja elő, másik részét a törvényi szabályozásból eredő lehetőségként Hajdúnánás Város Önkormányzata helyi rendeleteiben biztosítja. További kedvező tényező, hogy városban több - korábban megyei fenntartású - szakosított ellátási formához tartozó szociális szolgáltató intézmény is megtalálható, melyek szélesítik a hajdúnánási lakosság által igényelhető, helyben elérhető szociális ellátások körét.

Az Szt. által biztosított pénzbeli és természetbeni juttatások Hajdúnánáson:

- Időskorúak járadéka
- Aktív korúak ellátása
  - Bérpótló juttatás
  - Rendszeres szociális segély
- Ápolási díj
- Lakásfenntartási támogatás
- Közgyógyellátás (alanyi, normatív)
- Egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság biztosítása
- Köztemetés.

A helyi önkormányzati rendelet alapján szabályozott pénzbeli és természetbeni juttatások:

- Helyi lakásfenntartási támogatás
- Átmeneti segély
- Közgyógyellátás (méltányos)

- Temetési segély
- Méltányosságból folyósított ápolási díj

Az Szt. által biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások Hajdúnánáson:

- Tanyagondnoki szolgáltatás (2011. évben kerül bevezetésre)
- Étkeztetés
- Házi segítségnyújtás
- Családsegítés
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Támogató szolgáltatás
- Közösségi szociális munka
- Nappali ellátás (Hajdúnánás lakosságszámához mérten kötelező ellátási forma.)

Az Szt. által biztosított személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátások Hajdúnánáson:

- Ápolást, gondozást nyújtó intézmény
- Lakóotthon
- Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény

Jövedelmek

Megyéink főbb statisztikai adatait vizsgálva érzékletesen kirajzolódnak mind régiós tendenciák, mind pedig a megyei sajátosságok. Az alkalmazásban állók számának arányában a régió alul marad az országos átlagtól: mindhárom megye számai alacsonyabbak az országos átlagénál (a munkanélküliségi ráta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében kiugróan magas az országos és régió többi megyéjének átlagához képest.). A havi bruttó átlagkereset esetében szintén mindhárom megye alulmarad az országos átlaghoz képest (219 240 Ft, míg Észak-Alföld mutatója 176 401 Ft). A legkisebb bruttó átlagkereset Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében van, összege 165 476 Ft, a legmagasabb Hajdú-Bihar megyében.

2012.I. negyedév	Hajdú-Bihar megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Jász-Nagykun-Szolnok megye	Észak-alföldi régió	Országos
Népesség száma (ezer fő) 2012. I. negyedév	538	552	383	1473	9962
Foglalkoztatás aránya (%)	44,9	43,0	47,2	44,8	49,2
Munkanélküliségi ráta (%)	15,0	19,6	11,3	15,7	11,7
Alkalmazásban állók száma (ezer fő)	108,3	98,1	77,6	284,1	2 624,1
Havi bruttó átlagkereset (Ft)	187 327	165 476	174 602	176 401	219 240

24. táblázat: A fontosabb foglalkoztatási és jövedelmi mutatószámok alakulása a térségben 2012. I. negyedév (2011. I. negyedév = 100,0)
Forrás: 2012. I. negyedévi KSH megyei statisztikai tájékoztatók

Szociális juttatások mértéke

A város szociális juttatásokra kifizetett pénzösszegei a 2008-2011 közötti időszakban folyamatosan növekedtek, 2011-től a közfoglalkoztatási program és gazdasági válság hatására ezek az összegek lassan csökkenni kezdtek. A város vezetésének kiemelt célja, hogy a szociális juttatások biztosítása helyett a foglalkoztatottságot, s ezáltal a jövedelemszerző képességet növelje az érintett célcsoport körében.

2008.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	158 506 000 Ft
Lakásfenntartási támogatás	68 893 000 Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	15 109 000 Ft
2009.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	169 470 000 Ft
Lakásfenntartási támogatás	76 573 000 Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	17 249 000 Ft

2010.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	178 938 000 Ft
Lakásfenntartási támogatás	89 781 000 Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	19 500 000 Ft
2011.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	162 743 000 Ft
Lakásfenntartási támogatás	92 537 000 Ft
Rendszeres Gyermekvédelmi kedvezmény	18 630 000 Ft
2012.10.31-ig	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	120 481 000 Ft
Lakásfenntartási támogatás	72 622 000 Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	8 334 000 Ft

25. táblázat: Szociális juttatások alakulása 2008-2012 között

Az egészségügyi ellátás intézményrendszere Hajdúnánáson

Magyarországon az egészségügy ellátórendszerét a jogszabályok alapján három pillérből álló együttes biztosítja. Az önkormányzatok, mint az egészségügyi ellátások biztosítására kötelezett szervek, az egészségügyi ellátást működtetők, valamint az egészségügyi ellátások finanszírozását nyújtó Országos Egészségbiztosítási Pénztár hármas egysége alkotják az egészségügy ellátási rendszerét. Az utóbbi évtizedben sorozatosan bevezetett reformok az egészségügy területén főként a finanszírozást célozták. A decentralizálás, a privatizáció megteremtette ugyan a strukturális átalakulás feltételeit, azonban számos mellékhatásával kell napjainkban is számolni.

Hajdúnánás Városi Önkormányzatnak a lakosság egészségügyi ellátására vonatkozó kötelezettségeit a vonatkozó törvények, rendeletek, illetve azok helyi szabályozásai biztosítják. Hajdúnánás egészségügyi rendszerének struktúrája alapvetően a hagyományos gyógyító munka ellátására épül. A városban négy házi gyermekorvos és nyolc felnőtt háziorvos tevékenykedik. Alapellátásként négy fogászati körzet nyújt szolgáltatást. A védőnői szolgálat hét körzetében folyik egészségügyi alapellátás. 2004 évben 100%-os volt a védőoltásokkal ellátott gyerekek aránya 6 éves korban.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Háziorvosi szolgálathoz tartozó körzeti ápolónők száma (fő)	10	8	10	10	9	9
A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	8	8	8	8	8	8
A házi gyerekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	4	4	4	4	4	4
A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	92 012	101 206	87 746	91 654	100 301	99 103
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	31 445	34 162	29 799	31 357	31 541	27 422
Betöltött védőnői álláshelyek száma (db)	7	7	9	8	9	9

26. táblázat: Háziorvosi szolgálatok
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Hajdúnánáson 8 felnőtt és 4 gyermek háziorvos, valamint 9 körzeti ápolónő és szintén 9 védőnő teljesít szolgálatot. Átlagban évi 90-100 ezer esetben vesznek részt a város lakói háziorvosi ellátásokon. 2007- től drasztikus növekedés figyelhető meg a felnőttek esetében. A gyermekorvosi látogatások eseteinek száma átlagosan évente harmincezer körüli, de ez esetben elmondható, hogy tendenciózusan se nem nő se nem csökken, inkább stagnáló érték. Az egy háziorvosra jutó lakosok száma 1517 fő, ami megegyezik az országos átlaggal (1520 fő/ 1 háziorvos). A városban 4 gyógyszertár üzemel. Az orvosi, illetve gyógyszertári ügyelet megoldott.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Megjelenési esetek száma a járóbeteg szakellátásban, székhely szerinti adatok (eset)		92 780	77 981	80 305	84 858	80 456
Beavatkozások száma a járóbeteg szakellátásban, székhely szerinti adatok		337 310	293 945	308 483	348 763	321 485
Összes működő kórházi ágyak száma	30	30	50	50	50	50

27. táblázat: A járóbeteg ellátás alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Járóbeteg szakrendelések és beavatkozások esetében is megfigyelhető a 2007-től kezdődő hirtelen növekedés. A korházi ágyak számát harmincról ötven férőhelyesre bővítették.

A településen az egészségügyi ellátást biztosítók valamennyi működési formája megtalálható. Korábban egy önkormányzati intézményben, közalkalmazottak látták el az önkormányzat kötelező és önként vállalt egészségügyi feladatait. A privatizációs folyamat először a háziorvosi tevékenységet végzők körében zajlott le 1993-tól kezdődően, majd az egészségügyi szakellátások nagy részénél is bekövetkezett. Néhány alap –és szakellátás megmaradt önkormányzati intézményi formában:

- védőnői alapellátás,
- háziorvosi ügyelet,
- foglalkozás-egészségügyi alapellátás (részben),
- szemészet,
- RTG,
- tüdőgyógyászat, tüdőgondozás.

A felsorolt alapellátások a Városi Rendelőintézetben érhetők el, mely a város központjában jól megközelíthető helyen helyezkedik el. A kétszintes épületben 1557 m^2-en történik a betegek ellátása. Az intézet az évek során átalakításokkal igyekezett a növekvő számú szakrendeléseknek is helyet biztosítani. A rendelőintézetet naponta átlagosan 1200 beteg keresi fel. Az egészségügyi alap- és szakellátások – függetlenül azok formájától – a Városi Szakorvosi Rendelőintézet épületében érhetők el. Kivételként az egyik házi gyermekorvosi körzet rendelése a háziorvos lakásában kialakított rendelőben történik. Néhány magánrendelő is működik a városban: pl. egy-egy fogászati és felnőtt háziorvosi szolgáltató vállalta a rendelőintézeten kívüli helyszíneken a betegek fogadását. Mivel a Hajdúnánáson lévő, mindössze 50 ápolási elfekvő-hely csekélynek bizonyul, a kórházi ellátást a lakosok kizárólag a kistérség határain kívül, Debrecenben, illetve Nyíregyházán tudják igénybe venni.

A Hajdúnánáson elérhető egészségügyi szakrendelések a következők:

- Belgyógyászat
- Bőr- és nemibeteg gondozás
- Fizio- és mozgásterápia
- Fül–orr–gégészet
- Laboratórium
- Neurológia
- Nőgyógyászat

- Ortopédia
- Reumatológia, fizikoterápia
- Röntgen diagnosztika
- Sebészet és traumatológia
- Szemészet
- Tüdőgondozás, tüdőgyógyászat
- Urológia
- Ultrahang
- Krónikus fekvőbeteg ellátás

Szakrendelések	A szakrendeléseket igénybe vevő betegek száma (fő)					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (11. 23-ig)
Urológia	1 793	2 032	2 224	2 203	2 183	1 768
Ultrahang	1 059	1 161	1 100	992	909	902
Tüdőgondozó	3 743	5 187	5 414	5 078	3 974	2 957
Szemészet	5 356	5 838	5 448	5 444	5 652	4 927
Röntgen	6 295	6 920	7 267	7 493	7 889	6 931
Reumatológia	7 520	8 501	9 403	8 507	8 069	7 181
Pszichiátria	1 950	1 839	1 833	1 628	1 660	1 607
Ortopédia	3 049	3 486	2 654	2 382	2 007	1 920
Nőgyógyászat	8 370	8 132	8 064	8 617	8 538	7 668
Ideggyógyászat	2 931	2 715	2 811	2 455	2 528	2 237
Gyógytorna 2	7 028	7 228	8 769	9 709	9 906	9 187
Gyógytorna 1	6 894	7 409	8 905	9 194	9 061	8 903
Fül-Orr-Gége	8 521	9 137	9 070	8 865	8 642	7 786
Fizikoterápia	6 958	8 406	8 992	8 458	8 292	7 807
Bőr és nemibeteg	7 876	7 201	6 463	5 547	5 382	5 139
Belgyógyászat	4 333	4 475	5 554	5 225	4 647	4 578
Sebészet-trauma	1 369	1 344	1 372	1 277	1 242	1 011
Általános sebészet	7 722	7 032	6 506	5 513	5 796	5 486
Mindösszesen	**92 767**	**98 043**	**101 849**	**98 587**	**96 377**	**87 995**

28. táblázat: A szakrendeléseket igénybe vevő betegek számának alakulása 2007-2012 között

Az utóbbi években megfigyelhető az egészségügyi szolgáltatások iránti mennyiségi és a minőségi igények növekedése. Ennek magyarázata az egyre öregedő lakosságszámban, az aktív korúak számának csökkenésében keresendő. Emellett sajnos számolni kell a szociálisan leszakadó rétegek (munkanélküliek, elszegényedő társadalmi csoportok) életminősége csökkenése következtében az egészségi állapotuk romlásával is.

Hajdúnánás Város Önkormányzata folyamatosan figyelemmel kíséri, és képviselőtestületi döntéseivel segíti a város egészségügyi munkájának minél színvonalasabb ellátását. Anyagi segítséget is nyújt többek között a központi orvosi ügyelet személyi feltételeinek biztosításához, a laboratórium mérőeszközei beszerzéséhez. Folyamatos pályázati lehetőségek kihasználásával igyekszik korszerűsíteni, javítani a betegellátás minőségi színvonalát. Hajdúnánáson négy gyógyszertár látja el a betegeket a szükséges gyógyszerekkel, melyek a szomszédos Hajdúdorogon lévő gyógyszertárakkal váltva hétvégén is nyitva tartanak. 2000. évtől kezdődően a központi orvosi ügyelet szolgáltatásait is a Mentőállomás épületében vehetik igénybe a betegek. A sürgősségi ügyelet gépkocsival 15 percen belül a város valamennyi pontjára eljut.

Szociális és gyermekjóléti intézményrendszer

Az egészségügy és szociális ellátások területén nyújtott szolgáltatások megfelelők, biztosítottak az intézményi és személyi feltételek. Az épületek felújításra szorulnak. További speciális szaktudással rendelkező szakemberekre mindemellett szükség van (pl. családterapeuta, gyógy testnevelő, pszichológus, mentálhigiéné, ifjúságsegítő). Javítani kell a szakemberek, illetve az intézmények közötti kommunikációt, együttműködést, hogy a jövőben közös programokat (pl. prevenciós előadások, beszélgetések) tudjanak tartani mind a fiataloknak, mind az idősebbeknek.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde bemutatása

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások, illetve a szociális alapellátások egyik formájának – a családsegítés – megvalósítására hozta létre Hajdúnánás Városi Önkormányzat 1998-ban a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot. 2011-ben az integrált intézmény újabb szervezeti egységgel, a szintén szociális alapellátást biztosító Tanyagondnoki Szolgálattal, 2012. november 1-től a Városi Bölcsőde feladatainak ellátásával bővült.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat 9 fő főállású munkavállaló foglalkoztatásával végzi a törvényben meghatározott szociális alapszolgáltatást (családsegítést, tanyagondnoki szolgáltatást) és a gyermekjóléti alapellátást (gyermekjóléti szolgáltatást) biztosító tevékenységeket. Az intézmény szakmai irányítását, vezetését az intézményvezető látja el. A Családsegítő Szolgálatnál 2 fő családgondozó és 1 fő szociális segítő, a Gyermekjóléti Szolgálatnál 3 fő családgondozó és 1 fő családgondozó asszisztens, a Tanyagondnoki Szolgálatnál 1 fő tanyagondnok végzi feladatát a munkaköri leírásban foglaltak szerint. Az

intézményen belül három Szolgálat (Családsegítő Szolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, Tanyagondnoki Szolgálat) működik. A szolgálatok együttműködnek egymással és összehangolják tevékenységüket.

A Családsegítő Szolgálat és a Tanyagondnoki Szolgálat munkáját a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, illetve a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet alapján végzi.

A Családsegítő Szolgálat feladatai körében biztosítja a szociális, életvezetési, mentálhigiénés tanácsadást, az anyagi nehézségekkel küzdők számára a pénzbeli, természetbeli ellátásokhoz, továbbá a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését, a családgondozást, a családban jelentkező működési zavarok, illetve konfliktusok megoldásának elősegítését, veszélyeztetettséget és a krízishelyzetet érzékelő jelzőrendszer működését, a családon belüli kapcsolaterősítést szolgáló konfliktuskezelést, valamint a nehéz helyzetben lévő családokat segítő szolgáltatásokat.

A Tanyagondnoki Szolgálat keretében a tanyagondnoki szolgáltatás közvetlen, személyes szolgáltatásokat (ezen belül alap- és kiegészítő feladatokat), valamint az önkormányzati feladatok megoldását segítő, közvezetett szolgáltatásokat végez. A szolgálat alapfeladatai: közreműködés az étkeztetésben, a házi segítségnyújtásban, a közösségi és szociális információk szolgáltatásában, az egyéb alapszolgáltatásokhoz való hozzáférésben. Az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosítása, így a háziorvosi rendelésre szállítás, az egyéb egészségügyi intézménybe szállítás, a gyógyszerkiváltás és a gyógyászati segédeszközökhöz való hozzájutás biztosítása. Az óvodáskorú, iskoláskorú gyermekek szállítása, így az óvodába, iskolába szállítás, az egyéb gyermekszállítás. A tanyagondnok közvetlen alapfeladatai azok, amelyeket közvetlenül az igénybevevővel kapcsolatba lépve végez el. A tanyagondnoki szolgálat kiegészítő feladatnak minősülő lakossági szolgáltatásai a közösségi, művelődési, sport- és szabadidős tevékenységek szervezése, segítése, az egyéni hivatalos ügyek intézésének segítése, lakossági igények továbbítása, az egyéb lakossági szolgáltatások biztosításában való közreműködés.

A Gyermekjóléti Szolgálat munkáját a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló, 1997. évi XXXI. törvény, valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján végzi. A Gyermekjóléti Szolgálat a gyermekjóléti szolgáltatást (személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátást) biztosítja a településen. Ez a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás. Felhasználja a szociális munka módszereit és eszközeit a gyermek

testi, lelki egészségének, családban történő neveltetésének elősegítése érdekében, veszélyeztetettségének megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezéséhez.

A Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon Kht. Magyar utcai telepén 50-50 férőhellyel krónikus pszichiátriai betegek és értelmi fogyatékos személyek ellátása történik. A Kht. önként vállalt feladatként otthoni szakápolást is működtet, továbbá saját konyhát üzemeltet. Az értelmi fogyatékos személyek napközbeni ellátásaként napközi otthoni szolgáltatást is biztosít, melyet főként a hajdúnánási lakosok igényelnek, fogyatékos hozzátartozóik részére.

A megyei intézmények túlzsúfoltságának enyhítésére 2000-ben Idősek Otthona létrehozására került sor a Fürdő utcai telephelyen. Az időskori demenciában szenvedő betegek számára külön lakószobákat alakítanak ki. A két telephelyen az ápolás–gondozás mellett az ellátottak foglalkoztatását is biztosítják. A foglalkoztatást éves tervek szerint végzik, melyek kulturális, szórakoztató, képességfejlesztő és munkajellegűek.

Szociális ellátások	Szociális ellátást igénybe vevők száma (fő)					
	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Házi segítségnyújtásban részesülők	45	55	45	57	144	192
Szociális étkeztetésben részesülők	118	79	26	57	84	91
A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők			831	7 776	3 790	913
Időskorúak otthonaiban ellátottak	17	104	125	166	170	170
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők					31	34

29. táblázat: Szociális ellátásokat igénybe vevők számának alakulása 2001-2010
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Az idős emberek sürgősségi hívásait a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében a Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon Közhasznú Társaság fogadja. Az intézmény pályázati forrásból 2004. évtől végez jelzőrendszeres házi segítségnyújtást. Ma 40 idős embert látnak el e szolgáltatás keretében, ebből 25 hajdúnánási lakos. A város képviselő testülete a működtetetésre átadott Szociális Gondozási Központ keretében biztosítja a szociális étkeztetést, a házi gondozást, működteti az idősek klubját (25 férőhelyes) és gondoskodik az időskorúak átmeneti elhelyezéséről (18 férőhelyen). Az egészségügyi ellátások között már szerepelt ez az ellátási forma, itt csak a teljesség igényeként kerül említésre a korábbi szülőotthon épületének hasznosításaként kialakított 30 férőhely.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde, melynek családgondozói, felvilágosítói, tanácsadói feladatainak ellátására egyre nagyobb szükség mutatkozik. A

szolgálatok munkatársai szakmai felkészültségükkel segítik nemcsak a hozzá forduló gyermekek, családok problémáinak megoldását, de a társszervezetekkel is jó munkakapcsolat kialakításával segítik azok munkáját. Az esetek, a gondozott családok számának erőteljes hirtelen növekedése figyelhető meg a 2008. évtől.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Bölcsődébe beírt gyermekek száma (fő)	46	39	40	27	31	35
Bölcsődei gondozónők száma (fő)	6	6	6	5	6	5
Bölcsődék száma (db)	1	1	1	1	1	1
Családi napköziben gondozott gyermekek száma (fő)						7
Gyermekjóléti szolgálatok száma (db)				1	1	1
A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma (fő)				245	262	207
Önkormányzati bölcsődék száma (db)					1	1
Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (fő)			460	536	674	673
Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (fő)			49	25	26	30
Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)	20	20	20	20	20	20

30. táblázat: Szociális intézmények és szolgáltatásaik alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A Városi Bölcsőde férőhelyszáma hosszú évek óta megközelíti a 200%-os (36-40 fő) kihasználtságot. Családi napközi alakult 2010-ben 7 gyerekkel. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma évről évre gyarapszik, ami a gyermekek számának csökkenése mellett igencsak szomorú. A közel 700 gyermekből mindössze 25-30 főt vett védelem alá és további 207 fő kiskorút gondoz a szolgálat. Hajdúnánás valamennyi óvodájában, iskolájában megoldott a gyermekek étkezésének elérhetősége, egyes intézményekben konyhák, másokban tálalókonyhák működnek. A gyermekek étkezését biztosító korábbi iskolai konyhák az új előírásoknak (HACCP) már nem feleltek meg, ezért Hajdúnánás Városi Önkormányzat Képviselő-testülete egy új, korszerű, minden igényt kielégítő 2000 adagos központi konyha megépítését és üzemeltetését határozta el. 2005. január 1-től kezdte meg működését a technikai felszereltségében és technológiájában, valamint külső formájában is új konyha, melynek üzemeltetője az önkormányzat által létrehozott közhasznú társaság. A Gyermek- és Közétkeztetési Nonprofit Kft. a város óvodáinak, egy kivétellel az általános, valamint középiskoláinak gyermekeit, továbbá részben a felnőtt lakosság igényeit igyekszik kielégíteni. Dolgozói nyitottak a változásokra, az étrend messzemenően alkalmazkodik a különböző korosztályok igényeihez.

Szociális intézményátszervezés 2011-2012.

A képviselő-testület a szakmaiság és gazdaságosság szempontjait figyelembe véve úgy döntött, hogy a Szociális Gondozási Központ által nyújtott szociális szolgáltatásokat a Református Egyházközség útján, megállapodás alapján látja el, és az ingatlant szociális feladatellátás céljára 2011. július 1. napjától a Református Egyházközség használatába adta.

A képviselő-testület a Városi Bölcsődét 2012. október 31. napjával jogutóddal megszüntette, és 2012. november 1. napjával átadta feladatait a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatnak.

Ápolási Intézet

A települési önkormányzatok fekvőbeteg-szakellátó intézményeinek átvételéről és az átvételhez kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi XXXVIII. törvény szerint az Ápolási Intézet (4080 Hajdúnánás, Magyar utca 92.) 2012. május 01. napjától állami tulajdonba került.

Oktatási ellátórendszer

Hajdúnánáson jelenleg két óvodai egységbe tömörülve, összesen hét óvoda 573 gyermek ellátását biztosítja. Jellemző az óvodai ellátást igénylők körében, hogy a szülők gyerekeiket három, esetleg az iskola későbbi megkezdése miatt négy évig járatják óvodába. A korábbi években, főként a kisebb gyerekkel otthon lévő kismamák csak a szükséges iskola–előkészítő csoportba íratták be gyermekeiket. E tendencia ellenére is folyamatos csökkenés tapasztalható az óvodák gyereklétszámában.

A városban egy állami, valamint egy egyházi általános iskola fogadja a tanulókat, melyeknek tanulói összlétszáma a 2010. évi szeptemberi adatok szerint 1514 fő.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással) (db)	8	6	6	6	6	6
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	1 930	1 657	1 560	1 542	1 556	1 514
Általános iskolában tanuló 1-4. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)			782	762	785	806
Általános iskolában tanuló 5-8. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)			778	780	771	708
Számítógéppel ellátott általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (fő)		5	6	6	6	6

31. táblázat: Általános iskolai tanulók számának alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A 8. évfolyamot nappali képzésben sikeresen befejezők száma 2009-ben 217, 2010-ben 205 fő. 2009-ben a középiskolai továbbtanulók száma 215 fő, ebből 96-an szakiskolákban folytatták tanulmányaikat. 2010-ben öt fővel több tanuló ment középiskolai képzésre, mint ahányan abban az évben a 8. évfolyamot végezték.

Mutatók	Tanulók száma (fő)					
	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Kilencedik évfolyamos középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban	326	278	245	260	215	210
9. évfolyamos szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban	127	105	138	128	96	85
A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban					217	205

32. táblázat: A középiskolai továbbtanulás alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Nagy hagyományai vannak Hajdúnánáson a középfokú oktatásnak. Bár nem kötelező feladata a városnak a középiskolai oktatás helyben történő biztosítása, a város mindenkori vezetése fontosnak tartja a fiatalok helyi képzésének megvalósítását. A középiskolák kistérségi szerepet is ellátnak, mivel évente több száz gyermek jár be tanulni más, környező településekről.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt)	1437	1410	1183	1151	1081	1032
Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat-, nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt)	552	526	499	480	431	407
Szakközépiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (szakmai képzéssel együtt)	885	884	684	671	650	625
Eredményes érettségi vizsgát tett tanulók száma a nappali oktatásban	215	232	217	171	229	252
Kollégiumban lakó középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban	69	57	31	34	29	21
Más településről bejáró középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban	404	395	333	342	347	305
Középiskolai felnőttoktatásban tanulók száma	156	40	14	6		
Eredményes érettségi vizsgát tett tanulók száma a felnőttoktatásban	41	39	4		4	

33. táblázat: A középiskolák mutatóinak, középiskolai tanulók számának alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A több mint négyszáz éves múltra visszatekintő Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégiumban ma több mint 800 diák tanul. Nyolc– és négy évfolyamos gimnáziumi, valamint szakközépiskolai és felnőttképzés folyik az intézményben. A dinamikusan fejlődő Csiha Győző Szakképző Intézményegységben is átlagosan 800 fiatal oktatása folyik. Az intézmény befogadóképessége szerinti 150%-os kihasználtságát enyhítette a szomszédos iskolaépület 2004/2005. tanévtől történő igénybevétele. Mindkét intézmény vonzáskörzete kiterjedt, mintegy 30 környező településről érkeznek tanulók a városba. A középiskolai oktatás hatékonynak és sikeresnek mondható. 2006-ban 261 diák kezdte meg a 9. évfolyamot valamelyik középiskolában, 2010-ben 252 fő érettségizett, 25 diák szerzett az érettségin felül szakmai vizsgát is, illetve 74 tanuló tett sikeres szakiskolai szakvizsgát. A szakiskolákban tanulók száma évről évre csökken, a sikeres szakmai vizsgát tett tanulók száma ennek ellenre nő. A város oktatásának színvonalát jelzi a környező településekről bejáró diákok száma is. A város kollégiumát egyre kevesebben veszik igénybe az évek során. 2007-ben összesen 54-en laktak kollégiumban, 2010-re, a felére (27 fő) csökkent a létszám.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Szakiskolai és speciális szakiskolai feladat-ellátási helyek száma (db)	3	2	2	2	2	2
Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	448	385	430	455	430	390
Kollégiumba lakó szakiskolai és speciális szak-iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	3		23	15	11	6
Sikeres szakmai vizsgát tett tanulók száma szakiskolában (fő)					57	74
Sikeres szakmai vizsgát tett tanulók száma szakközépiskolában (fő)					39	25

34. táblázat: A szakiskolák, szakiskolai tanulók mutatóinak alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Hajdúnánás oktatási szakintézményeiben 6 főbb szakmai ágazat képzéseiből válogathatnak a diákok. Van gépészeti, közgazdasági, informatikai, közlekedési, vendéglátói, építőipari szakirányú oktatás. Az építőiparon belül is több féle szakmát sajátíthatnak el a tanulók: kőműves, burkoló, festő-mázoló, hegesztő, szerkezetlakatos. A szakképző középiskolák az első két évben általános műveltségi tárgyakat oktatnak, majd a második évtől folyamatosan egye több szakmai képzésben részesülnek. A „lányos” szakmák közül a varrás és a szociális ápoló, gondozó szakma van jelen. A hiány szakmákat választó gyerekek állami ösztöndíjban részesülhetnek. Az érettségi utáni szakképzésben résztvevő hajdúnánási fiatalokat a város külön ösztöndíjjal támogatja. Az oktatási intézmények felszereltsége az európai normáknak megfelelő, számítógépek, könyvtárszobák, aktív testmozgásra alkalmas helyiségek szinte minden oktatással foglalkozó közintézményben találhatóak. A 2004-es iskolai összevonások által csökkent a tornatermek szám, de ez nem befolyásolja a testnevelés okatatás színvonalát, nem csökkent a kapacitás.

Mutatók (db)	2001	2004	2007	2008	2009	2010
Számítógéppel ellátott közoktatási intézmények száma (az intézmény székhelye szerint)	10	8	9	7	7	7
Könyvtárral ellátott közoktatási intézmények száma (intézmény székhelye szerint)	7	7	7	6	6	6
Tornateremmel, tornaszobával ellátott közoktatási intézmények száma (intézmény székhelye szerint)	8	6	7	6	6	6
Tornatermek, tornaszobák száma a közoktatási intézményekben (intézmények szerint)	16	12	14	15	14	14

35. táblázat: A közoktatási intézmények infrastrukturális mutatóinak alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A település iskolázottságát tekintve a szakmunkás képzettséggel rendelkezők vannak túlsúlyban. Az utóbbi tíz évben jelentősen növekedett a középfokú végzettségűek száma, a felsőfokúaké pedig megduplázódott.

Oktatási-nevelési intézményátszervezés 2008., 2011.

A képviselő-testület a Csiha Győző Általános, Közép- és Szakképző Iskolát 2008. július 31. napjával megszüntette, és a Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola, Kollégium, hivatalos elnevezését az átszervezés eredményeként bekövetkező feladatbővítésre való tekintettel 2008. augusztus 1. napjától „Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző és Általános Iskola, Kollégium” elnevezésre módosította. A Csiha Győző Általános, Közép- és Szakképző Iskola által ellátott tevékenységeket és szolgáltatásokat 2008. augusztus 1. napjától a Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző és Általános Iskola, Kollégium Csiha Győző Tagintézménye útján látta el az akkori e feladatokat ellátó valamennyi dolgozó átvétele mellett.

A képviselő-testület a Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző és Általános Iskola, Kollégium hivatalos elnevezését 2011. augusztus 1. napjától „Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium” elnevezésre módosította és a Csiha Győző Tagintézményi jellegét szintén 2011. augusztus 1. napjától megszüntette.

Oktatási-nevelési intézményátszervezés 2011.

Hajdúnánás Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 2011 márciusában hozta meg döntését Hajdúnánás közoktatási intézményhálózatának racionálisabb működésére vonatkozóan.

A város vezetése fontosnak tartotta, hogy döntése meghozatala előtt szakértői vizsgálat készüljön a közoktatási intézményrendszer költséghatékonyságára vonatkozóan, amely alternatív megoldásokat is tartalmazott a problémák kezelésére.

Az intézményhálózat átszervezésének alapvető célja az volt, hogy a városban a közoktatási feladatellátás színvonala, a gyermekek oktatási-nevelési körülményei, esélyegyenlőségei tovább javuljanak, növekedjenek a szakközépiskola, a szakképzés versenyképessége, ez által a város munkaerő piaci kínálata, mindamellett, hogy a pedagógusok tovább foglalkoztatása biztosított legyen.

A képviselő-testületi döntés értelmében 2011. augusztus 1. napjától Hajdúnánáson három általános iskola /Makláry Lajos Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Pedagógiai Szakszolgálat II. Rákóczi Ferenc Általános és Művészeti Iskola Barcsa János Általános Iskola jogutóddal megszűnt, amelynek feladatait, valamint az általános iskoláskorú saját nevelési igényű tanulók nevelését, oktatását a Bocskai István Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat látja el.

Az intézmény összevonás mellett szólt többek között az is, hogy a népesség nyilvántartás szerint sajnos, folyamatosan csökken a tanköteles tanulók száma, és a városban az oktatási feladatellátáshoz kapcsolódó humánerőforrás nem a leghatékonyabban és nem a legésszerűbben volt kihasználva. A Kormányhivatal 2010-ben hatósági ellenőrzés keretében hiányosságokat állapított meg mind a négy általános iskolában tanító pedagógusok alkalmazására vonatkozóan, amely hiányosságok az intézményátszervezés következtében 2011. szeptember 1-jétől teljesen megszűntek, minden évfolyam minden osztályban, minden tevékenységet, tantárgyat a törvényi előírásoknak megfelelő végzettségű pedagógusok tanítanak.

A város vezetése fontosnak tartotta, hogy mindamellett, hogy a gyermekek, tanulók számára a zeneművészeti, képző- és iparművészeti ágakon a képzést tovább biztosítja, új tanszak, a néptánc bevezetésére kerüljön sor 2011 szeptemberétől.

Pedagógiai Szakszolgálat

2004 augusztusa óta működik Hajdúnánás Városi Önkormányzata fenntartásában a Pedagógiai Szakszolgálat, mely a 3-18 éves korú beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességekkel küzdő gyermekek megsegítésére létrejött intézmény. Pszichológusok, logopédusok, gyógytestnevelő, valamint fejlesztőpedagógusok foglalkoznak a tanulók, gyermekek problémáinak feltárásával, rehabilitációs célú foglakoztatásukkal. Szakvélemény készítésével segítik a szülőt, a pedagógust, a nevelési–oktatási, gyermekvédelmi és más intézmények szakembereinek tevékenységét. Az óvoda kérésére szakvéleményt készítenek az iskolakezdéshez, ha a gyermek egyéni adottsága, fejlettsége ezt szükségessé teszi. A szolgálat szakemberei szolgáltatásokat nyújtanak szülőknek, a nevelési–oktatási intézményeknek, a fenntartó önkormányzatoknak, gyermekvédelmi szakembereknek, az általános és középiskolák tanulóinak és más partnereknek. A képviselő-testületi döntés értelmében 2011. július 1-jétől bővült a szakszolgálat feladata - a nevelési tanácsadás, logopédia, gyógytestnevelés mellett - a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás ellátásával. Fenti feladatokat az Egységes Pedagógiai Szakszolgálat Hajdúnánáson, Hajdúdorogon és 2011. július 1-jétől a Polgári Kistérségi Többcélú Társulását alkotó intézményeiben is ellátja. Bár a 2011/2012. tanévtől csökkent az általános iskolai osztályok, csoportok száma, Hajdúnánáson pedagógus elbocsátásra nem került sor, mivel az intézményátszervezést követően kiépített humán-erőgazdálkodási tervnek megfelelően minden pedagógusnak megtaláltuk a helyét a rendszerben.

2011 márciusában képviselő-testületi döntés született arról is, hogy 2011. augusztus 29. napjától óvodai feladatellátás céljára, átadásra került egy telephely. Az óvodás gyermekek szülei és az óvodapedagógusok nyilatkozata alapján 2011. szeptember 1-jétől több mint 100 gyermek nevelése és 10 óvodai alkalmazott tovább foglalkoztatása a Hajdúnánási Református Általános Iskola és Óvodában történik. A képviselő-testület döntött egy - a Gazdasági Ellátó Intézményhez kapcsolódó - karbantartói egység létrehozásáról, amely a nyár folyamán célirányosan és együttes erővel végezte el az oktatási intézmények karbantartását.

A középiskolai kollégium áthelyezésre került a középfokú intézmény egyik telephelyére, ahol a nyár folyamán a XXI. század követelményeinek megfelelően kerültek kialakításra a kollégiumi szobák és a szükséges helyiségek. A Pedagógia Szakszolgálat beköltözött az általános iskola székhely intézményébe. Az intézményátszervezésnek köszönhetően, az átszervezés következtében kialakuló általános és középiskolai osztályok, csoportok száma

lehetővé tette, hogy egy általános iskola és a kollégium épülete kiváltásra kerüljön, amely jelentős költségmegtakarítást jelent a városnak.

Közművelődés

Az önkormányzat feladatának tekinti, a Hajdúnánáson kialakult művelődési hagyományokra, valamint a fenntartásában működő intézményekre, a civil szervezetek és a polgárok tevékenységére alapozva, hogy a közművelődés sajátos eszközrendszerével segítse:

- a város szellemi vonzerejének, lakosságmegtartó képességének növelését, a civil társadalom kulturális önszerveződő tevékenységének erősítését, a hajdúnánási lakosok életminőségének javítását,
- a város kulturális értékeinek, hagyományainak feltárását, megismerését, ápolását, tovább éltetését, kiemelkedő személyiségeinek értékteremtő tevékenységét, kulturális tevékenységük megörökítését,
- az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatását, különös tekintettel a helyi kiemelkedő értékeket felmutató művészeti és szellemi alkotóközösségek, műhelyek tevékenységére,
- az iskolarendszeren kívüli, illetve munkaerő piaci képzéseket, a felnőttoktatás egyes formáinak intézményesülését a közművelődés feltételrendszerében,
- a gyermekek és fiatalok művelődési, művészeti és közösségi életének irányítását és formálását,
- a nemzeti, kisebbségi, etnikai és a városi évfordulók, a világi és egyházi hagyományos ünnepek közismertté tételét, az ünnepek kultúrájának gondozását,
- támogatja a helyi hagyománnyá vált kulturális nagyrendezvényeket, illetve az igényeknek megfelelő újabb rendezvények meghonosítását,
- kapcsolat építését a közművelődés megyei, országos szervezeteivel, a testvérvárosok kulturális intézményeivel, egyesületeivel, művelődési közösségeivel, kölcsönös találkozók, közös rendezvények szervezésével,
- az idegenforgalom, a turizmus és az ökoturizmus keretében a városba látogatók számára bemutatja a helyi kultúra hagyományait, értékeit, ennek érdekében együttműködik az idegenforgalommal, turizmussal hivatásszerűen foglalkozó szervezetekkel,
- az önkormányzat által támogatott helyi újságon keresztül, illetve a nem önkormányzati médiumokkal külön megállapodást kötve, lehetőséget teremt a város közművelődési és közéleti tevékenységének bemutatására, megismertetésére,

- a közművelődési intézményekben a feladatok szakszerű ellátása érdekében kellő számú szakembert foglalkoztat, biztosítja és támogatja a törvényben előírt szakmai továbbképzésüket. Az önkormányzat a közművelődési alapellátás biztosítása érdekében közművelődési intézményeket tart fenn, működtet, illetve működését támogatja, finanszírozza épületeinek, tereinek, eszközeinek karbantartását, fejlesztését.

Hajdúnánás város legnagyobb városi szintű rendezvényei

- Hajdúnánási Pedagógiai Napok
- Nánási Advent
- Hajdúnánási Jótékonysági Városbál
- „Nagyanyó meséi”
- Város Napja (december 12.)
- A „Város Asztala” (december 12.)
- A „Hajdúnánás 2012” fotópályázat kiállításának megnyitója és díjátadója (évente)
- Koszorúzás és megemlékezés a Bocskai szobornál (december 12.)
- V. Vihar Béla városi versmondó verseny általános iskolás gyerekeknek (évente)
- Tanyázó a 2012-es Nánási Kalendárium bemutatása (évente)
- Elhurcoltak Kegyeleti Emléknapja (november 03.)
- Nánási Vigasságok
- Hazaváró

Az Önkormányzat közművelődési ellátásának szervezeti keretei

A Közművelődési Koncepcióban megfogalmazott feladatokat Hajdúnánás Város Önkormányzatának Képviselőtestülete, az Egyeztető Fórum, valamint a Művelődés, Oktatási, Ifjúsági és Sport Bizottság útján, a Polgármesteri Hivatal Önkormányzati és Szervezési Irodájának megbízott munkatársa segítségével valósítja meg. Hajdúnánás Város Önkormányzata az ellátási kötelezettsége szerinti közművelődési alapfeladatok maradéktalan ellátása érdekében az alábbi közművelődési alapintézményeket működteti:

- Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény (kulturális színtér)
- Tájház
- Nánás Pro Cultura Kft.
- Csőszkunyhók

Továbbá az önkormányzat közművelődési feladatainak ellátása során együttműködik:

- a városban működő, önkormányzati és nem önkormányzati fenntartású intézményekkel,
- a városban működő közművelődési célú társadalmi szervezetekkel,
- a városban kulturális tevékenységet is végző gazdasági társaságokkal,
- közművelődési feladatokat is ellátó helyi civil szervezetekkel,
- a városban működő történelmi egyházakkal,
- a városban megalakult kisebbségi önkormányzatokkal.

Sport

Labdajátékokban 3 csapatsportág emelkedik ki:

- NB I /B-s női kézilabda,
- NB I/B-s férfi kézilabda
- Megyei I. osztályos labdarúgó,

Ezekben a sportágakban eredményesen szerepelt a város felnőtt és utánpótlás csapatai. Az utánpótlás helyzete további fejlesztéseket igényel. Ahogy az élsport a „nemzet dicsősége", ennek értelmében ifjú sportolók, utánpótlás csapatok, felnőtt versenyzők és felnőtt csapatok viszik a város jó hírnevét az országban, növelve ezzel egyesületük, Hajdúnánás város reklám és marketing értékét is. Hajdúnánás város versenysport élete meglehetősen sokrétű. A legkeresettebb és a fiatalok számára egyre népszerűbb sportágak az alábbiak: labdarúgás, kézilabda, atlétika, tenisz, lovaglás, asztalitenisz, lövészet, keleti harcművészet, fitnesz, birkózás, úszás.

A versenysport önálló jogi személyiségű sportegyesületekben folyik, melyeket az Önkormányzat támogat, de nem vállalja az eltartásukat, csak részfinanszírozó szerepet tölt be. Az Európai Unióban és a közeljövőtől hazánkban is az állam fokozatosan kivonul a professzionális, úgynevezett „látványsport" közvetlen finanszírozásából. Ez azonban egy folyamat végén fog bekövetkezni, jelenleg a versenysport, élsport nem tudna fennmaradni jelentős önkormányzati, állami támogatás nélkül.

A versenysport hetente kb. 800-1000 ember szórakozását, kulturált kikapcsolódását biztosítja Hajdúnánás városában. A versenysport helyzete, eredményei közérzet alakító tényezők, ezért is érthető az önkormányzati támogatás. Sajnálatos módon nincsenek olyan tőkeerős, nagy cégek, szponzorok, melyek fő támogatói lehetnének egy-egy sportágnak. Hajdúnánás városa a finanszírozási fejezetben leírtak alapján támogatja a város versenysportját.

Hajdúnánáson az alábbi sportágakat tekintjük kiemelt sportágaknak:

- női kézilabda,
- labdarúgás,
- férfi kézilabda,
- valamint minden sportágban a város utánpótlás sportja

Ezek azok a sportágak, amelyek nemcsak eredményesség, hanem a városmarketing szempontjából is kiemelkedően fontosak. Hajdúnánás önkormányzata kiemelten fontosnak tartja a sporton keresztül is öregbíteni a város jó hírnevét.

Női kézilabda

Hajdúnánás város egyik legsikeresebb, és legtöbb nézőt vonzó egyesülete a Hajdúnánás Termál SC NB I/B bajnokságban szereplő női kézilabda csapata. Büszkén mondhatjuk, hogy több mint 10 éve játszik a magyar női kézilabda mezőny második vonalában. A különféle korosztályos bajnokságokban több mint 100 gyerekkel foglalkoznak. Ez a felnőtt csapat jó szereplésének is köszönhető. A felnőtt csapat az elmúlt 13 évben 7 alkalommal is a dobogóra állhatott.

Férfi kézilabda

AZ NB II. Észak-keleti csoportjában meghatározó szerepet töltött be. A csapatnak évekkel ezelőtt volt lehetősége az NB I/B-s szerepvállalásra, melyet az anyagi ráfordítások miatt akkor nem vállaltak. A 2010/2011-es idényben mind a felnőtt, mind az ifjúsági csapat, bajnokságot nyert. Így a 2011/2012-es idényben lehetőséget kapott a csapat az NB I/B-s szerepvállalásra. A jelenlegi körülmények között biztosított ebben az osztályban történő szereplésük.

A versenysportok továbblépés lehetőségei: Az új sporttámogatási pályázati rendszer felkínálja annak lehetőségét, hogy a három, külön-külön működő egyesület egy szervezetben tevékenykedjen. Amennyiben ez megvalósul stabil és tervezhető forrás fog az utánpótlás nevelés működtetésére rendelkezésre állni, továbbá azok a sportcélú létesítményi beruházások számára is forrás nyílik, amelyek hiányát egyre inkább érezzük. Néhány költségkímélő előny egy egyesületként működés esetén: eszközök beszerzésében kedvezőbb lehetőségek, versenyekre az utazások szervezése, egységes könyvelés, pályázati lehetőségek jobb kihasználása, nagyobb lehetőségek. Biztos, hogy az alábbi sportágakban egyre többen fognak versenyszerűen sportolni. Lassan hagyomány a Lovas Klub által megrendezésre kerülő lovasverseny, mely a város programjaiba, mint városi

program beépíthető, és támogatható. Ki kell használni azt a lehetőséget, hogy van olyan vállalkozó, aki ennek a nagy múltú, és régi magyar hagyományokkal rendelkező sportnak Hajdúnánáson a feltételek megteremtésében igen sokat vállalt.

Labdarúgás

A városi csapat jelenleg a Megye I. osztályában szerepel, ez a negyedik évad, amelyben az új vezetés új szemlélettel irányítja a klubot; a jelszó: „*koncentráljunk az utánpótlásra és helyi bázison tartsuk benn a megyei első osztályban az amatőr csapatot, miközben az infrastrukturális körülményeket folyamatosan javítjuk*” (felhasználva a város és a sportot támogató vállalkozások, vállalkozók támogatását). Így, amikorra a tudatos és sikeres utánpótlás-nevelésből kellő számú felnőtt korú játékos érik be, és addigra az infrastrukturális feltételek is megfelelőek lesznek, tervezhető egy sikeres és stabil NB III-as szereplés. Az utánpótlás nevelés érdekében jó a kapcsolatuk a Foci-sulival, és remélni lehet, hogy ebből az utánpótlás nevelésből minél több gyereket be tudnak építeni a helyi csapatba.

Tenisz

A Városi Fürdő területén működő Tenisz Klub jól illeszkedhet a fürdő környezetébe, és reméljük, hogy a közoktatási intézményekben elkezdett teniszoktatás egyre több gyereket ösztönöz majd a versenyszerű sportolásra.

Asztalitenisz

Az asztalitenisznek hosszú évek óta hagyománya volt, és reméljük, hogy jelene és jövője is lesz Hajdúnánás városában. E sportág számára is meg kell adni azt a lehetőséget, hogy régi eredményeit meg tudja ismételni.

Lövészet

A jelenlegi lőtér helyzetéhez képest azok a versenyzők, akik ezt a sportágat szeretik a Lövész Klub által elmondva, eredményesen szerepelnek. Ugyan kevesebb embert mozgat meg, de a lehetőséget a sportoláshoz, senkitől se vegyük el.

Birkózás

A birkózás sportág újra indítása 2000. évben megtörtént. A szakosztály Hódos Imre nevét viseli, amely azért is fontos, hogy a bajnok nevét mélyen beágyazzuk a nánási emberek tudatába, másrészt eleven példaként lebegjen miden nánási sportoló előtt. 2007-ben megfogalmazódott az igény, hogy hivatalos bejegyzés történjen és több versenysportág, valamint szabadidős tevékenység egy egyesületbe tömörüljön, mintegy az erőket egyesítve. Így kapcsolódott össze az atlétika, a birkózás, a karate, valamint a vízitúra és természetjáró szakosztályok. A szakosztályok versenyzői sok-sok hazai és nemzetközi versenynek részesei, ahol rendre becsülettel helytállnak. Időközben a város megkapta Birkózás Városáért kitüntető címet.

3.2.6. Korábbi fejlesztések

A közelmúlt fejlesztéseinek listáját a következő táblázat összegzi.

Fejlesztések Hajdúnánáson 2010-2012				
A projekt neve	**A megvalósítás időpontja**	**A projekt összes költsége (Ft)**	**Támogatott projekt esetén program neve**	**Támogatott projekt esetén pályázati azonosító szám**
TISZK rendszer továbbfejlesztése	2012.01.15	374 055 000	Észak-hajdúsági Versenyképes TISZK	TÁMOP 2.2.3-09/1-2009-0021
Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti ellátások bővítése	2011.11.30	104 032 000	Hajdúnánási Bölcsőde kapacitásfejlesztési körének szélesítése.	ÉAOP-4.1.3-B2f-2010-0009
Hajdúnánási Gyógyfürdő felújítása és bővítése	2012.01.15.	245 117 900	Hajdúnánási Gyógyfürdő felújítása és bővítése	ÉAOP-2.1.1/A-2f-2009-0002
Vidéki örökség megőrzése	2011.09.30	8 801 000	Vidéki örökség megőrzése, csőszházak felújítása	138/2008. (X. 18) FVM rendelet UMVP 3, tengely
Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése	2011.08.31	5 424 000	Tudásexpo-expressz	TIOP 1.2.3./08/01-2008-0086

Fejlesztések Hajdúnánáson 2010-2012				
A projekt neve	**A megvalósítás időpontja**	**A projekt összes költsége (Ft)**	**Támogatott projekt esetén program neve**	**Támogatott projekt esetén pályázati azonosító szám**
ÚMVP IV. tengely LEADER fejezet	2011.06.30	5 034 000	Városi Sporttelep labdarugó pálya felújítása	Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák LEADER fejezet 1002841
„Tudásdepó-Expressz”- A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében	2011.06.30	5 279 000	Partnerek a tanulásban	TÁMOP 3.2.4-08/1-2009-0060
A pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése	2011.05.31	61 579 000	Hajdúnánás Intelligens Iskoláiért	TIOP 1.1.1-07/1-2008-0831
Szennyezett területek kármentesítése	2011.04.30	43 225 000	Hajdúnánás felhagyott szennyvíztisztító telepének kármentesítése	KEOP-7.2.4.0/2009-0072
Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben	2010.08.31	106 844 130	Hajdúnánási gyerekek kompetencialapú oktatásáért	TÁMOP 3.1.4-08/2-2009
A polgármesteri hivatalok szervezetfejlesztése	2010.08.20	18 000 000	Hajdúnánási Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának szervezetfejlesztése	ÁROP 1.A.2/A-2008-0168
Közmunkaprogram megvalósítása a Hajdúböszörményi kistérségben	2010.06.15	26 498 000	Közmunkaprogram megvalósítása	2010/01 Téli-tavaszi
Önkormányzati fejlesztési és területfejlesztési célú támogatási programok	2010.05.17	10 672 000	Rákóczi utcai útburkolat fejújítása	ÉA-TEUT-2009
A kompetencia alapú oktatási programok eszközi elemeinek, értékelési eszközeinek biztosítása	2009.06.15.	3 999 908	8. óvoda	HEFOP-2009.05-0174/100

36. táblázat: Fejlesztések Hajdúnánáson 2010-2012 között

Az elmúlt években többirányú fejlesztések zajlottak Hajdúnánáson. Ezekből a városfejlesztési szempontból legjelentősebbeket, a fürdő és a főtér fejlesztését érintő két projektet ismertetjük részletesen.

Az Észak-Alföldi Regionális Operatív Program keretében 2011 szeptemberében fejeződött be a Hajdúnánási Gyógyfürdő felújítása és bővítése, melynek eredményeként olyan új gyógyászati, egészségturisztikai központ jött létre Hajdúnánáson, mely képes megfelelni a kor gyógyászati és technikai követelményeinek.

A projekt során megtörtént a meglévő fedett fürdő akadálymentesítése, teljes gépészeti felújítása, szociális blokk kialakítása, szauna építése. Az új gyógyászati részlegben számos újítás teszi teljessé a szolgáltatások körét. Medence- és kádas fürdő, orvosi gyógy masszázs, víz alatti vízsugármasszázs, tangentor, szénsavas fürdő, súlyfürdő, iszappakolás, fizikoterápiás kezelések, gyógytorna, reuma szakrendelés, szauna és gőzkabin, valamint 13 kül- és beltéri medence, köztük egy új – különböző élményelemekkel gazdagított – szabadtéri gyógymedence szolgálja a vendégek gyógyulását és pihenését egész évben.

A város önkormányzatának megbízásából 2011 őszén elkészült Hajdúnánás fürdőjének és környezetének fejlesztési koncepciója. Kidolgozója a MAKONA Egyesülés volt, Makovecz Imre Kossuth díjas építész vezetésével.

Az egyik legjelentősebb projekt a kétfázisúra tervezett „Szalmaszál” és „Szalmakalap” projektek, amelyek közül az első ütem valósult meg, 2004-es indítással. Hajdúnánás Város Önkormányzatának ''Aranyszalma" nevű programja a város történelmében jelentős gazdasági és társadalmi szerepet betöltő szalmafeldolgozásra utal. A "Szalmaszál" program keretében kijelölésre került egy olyan akcióterület, amely a város fejlődésében akkor leginkább meghatározónak tekintett részeit foglalta magában. Ez egy fejlesztési tengelyt jelölt ki a városközpont és a termálfürdő, illetve a körülötte lévő üdülőövezet között. A fejlesztéseket a következő öt városrészre koncentrálták.

- A Köztársaság tér közterülete és a kapcsolódó épületek
- A Kossuth utca közterülete és a kapcsolódó épületek
- A Dorogi utca és körzete
- A Bocskai utca és a kapcsolódó épületek
- A Hunyadi utca és a kapcsolódó épületek

A Regionális Operatív Program támogatásával megvalósult projekt során felújításra került a főtér burkolata és a körforgalmi rendszer. A tér hangulatának megfelelő közvilágítás épült ki a stílusos kandeláberek révén. Utcabútorok kerültek ki a parkosított térre épült szökőkút köré. Az úthálózat útburkolati cseréje mellett megtörtént a terület közműhálózatának rekonstrukciója és a csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése is. A megújuló területeken akadálymentesítés és parkolók kialakítása történt.

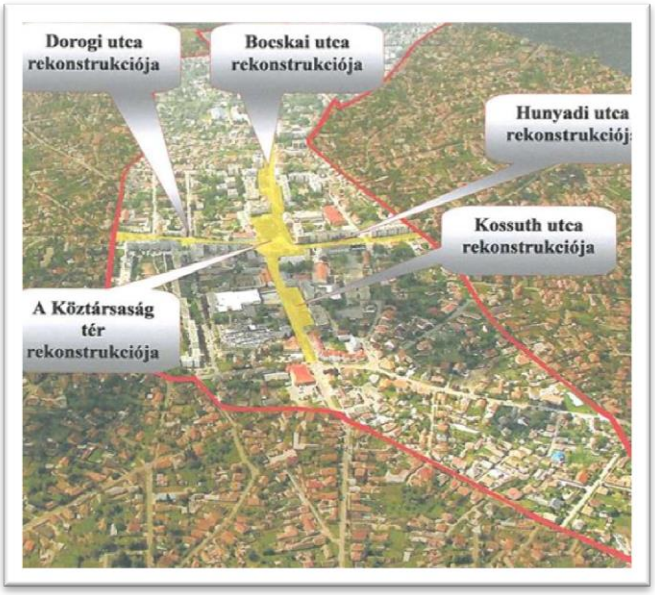

20. ábra: A "Szalmaszál" projekt fejlesztési fókuszai

A Köztársaság térhez közvetlenül kapcsolódó Kossuth utcát egyirányúsították, lassították, parkolóhelyekkel látták el. Felújították és szigetelték a Móricz Pál Városi Művelődési Központ és homlokzatát, tetőszerkezetét cserélték. A Bocskai Filmszínház épületét kívül és belül is felújították. A középiskolai kollégiumot, az ÁNTSZ, a Munkaügyi Központ, Helytörténeti Gyűjtemény és a Bölcsőde épületét felújították.

3.2.7. Összegzés

Hajdúnánás régi hajdúváros, az Észak-Hajdúság egyik jelentős kisvárosa. A hajdúság hagyományos értékeit tükrözi maga a település szerkezete, ami unikális arculatot kölcsönöz a városnak. A gyűrűs szerkezet a valamikori kétbeltelkes gazdálkodás nyomán alakult ki. Mára ez a fajta gazdálkodás megszűnt, ám a kialakult telekstruktúra gyakorlatilag változatlan maradt. A belső városi részeken kisebbek a telkek és nagyobb arányban találhatunk tömbházakat valamint ipari technológiával épült lakótelepet. A belső területeken sűrűbb a lakónépesség, itt találhatóak nagyobb arányban közintézmények és szolgáltatások. A városból sugarasan kifelé haladva nőnek a telekméretek, egyre több a piaci szereplők telephelye, és csökken a lakósűrűség. Sajátos külső városrész Tedej, a város külterülete, amely jellemzően mezőgazdasági termelésre berendezkedett településrész, némi ipari tevékenységgel, és a közszolgáltatások hiányával. A városrészek ilyen rendben alakultak ki:

- Belváros
- Két gyűrű közötti övezet
- Nagykörúton kívüli terület és
- Tedej

Az évszázados mezővárosi múlt hatásai máig élnek, jelentős a mezőgazdasági termelés, mind piaci, mind magánhasználatra. Az ipari tevékenységek jelentős része kapcsolódik a földművességhez és az állattenyésztéshez. Jelentőséggel bír még a városban a turizmus, amely a helyi termálfürdőhöz köthető elsősorban, de erősödőben a falusi, a lovas és az egészségturizmus is.

A város saját társadalmát ellátó közszolgáltatások nagyrészt kiépültek. A humán közszolgáltatások rendszere gyakorlatilag teljes, a civil szervezetek aktívak és részt vállalnak a város közéletében és közszolgáltatásainak alakításában, biztosításában. A hajdú hagyományok és a hajdú értékrend jelen van az élet minden terén, átitatja a városról, annak társadalmáról, a gazdaságról való gondolkodást egyaránt. Ez az önrendelkező város és társadalom képe alapvetően határozza meg a város alakításának, a tér használatának, a gazdaság, a szolgáltatások nyújtásának irányait is. Ennek elemei közé tartozik az élelmiszertermelés fenntartása nem csupán piaci, hanem magán, helyi fogyasztásra, de a turisztikai és egyéb szolgáltatások főként helyi vagy szűkebb kört ellátó módon történő biztosítása is. Utóbbi azt fedi, hogy az idegenforgalom terén, a termálfürdő és szállások, programok fejlesztése során alapvetően a városhoz közeli vidékeken élőkre számítanak látogatóként. Ez az idea a szoros hajdúsági és székely kapcsolatokra is épül, de szerves része a város fenntartható modelljének is. Ez a környezetet a lehető legkisebb mértékben terhelő mezőgazdasági, ipari, szolgáltatási, kereskedelmi palettájának kialakításával, a városi funkciók racionális kialakításával, a természeti értékek városon belüli és azon túli területeinek megbecsülésével és megóvásával is szorosan összefonódik.

A kommunális infrastruktúra hiányosságai inkább Tedejen jelentenek problémát. Ezen a külterületi részen a humán közszolgáltatások elérhetősége is hiányos. A város mérete és térszerkezete miatt racionálisabb és hatásosabb lehet a város központi területein koncentrálódó humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, mintsem a külterületen önálló intézmények létrehozása. Ez utazási, közlekedési feltételek javításával érhető el elsődlegesen.

A város aktív lakosságának a fele vállalkozó, ami szintén a hajdú öntudat, önállóság egy fontos fokmérője. Ám a vidéki kisvárosok nagy részéhez hasonlóan Hajdúnánáson is magas a munkahelyet nem találó emberek aránya, kétségbeejtően nagy a fiatalok munkanélkülisége. A szegénységben élő emberek iránt a város szolidáris. Ezért is jelent problémát a szociális bérlakások alacsony aránya, és különösen a lakótelep és környékén található házak rossz állapota. A város fejlesztése nem jelentheti csupán a gazdasági és szolgáltatási lehetőségek és a közösségi infrastruktúra megújítását, a lakások állapota is fejlesztésre szorul. E téren elengedhetetlenül szükséges a felújítások biztosítása és újak kialakítása. Ám a belső övezetek nagyobb lakósűrűsége igényli a közszolgáltatások és a

lakosságot ellátó szolgáltatások elérhetőségét is, amelyben hiányosságok mutatkoznak. A város belső övezeteiben koncentrálódó szolgáltatási kapacitások például távol esnek a fürdő vonzáskörzetétől, amely a város délnyugati szélén található. A fő közlekedési útvonalak, autópályák bekötő szakaszai a várost északnyugatról érik el. Így nem csupán a helyi lakosok, hanem az ide látogatók számára is nehézséget okoz, ha több különféle szolgáltatást kívánnak egyidejűleg igénybe venni.

Mára ugyanis kialakult egy olyan szerkezete a városnak, amely északi irányban a mezőgazdasági és részben ipari termelő kapacitások erős hangsúlyával, nyugati-délnyugati területein a helyi lakosságot és az idegenforgalmat egyaránt ellátó szolgáltató funkciók biztosításával, a központi, ezen belül is az északi-északkeleti területeken a lakó és szolgáltató funkciók megújításával szolgálja a város fejlődését.

Jelen stratégiai dokumentum ennek a város múltján, társadalmának igényein és a mára kialakult térszerkezetének és adottságainak fényében tárja fel a lehetséges fejlesztési irányokat. Mindezeket tematikus és a stratégiai irányok kijelölésében segítséget nyújtó SWOT elemzésekkel pontosítjuk.

3.3. Városrészek elemzése

Hajdúnánás belterületén nincsenek kifejezetten kialakulásuk, szerkezetük és vagy történelmi jelentőségük miatt elhatárolható városrészek. A lakosság körében kétfajta elnevezés létezik, a bel és külterület. Van viszont egy városrész Hajdúnánás- Tedej (világoskékkel kiemelt, kinagyított), ami egyszerre része is, meg nem is a városnak. A térképen is jól kivehető a válasz a miértre. Hajdúnánás város központjától, Hajdúnánás-Tedej központjáig 8 kilométert kell megtenni egy alsóbbrendű úton, amit az M3-as autópálya keresztez. Tedej méretét tekintve önálló községként is bőven megállja a helyét, de ne feledjük közigazgatásilag Hajdúnánás szerves része.

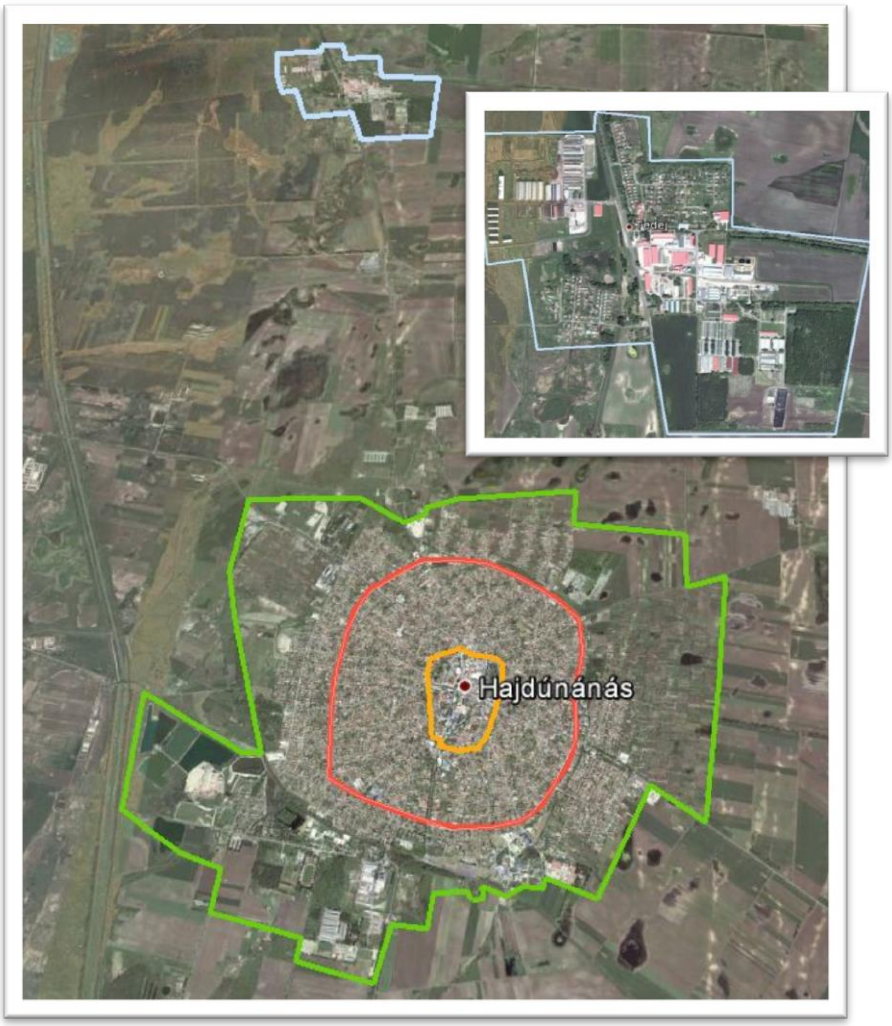

21. ábra: Városrészi lehatárolások

3.3.1. Településszerkezet

1. Belváros: Ady Endre körút – Széchenyi körút – Bocskai utca – Bocskai köz – Bartók Béla utca – Bethlen Gábor körút (narancssárga)
2. Két körút közötti terület: az Ady Endre körút – Széchenyi körút – Bocskai utca – Bocskai köz – Bartók Béla utca – Bethlen Gábor körút és a Magyar utca – Attila utca – Baross utca – Honfoglalás utca – Árpád utca közötti terület; (piros)
3. Nagykörúton kívüli terület: Magyar utca – Attila utca – Baross utca – Honfoglalás utca – Árpád utca által körülhatárolt területen kívüli terület; (zöld)
4. Hajdúnánás-Tedej teljes területe (világoskék)

3.3.2. Városrészek története, kialakulása

Hajdúnánás területén már az Árpád korban éltek emberek. A város szűk központjába a tatárjárás miatti kiürülés után újra visszatelepedtek, és a felépült belső várfal vonala máig kijelöli a Belvárost. A város sajátos, sugaras-koncentrikus körökből álló struktúrája a folyamatosan kifejlődött mezőgazdasági foglalkozáshoz köthető. A két körutas településszerkezet a hajdúvárosok közül legtisztábban és legnagyobb méretben ugyan Hajdúböszörményben alakult ki, de nem sokkal marad el tőle Hajdúnánás öröklött, kétbeltelkes településszerkezete sem.

Belváros

A belváros a valamikori belső városfal által határolt övezet, amely a lakókertekkel körbevett lakóházakból állt. Ma a belső körgyűrű, a Kiskörút határolja. A belváros a városközpont, amely a családi házak színtere volt. Mára már csak részlegesen határolható le, déli irányból a régi városfal pontos kontúrja már nem követhető. Itt voltak a lakóházak, templomok, stb.

A lakóépületek a viszonylag sűrűn beépített központi magban helyezkedtek el. Itt épültek a középületek és a templomok is. A református templomot erődfal vette körül, amelynek egy része a sarokbástyával, az eredeti állapot szerint, az előző évtizedben helyreállításra került. A belvárosban, különösen a központi magban több, építészetileg értékes épület található.

A belső körút déli része nem vált a belváros éles határvonalává, tulajdonképpen az állomás felé, a külső körútig is mutat a város szerkezete olyan jeleket, mintha addig tartana a funkcionális városközpont. A városfejlődés jelenlegi dinamikájának fényében kirajzolódik egy

dél felé terjedő belváros-városközpont képe, északon pedig egy leromlóbb, kevésbé egységes övezeté.

Két gyűrű közötti városrész

A belső és külső városfal közötti valamikor területet ma a Kiskörút és a Nagykörút jelöli ki. A XIX. századig ez a körzet volt a külső telek, ahol a gazdálkodó tevékenységet folytatták a város lakói. Ma is mutatja valahai szerkezetét, ám mára családi házas övezetekké alakult.

Ezen a központi városmagot körülölelő területen, az úgynevezett „szérűskertekben", a haszonállatokat tartották, ezért volt szükség az ólak építésére. E „szérűskertek" fokozatosan épültek be lakóépületekkel. Ezekről a területekről a városközpontba vezető utcák úgynevezett „csapások" nyomvonalán alakultak ki, vagyis a központba vezető legrövidebb kitaposott utakon. Így a csapások között kialakult telektömbök nem formálódtak szabályosakká és egységesekké. Feltárásuk rövidebb, hosszabb zugokat eredményezett. Ezek a sajátos zugok mára már jelentőségüket veszítették, megőrzésük nem szükséges, mivel további telekalakítások, megosztások elképzelhetőek a zugok folytatásával, illetve összekapcsolásával. Ebben a városrészben a kezdeti utcavonali beépítés keveredett előkertes beépítéssel, vagyis az épített környezet nem erősíti a karakteres településszerkezetet. A telekszerkezetről meg kell jegyezni, hogy a két körút között az amorf telekformák a jellemzők, sok az elaprózott kisméretű, nehezen beépíthető telek. A kétbeltelkes városmag köré újonnan kialakított lakótelkek övezetei szabályos telekalakításai sablonosak. E területek hozzásimulnak a védett településszerkezethez.

Külső városrész

Hajdúnánás az ország legnagyobb külterületével rendelkező városainak egyike. Miután az úgynevezett szérűskertek lakóterületté alakultak át, a város keleti és nyugati szegélyén úgynevezett szőlőskerteket alakítottak ki, melyekben lakóépület csak kevés épült. A városszerkezetet ezen a területen sablonos, szabályos telekosztások, geodéták által mechanikusan kialakított telekstruktúra jellemzi. A külső peremen a telekosztás szabályos, elaprózott lakótelek nem sok fordul elő. Ebben a városrészben szabályos telekosztások mellett főként egylakásos családi házak állnak. A külterületek szántóföldjei, legelői mára részben lakó, részben ipari övezetté váltak.

A négylakásos társasházak építését ugyan a helyi építési szabályzat megengedte, de ilyen beépítés nem történt, amivel sikerült megőrizni az eddigi épített környezethez illeszkedő arculatot, az egy vagy kétlakásos lakóépületekkel. Így alig észrevehető a

kertvárosias és a falusias lakóterületek közötti különbség. Az eltérést elsősorban a telkek nagysága, valamint a közművesítés szintje határozta meg.

A szőlőskertekben máig található néhány olyan kisebb zárvány, amelyek kiterjedése nem jelentős, néhány háznyi csupán. A falusias lakóterületen jellemzően csak részlegesen épültek ki a közművek, ami kevésbé teszi vonzóvá a városnak ezeket a területeit.

Tedej

Tedejt először írott források 1310-ben említik, de a neve egy birtokosztozkodási perben nem mint Tedej, hanem mint Tegey szerepel. A falucska egész történelme során a Gut-Kelet-Báthory család birtokának volt részjószága. Bár írás nem bizonyítja, a mongolok támadását e település sem élte túl. A megmaradt gyér lakosság csak fokozatosan erősödött és gyarapodott. 1629-ben történt a „Nánás városnak a birtokba iktatása". Tedej mindig is különálló egysége volt a városnak, valamennyi történelmi kör rajta hagyta bélyegét. Az 1950-es években ebbe a rossz helyzetű városrészbe telepítették ki a kuláknak tekintett családokat.

Tedej évszázadok óta a város egy külső városrésze, amely az utóbbi időben jelentős gazdasági központként működik, mezőgazdasági és ipari telephelyekkel. A várostól különálló, valaha önálló falu ma is egy határozottan elkülönült területegység. E városrész életét alapvetően meghatározzák az itt kialakult mezőgazdasági gazdasági központok. Ezek a gazdasági szervezetek jelentős munkáltatónak számítanak, nem csupán a helyben lakók, hanem a város belső területein élők számára is biztosítanak munkalehetőségeket. A jellemzően gazdasági-ipari jellegű beruházások miatt vannak feszültségek a Tedejen élők és az ott tevékenykedő piaci szereplők között. A terület szarvasmarha és sertéstelepei, a víz és csatornázási problémák jelentős környezeti terhelést jelentenek. Az infrastrukturális hiányosságok és problémák mellett hiányoznak egyéb, humán közszolgáltatások is a területről, ami jelentősen csökkenti a lakóhelyként való értékét ennek a városrésznek. A lakások egy része az állattartó telepek rossz minőségű szolgálati lakásaiból került át a most ott élők tulajdonába. Nem csupán e lakások minősége, de a szolgáltatási és ellátási hiányosságok miatt is jelentős a függés a város központi területeitől.

3.3.3. Városrészek jellemzői, sajátosságai (társadalom, gazdaság, környezet, infrastruktúra)

Hajdúnánáson nincsenek olyan, a fentiekben már említetteken túl városrészek, amelyek elnevezését ismernék és alkalmaznák lakói. Felbukkantak olyan elnevezések, mint Temetőoldal, Laponyag, Újházhely, Tégláskert, Újszőlő, stb.

Ezek azonban jellemzően valamilyen közelmúltbeli eseményhez, jellegzetes és ismert helyszínhez, szereplőhöz, stb. kapcsolódnak, és nem a város szerkezetének tradicionálisan kialakult vagy ma funkcionálisan lehatárolható egységei. Amiben konszenzus mutatkozott a helyiek szóhasználatában, és a térszerkezeti adottságok, tradíciók és jelenlegi funkciók is részben követik, az a fenti négyes felosztás, azaz:

- Belváros
- Két gyűrű közötti övezet
- Nagykörúton kívüli terület
- Tedej.

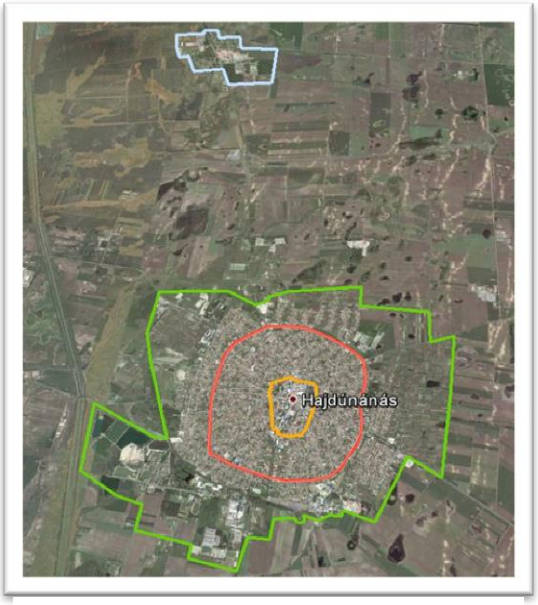

22. ábra: Városrészek lehatárolásának áttekintése

Belváros

A Belváros a város magjaként a fő útvonalak találkozási pontja. A legkisebb városrészi lehatárolás a narancssárga színnel az úgynevezett belső körút nyomvonalán körbehatárolt 1. számmal jelölt belvárosi rész, melyet az Ady Endre körút, a Széchenyi körút, Bocskai köz, Bartók Béla utca, Bethlen Gábor körút határol. Ebben a városrészben a városkép meglehetősen vegyes, különösen az utóbbi évtizedekben épült lakóépületek, valamint a belváros észak-keleti részén elhelyezkedő lakótelep képe válik ki az egységes arculatú belvárosból. A városközpontban álló blokkos típusú lakóépületek ugyanúgy idegenek a kialakult településszerkezeten belül, mint az egyre gyakoribb, úgynevezett „mediterrán” családi házak.

A körúton belül telepszerű beépítések és telkes beépítések spontán fordulnak elő. Sok az igen kisméretű apró lakótelek is. A telepszerű beépítések telekösszevonások

következményei. Földszintestől 4 emeletes épületekig sokféle építménymagasság fordul elő. A belvárosi rész alakult ki a legkorábban, így a legtöbb történelmi jelentőségű épület, emlékmű, itt található. A szűk városmag polgári jellegű, szecessziós, eklektikus arculattal. A szolgáltatásokat tekintve is elmondható, hogy a legtöbb, köz és kereskedelmi kiszolgáló intézmény ebben a néhány utcában kereshető fel. A belvárost többlakásos társas-, tömbházas, és házgyári **lakótelepi** házak jellemzik. A lakótelepi beépítés főleg ebben a körzetben valósult meg az évek során, egy kisebb zárványt hozva létre a város szövetében.

A Belváros városrész fontosabb mutatói		
Mutató megnevezése	**Hajdúnánás összesen**	**Belváros**
Lakónépesség száma (fő)	18 055	3 317
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,8%	23,7%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,3%	64,6%
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,9%	11,7%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,0%	22,6%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	47,7%	42,7%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3%	13,0%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	30,0%	22,6%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,6%	14,0%%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,4%	55,1%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,6%	34,2%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	14,6%	14,0%
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya[1]	6,6%	5,7%
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	14,0%	10,1%
Lakásállomány (db)	6 801	1 283
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	26,5%	7,2%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	23,1%	6,3%
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,7%	8,6%

37. táblázat: A Belváros városrész fontosabb mutatói
Forrás: KSH Népszámlálási adatok, 2001.

[1] Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma

A városrész környezetét tekintve ez a legsűrűbben beépített övezet, itt élnek és dolgoznak a legtöbben, valamint a városközpontban található a közintézmények jelentős hányada is.

A belváros lakónépessége alig egy hatoda a teljes városának. A lakók 64,6 százaléka aktív korú, de sajnos a munkanélküliség ezzel szemben magas 14%, ennek az 5,7%-a tartósan álláskereső. A foglalkoztatottak aránya ebben a korcsoportban 55%, de a rendszeres jövedelemmel csak 42,7 százalékuk rendelkezik, végzettségeket tekintve 22%-ban legfeljebb általános iskolai, míg 13% szerzett felsőfokú képesítést. A belvárosban 1283 lakásban 3317 fő lakik. A lakások mintegy 13,5 százaléka alacsony vagy komfort nélküli.

A belváros környezetét a 2004-2007-ben megvalósult „Aranyszalma" projekt keretének I. ütemében „Szalmaszál" programban felújították. Felújításra került a szűken vett belváros: Köztársaság tér közterülete, Kossuth utca közterülete, Dorogi utca és körzete, Bocskai utca, Hunyadi utca és a hozzájuk kapcsolódó épületek. A belvárosi felújítás elsősorban infrastrukturális, homlokzati, épületszerkezeti, energetikai és funkciómegújító volt. Társadalmi szempontból egy új közösségi térré változott a belváros magja. A főtér átalakításával pihenőpark, parkszínpad, emlékművek, homlokzatok és útburkolatok újultak meg, új utcabútorok kerültek elhelyezésre. Az önkormányzati lakások többsége itt található. Nagy részük összkomfortos és komfortos, komfort nélküli 19 db van. A komfort nélküli lakások egy részét a Dorogi utcán található szociális bérlakások alkotják. A szociális városrehabilitáció akcióterülete e bérlakásokat érinti.

Két gyűrű közti övezet

A belvárost határoló „belső" körút: Ady Endre krt.-Széchenyi krt.-Bocskai utca – Bocskai utca – Bartók Béla utca – Bethlen Gábor krt. és a külső piros vonallal kiemelt körgyűrű: Magyar utca – Attila utca – Baross utca – Honfoglalás utca – Árpád utca közötti terület. Beépítettségét tekintve már sokkal lazább: a belső körúthoz közvetlenül kapcsolódó utcákban még nagyvárosias jellegű magas tömb, illetve társasházas a körúttól távolodva egyre kisebb, kisvárosias és kertvárosias jellegű, kisebb társas valamint családi házas övezetek váltják egymást. Még ebben az övezetben is jellemző a parasztpolgári múlt, aminek nyomait őrzik a házak.

A szolgáltatások jelenléte egyre fogy a belvárostól távolodva. A környezeti viszonyok a kertek megjelenésével egyre zöldebbek, az utca hálózat már nem olyan sűrű, központból kiinduló sugaras utcák és a körutak között jellemzően keskeny mellék és zsákutcákon lehet megközelíteni a családi portákat.

A Két gyűrű közti városrész fontosabb mutatói		
Mutató megnevezése	**Hajdúnánás összesen**	**Két gyűrű közti terület**
Lakónépesség száma (fő)	18 055	8 001
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,8%	17,6%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,3%	58,4%
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,9%	24,1%%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,0%	27,6%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	47,7%	46,6%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3%	7,5%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	30,0%	27,6%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,6%	18,1%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,4%	48,7%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,6%	47,5%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	14,6%	12,5%
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya	6,6%	6,1%
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	14,0%	13,6%
Lakásállomány (db)	6 801	3 108
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	26,5%	28,1%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	23,1%	25,3%
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,7%	11,6%

38. táblázat: A Két gyűrű közti városrész fontosabb mutatói
Forrás: KSH Népszámlálási adatok, 2001.

A belső és külső körút között 3108 lakásban 8001 fő él. A 60 év feletti korosztály a belvárosi 11,7 százalékhoz képest itt magasabb, összesen 17,6%. A zömében családi házas beépítésű városrészben a komfortos lakások száma jóval kevesebb, 28% alacsony, 25,3% komfort nélküli lakóépület. A munkanélküliek száma itt 1%-kal alacsonyabb, mint a belvárosban. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya majdnem eléri az 50%-ot, ami részben alátámasztja a komfortnélküliséget is. Alacsonyabb 7,5% a felsőfokú és magasabb 27,6% a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma.

Nagykörúton kívüli terület

A városrész neve is arra utal, hogy kiértünk a város peremterületére. A Magyar utca, Attila utca, Baross utca, Honfoglalás utca, Árpád utcákkal körülhatárolt területen kívüli területet, kisvárosias, már-már falusias beépülési forma jellemzi. Ezeken a területeken legnagyobb mértékben a kertes családi házak vannak jelen, és egyre több az üdülő és a hobbitelek. A zöldség és gyümölcsös kertek mellett megjelennek a kis- és középvállalkozó réteg telephelyei is, az iparűzési adó ebben a városrészben a legmagasabb. A városrész jellegzetessége a turizmus. Hajdúnánás dél-nyugati csücskében helyezkedik el a Termálfürdő, és a hozzá közel eső részeken, a főként egyéni vállalkozások által fenntartott szálláshelyek, valamint mezőgazdasági feldolgozó és ipari termelő üzemek.

A Nagykörúton kívüli városrész fontosabb mutatói		
Mutató megnevezése	**Hajdúnánás összesen**	**Nagykörúton kívüli terület**
Lakónépesség száma (fő)	18 055	5 880
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,8%	20,6%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,3%	63,3%
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,9%	16,2%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,0%	33,2%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	47,7%	51,5%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3%	5,0%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	30,0%	33,2%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,6%	22,5%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,4%	45,1%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,6%	39,7%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	14,6%	17,4%
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya.	6,6%	7,2%
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	14,0%	15,3%
Lakásállomány (db)	6 801	1 976
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	26,5%	28,2%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	23,1%	26,3%
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,7%	10,1%

39. táblázat: A Nagykörúton kívüli városrész fontosabb mutatói
Forrás: KSH Népszámlálási adatok, 2001.

A város külső részén és a külterületén az ipari és mezőgazdasági kertes övezetben, a többi városrészhez képest itt a második legnagyobb a gyermekek aránya (20%). Az idősek aránya öt százalékkal több a belvárosi városrészben mért értéknél, és nyolccal kevesebb a körutak közti területnél, mintegy 16,2%. Ebben a városrészben 1976 lakás van melynek a 10% egyszobás. Ez utóbbi arány közel azonos a többi városrésszel. A komfortos besorolást elemezve folytonosság tapasztalható a csalási házas övezeteket tekintve. Az adatok nagyon minimálisan térnek el a második városrészhez képest. Az aktív korú népesség 45 százaléka foglalkoztatott csak, és 15% él valamilyen állami vagy helyi támogatásból. Felsőfokú végzettségűek aránya a városrészek között majdnem a legkisebb, csak 5%.

Tedej

Hajdúnánás legtávolabbi városrésze, mintegy 8 km-re fekszik a Hajdúnánás központjától. Tedej önálló településként is megállná a helyét, akár az állandó lakosok számát nézve, akár az iparűzési adóbevételt tekintve. Tedej sajátossága, hogy kétszer nagyobb iparteleppel rendelkezik, mint amekkora területen lakják. Utcáit nagy kertkapcsolattal rendelkező családi házak alkotják. Hosszú büszke évszázadokra visszatekintő múlttal rendelkezik a 11 utcából álló városrész.

Tedej városrész fontosabb mutatói		
Mutató megnevezése	**Hajdúnánás összesen**	**Tedej**
Lakónépesség száma (fő)	18 055	461
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,8%	20,8%
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,3%	64,4%
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,9%	14,8%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,0%	53,9%
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	47,7%	48,5%
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,3%	2,5%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	30,0%	53,9%
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,6%	30,0%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,4%	53,9%
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,6%	37%
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	14,6%	12,9%
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya	6,6%	7,5%
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	14,0	14,5
Lakásállomány (db)	6 801	150
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	26,5%	7,3%
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	23,1%	6,2%
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,7%	11,0%

40. táblázat: Tedej városrész fontosabb mutatói
Forrás: KSH Népszámlálási adatok, 2001.

Tedej városrészben laknak a legkevesebben, 461-en. 150 lakásból 37-ben nincs foglalkoztatott személy, a komfortot tekintve itt a legkisebb az alacsony komfortosságú és a komfort nélküli lakások aránya. Az itt élő lakosság 7,5 százaléka tartósan munkanélküli, ami a többi városrészhez viszonyítva a legmagasabbnak mondható. Az itt lakók 2,5 százaléka végzett valamilyen felsőoktatási intézményben. A csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma itt a legmagasabb, 53 százalék, melynek további 19,6 százaléka (majdnem fele) nem rendelkezik rendszeres jövedelmet biztosító állással.

3.3.4. Városrészek funkcióellátottsága

Gazdasági funkciók

A Belvárosban főként a szolgáltatási tevékenységek, a közbülső területeken a szolgáltatás, élelmiszerkereskedelmi és kapcsolódó gyártó, valamint szállító tevékenységek jellemzőek, míg a külső övezetre többféle feldolgozó és ipari, valamint kereskedelmi tevékenység jellemző.

1. Belváros

- Pénzintézeti tevékenység
- Pénzügyi tevékenység
- Szerencsejáték szolgáltatás
- Ruházat gyártása
- Távközlés
- Vezetékes távközlés
- Villamosenergia-szolgáltatás

2. Két körút közti városrész

- Ipari termelés, forgácsolás
- Közúti teherszállítás
- Péktermékek gyártása
- Szolgáltatási tevékenység
- Mezőgazdasági szolgáltatás, kereskedelem
- Húsfeldolgozás, tartósítás, kereskedelem
- Vezetékes távközlés
- Villamosenergia-szolgáltatás

3. Nagykörúton kívüli terület

- Kőolaj, földgáz kitermelés
- Lisztgyártás, kereskedelem
- Légtechnikai berendezések gyártása
- Géplakatos, fémszerkezetgyártás, építőipar
- Egyéb szárazföldi szállítás
- Növénytermesztés, kereskedelem
- Vashulladék kereskedelem
- Építőipari tevékenység
- Mezőgazdasági szolgáltatás, kereskedelem
- Húsfeldolgozás, tartósítás, kereskedelem
- Növénytermesztés

23. ábra: Iparűzési adó városrészenként

A szolgáltatási szektort vizsgálva látható, hogy a város kiskereskedelmi egységei a Belvárosban sűrűsödnek, és közel azonos arányban, összességében a belvárosival megegyező mértékben vannak jelen a középső és a külső területen. Tedejen 5 bolt működik.

Városrészek	Kiskereskedelmi egységek száma				
	2008	2009	2010	2011	2012
1. Belváros	115	114	122	125	129
2. Két körút közötti terület	61	63	60	55	54
3. Nagykörúton kívüli terület	48	51	50	49	54
4. Tedej	5	5	5	5	5
Összesen	**229**	**233**	**236**	**234**	**242**

41. táblázat: Kiskereskedelmi egységek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között

A területen jelentősebb iparűzési adót fizető vállalkozások profilja városrészenként

Városrész	Cég	Profil
Belváros	A belváros iparűzési adójának jelentős részét a szolgáltató szektor: bankok, kiskereskedelmi üzletek, távközlési- és közmű szolgáltatók adják.	
Két körút közötti terület	Műforg Ezredév Kft.	ipari termelés, forgácsolás
	Hajdúnánási Építőipari és Szolgáltató Kft.	szolgáltatás
	Molnárfi Sándor Csaba	közúti teherszállítás
Nagykörúton kívüli terület	Hajdú Gabona Zrt.	lisztgyártás
	Búzafood 97 Kft.	mezőgazdaság
	Ventifilt Légtechnikai Zrt.	légtechnikai berendezések gyártása
	Lac-Hús Ipari és Kereskedelmi Kft.	húsfeldolgozás
	Prónay Sándor	építőipar
Tedej	Tedej Zrt.	mezőgazdaság
	Északhajdúsági Beruházó Zrt.	építőipar

42. táblázat: Jelentősebb iparűzési adót fizető vállalkozások profilja városrészenként

A szálláshelyek jellemzően a külső városrészben, a Termálfürdő környéki területen találhatóak, míg a vendéglátóhelyek közel hasonló arányban a város mindkét belső övezetében is jelen vannak.

Városrészek	Szálláshelyek száma				
	2008	2009	2010	2011	2012
1. Belváros	1	1	1	1	1
2. Két körút közötti terület	5	6	6	6	6
3. Nagykörúton kívüli terület	18	20	20	21	16
4. Tedej	2	8	6	6	4
Összesen	**26**	**35**	**33**	**34**	**27**

43. táblázat: Szálláshelyek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között

A szálláshelyek száma 2008-ban a város egészét nézve 7 szállással gyarapodott,majd kisebb stagnálást követően, ez a növekedés 3 év múltán visszaesett a 2008-as szintre, nem tudott megmaradni.

Városrészek	Vendéglátóhelyek száma				
	2008	2009	2010	2011	2012
1. Belváros	18	18	18	22	22
2. Két körút közötti terület	16	17	16	14	17
3. Nagykörúton kívüli terület	23	24	24	25	26
4. Tedej	1	1	0	1	1
Összesen	**58**	**60**	**58**	**62**	**66**

44. táblázat: Vendéglátóhelyek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között

A város jelentős nagyságú igazgatási területtel rendelkezik. A gyógyfürdő közvetlen környezetében problémát jelent a Balmazújvárosi úttól nyugatra kialakult ipari terület (Ventifilt) de legfőképpen a Béke Termelőszövetkezet Szarvasmarha telepe. A továbbfejlődés érdekében ez utóbbit fel kell számolni a gyógyhellyé nyilvánítás miatt. Vitás a felhagyott temető helyzete: kegyeleti park legyen-e, vagy lazán beépíthető különleges idegenforgalmi terület. Probléma még az üdülőterületbe ékelődött, már megszűnt téglagyár helyzete is. Fentiek mind a gazdasági és lakossági funkciók egymáshoz illesztésének kérdéseit vetik fel, és szükségessé teszik a jól elhatárolt gazdasági övezetek kialakítását.

A gazdasági szereplők körében ellátott konkrét szolgáltatások a következők:

Belváros

- Városi Piac 1 db
- Kiskereskedelmi üzletek 127 db
- Bankok 5 db:
  - OTP Bank Nyrt.
  - ERSTE Bank Hungary Zrt.
  - K&H Bank Zrt.
  - Polgári Takarékszövetkezet
  - Hajdúdorog és Vidéke Takarékszövetkezet
- Kereskedelmi központok 2 db:
  - Profi Magyarország Zrt.
  - Penny Market Áruház
- Szálláshelyek 1 db
- Vendéglátó egységek 22 db

Két körút közötti terület:

Ebben az övezetben vannak már vállalkozások, a jelentősebb iparűzési adót fizetők:

- az ipari termelés terén aktív, forgácsolást végző Műforg Ezredév Kft.
- az építőiparban és szolgáltatások terén működő Hajdúnánási Építőipari és Szolgáltató Kft., valamint
- a közúti teherszállítást végző Molnárfi Sándor Csaba.

Jelentős még a kereskedelmi tevékenység, amely főként kiskereskedelmi üzletek formájában van jelen ebben a városrészben:

- Kiskereskedelmi üzletek 54 db
- Szálláshelyek 6 db
- Vendéglátó egységek 17 db

Nagykörúton kívüli terület

- Kiskereskedelmi üzletek 53 db
- Kereskedelmi központok 1 db: LIDL Magyarország Kereskedelmi Bt.

- Szálláshelyek 16 db
- Vendéglátó egységek 26 db
- Polgári utca ipartelep

Tedej

- Kiskereskedelmi üzletek 5 db
- Szálláshelyek 4 db
- Vendéglátó egységek 1 db

Összegzés

A Belvárosban erősen koncentrálódnak a kereskedelmi szolgáltatások, kifelé haladva a termelő és kereskedelmi kapacitások, Tedejen a mezőgazdasági területek és feldolgozó üzemei sűrűsödnek. A külső gyűrű déli részén található Termálfürdő kapacitásaihoz képest alacsony a szálláshelyek, vendéglátó egységek és egyéb szolgáltatások száma, ami a város és környéke turisztikai vonzerőt is jelentő természeti értékeinek gazdasági kiaknázhatóságát jelentősen csökkenti.

Közlekedési, távközlési funkciók

A városközpontot nem terheli teherforgalom és a közösségi közlekedés sem olyan sűrű, de az átmenő személyforgalom jelentős. A kialakult keskeny utcák a kétirányú forgalom átvezetésére nem alkalmasak, ezért egyirányú forgalmi rendszert kellett kialakítani, illetve ennek szükségessége a megnövekedett forgalom miatt továbbiakban is szükséges lehet.

A városközpontban nem alakult ki igazi gyalogos zóna. A város főtere rendezett ugyan, de nem igazi gyalogos tér, csillapított átmenő forgalom jellemzi. Közlekedési csomópontként körforgalmi rendszert alakítottak ki. A körúton belül észak-déli és kelet-nyugati átmenő forgalom működik, ennek központja a körforgalmi csomópont.

Rendezetlen a piac és közvetlen környezete. A központ északkeleti részén egy paneles technológiával épített, mára már jelentős korszerűsítési igényeket hordozó lakótelep áll. A gépjárműparkolók a telep külső peremén helyezkednek el, az épületek alsó szintjén elhelyezkedő kisebb tároló helyek jelentős részét kiskereskedelmi üzletként üzemeltetik. A lakótelephez kapcsolódó parkolókat napközben a piaci vásárlók használják. A piac és a lakótelep között átvezető Mártírok útja egyirányúsítva lett, a parkolók átalakítása a haladási iránynak megfelelően még nem történt meg.

A külső, úgynevezett nagy körútba csatlakozik a Dorogi út, Nyíregyházi út, Tiszavasvári út, Polgári út, Balmazújvárosi út és a Görbeházi utak. A külső körút a városon átmenő megnövekedett teherforgalmat már nem tudja megfelelő biztonsággal átvezetni, ezért elsősorban a Dorogi út és a Tiszavasvári utak között a várost külső íven elkerülő út kialakítása tervezett, de része a rendszernek a Dorogi és Balmazújvárosi utakat összekötő külterületi utak, mivel ennek mentén alakulnak ki a gazdasági területek, illetve az üdülő területet délről övező elkerülő út a Görbeházi út csatlakozásánál ér véget. Ez utóbbi fontos a Fürdő utca egyre sürgetőbb kiváltása miatt is. Az eddigi elképzelések és tervek a város tradicionálisan kialakult körutas rendszeréhez illeszkedően az úthálózatnak egy új, a várost elkerülő külső körúttal való kiegészítését tervezik.

A közlekedési rendszernek része a város déli és nyugati peremén megépített vasútvonal is (Debrecen-Tiszalöki vasút). Fontos feladat ennek fejlesztése a személy és teherszállítási igényekhez illeszkedően.

Kiemelten fontos a személyi közlekedést lebonyolító autóbuszjárat megtartása és bővítése buszfordulók kialakításával, miután a gyógyturizmus fejlesztése kiemelt része a város fejlesztési elképzeléseinek. Célszerű az autóbusz közlekedést rendszeressé tenni a gyógyfürdő közvetlen környezetének elérésének biztosításával. Ez megoldaná a városközpont és gyógyfürdő, valamint az itt elhelyezkedő városi sportterület kapcsolatát is. Az itt felsoroltak egyébként szerkezeti problémák is, melyek megoldásra várnak és melyeket a településrendezési tervek is tartalmaznak megoldási javaslatokkal.

Belváros

- távolsági autóbusz-megálló 1 db
- Magyar Posta Zrt. 1 db
- közüzemi vízhálózat léte igen
- zárt közcsatorna-házólat igen

Két körút közötti terület:

- távolsági autóbusz-megálló 5 db
- közüzemi vízhálózat léte igen
- zárt közcsatorna-házólat igen

Nagykörúton kívüli terület

- távolsági autóbusz-megálló 1 db (Hajdúnánási Gyógyfürdő előtti terület szezonban)
- vasútállomás 2 db
- közüzemi vízhálózat léte igen (belterületen)
- zárt közcsatorna-házólat igen (belterületen)
- benzinkút 3 db

Tedej

- távolsági autóbusz-megálló 2 db
- vasútállomás 1 db
- Magyar Posta Zrt. kirendeltsége
- közüzemi vízhálózat 100% (lakott területen)
- zárt közcsatorna-házólat 0%

Közösségi funkciók

A civil szervezetek és egyházi szereplők meghatározó szerepet töltenek be Hajdúnánás életében. A meglévő intézmények, közösségi terek városrészenként eltérően vannak jelen.

Belváros

- Bocskai Filmszínház
- Kéky Lajos Városi Művelődési Központ
- Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény
- Református Templom
- Római Katolikus Templom
- Baptista Imaház

Két gyűrű közötti övezet

- Jehova Tanúi Királyságterme
- Somorjai László Városi Sportcsarnok

Nagykörúton kívüli terület

- Hajdúnánási Gyógyfürdő
- Martinek Lovasudvar
- Városi Sporttelep

Tedej

- Tedej Lovarda
- önkormányzati tulajdonú labdarúgópálya

Összegzés

Közösségi funkciókkal legjobban ellátott városrész a Belváros, gyakorlatilag a város külső területei, Tedejt is beleértve kizárólag sporthoz és testedzéshez kapcsolódó intézményekkel rendelkeznek, hiányoznak az egyéb, különösen a többfunkciós közösségi terek. Ez a hiány a legerősebben a külső gyűrű, Tedej és a paneles lakótelep környékén jelentkezik.

Állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási funkciók

Hajdúnánás betölt bizonyos térségi funkciókat, amelyek a járási rendszer kialakulásával sem változnak várhatóan. E funkciók intézményei a város központi területein sűrűsödnek.

Belváros

- Hajdúnánás Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala és Okmányiroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Hajdúnánási Kirendeltsége
- Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Hajdúnánás Katasztrófavédelmi Kirendeltség Hajdúnánás Hivatásos Tűzoltóság

Két gyűrű közötti övezet

- Hajdúnánási Rendőrkapitányság

Nagykörúton kívüli terület

Nincsenek intézmények.

Tedej

Nincsenek intézmények.

A város méretéhez mérten megfelelőnek tekinthető ezen intézmények mértéke és területi eloszlása.

Humán szolgáltatási funkciók

A város nagyságához mérten kiépült humán közszolgáltatási rendszere működik, adekvát kulturális, oktatási, hitéleti és egyéb társadalmi szolgáltatási lehetőségekkel.

Belváros

- Városi Szakorvosi Rendelőintézet (lásd: intézményátszervezés; Városi Szakorvosi Rendelőintézet és Ápolási Intézet volt a neve 2012. április 30-ig, de az Ápolási Intézet állami tulajdonba került 2012. május 1-től)
- Országos Mentőszolgálat Észak-alföldi Regionális Mentőszervezet Hajdúnánási Mentőállomása
- Városi Bölcsőde (lásd: intézményátszervezetés; 2012. november 1-től Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde a neve)
- Hajdúnánási Óvoda (1. sz. Óvoda)
- Bocskai István Általános Iskola, Általános Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógia Szakszolgálat (székhelye: Óvoda utca 2-10.)
- Bocskai István Általános Iskola, Általános Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógia Szakszolgálat (egyik telephelye: Iskola utca 3.)
- Hajdúnánási Gazdasági Ellátó Intézmény
- Hajdúnánási Református Egyházközség Idősek Otthona (hivatalos neve: Hajdúnánási Református Egyházközség Idősek Otthona és Szociális Gondozási Központja)
- Hajdúnánási Református Általános Iskola és Óvoda
- Segítséggel Élők Otthona (Bethlen Gábor krt. 7-9.)

Két gyűrű közötti övezet

- Hajdúnánás Városi Tüdőgondozó
- Hajdúnánási Óvoda (2. sz. Óvoda)
- Hajdúnánási Óvoda (Napsugár Óvoda)
- Hajdúnánási Óvoda (7. sz. Óvoda)
- Hajdúnánási Óvoda (Eszterlánc Óvoda)
- Bocskai István Általános Iskola, Általános Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógia Szakszolgálat (másik telephelye: Polgári utca 71.)
- Bocskai István Általános Iskola, Általános Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógia Szakszolgálat (harmadik telephelye: Baross utca 11/a).
- Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium (Gimnázium és Szakközép Iskola: Bocskai utca 29.; Szakközép- és Szakképző Iskola: Baross utca 11.; Kollégium: Baross utca 11/a.)
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat (lásd: intézményátszervezetés; 2012. november 1-től Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde a neve)
- Hajdúnánási Református Egyházközség Szociális Gondozási Központja (hivatalos neve: Hajdúnánási Református Egyházközség Idősek Otthona és Szociális Gondozási Központja)
- Tevékeny Gondozási Szolgálat (Nyíregyházi utca 14. - szenvedélybetegek nappali ellátása)
- Hajdúsági Görög Katolikus Gyermekvédelmi Központ állami gondozású gyermekek lakásotthonai 8 db
  - Bethlen Gábor krt. 33.
  - Jókai utca 22.
  - Lehel utca 11/a
  - Lehel utca 18.
  - Polgári utca 77.
  - Rákosi Viktor utca 1/a
  - Szatmár utca 3.
  - Szatmár utca 5.

Nagykörúton kívüli terület

- Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon 2 db (székhelye: Fürdő utca 1. telephelye: Magyar utca 46.)

- Napfény Idősek Gondozóháza (Jókai utca 57.)
- Hajdúsági Görög Katolikus Gyermekvédelmi Központ állami gondozású gyermekek lakásotthonai 3 db
  - székhelye: Fürdő utca 1.
  - Kapitány utca 24.
  - Bajcsy-Zsilinszky utca 3-4.

Tedej

- Városi Szakorvosi Rendelőintézethez (4080 Hajdúnánás, Kossuth utca 10.) tartozó háziorvosi rendelő
- Városi Szakorvosi Rendelőintézethez (4080 Hajdúnánás, Kossuth utca 10.) tartozó fogorvosi rendelő
- Hajdúnánási Óvodához (4080 Hajdúnánás, Kasza utca 3.) tartozó Hétszínvirág Óvoda (1 csoport)

Szegregált, vagy szegregációval veszélyeztetett területek

Az előírások értelmében a Központi Statisztikai Hivatal 2001-es adatai alapján szükséges vizsgálni a szegregátumok létét a városban. Sajnálatos módon, 2012 őszén még nem állnak nyilvánosan rendelkezésre azok az adatok, - és nem történt meg a szabályozás módosítása -, amelynek értelmében a 10 évvel későbbi helyzet adatait vehetnénk figyelembe. Ezt azért fontos megjegyeznünk, mert 10 év alatt jelentős változások történhettek az egyes városrészek területén. Amennyiben feltételezéseink, a helyi szakemberek és a várost ismerők érzékelése helyes, a város leginkább beavatkozást igénylő területei részben eltérhetnek a hivatalos adatok által kijelöltektől.

Ennek a problémának a részleges áthidalására jelen stratégia készítésekor ahol lehetett, helyi adatokat és frissebb adatokat is használtunk. Ezzel vállaltuk annak kockázatát, hogy bizonyos esetekben az arányok számítása kisebb torzításokat eredményez. A szegregátumok kijelölése esetén azonban az elvárások egyértelműek, ezért első körben a KSH-tól kapott adatok, majd a helyismerettel rendelkező partnerek és a megbízó önkormányzat adatait, helyismeretét és problémaérzékelésük eredményeként a városnak a feltárható, szegregációs folyamatoknak kitett területeit tekintjük át.

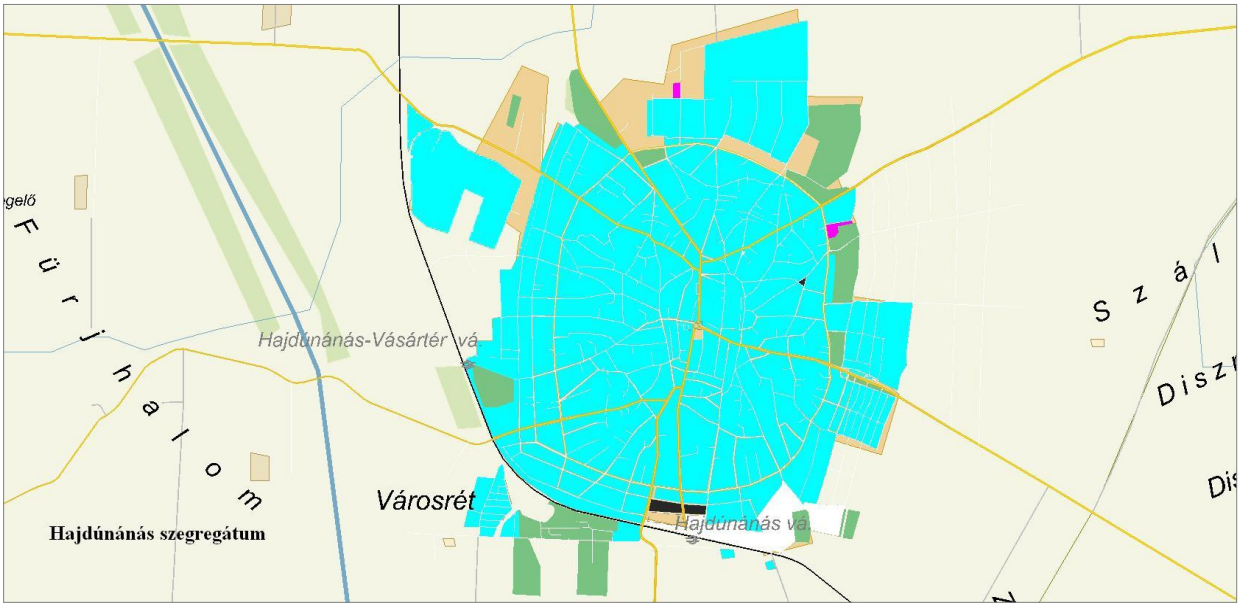

24. ábra: Hajdúnánás két körút közötti és Nagykörúton kívüli városrészeinek szegregátumai

„A lehatárolás a Városrehabilitációs Kézikönyvben meghatározott ún. szegregációs mutató alapján történik. A Kézikönyvben foglaltak szerint azon területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az 50%-ot. (A szegregációs mutató a 2001-es népszámlálási adatokból állítható elő.) A kartogram jelzi, hogy mely területek tesznek eleget a szegregátum kritériumainak (vagyis ahol a szegregációs mutató 50%, illetve a fölötti értéket vesz fel). A térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 40% feletti, tehát még nem éri el a szegregációs mutató küszöbértékét, de erősen leromlott területnek számít. A kartogram olyan területeket is megjelöl, melyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. A megküldött térképen megjelöltük azokat a területeket, melyek 50 főnél nagyobb lakosságszámmal bírnak.”

A külső városrész szegregátumai

- **Északi szegregátum** (felső lila terület)
- **Északkeleti szegregátum** (jobboldali lila terület)

A szegregálódás veszélyének kitett két terület a körgyűrűk közötti és a külső övezetben

- **Két körgyűrű közötti keleti szegregátum** (jobboldali kis fekete terület): Szőlőskertek
- **Déli szegregátum** (alsó fekete téglalap): Bocskai utcai tömb

Tedej szegregátumai

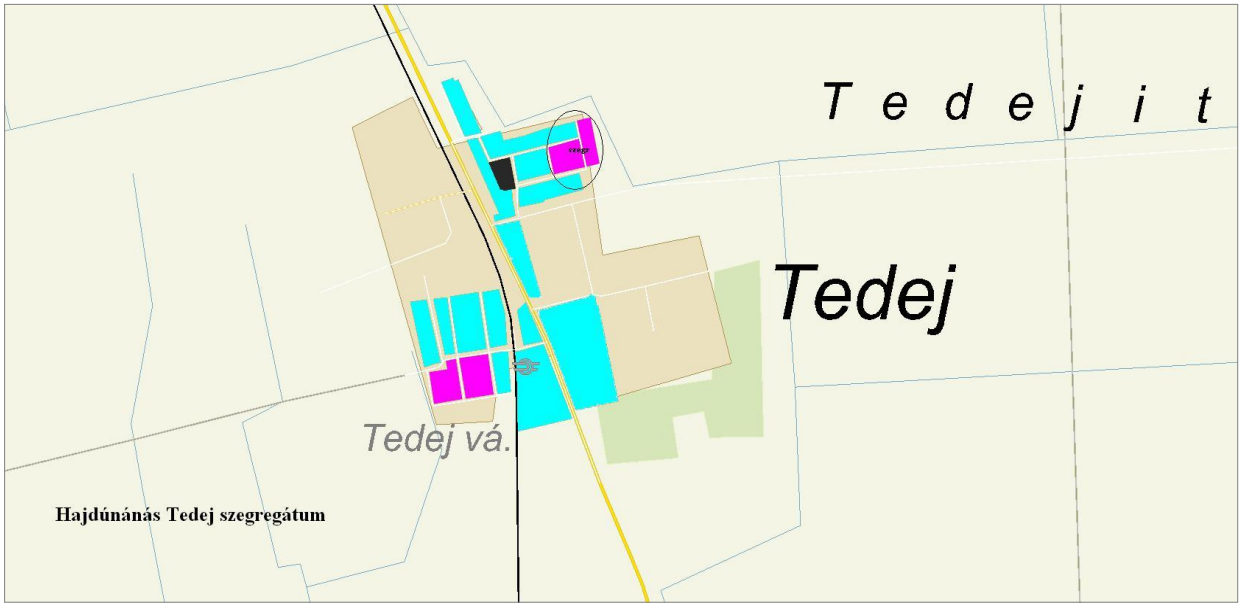

25. ábra: Hajdúnánás Tedej városrészének szegregátumai

Tedejen Hajdúnánás városának hivatalos adatai szerint 443 fő él. A településrészen jellemző a gazdasági tevékenységek jelenléte, funkcionálisan egy önálló városrész, amely lakossági funkcióit nem tervezik megerősíteni. Jelenleg is tapasztalhatóak feszültségek a termelő és gazdálkodó szervezetek és a helyi lakosság szempontjai között. A kis lakosságszámú településrészen igen kis területet érint a hivatalos statisztikák által jelzett szegregált övezet. Az itt élő alacsony státuszú lakosság érdekeit inkább szolgálja a város belső területeire költözés, mint az itteni lakóövezet megerősítése.

A város egyéb, szegregáció által veszélyeztetett területeinek feltárása

A 2001-es népszámlálási adatok óta sok változás zajlott Hajdúnánáson is, ezért mindenképpen indokoltnak és szükségesnek tartottuk annak vizsgálatát, vannak-e további szegregált illetve szegregálódás veszélyének kitett területei Hajdúnánásnak. A település

szerkezetének ismeretében, a deklarált szociális bérlakás problémák és hiányosságok ismeretében ezért, az itt élő és dolgozó emberek helyismeretére építve, megvizsgáltuk, vannak-e olyan részei a városnak, ahol

- a szegregációs területeket jelző mutatókkal is alátámasztható módon jelentkeznek a problémák;
- olyan léptékű terület határolható le, ahol érdemi beavatkozások, hosszabb távon is a romló helyzetű területen élőket szolgáló közterületek, közfunkciók erősíthetőek meg;
- érdemi és megfelelő léptékű válaszok adhatóak a terület lakáshiányára valamint a lakások állapotából adódó problémákra.

Így került a vizsgálódások látóterébe a panel lakótelep. A KSH-tól megkért adatok alátámasztották a helyiek személyes tapasztalatain alapuló véleményét, hiszen mindhárom KSH adatsoron alapuló mutató megfelel a szegregátum és a szociális városrehabilitációs akcióterületek kijelölési kritériumainak.

Lakótelepi szegregátum

A Belváros észak-keleti sarkában található Hajdúnánás legnagyobb lakótelepe, (sárga körön belüli világoszöld rész) amely panelházakból áll.

Ebben az övezetben található a város tulajdonában álló bérlakások meglehetősen nagy hányada.

26. ábra: Hajdúnánás belső városrészei felülnézetben

Szociális városrehabilitációs kritériumoknak való megfelelés:

Indikátor típusa	Határértékek a lakótelepeken	Akcióterületi értékek
ALACSONY ISKOLÁZOTTSÁG (Az indikátornak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet teljesíteni kell.)		
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Minimum 20%	20,4%
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év felettiek körében alacsony volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Maximum 14%	14,7%
ALACSONY GAZDASÁGI AKTIVITÁS (Az indikátornak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)		
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportok magas aránya 2001-ben (7,8,9 kategóriájú foglalkoztatási főcsoportúak/ foglalkoztatottak) Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Minimum 28%	46,4%
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, Népszámlálás adatok	Minimum 60%	53%
MUNKANÉLKÜLISÉG MAGAS SZINTJE (Az indikátornak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)		
Munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben Számítás: Munkanélküliek száma/(Munkanélküliek + foglalkoztatottak száma) Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Min 10,5%	13,3%
Tartós munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+ foglalkoztatottak száma Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Min 4%	6,3%

A táblázatban látható, hogy a gazdaságilag nem aktív népesség aránya kivételével valamennyi indikátor esetén teljesülnek a szegregátumokra vonatkozó értékek. A KSH adatok alapján valamennyi szempont esetén igaz, hogy a lehatárolt akcióterület mutatói kedvezőtlenek. A további indikátorok, amelyek a társadalmi kirekesztődés indikátorai, szintén részlegesen teljesülnek.

3.3.5. Városrészi SWOT elemzések

Gazdaság

Erősségeink, kincseink

- Termálvíz készlet
- Fürdő
- Mezőgazdaság (tudás, hagyomány)
- Nagy területű, jó minőségű talaj
- Széles szolgáltatói, kereskedelmi spektrum
- Kedvező földrajzi fekvés: autópályák, megye- és országhatárok, Keleti-főcsatorna közelsége
- Testvérvárosi kapcsolatok
- Helyiek: összefogás, vendégszeretet, szakértelem

Gyengeségek, fejlesztendők

- Komplex stratégiák hiánya (energetikai, turisztikai)
- Vízbázis nem lett pótolva (szemléletváltás és technológiaváltás szükséges)
- Meglévő vízi világ kiaknázatlansága
- Könnyűipar, feldolgozóipar hiánya
- Öntözéses gazdálkodás hiánya
- Csökken a fizetésképes kereslet
- Szakképzés nem megfelelő minőségű és mennyiségű és szakirányú embert képez
- Turizmus szezonalitása
- Fürdő és szálláshelyek infrastruktúrája
- Turisztikai szolgáltatók együttműködésének alacsony szintje

Gazdaság

Lehetőségeink, támaszaink

- Pályázati források
- Helyi piac bővítése
- Befektetések bevonzása, élénkítése: helyi, hazai, nemzetközi potenciál
- Termál kutak jelentős mennyiségű kísérő gáza: hasznosítás (+biomassza, biogáz)
- Új NFT, Unió 2014-2020 -> energetika és vidék kiemelt téma, terület lesz
- Kertészetek -> geotermiás fólia
- Helyi szakértelem iskolán kívüli átadása
- Bocskai Korona
- Fürdő fejlesztés, város marketing
- Sport-és lovasturizmus, falusi turizmus fejlesztése
- Új testvérvárosi kapcsolatok

Veszélyek, kockázatok

- A létrejövő beruházásokat nem követi szakemberek betelepülése, kiképzése
- Kísérő gázok környezeti terhelése
- Változások a szabályozásban -> termelés a hálózatra (alacsony ár)
- Árbevétel kevés az energiaértékesítésből
- Bürokrácia erősödése
- Beruházások elmaradása forrásapadás, tőkehiány miatt
- A régió turizmusában a Nyírség kap kiemelkedő szerepet
- Csökken a „szabad rendelkezésű” jövedelem – fizetőképes kereslet alacsony szintje (nem változott)
- Emberek egymás gondja iránti közömbössége
- Elvándorlás, csökkenő népesség, elöregedés

27. ábra: SWOT elemzés: Gazdaság

Erősségeink, kincseink

- Aktív civilek, sokféle tevékenységgel
- Az időskorúak aktivitása
- Nyitott látásmód
- Hazaváró (városból elkerült, életükkel példát adó emberek)
- Kisvárosi jelleg: sokan ismerik egymást, odafigyelnek egymásra, hagyományőrzés
- Bizonyos területeken jó szakmaiság (civil, családsegítő szolgálat, alap- és középfokú oktatás)
- Intézményi és infrastrukturális támogató háttér: művelődési központ, teleház, református gyülekezeti ház, önkormányzat
- Városból kitekintő kapcsolatok intézményes civil országos hálózat, külkapcsolatok
- Erős oktatás (elmélet)
- Munka világába integráló szociális munkaprogramok

Gyengeségek, fejlesztendők

- Kapcsolatok hiánya: generációk, szervezetek között
- Migráció, külföldre is (családos!)
- Érdektelenség, felelősségvállalás hiánya
- Alacsony mobilitási hajlandóság (közeli nagyvárosba ingázás)
- Öngondoskodási hajlandóság alacsony (inkább segélykérés)
- Városi szintű kulturális rendezvények (ifjúsági) hiányosságai
- Közösségi terek hiányosságai
- Prevenció hiányosságai
- Kevés munkahely

Társadalom

Lehetőségeink, támaszaink

- Többgenerációs találkozás lehetősége (idősek: bölcsesség, fiatalok: lendület)
- Civil szervezetek együttműködése
- Önkormányzati ösztöndíj
- Családanyák munkavállalása
- Hajdú öntudat, mint erőforrás
- Egyházi közösségek, mint erőforrás (Nőszövetség, FIFA – Fiatal Felnőttek Alkalma)
- Fiatalok vállalkozók
- Fecskeháznak alkalmas infrastruktúra

Veszélyek, kockázatok

- Lakosságszám csökkenése, elöregedés
- Magány, szegregáció, áldozattá válás, eladósodás, szerhasználat
- Támogatásfüggő, illetve szezonális foglalkoztatás, feketegazdaság
- Önkormányzat a legnagyobb foglalkoztató
- Munkanélküli lét „szocializálódik”
- 2 nagyváros közelsége
- A törvényi és jogi elvárásoknak nem tud eleget tenni, nem tudnak pályázni, nem jutnak forráshoz, ezért elsorvad a civil szervezet
- Nem a várost, hanem a belterjes érdekeket szolgálja
- Elfojtott, ki- és át nem beszélt társadalmi problémák

28. ábra: SWOT elemzés: Társadalom

Erősségeink, kincseink

- Tiszta városrészek
- Jó közlekedés (Hajdúnánás-Dorog kerékpárút, megközelíthetőség, szilárd burkolatúak az utak, autópályák)
- Nincsenek szennyező üzemek (kémiai)
- Körkörös, sugaras településszerkezet
- Épített környezet (csőszházak, tájház, református templom és környéke, temetők
- Földrajzi adottságok (Keleti-főcsatorna, élővilág, termálvíz)
- Kunhalmok
- Liget rehabilitáció

Gyengeségek, fejlesztendők

- Ligetek, parkok ritkultak
- Parlagfű a közterületeken
- Épített örökség védelmének hiánya
- Kihasználatlan, elhagyatott területek
- Jelentős a hagyományos fűtés – környezetszennyező
- Illegális szemétlerakók, építkezések
- Szelektív hulladékkezelés
- Erdősávok megszűntek
- Tedej szennyvize
- Sertéstelep közelsége (Tedej)
- Csapadékvíz befogadók
- Keleti-főcsatorna eliszaposodása

Környezet

Lehetőségeink, támaszaink

- Meglévő parkok
- Erdősávok visszaállítása, újak telepítése
- Környezettudatos nevelés
- Termelési és lakossági környezeti igény összehangolása
- Csapadékvíz árkok megépítése
- Park, játszótér (volt zeneiskola)
- Virágosítás, karbantartás ösztönzése ("Tiszta udvar, rendes ház"; fürdő környéke, közterületek; utcai szemétgyűjtők Tedejen) közösségi alapon

Veszélyek, kockázatok

- Perifériikus területek romlása
- Járások rossz elosztása (közlekedési problémákat okozhat)
- A hagyományos fűtés olcsóbb, mint a megújuló energiára épülő vagy a gáz -> drága az áttérés
- Nádasok szennyezettsége
- Tedej: állat-ammónia-betegség
- Gépek-légszennyezés
- Szennyvíz (Tedej – emésztők, nádas, fekáliás fertőzések)
- Dögkezelés

29. ábra: SWOT elemzés: Környezet

Erősségeink, kincseink

- 0-18 évig teljes lefedettség, színes képzési palettával, jó szakember gárdával
- Erős intézményhálózat: oktatás, kultúra, egészségügy
- Sokszínű kulturális tevékenység, közösségi művelődés és mögötte aktív csoportosulás
- A város közintézményei között jó kapcsolat
- Kapcsolat külföldi oktatási intézményekkel
- Közművek – teljes ellátottság
- Közlekedés (autópályák közelsége, Tiszalök-Debrecen vasútvonal, tömegközlekedés)
- Jó településszerkezet

Gyengeségek, fejlesztendők

- Intézmények hiánya (bíróság, ügyészség, fogda hiánya, NAV és NYUFI napi ügyfélfogadása)
- Jó szakember gárda, de kevés a speciális (családterapeuta, gyógytestnevelő, pszichológus, mentálhigiéné, ifjúságsegítő)
- Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények leterheltsége
- Nincs kapcsolat, hatékony együttműködés a közösségi szervezetek között
- Infrastrukturális hiányosság (úthálózat, óvodai internet, felújításra szoruló intézmények, karbantartási hiányok, parkolók)
- Szakképzés – gyakorlóhely hiánya
- Sportlétesítmények, uszoda hiánya
- Iskola szűnt meg (Tedej)

Közszolgál-tatások

Lehetőségeink, támaszaink

- Járási központ adta lehetőségek
- Komplex gondolkozás – összeegyeztetések, átjárhatóság
- A közszolgáltatások területén nagyobb városmarketing
- TISZK: mechatronika, szakképzési centrum, lányos szakmák, „sportakadémia”, „szürkeállomány”
- Egészségre, kultúrára, igényes szórakozásra, művelődésre, értékteremtő munkára nevelés: gyakorlókert létrehozása, példamutatás
- Ifjúsági közösségépítés, újabb közösségi színterek bővítése
- Helyi vállalkozók – szakmai gyakorlat
- Kamerarendszer, informatikai eszközrendszerek kihasználása
- Kerékpárút hálózatfejlesztés (Keleti-főcsatorna part, Tedej, fürdő, települések között)

Veszélyek, kockázatok

- Fenntartó v. működtető váltása, szétválásának következményei
- Jogszabályi változások
- Elvándorlás, csökkenő gyereklétszám
- A HH/HHH helyzetű gyerekek számának növekedése
- Pedagógusok bizonytalan helyzete (középiskola)
- A kábítószer, cigaretta, ital, gázolaj forgalom, kereskedelem az autópálya közelsége miatt – utazó bűnözés elterjedése
- Kiüresedő épületek hasznosítása korlátozott (gyereklétszám csökkenés)
- Tőkehiány miatt elmaradó fejlesztések
- Elkallódó idős személyek
- Egyre magasabb a mentális problémával küzdő betegek aránya, magas öngyilkossági ráta
- Nálunk is nehezen kezelhetőek a leszakadó rétegek

30. ábra: SWOT elemzés: Közszolgáltatások

Erősségeink, kincseink

- Természeti kincsek, értékek (termőföld, jó talaj, élővilág, termálvíz, stb.)
- Történelmi és építészeti értékek
- Jellegzetes, egyedi, sugaras városszerkezet
- Jó közlekedés és elérhetőség, kedvező fekvés
- Teljes közművesítés
- Kisvárosi jelleg
- Nyitottság, külkapcsolatok, testvérvárosok
- Szakmailag erős humán közszolgáltatások
- Aktív civilek

Gyengeségek, fejlesztendők

- Jelentős környezetterhelés következményei (iszaposodás, szennyvíz, szemétlerakók, parlagfű, fűtés, stb.)
- Épített örökség védelmének hiánya
- Infrastruktúra, egyes intézmények, gazdasági szegmensek és komplex stratégiák hiányosságai
- Fenntartható gazdasági megoldások hiánya
- Munkahelyek hiánya
- Felelős társadalmi és közösségi magatartásformák hiányai
- Specializálódott szakemberek és szakképzési lehetőségek hiánya

Összegzett SWOT

Lehetőségeink, támaszaink

- Környezettudatosság és általa vezérelt magatartásformák erősödése
- Pályázati lehetőségek energetikai, környezetkímélő, termelő, és turisztikai fejlesztésekre
- Járási központ kínálta lehetőségek
- Közösségek megerősödése, különféle körökben (fiatalok, civilek, egyházak, stb.)
- Testvérvárosi és egyéb külső kapcsolatok bővítése

Veszélyek, kockázatok

- Környezetterhelés megszüntetése drága, kicsi mozgástér
- Beruházások, tőke beáramlása csökken
- Nem jönnek (vissza) szakemberek a városba
- Szabályozás több területen is gátolja a fejlődést, változást
- Támogatásfüggő foglalkoztatás, feketegazdaság
- Elfojtott, ki- és át nem beszélt társadalmi problémák
- Utazó bűnözés terjedése
- Helyi társadalom problémái fokozódnak

31. ábra: Összegzett SWOT analízis

Stratégiai SWOT

Offenzív stratégiát támogató elemek

Lehetőségek

Váltás-orientált stratégiát támogató elemek

Az erősségekre építő és a lehetőségeket kiaknázó stratégia a város erősségeiből, sokszínű értékeiből indul ki. A természetközeli, mégis elérhető, önmagát ellátni képes, de a felértékelődő helyi élelmiszertermelés és annak feldolgozása, azaz a **mezőgazdasági feldolgozóipar** jelenthet határozott irányt. Ez, az alapvetően egy **fenntartható gazdaság** kialakítását vállaló irányzat kiemelt figyelmet fordít mind a természeti környezet, mind a helyi társadalom megóvására. Ezért kerüli a külső (például befektetői) érdekeknek a fentiek elé helyezését.

A pályázati lehetőségeket felhasználva, a testvérvárosi és egyéb külső kapcsolatokra építve **infrastrukturális fejlesztések**et indít a város, fokozott hajdú örökségvédelmi szemlélettel.
Megerősíti például a fürdő környékét, intenzív beavatkozásokat tesz a környezetterhelés csökkentésére, (záportározók, hulladékkezelés, stb.) és befektetők számára vonzó fejlesztéseket valósít meg, főként a **turizmus** terén.

Erősségek

Gyengeségek

A város sokféle értékkel bír: természeti és kulturális kincsek, hajdú öntudat, stb. A szabályozási feltételek romlása vagy stagnálása, a kívülről jövő befektetők vagy támogatási források elapadására válaszként egy erőteljesen az **önrendelkezésre, önellátásra, belső piacra alapozó** stratégia lehet a válasz. Ennek részeként orvosolni szükséges az olyan problémákat, mint a csapadékhiány, tározókkal, a mezőgazdaság erősítése érdekében. A város népességének alacsony jövedelmét intenzív támogatásokkal, a Bocskai Korona kiterjesztésével, stb. Fontos az energetikai függőség mérséklése is, a termálvíz ilyetén kiaknázása és a lakhatási feltételek javítása, bérlakások felújítása, kialakítása, stb.

A védekező stratégia oldani próbálja a gyengeségből adódó hiányokat, és a külső negatív hatásokat próbálja mentesíteni, **túlél**ni.
Ebben a stratégiában hangsúlyt kap a jogszabályoknak, külső folyamatoknak való **megfelelés**, ezért a **kötelező feladatait** előtérbe helyezi a város, a **hiányzó és leromló infrastruktúrát pótolja**, amit lehet, távol tart a várostól. Megerősíti a rendvédelmet, a szabályokra helyezi a hangsúlyt, és keresi az így is elérhető forrásokat (normatívák, stb.)

Diverzifikált stratégiát támogató elemek

Veszélyek

Defenzív stratégiát támogató elemek

32. ábra: Stratégiai SWOT

A fenti stratégiák közül a defenzív **túlélési stratégia** őrzi meg leginkább a jelenlegi status quo-t, és igényli a legkevesebb változtatást az eddigiekhez képest. A sok bizonytalanság, a gazdaság hazai stagnálása, a külső feltételek jelentős és hatásukat egyre erősebben éreztető változásai miatt ez egy vállalható, de innovatívnak és bátornak nem nevezhető stratégia.

A másik három stratégia erőteljesebb, és bár nem egymást kizáró elemekből épül fel, van kockázata, ha a város nem köteleződik el valamelyik, saját egyértelmű választása mellett. Erre talán a leginkább azzal világíthatunk rá, hogy a természeti, tradicionális és jelenleg is élő mezőgazdasági termelésre épülő feldolgozóipar megerősítése, közege, látványvilága - amely illeszkedik mind a fenntartható fejlődés szemléletű, ökologikus irányokra alapozott (bio-, ökogazdálkodás, stb.) és a város önellátását biztosító gazdaságfejlesztés beruházásaihoz is -, nem fér meg feltétlenül a termálturizmus által igényelt városképpel. Ugyanakkor a fenntartható gazdálkodásra épülő mezőgazdasági feldolgozóipari irány nem zárja ki az önrendelkező, autonóm helyi gazdaságra épülő város modelljét.

Valódi **döntési pont** a **mezőgazdasági feldolgozóipari önellátásra, egyfajta autonómiára épülő városmodell** és a **kívülről jövőket kiszolgáló, a turizmusra épülő**, és ennek érdekében a szolgáltatásokat megerősítő termál és gyógyturizmusban gondolkodó város képe között húzódik.

Tekintettel arra, hogy jelenleg mindkét irány adottságaival, bár különböző mértékben (a mezővárosi modell javára) bír a város, és mindkét stratégiához illeszkedő infrastruktúra és háttér bizonyos mértékben már jelen van, elképzelhetőek a párhuzamos fejlesztések, és a város különböző övezeteire eltérő hangsúlyokkal való fókuszok kijelölése.

Azonban megfontolásra érdemes az a tény, hogy a város kicsi, ezért a széttartó fejlesztések felőrlik és szétaprózzák mind a humán, mind a pénzügyi erőforrásokat, és fennáll a veszélye, hogy sokkal kisebb eredmények érhetőek el így, mint határozottabb fókuszok iránti elköteleződéssel.

Az is átgondolandó, hogy Hajdúszoboszló és a hasonló jellegű fürdővárosok mellett milyen vonzerőt tud biztosítani a hajdúnánási fürdő. A két – ökológiai, fenntartható megoldások irányába mozduló mezőgazdaság és kapcsolódó ipari tevékenységek, valamint a turizmus – stratégiai irány összeillesztésére lehetőségként a zöldturizmus kapcsolódó kiszolgálása, a falusi és vízi turizmus kínálhat lehetőséget, ám ennek fő iránya nem csupán a termálfürdő, hanem például Tedej ilyen irányú kapacitásainak bővítése és a Keleti főcsatornára felfűzött fejlesztés is lehet.

Az eddigi turisztikai elképzelésekben a termálfürdő fejlesztése a gyógy turizmus fókuszával szerepelt, ami az ökologikus irányokat preferáló, önellátásra és önrendelkezésre törekvő hajdú város képével összeilleszthető, és az egészség-, öko-, vízi és sportüdülési turizmus elemeivel egészülhet ki. Fontos felismerésnek tartjuk a város lakói és vezetői részéről, hogy a termálfürdő jelenlegi profilját kívánják erősíteni, azaz a közelben élők számára vonzó és megfizethető fürdő arculatát megtartva, kerülnék az extra, magas árfekvésű szolgáltatásokra és beruházásokra épülő fejlesztéseket. A kisebb léptékű, a közelből (beleértve a határon túlról, nem túl nagy távolságból) érkező, a természet közeliséget is értékelő, és átlagos szállásigénnyel bíró turistákra épülő turizmus fenntarthatóságát nagyra értékeli a város.

Stratégia

A stratégia kidolgozásakor több szempontot is figyelembe vettünk. Elsősorban a közösségi tervezés folyamán gyűjtött tapasztalatokra, igényekre fordítottunk hangsúlyt, mintegy kiemelve a Hajdúnánáson élő, tanuló, dolgozó, nyugdíjas, beruházó, fejlesztő, szolgáltató, vállalkozó, érdekképviselő stb.. emberek véleményét, gondolatait, kéréseit, ugyanakkor nem tévesztettük szem elől a helyi, kistérségi, regionális, országos és európai fejlesztési irányokat, középtávú tervezési dokumentumokat. Az alábbi fejezetben ezen irányok mentén haladva, az alulról jövő építkezés elvét követve fogalmaztuk meg Hajdúnánás jövőképét és stratégiáját, amely a lakosság bevonásával, munkájával és támogatásával készült el.

Az IVS illeszkedése a középtávú területi, térségi, regionális fejlesztési dokumentumokhoz:

Észak Alföldi Régió Stratégiai Programja 2007-2013

„A régió fejlesztési stratégiájának középpontjában a fenntartható módon történő fejlődés elősegítése áll, ennek megfelelően az átfogó cél az Észak-alföldi régió endogén potenciáljaira alapozott, ökonómiai, ökológiai és társadalmi szempontból fenntartható fejlődésének az elősegítése, amely a környezeti értékek megőrzésével és fejlesztésével biztosítja a régió versenyképességét és a területi különbségek felszámolását.”

„A vízkészlet-gazdálkodás, a környezetgazdálkodás és a területhasználat ökológiailag fenntartható összefüggésrendszerére alapozott versenyképes gazdaság- és humánerőforrás-fejlesztés biztosítja a régió területi versenyképességét.”

A belső és külső erőforrásoknak ökológiailag is optimális felhasználására és a képzett és képezhető humánerőforrásra alapozott versenyképes gazdaság fenntartható módon alapozza meg a minőségi életet, hogy a régió Kelet-Közép-Európa egészség- és rekreációs központjává váljon.

A társadalmi kohézió feltételeinek biztosítása rendkívül fontos a gazdasági versenyképesség megteremtése és az élhető környezet megóvása és fejlesztése szempontjából egyaránt. Egyes társadalmi csoportok lemorzsolódása, elszegényedése nem

csak az itt élők életminőségét és életesélyét rontja, hanem a gazdasági növekedés gátjává is válik (elriasztja a befektetőket, turistákat, kialakulnak a munkaerő-piacról tartósan kikerült, az „underclass” tömegét növelő csoportok).

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a felzárkózás biztosítása érdekében is olyan – a régió számára kitörési lehetőségeket biztosító – beavatkozásokra célszerű koncentrálni, amelyek hosszú távon hozzájárulhatnak a régiós versenyképesség javításához is, valamint lehetővé teszik a dinamikusan fejlődő területeken elért fejlődés eredményeinek átvételét és sikeres adaptációját.

1.3. Prioritás: Versenyképes turisztikai termékek és hálózatok kialakítása

A nemzetközi szinten is versenyképes, más régiókétól megkülönböztetheti, egyedi turisztikai arculat megteremtésének alapvető feltétele a sajátos, csak az Észak-alföldi régióra jellemző kínálati elemek létrehozása és fejlesztése, amelyek kiegészíthetik a szomszédos régiók turisztikai kínálatait. A régió adottságaira alapozott vonzerőfejlesztés és innovatív attrakciófejlesztés a komplex termékfejlesztés alapját jelentik, mely hozzájárul a térbeli és időbeni koncentráció csökkentéséhez.

A minőségi turisztikai kínálat bővítése érdekében szükséges az országos, regionális vagy térségi vonzáskörzettel rendelkező turisztikai vonzerők, fogadási feltételek infrastrukturális fejlesztése és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése. A versenyképes turisztikai fejlesztések alapját elsősorban a régió természeti és kulturális értékeire alapozott turisztikai ágak adják, amelyek kiegészülnek az üzleti és konferenciaturizmus területével. Szükséges a régiós turisztikai marketing tevékenységet tovább fejleszteni, valamint javítani a turizmus szervezeti és működési feltételeit.

1.3.3. Intézkedés: Észak-magyarországi régió kínálatához kapcsolódó turisztikai termék és vonzerő minőségi fejlesztése

Az intézkedés megalapozza az Észak-magyarországi régióval közösen kialakítandó turisztikai együttműködéseket, melynek segítségével a két régió turisztikai kínálata együttesen jelenhet meg hazai és nemzetközi piacokon, ezzel biztosítva többletértéket a két régió számára. Az együttműködés alapját a részben eltérő turisztikai potenciálokban (Észak-Magyarország: hegyvidéki karakter, borvidékek, várak, kastélyok; Észak-Alföld: gyógy- és termálfürdők, alföldi táji karakter, gasztronómiai-, vallási-, vízi turizmus és a hozzákötött rekreációs és szabadidősport tevékenységek) rejlő lehetőségek közös kiaknázása, illetve fenntartható módon történő komplex turisztikai hasznosítása képezi.

Az intézkedésen belül az Észak-magyarországi régióval közösen, regionális intézkedés keretében valósulnak meg a koherens és integrált marketing és kommunikációs akciók, termékfejlesztési tervek, turisztikai klaszterek, a komplex turisztikai csomagok, valamint a programhoz kapcsolódó humánerőforrás-fejlesztések.

Hajdúböszörményi Kistérség Területfejlesztési Koncepciója és Programja

A kistérségi területfejlesztési koncepcióban az alábbi bekezdésekhez illeszkednek az Integrált Városfejlesztési Stratégia tervezett akcióterületi fejlesztései:

„A térség földrajzi helyzetéből adódóan - Hortobágyi Nemzeti Park közelsége - komoly lehetőségek rejlenek az ökoturizmusban. Bár ez ma még inkább csak potenciálként kezelendő, a jövőben növekedhet a jelentősége, amennyiben a megfelelő fejlesztések megvalósulnak."

„A városhármas ma még nem kellően kihasznált történelmi öröksége a sajátos településszerkezetben, amely megfelelően animálva turisztikai termékelemmé alakítható továbbá a marketingben is erőteljesebben megjelenítendő, mint a kistérséget alkotó városok egyedi, megkülönböztető vonása."

„Az individualizálódó - útjait önmagának szervező -, fizikai aktivitást kereső turisták arányszámának növekedéséből fakadó keresleti trendnek csak úgy tud a kistérség megfelelni, ha a vízi-, a lovas-, és a kerékpáros turizmusban rejlő lehetőségeket tudatosabban használja ki, a részterületen szükséges további fejlesztéseket megvalósítja."

„A turizmus fejlődésének egyik akadályaként a magasabb komfortfokozatú, szállodaszerű ellátást kínáló panzió és szállodai férőhelyek alacsony száma jelölhető meg. A viszonylag kis befektetés igényű, szezonális turizmust szolgáló kemping férőhelyek kistérségi megoszlása egyenetlen napjaikban: Hajdúnánáson a fürdőhöz kapcsolódik kellemes természeti környezet elhelyezkedő kemping. A hajdúböszörményi Káplár-kemping különleges hangulatát a területén megtalálható régi parasztházak adják. A 2005-ben megnyitott Castrum Kemping (Hajdúböszörmény) képviseli azt a minőségi színvonalat, amelyet a térség valamennyi kempingje középtávon meg kell, hogy célozzon."

„A hajdúnánási és a hajdúböszörményi Tourinform iroda összehangoltságának teljes hiánya, valamint az internet rohamos fejlődése elengedhetetlenné teszik az információtechnológiai fejlesztéseket.

A program egybevág a kistérség jövőképében leírt, mind a befektetők, mind a turisták részére vonzó környezetet és szolgáltatásokat nyújtó térség kialakításának céljaival."

Hajdúnánás Város településfejlesztési koncepciójához való igazodás:

Kiemeltük a koncepció azon fejleszteni kívánt részeit melyeknek jelen városfejlesztési dokumentumunk eleget tesz. A koncepció és az IVS alapgondolata fedi egymást, a törekvések ugyanazok, épp csak a lehetőségek teljeskörű kihasználhatóságához mérten történtek apró eltérések.

A városhármas ma még nem kellően kihasznált történelmi öröksége a sajátos településszerkezetben, amely megfelelően animálva turisztikai termékelemmé alakítható továbbá a marketingben is erőteljesebben megjelenítendő, mint a kistérséget alkotó városok egyedi, megkülönböztető vonása."

Az individualizálódó - útjait önmagának szervező -, fizikai aktivitást kereső turisták arányszámának növekedéséből fakadó keresleti trendnek csak úgy tud a kistérség megfelelni, ha a vízi-, a lovas-, és a kerékpáros turizmusban rejlő lehetőségeket tudatosabban használja ki, a részterületen szükséges további fejlesztéseket megvalósítja.

A turizmus fejlődésének egyik akadályaként a magasabb komfortfokozatú, szállodaszerű ellátást kínáló panzió és szállodai férőhelyek alacsony száma jelölhető meg. A viszonylag kis befektetés igényű, szezonális turizmust szolgáló kemping férőhelyek kistérségi megoszlása egyenetlen napjaikban: Hajdúnánáson a fürdőhöz kapcsolódik kellemes természeti környezet elhelyezkedő kemping. A hajdúböszörményi Káplár-kemping különleges hangulatát a területén megtalálható régi parasztházak adják. A 2005-ben megnyitott Castrum Kemping (Hajdúböszörmény) képviseli azt a minőségi színvonalat, amelyet a térség valamennyi kempingje középtávon meg kell, hogy célozzon.

A hajdúnánási és a hajdúböszörményi Tourinform iroda összehangoltságának teljes hiánya, valamint az internet rohamos fejlődése elengedhetetlenné teszik az információtechnológiai fejlesztéseket.

A Hajdúnánási strand- és gyógyfürdő területétől mintegy 800 m-re húzódik a Keleti-főcsatorna. A fürdő és a Keleti-főcsatorna közötti terület rekreációs célú hasznosítását irányozza elő a város fejlesztési terve, ahol a bányatavak a sporthorgászat, a vízisport paradicsomát jelentenék. E fejlesztési szándékokhoz illeszkedik a Keleti-főcsatorna vízitúrázásra történő felhasználása, hajókikötő kiépítése.

Intézményi infrastruktúrafejlesztések:

Az energiahatékonyság javítása szempontjából fontos feladat az önkormányzat által fenntartott intézmények energiafelhasználásának, és ezen keresztül a fenntartási költségeknek a csökkentése. Az intézmények rekonstrukciója során az energiafelhasználás

csökkentése érdekében alternatív eljárások beépítése indokolt a megtérülési idő figyelembe vételével. Energiából önellátó város megteremtése fontos cél.

Az idegenforgalom növekedését és jövedelmezőségét támogató fejlesztések: Olyan létesítmények és szolgáltatások fejlesztésére van szükség, amelyek kielégítik a különböző szükségletekkel rendelkező turisták igényeit, valamint minőségben és árban is egyaránt versenyképesek a hazai és nemzetközi turisztikai piacon. - A szociális, egészségügyi ellátottságot és a közbiztonságot növelő fejlesztések:

Hajdúnánás jövője szempontjából kulcsfontosságú a leromlott, vagy fokozatosan leszakadó városrészek leromlását okozó folyamatok megállítása és visszafordítása, valamint az életminőséget meghatározó, mindenki számára hozzáférhető szociális és egészségügyi szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása.

A lakóterület fejlesztés meghatározásakor alapvető szempont a jelenlegi utcaszerkezet megőrzése, a jelenlegi beépítési módhoz igazodó építési övezetek kialakítása. A tömbbelső feltárások biztosítását lehetőség szerint építési tilalmak, jelentősebb korlátozások bevezetése nélkül kell betervezni, illetve megvalósítani. Távlati fejlesztési lehetőséget a belterületben lévő, beépítetlen lakóterületek, vagy az avult épületek ingatlanjainak újbóli beépítése jelenthet.

Területrendezési koncepció:

A Hajdúnánás belterületének délnyugati szélén elhelyezkedő strand és gyógyfürdő, a körülötte kialakult hétvégi házas üdülőterület, és az itt tervezett fejlesztések a város számára kiemelt jelentőséggel bírnak. A 2011. év őszén a fürdőre és környezetére elkészített fejlesztési koncepciót felhasználva kell a területet fejleszteni. A Keleti-főcsatorna mellett, illetve a téglagyári tavaktól nyugati- és délnyugati irányban hatályos településszerkezeti tervben kijelölt üdülőterület fejlesztés - dimenzióját tekintve - ma nem reális. E területeket pihenőrekreációs- és zöldterületként; a délnyugati irányban lévő mezőgazdasági területeket – a termálvíz hasznosítás lehetőségét is figyelembe véve - intenzív kertészetként javasolt hasznosítani.

Tedej településrész fejlesztési elhatározásainak településrendezési tervbe való beépítése. Tedej településrész Hajdúnánás közigazgatási területének északi részén helyezkedik el, a Tiszavasváriba vezető út két oldalán, a két város között közel félúton. Az M3-as autópálya Tedej területétől déli irányban épült ki, mely új lendületet és esélyt adott a településrész számára. A jó körülmények között gazdálkodó Tedej Zrt. (korábban állami gazdaság) 2009-ben agrár-ipari parkká lett nyilvánítva.. Emiatt jelentős nagyságú további gazdasági-fejlesztési terület kijelölése is szükségessé válhat. A településrész ellátásának javítása

érdekében településközpont- vegyes építési övezet, a lakóépületek és intézmények keletkező szennyvizének tisztítása céljából pedig szennyvíztisztító számára új terület kijelölése is szükséges. A részben már kialakult adottságokat alapul véve, a lovas turizmus, lovas sport fejlesztése ezek számára helyet biztosító fejlesztési területek kijelölése, megfelelő szabályok kidolgozása szükséges. Meg kell oldani a nagyüzemi állattartás és a mezőgazdasági termelés, valamint a lakóterületek közelségéből adódó környezetvédelmi konfliktusokat.

Hosszú távú jövőkép

A közösségi, társadalmi tervezési folyamat során különböző összetételű és érdekeltségű lakossági csoportok által megfogalmazottakból állt össze az a jövőkép, ami város egy későbbi, vágyott és lehetséges képét festi meg. A jövőkép hosszabb távon, 20 éves távlat nagyságrendjében elképzelt és elérhető lehetőséget fogalmaz meg, a lehetőségekből kiindulva, a város lakóinak igényeit összefogva.

Hajdúnánás, az önrendelkező város

Hajdúnánás az Észak-Hajdúság oktatási, kulturális, technológiai, szabadidős, idegenforgalmi és gazdasági központja. Széles együttműködési rendszerrel bír a Kárpát-medencében, európai és nemzetközi szinten is.

Gazdasága, piaca és energiaellátása nem kiszolgáltatott. A helyben megtermelt áru magas hozzáadott értékkel és széles felvevő piaccal bír. A település minden lakójának a megélhetése biztosított. A magas foglalkoztatottság alapja az erős, helyi gazdaság.

A település vagyona kulturális, gazdasági és környezeti téren is növekvő. Megtartó képessége, vonzása és visszavonzása erős. Erős középréteggel rendelkezik. Tudásbázisa egyre szélesedik, és a gazdaságot szolgálja. Biztonságos város, megtartja békés, kisvárosias jellegét.

33. ábra: Hajdúnánás, az önrendelkező város - Hosszú távú jövőkép

5.1. Fejlesztési irányok

A jövőkép akkor válik elérhetővé, ha nem csupán egy szép vízió, hanem konkrét napi és hosszabb távú cselekvések sora mutat olyan irányokba, amelyek e vízió valóra válását elősegítik. A fenti jövőkép megvalósítása érdekében a következő irányokban történnek fejlesztések:

5.1.1. Önrendelkező, autonóm város

Hajdúnánás nagyszerű természeti adottságai lehetővé teszik, hogy a város megtermelje élelmiszerigényének nagy hányadát, ipari (különösen feldolgozóipari és ehhez kapcsolódók szállítási, stb.) tevékenységeit megerősítve a munkahelyek segítségével is javítsa lakóinak jövedelmi helyzetét, amivel saját belső piacát is megerősítheti. A hajdú öntudatra alapozott és azt értéknek tekintő és értékként kezelő hozzáállás az élelmiszer és gazdasági önellátás mellett lépéseket tesz az energetikai önrendelkezés felé, a termálvíz és a mezőgazdasági hulladékok energetikai hasznosítására is.

5.1.2. Észak-Hajdúság központja, széles kapcsolatrendszerrel

Hajdúnánás helyzeténél fogva központi szerepet tölt be Észak-Hajdúság életében, az élet számtalan területén. Ennek megfelelően kiépült intézményrendszerrel, széles és messzire nyúló partnerségi kapcsolatokkal rendelkezik a város. Megtalálhatóak azok a szolgáltatások, amelyek az ott élők mindennapjait segítik és élhetővé teszik, biztosítják az oktatás, az egészségügy, a segítő humán szolgáltatásait és a mindennapok alapvető közösségi infrastruktúráját, az intézményeket, szervezeteket.

5.1.3. Értékek és hagyományok megbecsülése

A város egyedi képe, ami naponta szembesíti az ott élőket és arra járókat a több évszázados **hajdú** hagyományokkal jelentik azt az erőt, amibe kapaszkodva egyaránt becsülete van itt

- a természetnek, az élővilágnak, a termálvíznek, a környezetnek egyaránt,
- a múltnak, emlékeinek, a kunhalmoktól a városszerkezetig, a hagyományokon és új, közösségi-társadalmi eseményekig,
- és minden embernek, aki itt él, egyaránt.

5.2. Célok a város egészére és a városrészekre vonatkozóan

A város fejlődése számtalan hatás és beavatkozás eredőjének függvénye. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia funkciója, hogy áttekintse a város adottságait, és a lehetőségek közül kibontsa azokat a stratégiai lehetőségeket és irányokat, amelyek képesek egy olyan vágyott állapot felé tolni e folyamatokat, amelyek a benne élők számára élhetőbb, vonzóbb, fenntarthatóbb életteret biztosítanak. Annak érdekében, hogy a különféle ágazati, szakterületi, netán szektorális felvetések, lakossági, társadalmi vagy éppen befektetői igények összhangja megteremthetővé váljon, a mindig szűkösnek tűnő fejlesztési kapacitások és források átgondolt, egymást erősítő hatásokat eredményező felhasználására kell törekedni.

A komplex megközelítésű, területileg koncentrált beavatkozás-csomagok ennek a várható hatásnak a maximalizálására alkalmasak. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy csak ilyen akcióterületi, komplex beavatkozásokra van szükség. A pontszerű fejlesztések is szükségesek és indokoltak sok esetben. Jelen akcióterületi felosztás a fókuszok és hangsúlyok kijelölését szolgálja, a 15-20 év távlatú jövőkép elérését a középtávú (5-8 éves[2]) tematikus és városrészi célok koherens célrendszere szolgálja.

Egy integrált, komplex stratégia annyival tud többet nyújtani egyes ágazati, szakterületi stratégiáknál, vagy akár a településszerkezeti tervezésnél, hogy ötvözi mindezek szempontjait, és összehangolásukkal szolgálja az élő, szerves városfejlődést. A lenti célok is ezzel a szemlélettel kerültek kijelölésre. Helyességük a jövőbeni változások igazolhatják, amennyiben a tervezett fejlesztések és beavatkozások hatásai meghozzák a kívánt eredményeket.

[2] Ez az év az Európai Unió 2007-2013-as pénzügyi ciklus utolsó éve, az erre az időszakra eső források elosztását szolgáló pályázatok jelen naptári év végéig kerülnek kiírása. Ezért azok a fejlesztések, amelyek külső forrásokat, pályázati támogatást igényelnek és nem oldhatóak meg a város saját forrásaiból, bevételeiből, vagy a helyben beruházni szándékozó piaci cégek, egyházak vagy civil szervezetek forrásaiból, a következő kb. két esztendőben nem tudnak elindulni. A tervezésük, előkészítésük, egymáshoz hangolásuk számára azonban ez az időszak éppen megfelelő és elegendő. Ehhez az időbeosztáshoz kapcsolódóan is javasoljuk az 5-8 éves középtávú tervezést, hiszen már fő vonalaiban láthatóak az uniós támogatások lehetséges majdani területei és hangsúlyai.

Önrendelkező város
Tematikus célok

Autonóm város	Központi szereppel és sokrétűkülső kapcsolatrendszerrel bíró város	Hagyományokat és értékeket tisztelő város
Energia, víz, élelmiszer terén a lehető legnagyobb önellátás elérése felé tart Hajdúnánás, belső piaca és élelmiszeripari feldolgozó képessége megerősödik	Erős és az igényeket kielégítő, jól működő közintézményrendszerrel, infrastruktúrával és szolgáltatásokkal rendelkező város. Szolgáltatásait az Észak-Hajdúság lakói is igénybe veszik, és nemzetközi kapcsolatainak köszönhetően a fenntartható város ideájával összeegyeztethető turisztikai potenciálja nő	A hajdú múlt értékei továbbélnek. A múltját, hagyományait, a természetet és az itt élő embereket tiszteli a helyi társadalom

34. ábra: Hajdúnánás az önrendelkező város - Tematikus célok

Önrendelkező város
Városrészi célok

Belváros	Két körút közötti övezet	Nagykörúton kívüli terület	Tedej
A közszolgáltatások központjaként megerősödik, és a lakótelepi övezet megújulásával vonzóbbá és élhetővé válnak zsúfoltabb lakóövezetei	A lakóövezetek élhetőek, biztonságosak és elérhetőek, a zöld környezet	A mezőgazdasági, ipari és turisztika munkalehetőségeket biztosító cégek, szervezetek a helyi lakossággal és a környezet megóvásával összhangban fejlődnek.	A helyi lakosság életminőségét szolgáló közművek és lehetőségek elérhetővé válnak, a termelő cégek, vállalkozások tovább erősödnek

35. ábra: Hajdúnánás az önrendelkező város - Városrészi célok

5.3. Tervezett beavatkozások (szolgáltatásfejlesztések, beruházások, egyéb programok, projektek)

5.3.1. Akcióterületek kijelölése

A város fejlődése számtalan hatás és beavatkozás eredőjének függvénye. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia funkciója, hogy áttekintse a város adottságait, és a lehetőségek közül kibontsa azokat a stratégiai lehetőségeket és irányokat, amelyek képesek egy olyan vágyott állapot felé tolni e folyamatokat, amelyek a benne élők számára élhetőbb, vonzóbb, fenntarthatóbb életteret biztosítanak. Annak érdekében, hogy a különféle ágazati, szakterületi, netán szektorális felvetések, lakossági, társadalmi vagy éppen befektetői igények összhangja megteremthetővé váljon, a mindig szűkösnek tűnő fejlesztési kapacitások és források átgondolt, egymást erősítő hatásokat eredményező felhasználására kell törekedni. A komplex megközelítésű, területileg koncentrált beavatkozás-csomagok ennek a várható hatásnak a maximalizálására alkalmasak. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy csak ilyen akcióterületi, komplex beavatkozásokra van szükség. A pontszerű fejlesztések is szükségesek és indokoltak sok esetben. Jelen akcióterületi felosztás a fókuszok és hangsúlyok kijelölését szolgálja.

Funkcionális városközpont

A Belváros észak-nyugati negyedét leszámítva, a belső körgyűrűn belüli terület, amely a város tradicionális központja, alkotja jelenleg is a funkcionális városközpontot. Ebben az övezetben indokoltak fejlesztések, ám a városközpont kedvező helyzete okán itt pontszerű fejlesztésekkel biztosítható a belvárosi funkciók megtartása és fejlesztése.

Funkcióbővítés akcióterülete I.

Hajdúnánási Gyógyfürdő környezetének funkcióbővítő fejlesztése

A város fürdőjének versenyelőnye abból származik, hogy árai alacsonyak, a környék, a Hajdúság helyi lakosait vonzza főként, jelenleg inkább egynapos programként. Hiányoznak az alacsonyabb árkategóriás szálláshelyek, amelyek a fürdő közvetlen környékén jelenleg elég alacsony számban vannak. A sport, főként Vizi turisztikai elemek kiválóan kiegészítik ezt az irányt. A fürdő utcájában üzletsor található. Az üzletsor épületei nem korszerűek, látványuk nem illik bele egy megújult környezetbe.

Akcióterület lehatárolása

Bocskai utca , Bocskai utca – Jókai út közötti szakasza, Lórántffy utca, Rákóczi út, Görbeházi út, Keleti Főcsatorna melletti belterületi határ, Fürdő út folytatása mögötti belterületi határ, Jókai út vasúton túli területe, Vasútvonal – Jókai út és Bocskai - Szabó Dezső út sarok közötti szakasza.

36. ábra Funkcióbővítő akcióterület Hajdúnánás Fürdő és kör környéke
Forrás: Google Térkép 2012

Funkcióbővítés akcióterülete II.

Tedej városrész majd 8 km-re fekszik Hajdúnánástól, lakossága nem éri el az 500 főt. A két városrész között szerves kapcsolat áll fenn, sokan dolgoznak Hajdúnánáson, a gyermekek bejárnak a számukra megfelelő intézményekbe.

37. ábra Funkcióbővítő akcióterület Tedej
Forrás: Google Térkép 2012

Tedej lakóterületénél kétszer nagyobb iparteleppel rendelkezik, alapvetően gazdasági funkciókkal bíró városrész. A városrész városi és közösségi funkcióellátottsága gyenge, éppen ezért az akcióterületen ezeknek a funkciónak a fejlesztését tervezzük. Az akcióterületen a Tedej és Hajdúnánás közötti út és kerékpárút fejlesztése, valamint a városrész lakókörnyezetének javítását tervezzük.

Szociális városrehabilitáció akcióterülete

A Belváros funkcionális városközpontjával határos, azt kiegészítő észak-nyugati negyedén található a város legnagyobb lakótelepi övezete, a paneles technológiával épült lakótömb és környezete. Az akcióterületet a Kossuth – Ady – Bocskai és Nikodémusz (korábbi Marx Károly) utcák határolják. Az akcióterület határa a Bocskai és Nikodémusz utcák elején húzott határvonal (telekhatárok). A kijelölt akcióterület a főtértől az Ady körútig a város bérlakás állományának egyik leginkább leromlott blokkja (különösen a Kossuth u. 3. épülete, valamint az önkormányzat mögött található komfort nélküli bérlakások). Az akcióterület határai körbefogják Hajdúnánás legnagyobb lakosságszámú lakótelepét. Az akcióterületen található a piac területe, a városban található üzletek és szolgáltatók nagy része, az ifjúsági ház és a családsegítő központ.

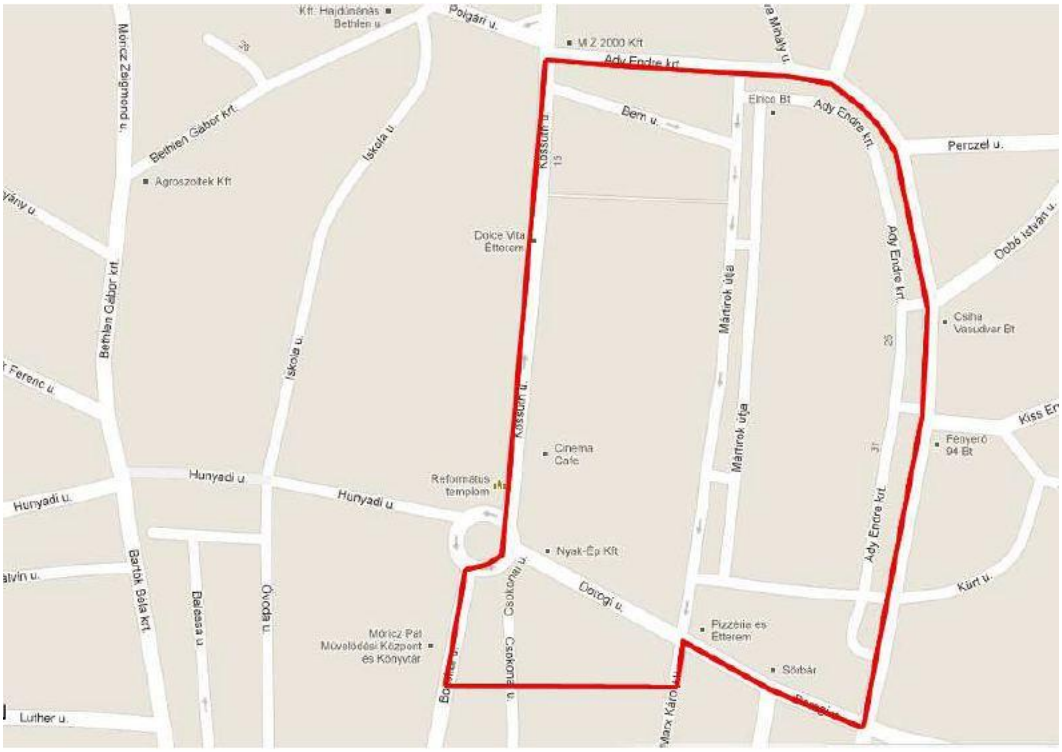

5.3.2. Az akcióterületekre vonatkozó fejlesztések

Funkcióbővítés akcióterülete

A város fürdőjének versenyelőnye abból származik, hogy árai alacsonyak, a környék, a Hajdúság helyi lakosait vonzza főként, jelenleg inkább egynapos programként. Hiányoznak az alacsonyabb árkategóriás szálláshelyek, amelyek a fürdő közvetlen környékén szükségesek lennének. Ide kapcsolódhat a Tedej lakosságának a falusi turizmus irányába mutató fejlesztési elképzelései, amelyek illeszkednek a fenntartható mezőgazdasági fejlesztésekhez, bemutatók, turisztikai attrakciók is fűzhetőek rá, a témával kapcsolatosan.

A sport, főként vízi turisztikai elemek kiválóan kiegészítik ezt az irányt.

Az akcióterületen hiányzik egy olyan ifjúsági, szabadidős közösségi tér, amely a termálfürdőt igénybe vevő réteg számára napközbeni és esti programokat biztosít, ezzel igényt teremthet az egynapos jelenlét meghosszabbítására.

Az akcióterületen a fentiek alapján szükség van egy többfunkciós közösségi tér kialakítására, valamint a termálfürdő környékének korszerűsítésére és a kapcsolódó lakossági, információs, szállás és kereskedelmi szolgáltatások fejlesztésének biztosítására.

Akcióterület tervezett beavatkozásai:

- Gyógyfürdő előtti tér és park kialakítása, térburkolással, parkosítással
- A tér középpontjában szabadtéri színpad kiépítése
- Nonprofit szolgáltatóház létrehozása, amely a város nonprofit szolgáltatásokat nyújtó szervezeteinek bázisintézménye lehet, és amelynek keretében turisztikai információs pontot tudunk működtetni,
- Parkolók kialakítása
- A fejlesztéssel érintett területen járdák felújítása
- A fürdő útfejlesztéssel érintett területén burkolat felújítás
- Buszöböl kialakítása, a gyógyfürdő és a stadion, valamint a terület tömegközlekedéssel való megközelíthetősége érdekében
- Gazdasági szolgáltató épület kialakítása, kávézó, valamint ajándéktárgy üzlet elhelyezése érdekében.
- Hajdúnánási Sporttelep Fürdő út felöl gyalogos bejárat kialakítása a tér kialakuló egységes képével összhangban.

A funkcióbővítő projekt tervezett költségvetése:	Nettó	ÁFA 27%	Bruttó
Előkészítési költségek	27 780 000	6 744 600	34 524 600
A projekt megvalósításához kapcsolódó szolgáltatások költségei	15 710 000	4 241 700	19 951 700
A projekt megvalósításához kapcsolódó soft tevékenységek	11 811 500	3 189 105	15 000 605
Építési költségek:	305 500 000	65 745 000	371 245 000
Eszközbeszerzés	17 000 000	4 590 000	21 590 000
Tartalék	8 000 000	2 160 000	10 160 000
Projekt költségei összesen:	**385 801 500**	**86 670 405**	**472 471 905**

A fejlesztések célja:

Hajdúnánási Gyógyfürdő környezetének funkcióbővítő fejlesztésének célja, a város turisztikai, rekreációs, sport és szabadidős központjának kialakítását indukáló alapfejlesztések létrehozása. A terület turisztikai alközponti szerepének megerősítése.

A megvalósított projekttel egy olyan funkcionálisan meghatározott alközpont jön létre, mely ténylegesen a kitűzött célok elérését szolgálja. A tervezett beavatkozások alapot

teremtenek a magán és közszféra számára a további fejlesztési lehetőségek megvalósítására.

A terület kihasználtsága a rövid nyári intenzív időszakot tekintve kibővül. A fejlesztések hatásaként a városban a kereskedelmi, szolgáltató és turisztikai vállalkozások életképessége javul, és több lakos számára kiegészítő vagy fő megélhetési forrást biztosítanak.

Az akcióterület funkciói, jogosultság

Hajdúnánás jelen projekt keretében kijelölt akcióterületén a lakófunkció mellett rendészeti, üzleti-szolgáltatási, üzemi, oktatási, kulturális, egészségügyi és egyházi, turisztikai funkcióval rendelkező épületek állnak.

Közigazgatási és közösségi szolgáltató intézmények jelenléte:

- 4080 Hajdúnánás, Baross u. 11/a. Bocskai István Általános Iskola, Általános Művészetoktatási Intézmény és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat telephelye
- 4080 Hajdúnánás, Bocskai u. 29. Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium székhelye
- 4080 Hajdúnánás, Boross u. 11. Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium telephelye
- 4080 Hajdúnánás, Baross u. 11/a. Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, Szakközép-, Szakképző Iskola és Kollégium kollégiuma
- 4080 Hajdúnánás, Jókai u. 22. Hajdúsági Görög Katolikus Gyermekvédelmi Központ állami gondozású gyerekek lakásotthona
- 4080 Hajdúnánás, Fürdő u. 1. Hajdúsági Görög Katolikus Gyermekvédelmi Központ állami gondozású gyerekek lakásotthonának székhelye
- 4080 Hajdúnánás, Bajcsy-Zsilinszky u. 3-4. Hajdúsági Görög Katolikus Gyermekvédelmi Központ állami gondozású gyerekek lakásotthona
- 4080 Hajdúnánás, Fürdő u. 16. Városi Sporttelep
- 4080 Hajdúnánás, Fürdő u. 1. Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon székhelye
- 4080 Hajdúnánás, Jókai u. 57. Napfény Idősek Gondozóháza

Az Észak-Alföldi Operatív Program, Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések című pályázati felhívásához (Kódszám: ÉAOP-5.1.1/D-12) tartozó pályázati útmutató C6/1. bekezdéséhez illeszkedve vizsgáltuk:

Akcióterület kijelölését meghatározó jogosultsági feltételek

- Az akcióterület a település közösségi-társadalmi és gazdasági súlyponti területe - teljesül
- Az akcióterület belterületen van - teljesül
- Minden beavatkozás az akcióterületen történik - teljesül

Az indikátorok típusai városi alközponti területre vonatkozó 10.000 Fő feletti határértékek teljesítése közül:

Indikátor típusa súlyponti területre	Határérték 10.000 fő feletti városokban	Kijelölt akcióterületi érték
Közösségi, közigazgatási vagy közszolgáltatási funkciót ellátó intézmények száma	Minimum 2 db	10 db
Kereskedelmi, szolgáltató és vendéglátóipari egységek, illetve üzleti szolgáltatóegységek száma:	Minimum 6 db	47 db

Tervezett fejlesztések az akcióterületen a jogosultság meghatározásához:

Gazdasági funkciót szolgáló tevékenységek

- Gazdasági szolgáltató épület kialakítása, kávézó, valamint ajándéktárgy üzlet elhelyezése érdekében - funkcióbővítő
- Hajdúnánási Sporttelep Fürdő út felöl gyalogos bejárat kialakítása a tér kialakuló egységes képével összhangban – funkció megerősítő

Közösségi funkciókat szolgáló tevékenységek

- A tér középpontjában szabadtéri színpad kiépítése - funkcióbővítő
- Nonprofit szolgáltatóház létrehozása, melynek keretében turisztikai információs pont, a város nonprofit szolgáltatásokat nyújtó szervezeteinek bázisintézménye lehet – funkció bővítő

Közterületek fejlesztése (városi funkció)

- Gyógyfürdő előtti tér és park kialakítása, térburkolással, parkosítással – funkció megerősítő
- Parkolók építése, - funkció megerősítő
- Buszöböl kialakítása, a gyógyfürdő és a stadion, valamint a terület tömegközlekedéssel való megközelíthetősége érdekében funkció megerősítő
- Önállóan nem, választható kapcsolódó tevékenységek.

- A fejlesztéssel érintett területen járdák felújítása
- A fürdő útfejlesztéssel érintett területén burkolat felújítás
- Előkészítési munkák

Az előzőekben leírt elemzésből kiderül, hogy a meghatározott jogosultsági feltételek mindegyike teljesül, a kijelölt akcióterületre. A meghatározott minimális indikátor feltételek teljesülnek.

Környezeti károk bemutatása és feltárása

Hajdúnánás kijelölt akcióterületi részének környezeti állapota általában jónak mondható, környezeti konfliktusok a közlekedési eredetű szennyezésekből adódnak. A viszonylag laza beépítés, hazánk más városaihoz képest kevésbé intenzív területhasználat általában biztosítja a magas környezetminőséget, a terület egy részének már-már falusias hangulatát, tisztaságát.

Az akcióterület jellemző talajai - ahogy Hajdúnánás belterületének egyéb területein - a viszonylag kedvező termőképességű, mészlepedékes csernozjomok fordulnak elő. A talajszennyezés gyakorlatilag megszűnt a szennyvíz és csapadékvíz hálózatok kiépítésével.

Az akcióterületen állandó felszíni vizek is jelentős mértékben jelen vannak. Horgásztavak, melyek a belterületi határon belül helyezkednek el, illetve a Keleti Főcsatorna, mely az akcióterület határán, de már külterületen található.

A levegőminőség a városban kifejezetten jó, pontszerű szennyezőként a kis mértékben az ipari üzemek telephelyei említhetők. A város akcióterületének egy részén az átmenő forgalom okoz komolyabb problémákat, amelyek kifejezetten a terület átkelési szakaszt érintik, ahol komolyabb teherforgalom is bonyolódik. A transzmissziós folyamatoknak, illetve a jelentős zöldfelületi aránynak köszönhetően ezen terhelések a levegőszennyezés tekintetében elhanyagolhatók. A zaj- és rezgésterhelés is elsősorban közlekedési eredetű, leginkább a forgalmasabb Rákóczi, Baross és Jókai utakat érinti.

Az akcióterületen szűkebb beavatkozási területét vizsgálva hosszú évtizedek óta gyógyfürdő, városi vízbázis, sporttelep üzemel, illetve jelentős mértékű hétvégi házas terület alakult ki. A terület nem szennyezett, így kármentesítési feladatok ellátását nem igényli.

A tervezett fejlesztések a környezet minőségét javítják, veszélyforrást, szennyeződést nem eredményeznek.

A tulajdonviszonyokat bemutató táblázat

Hrsz.	Címe	Tulajdonos	Megjegyzés
5380	Fürdő utca 7.	Hajdúnánási Építő és Szolgáltató Kft	Kivett fürdő vendéglő és udvar
5381/1	közterület	Városi Önkormányzat	Kivett közterület
5381/3	Fürdő utca 14.	Városi Önkormányzat	Kivett beépített terület
5383	Közpark	Városi Önkormányzat	Kivett közpark
5384	Fürdő utca 16.	Városi Önkormányzat	Kivett sporttelep
5397/8	Fürdő utca 22.	Városi Önkormányzat	Kivett beépítetlen terület, kivett magánút, kivett kemping

Szociális városrehabilitáció akcióterülete

Az akcióterületen található a város szociális bérlakás állományának nagy része. A területen alapvetően paneles technológiával épült házak találhatók. A lakótelepet határoló úton (Dorogi utca) jelenleg önkormányzati okmányiroda található, amely alkalmas lehet funkcióváltással szociális bérlakások kialakítására. Az okmányiroda mellett található házsor leromlott állapotú (komfort nélküli) szociális bérlakásokat takar, ezek fejlesztése jól átgondolt tervezést igényel. Az akcióterületen minden városi funkció megtalálható, a belvárosban helyezkedik el, majdnem a település központjában.

A tervezett fejlesztések funkciói

Lakófunkciót erősítő tevékenységek a projektben:

Hajdúnánás, Köztársaság tér 2-3. szám alatti, 3503. helyrajzi számú többlakásos vegyes tulajdonú társasház homlokzat- és tetőszigetelés felújítása a minőségi lakókörnyezet biztosítása érdekében (a főtér arculatához illeszkedő homlokzat megteremtése), valamint a lépcsőházak, külső és belső folyosók, bejáratok felújítása.

Hajdúnánás, Mártírok u. 1-3-5. szám alatti, 2832/2. helyrajzi számú, Hajdúnánás, Mártírok u. 7-9. szám alatti, 2832/4. helyrajzi számú többlakásos vegyes tulajdonú társasházi lépcsőházak, külső és belső folyosók, bejáratok felújítása. annak érdekében, hogy a pályázati kiírás szerinti beavatkozási arányszám követelmény teljesüljön.

Közösségi funkciókat szolgáló tevékenység a projektben:

Hajdúnánás, Kossuth u. 19. szám alatti, 2808/2. helyrajzi számú ingatlanon lévő Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat épülete külső felújításának keretében nyílászárók cseréje, födém hőszigetelése, belső átalakítása, falszigetelése, akadálymentesítése, fűtés- és világítás korszerűsítése, annak érdekében, hogy a közösségi épület kialakítottsága megfeleljen a minőségi és a jogszabály által előírt követelményeknek.

Közterületek fejlesztése a projektben:

Hajdúnánás, Ady Endre krt. – Dorogi u. – Mártírok u. által közre zárt, 2832/11. helyrajzi számú közpark szervizútjának és a hozzá csatlakozó parkolóknak a felújítása, valamint a zöldterületen új 100 m2-es alapterületű játszótér kialakítása, szabvány szerinti játszótéri eszközök elhelyezésével, annak érdekében, hogy a létesítmény megfeleljen a közösségi és jogszabályi elvárásoknak.

Önállóan nem támogatható, választható kapcsolódó tevékenységek:

Hajdúnánás, Ady Endre krt. – Dorogi u. – Mártírok u. által közre zárt, 2832/11. helyrajzi számú közpark szervizútjának és a hozzá csatlakozó parkolóknak a felújítása során csapadékvíz-elvezetés rendszerének felújítása, melynek keretében mentesülhet a terület a csapadékvíz- csatornarendszer hiányosságai alól, illetve megszűnhetnek a csapadékvíz elöntések.

„Soft" elemek

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Városi Bölcsőde programja

Az akcióterületen élő hátrányos helyzetű lakosság napi megélhetési problémái megoldásának segítése tanácsadó szolgáltatások bevezetésével. Kiemelt fontosságú, a nehézsorsú családok megszólítása és a programba való bekapcsolása, mely által hosszútávon célunk elérni, hogy minél kevesebb gyermek nevelkedjen mélyszegénységben. További akcióterületi közösségi programok szervezésével a helyi identitás, ismeretségek, barátságok, környezettudatosság fejlesztése a cél.

Az Akcióterületen élő lakosság jelentős része küzd a mindennapi megélhetés problémájával. Az alacsony iskolázottság mellé nagy arányban kapcsolódik, a tartós

munkanélküliség és a mély szegénység. Az akcióterületi lehatárolás ennek az állapotnak a felszámolása és az életkörülmények javítása érdekében jött létre. A Családsegítő Szolgálat „soft” közösségi projektekkel kapcsolódik a szociális bérlakások, a park, játszótér, környező utcák útburkolati és egyes lakótelepi háztömbök lépcsőházi energetikai felújításához, melynek keretében minden korosztály számára hirdet életvezetési, háztartásvezetési valamint egyéb családi és közösségi élettel kapcsolatos ismeretterjesztő programokat, illetve személyes szaktanácsadást. Az akcióterületen, az év során több szabadtéri és zárttéri gyermek és felnőtt közösségi programok szervezésére kerül sor. A programok keretében, az érintett lakosság bevonását célzó akciók, a helyi kötődést és büszkeséget erősítő közösségi alkalmak, sport rendezvények, hagyományápoláshoz kapcsolódó kulturális, művelődési, előadások, programok, képzések valósulnak meg.

Okkal - Más - Okkal Ifjúsági Egyesület tervezett projektjei

Ifjúsági újságírói közösség létrehozása, ifjúsági újság szerkesztése és megjelentetése

- Az akcióterületen élő fiatalok önismereti és közösségi kompetenciáinak fejlesztése, társadalmi aktivitásuk és felelősségvállalásuk növelése, az érdekképviselet és az érdekérvényesítés tanulási folyamatának elindítása.

Marketingkiadványok szerkesztése a célcsoport bevonásával

- Hajdúnánás értékeit bemutató kiadványok tervezése, szerkesztése és kiadása az akcióterületen élő lakosság aktív közreműködésével és bevonásával, ezzel is erősítve a városhoz való kötődésüket és az identitásukat valamint társadalmi aktivitásukat.

Városmarketing film forgatása a Fiatal Filmesek Klubja tagjainak bevonásával

- Az akcióterületen lakó fiatalok társadalmi felelősségvállalásának, aktivitásának, identitásának erősítése, közösségi kompetenciájuk fejlesztése

Családi Napok

- Az akcióterület különböző korosztályú tagjai közötti generációs feszültségek oldása, a tolerancia, egymás elfogadása, az egymástól való tanulás folyamatának és a családi kötődések erősítése.

Konfliktuskezelő és tolerancianövelő tréningek az Akcióterület ifjúsági és a felnőtt korú lakosságának.

- Az együttélés során a mindennapokban előforduló konfliktushelyzetek kezelésének elsajátítása, egymás elfogadásának és segítésének erősítése.

Internettanfolyam az időskorúak, az alacsony iskolai végzettségűek, a munkanélküliek valamint a roma célcsoporttagok számára.

- Cél a digitális írástudás elterjesztése, a digitális kirekesztettség csökkentése az esélyegyenlőség érdekében.

Prevenciós vetélkedők és akadályversenyek a gyermek és ifjúsági korosztály számára.

- Prevenció az akcióterületen élő, a veszélynek fokozottan kitett gyermekek körében

Futballbajnokságok az akcióterületen élők számára..

- Cél az egészséges életmód és sportolás népszerűsítése, emberi kapcsolatok erősítése, tartalmas szabadidő eltöltés biztosítása.

Projekt tervezett költségvetése:

A szociális városrehabiltációs projekt tervezett költségvetése:	Nettó	ÁFA 27%	Bruttó
Előkészítési költségek	23 539 212 Ft	6 355 588 Ft	29 894 800 Ft
A projekt megvalósításához kapcsolódó szolgáltatások költségei	6 912 598 Ft	1 866 402 Ft	8 779 000 Ft
Projektmenedzsment, bérköltségek és járulékaik	9 027 160 Ft	0 Ft	9 027 160 Ft
A projekt megvalósításához kapcsolódó soft tevékenységek	25 196 850 Ft	6 803 150 Ft	32 000 000 Ft
Építési költségek:	250 881 366 Ft	67 737 969 Ft	318 619 335 Ft
Tartalék	4 876 602 Ft	1 316 683 Ft	6 193 285 Ft
Projekt költségei összesen:	**314 960 629 Ft**	**85 039 371 Ft**	**400 000 000 Ft**

Akcióterület kijelölését meghatározó jogosultsági feltételek

A szociális városrehabilitáció megvalósításához készítendő akcióterületi tervnek több szociális és gazdasági indikátor típusnak kell megfelelnie. A megfelelőséget biztosító adatokat, elemzéseket a Központi Statisztikai Hivatal és Hajdúnánás város Önkormányzata szolgáltatta.

Az alábbi indikátor típusoknak és pályázati szabályoknak felel meg a szociális városrehabilitáció céljára lehatárolt akcióterület:

- Az akcióterület lakásainak 20%-át érinti a rehabilitáció
- Alacsony iskolázottság: 20,4 százaléka az akcióterület lakosságnak legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

- Alacsony gazdasági aktivitás: Magas 46,4% az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportok aránya (7,8,9 kategória)
- Gyenge a lakótelepi lakások energiahatékonysága
- Munkanélküliség magas szintje:

  - 13,5% a munkanélküliek aránya

  - 6,5% a tartósan (legalább 360 napja) munkanélküliek aránya

Az akcióterület szabályozási tervének áttekintése

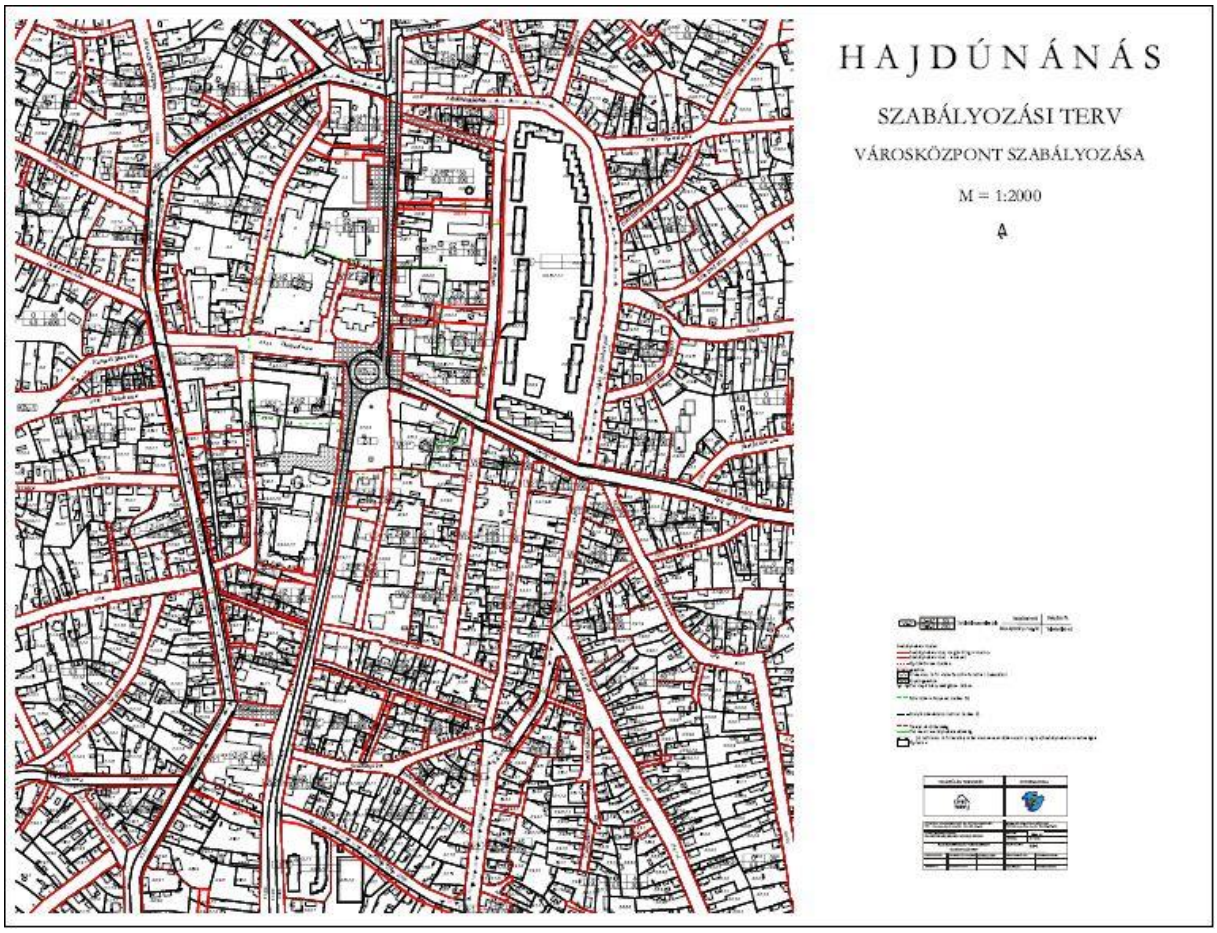

A beépítések mértékét több szempont rendszer is rögzíti. A Mártírok útja bal oldalán a piac és az üzletközpont funkcióinak megfelelően; Kereskedelmi-szolgáltatás gazdasági terület besorolás mellett csak 40% a beépíthetőség, 7,5 méternél nem lehetnek magasabbak az épületek. Ez utóbbi adat vonatkozik a más területekre is a városközpontban és környékén, amik nem a nagyvárosi besorolásba tartoznak. A Dorogi utca telkei 75%-ban építhetők be, telek területük 200 m^2-nél nem lehet tagoltabb. Az akcióterületen az önkormányzat épületén kívül nincs más műemléki környezetté nyilvánított terület.

A szociális városrehabilitáció keretében elvégzett fejlesztések, felújítások (szociális bérlakások, lépcsőházi energetikai, játszótér-park rekultiváció, út-parkoló burkolatcsere stb.) megvalósítása nem igényel módosítást a jelenleg hatályos szabályozásban, mivel sem a beépítettségen, sem pedig az épületek alapszerkezetében, kiterjedésében sem történik változás. Kizárólag felújítási és modernizációs munkák valósulnak meg.

5.3.3. Az akcióterületeken kívüli fejlesztések

A városban tervezett pontszerű fejlesztések:

- megújuló és geotermikus erőmű létesítése
- feldolgozóipar fejlesztése
- öntözési csatornahálózat felújítása, újak kialakítása
- városi szintű turisztikai egyesület létrehozása
- új városi sportcsarnok létrehozása, fedett lovarda kialakítása, stb.
- városi kulturális intézmény bővítése
- nagy sávszélességű informatikai gerinc kiépülése
- buszpályaudvar
- az orvosi rendelőintézet megújítása
- piac fejlesztése
- turisztikai szálláshelyek fejlesztése
- turista útvonalak kialakítása a városban
- turisztikai termékcsomagok létrehozása
- a fürdő és a belváros kapcsolatának megerősítése
- fecskeház fiatal családoknak
- tedeji fejlesztések
- valamint a tematikus és városrészi célok között megjelölt közintézményi, infrastrukturális, közösségi, gazdasági stb. fejlesztések.

Tedej

Tedejen több pontszerű fejlesztés indokolt a városrészben:

- Mindenképpen megoldást igényel Tedej ivóvíz ellátásának és csatornázásának kérdése.
- Az állattartó telepek üzemi és környezetvédelmi problémákkal terheltek, melyek megoldására külső források bevonása szükséges.
- A szarvasmarha-telepkorszerűsítés.

- A természet közeli turizmus és sportturizmus városi irányaihoz kapcsolódóan a lovas turizmust szolgáló fejlesztések keretében lovas gyakorlópálya és istállók bővítése.

5.4. Fenntarthatósági szempontok

5.4.1. A fenntartható környezeti fejlődés programja

A város lakói és vezetése elkötelezett a természeti kincsekkel való felelős bánásmód iránt. A környező területek élővilágát is óvó ökologikus gazdálkodási kezdeményezések, a termálvíz energetikai felhasználásáról való a megújuló energiaforrások használata felé való elmozdulás, a helyi piac erősítésére tett erőfeszítések, a turizmusnak a közeli környezetből való igénybevevőire irányuló szolgáltatásfejlesztési elképzelései, a lakásállomány energetikai hatékonyságának javítása mind ezt igazolják.

A fenntartható környezeti fejlődés szempontjai megjelennek tehát valamennyi szakterületi és akcióterületi beavatkozás során.

5.4.2. Az anti-szegregációs program

A város szerkezetének vizsgálata során kijelölhető:

- 2 pontszerűnek minősíthető szegregátum, amelyet a 2001-es népszámlálás adatai is jeleznek;
- 3 szintén gyakorlatilag pontszerűnek minősíthető, szegregációval veszélyeztetett terület;
- valamint egy nagyobb, romló városrészi terület.

Valamennyi, a KSH által kijelölt és jelzett terület kapcsán látható, hogy igen kis területegységeket fednek le, a legnagyobb, a Bocskai utca környéke is csupán 242 lakost jelent! Fontos azonban látni: a vasútállomás közelében, ám a város más részeiből nehezen megközelíthető módon fekvő Bocskai utcai területen ma még ennél is kevesebben élnek, hiszen a 32 lakásos házat az önkormányzat az elmúlt években kénytelen volt kiüríteni, mert lakhatatlanná vált. Az ott élők átköltöztek a város más területeire, illetve elhagyták a várost.

A szegreált területre érvényes:

- a város szélén,
- a közlekedési feltételek rosszak és
- a humán közszolgáltatások távol találhatóak.

Mind a hajdúnánási, mind a tedeji rész esetében a 2001-es évi statisztikai adatok alapján jelzett szegregátumok illetve szegregáció által leginkább veszélyeztetett területek kapcsán fennállnak a következő feltételek:

- a romló helyzetű területek a város, illetve Tedej legszélén és/vagy az ipari zóna határán találhatóak;
- a városnak olyan részein, ahol hiányoznak a megfelelő közlekedési feltételek;
- valamint a közszolgáltatások elérhetősége nehézkes. Tekintettel a város nagyságára, nem indokolt és nehezen fenntartható lenne az egészségügyi, szociális, oktatási, stb. intézményekből a jelenleginél több telephellyel működő intézményrendszert fenntartani, ezért ezekre a területekre ilyen humán fejlesztéseket biztosító intézményeket telepíteni nem reális;
- kicsi területek, ahol az érintett népesség igen alacsony lélekszámú, és helyzetük megváltoztatása érdekében sokkal inkább célzott humán támogató programok biztosítása, illetve a város jobban megközelíthető és jobban integrált területeire költözésük támogatása, tehát a szegregációnak kitett kisebb gócpontok felszámolása indokolt, mintsem összehangolt, komplex városfejlesztési beavatkozás megvalósítása.

A szociális városrehabilitáció célja, hogy a város leromló területein, ahol kirekesztett lakónépesség él, lehetővé váljon olyan fejlesztések megvalósítása, ami a lakáskörülményeket és a különféle szolgáltatásokhoz, funkciókhoz való hozzáférést javítják az érintek népesség számára. A cél a város szövetébe való visszakapcsolódás, a leromló területek le vagy kiszakadásának megállítása. Annak megítélése, hogy a szegregált terület fejlesztése, vagy éppen megszüntetése és más funkciókra való átengedése indokolt, csupán a statisztikai adatok ismeretében nem lehetséges.

Mindezek alapján Hajdúnánás szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területei alapján a következő összegző megállapításokat tehetjük:

- a városnak a 2001-es évi statisztikai adatok alapján olyan részein láthatóak kis, zárványszerű területei, amelyekre érvényesek a szegregátumok mutatói;
- ezek a kisebb területegységek a város vagy az ipari övezetek szélén találhatóak;
- e területek igen kisléptékűek, ami miatt integrált városfejlesztési beavatkozások indítása nehezen alátámasztható, hiszen éppen az ipari övezetek közelsége miatt tartós javulás nehezen képzelhető el;
- a város léptéke miatt a közlekedési elzártság és a közszolgáltatások hiányosságainak, illetve hozzáférési lehetőségek mérséklése aránytalan, és a város

egészét tekintve indokolatlan beruházásokat, valamint fenntartási költségeket generálna;

- van azonban a városnak olyan körzete, ahol koncentrálódnak a többlakásos, paneltechnológiás lakóházak, ahol a szegregációs mutatók többsége szintén alátámasztja a szegregációval való veszélyeztetettséget;
- itt található a város tulajdonában álló bérlakás állomány nagy része is, ami alapján indokolt a közösségi tulajdonban álló szociális bérlakásokra irányuló fejlesztési források aktivizálása, a város bérlakás-állományának javítása, illetve bővítése érdekében;
- ebben az övezetben a rosszul szigetelt, paneltechnológiával épült lakótömbökben élők életminősége a munkanélküliség, a jövedelmi szintek relatív romlása és egyéb folyamatok miatt a statisztikai adatok által még kevésbé jelzett módon, de már érzékelhetően (például a segélyezési tendenciák által részben alátámaszthatóan) romlott, ami szintén ennek a területnek a kijelölése felé mutat.

Javasolt beavatkozások:

- lakóépület felújítások;
- közterület zöldítés, parkosítás;
- piaci lehetőségek bővítése az olcsó és egészséges, helyi élelmiszerekhez és termékekhez jutás elősegítése érdekében;
- közösségi, családi és szemléletformáló, támogató programok civil szervezetek bevonásával, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat bázisán.

5.5. A stratégia koherenciája, külső és belső összefüggései

5.5.1. Településfejlesztési koncepció, településrendezési terv

Hajdúnánás is hatályos településrendezési tervvel és településrendezési koncepcióval rendelkezik. Ezen alapdokumentumok kijelölik a város fő övezeteit.

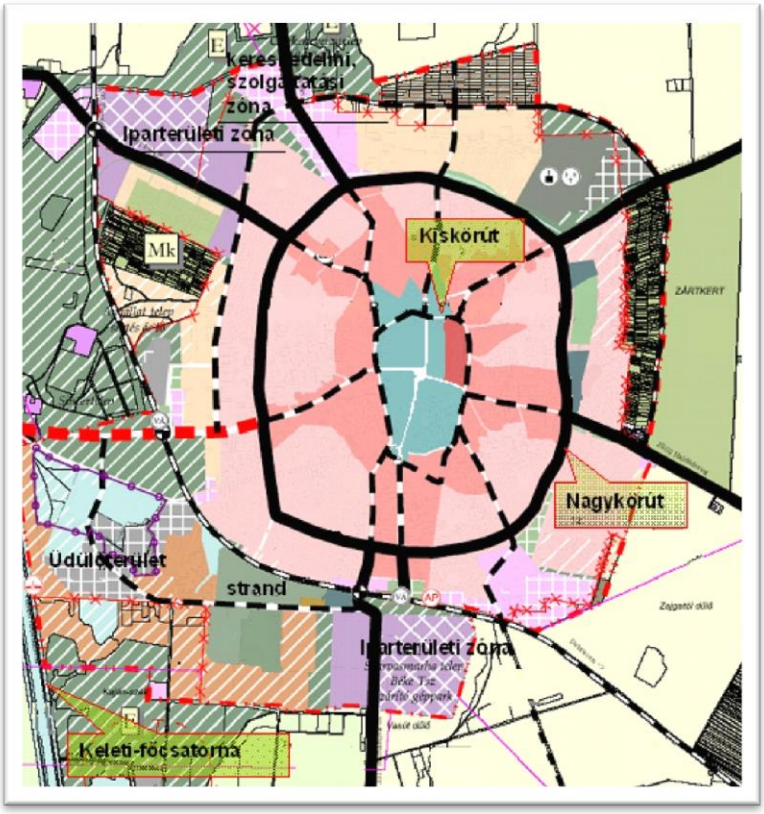

38. ábra: A város fő övezetei
Forrás: Hajdúnánás környezetvédelmi programja, 2009-2010.
Készült: a város hatályos településrendezési terve (2004) alapján
Adaptációt szerkesztette: Hajdúnánási Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési és Gazdálkodási Irodája (2005. szeptember - Illyés Miklós)

A város tulajdonában jelenleg 10 hektár zöldmezős ipartelepítésre alkalmas, összközműves terület van, mely potenciális befektetőket képes fogadni. A rendezési terv további területeket is kijelöl iparfejlesztés céljaira. A város világosan megfogalmazott célja, hogy csak olyan ipari-termelő tevékenységek letelepedését támogatja, melyek környezeti hatásaik révén nem kerülnek konfliktusba a turisztikai fejlesztésekkel, továbbá amelyek tudásigényes, magas szakmai kultúrát igényelnek. Az önkormányzat további területeket jelölt ki iparfejlesztésre, és a korábbi, jelenleg nem üzemelő ipari létesítmények területe is rendelkezésre áll barna-mezős fejlesztésekre, valamint a város az M3-as autópálya felhajtója mellett egy logisztikai, kereskedelmi, szolgáltatási zóna létesítését tervezi.

A kereskedelmi és szolgáltató övezetek valamint a strand területe a lakóövezetekkel együttese teszi ki az IVS-ben kijelölt funkcióbővítő akcióterületet, amelyek között nincs feszültség.

5.5.2. Ágazati vagy tematikus stratégiák

Hajdúnánás, fürdő és környezetének fejlesztési koncepciója

A MAKONA Stúdió által 2011 őszén készített több mint nagy ívűnek mondható fejlesztési koncepció a termálfürdő és környezetének fejlesztésére nincs ellentmondásban területi, városszerkezeti szempontból az IVS-ben tervezett fejlesztésekkel, hiszen a fürdő és környékének funkcióinak megváltoztatása nem indokolt.

Megfontolásra javasoljuk ugyanakkor, hogy az „Önrendelkező város" imázsával nem illeszthető össze tökéletesen egy olyan irány, amely a külső szereplőktől, jelen esetben a turistáktól függ, és megfontolandó, hogy a fenti fejlesztési koncepcióban terv szintjén szereplő 16 milliárdos fejlesztés, amennyiben megvalósítását tervezik, nem von-e el óriási forrásokat más, lényegi és a város komplex stratégiájához sokkal jobban illeszkedő beavatkozásoktól.

Hajdúnánás lakáskoncepciója

A város legutóbbi, 2000-ben elfogadott lakáskoncepciója leszögezi:

„Az Önkormányzatnak növelni kell szerepét a lakásellátás terén. Előterébe kell, hogy kerüljön a lakóépületek felújításának kérdése, a szociális bérlakások számának növelése, a lakások energiafelhasználásának csökkentése." (10. oldal)

„Hajdúnánáson a bérlakás-állomány aránya rendkívül alacsony." (17. oldal)

„Hajdúnánáson (a szükséglakások kivételével) többet kell fizetni a lakások használatáért, mint országosan. A bérlakások felújítására fordított összegek meghaladják a lakbérekét. " (25. oldal)

A konkrét feladatokat az önkormányzat a következőkben határozta meg:

- Telekgazdálkodás (tömbbelső feltárás, telekalakítás)
- Építés
- Lakóépület fenntartás, üzemeltetés
- Épületfelújítás
- Lakásmobilitás
- Szociális támogatás

Az önkormányzat forrásaihoz mérten e feladatok ellátását végzi, a jelenleg önkormányzati tulajdonban lévő 365 lakás fenntartása, üzemeltetése, a minimális karbantartási munkák elvégzése, valamint korlátozott mértékű szociális támogatás biztosított. Az épületek felújítása, energetikai korszerűsítése, ezáltal fenntartási költségeik mérséklése, valamint új bérlakások építése a szükséges nagyságrendű források hiánya miatt nem valósult meg. A szociális városrehabilitációs akcióterületi beavatkozás ezzel az évtizede megfogalmazott hiánnyal számol le, az elképzelések illeszkedése teljes körű.

5.5.3. Az önkormányzat gazdasági programja

Hajdúnánás 2011-2014-re szóló gazdasági programja világossá teszi:

„A város fenntartható fejlődése, jövedelemtermelő kapacitása szempontjából meghatározó jelentősége van népességmegtartó képességének. (…) Alapvető cél, hogy a városban élők életminősége jelentősen javuljon hosszabb távon."

Ennek a távlati és felelősen megfogalmazott célkitűzésnek rendeli alá a város gazdasági tevékenységét, ami azonban korántsem jelent felelőtlen vagy osztogató jellegű gazdálkodást. A programban megfogalmazott vagyongazdálkodással kapcsolatos (önkormányzati vagyon és törzsvagyon kezelése, gondozása, karbantartása, fejlesztése) és a befektetések ösztönzését szolgáló feladatok egyaránt ezt szolgálják.

A legfontosabb teendők az önkormányzat részéről:

- a szolgáló önkormányzat ideája mentén a közszolgáltatások intézményeinek és kommunális infrastruktúra karbantartása és fejlesztése;
- a városüzemeltetés kapcsán felmerülő feladatok hatékonyabb ellátása;
- a termelő és szolgáltató piaci szegmensek, mint a mezőgazdasági, ipari és szolgáltatói (kiemelten a turizmushoz kapcsolódó vállalkozások) működését, betelepedését elősegítő fejlesztések.

A gazdasági programban megfogalmazottakhoz a célok szintjén is illeszkedik a jelen stratégia célrendszere, amennyiben az élhető, fenntartható város kialakítását szolgáló intézmény-karbantartások, felújításokat, a környezetterhelést okozó jelenlegi megoldások helyett adekvátabb megoldások a hulladékkezelés és energiagazdálkodás terén, valamint a vonzó piaci környezet megteremtése a hiányzó infrastrukturális és egyéb körülmények biztosításával a konkrét beavatkozások szintjén is megjelenik.

5.5.4. Települési környezetvédelmi program és más környezetvédelmi tervek

A város 2010-ben készült környezetvédelmi programjának célja a visszafordítható környezeti konfliktusok mérséklése és a visszafordíthatatlanok megelőzése. Kiemelésre érdemesnek tartjuk, hogy jelen stratégia készítése során a társadalmi-közösségi tervezés folyamatában több ízben elhangzott, hogy az ipari fejlesztések nem zavarhatják a turisztikai értékeket, ám a környezetvédelmi stratégia felhívja a figyelmet arra, hogy „ipari, kereskedelmi beruházások megvalósítása előtt környezeti hatástanulmány készítendő, vagy csak olyan ipar, szolgáltatás telepíthető, mely a szomszédos lakó-, mezőgazdasági -, természeti területeket környezeti és esztétikai szempontból nem veszélyezteti." Ennek a megközelítésnek az alkalmazását kiemelten fontosnak tartjuk, hiszen ez nem csupán a város „fenntartható városi" fejlesztésének alapfeltétele. Másként: a stratégia horizontális szempontjainak fontos alapköve ez az ökölszabály.

A legfontosabb feladatok a város számára, amelyeket a környezetvédelmi program kijelöl, a következők:

- Ivóvíz hálózat korszerűsítése
- Ivóvíz hálózat felújítása
- Tedej ivóvíz minőségének javítása
- A sósvíztározó felszámolása
- A felhagyott szennyvíztisztító rekultivációja
- A vízbázison utómonitoring rendszer kiépítése
- Tedej településrész csatornázása és szennyvíztisztítása
- A fürj-ér vízgyűjtőjének fejlesztése
- A termálvíz hulladékhőjének és gázhozamának hasznosítása
- Levegős immissziós mérések
- Zajterhelési mérések
- A belterület közlekedési terhelésének csökkentése
- Zöldfelület-alakítás
- Folyékony hulladék ürítőhely rekultivációja
- Hulladékkezelési tervek kidolgozása
- Környezeti tudatformálás

AZ IVS céljai tökéletesen illeszkednek a környezetvédelmi program céljaihoz, a szemléleteik azonosak, a környezetvédelmi programban jelzett feladatok összefüggenek a jelen stratégiában kijelöltekkel.

5.5.5. Területi fejlesztési tervdokumentumok

Hajdúnánás a Hajdúböszörményi kistérséghez tartozik, amely egy 2005-ben elfogadott kistérségi területfejlesztési koncepcióval és programmal rendelkezik. E dokumentum a három város (hajdúböszörmény, Hajdúnánás és Hajdúdorog) fejlesztéseinek összehangolását célozza. A dokumentum szerkezetében visszaköszön az a felosztás, ahogyan az készült. A kidolgozás során 9 szakterületi munkacsoport tervezett:

1. Gazdaság- és iparfejlesztés
2. Agrár- és vidékfejlesztés
3. Turizmus
4. Humánerőforrás-fejlesztés
5. Oktatás, képzés,
6. Kultúra, sport
7. Egészségügyi és szociális
8. Terület- és infrastruktúrafejlesztés
9. Környezet- és természetvédelem

Ez a munkacsoport-felosztás tükröződik a program célrendszerében is:

- 1. prioritás: Gazdaság- és iparfejlesztés
  - A helyi vállalkozások versenyképességének javítása
  - A működő tőke vonzása
- 2. prioritás: Mezőgazdaság és vidékfejlesztés
  - A versenyképes agrárágazatok fejlesztése
  - Élelmiszer feldolgozás és kereskedelem
  - Agrárinnovációk fejlesztése
  - Külterületek komplex fejlesztése
- 3. prioritás: A minőségi turizmus fejlesztése
  - Turisztikai vonzerők és ráépülő termékek fejlesztése
  - A turizmus fogadási feltételeinek javítása
  - A turizmus marketingtevékenységeinek fejlesztése
- 4. prioritás: Foglalkoztatás javítása
  - Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fejlesztése
  - Foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci integrációja

- 5. prioritás: Közoktatás fejlesztése
  - A kistérség felsőoktatási kapacitásainak bevonása az oktatási rendszer fejlesztésébe
  - A középfokú oktatás és képzés fejlesztése
  - Az alapfokú oktatás, képzés fejlesztése
- 6. prioritás: Kultúra, ifjúság, sport
  - Közös programkínálat fejlesztése a kistérségi identitásra alapozva
- 7. prioritás: Szociális és egészségügyi ellátás
  - A szociális ellátás térségi elemeinek fejlesztése
  - Az egészségügyi kapacitások fejlesztése
- 8. prioritás: Terület- és infrastruktúrafejlesztés
  - Közút és kerékpárút hálózat fejlesztése
  - A kistérségi területfejlesztési intézményrendszer fejlesztése
- 9. prioritás: Környezet és természetvédelem
  - Hulladékgazdálkodás fejlesztése
  - Környezeti károk felszámolása
  - Természeti értékek védelme.

Jelen stratégia minden ponton illeszkedik a térség területfejlesztési irányvonalaihoz és a közösen elfogadott területfejlesztési programhoz, alapvetően valamennyi témakörben tervez fejlesztéseket Hajdúnánás, amelyek nem mennek szembe a térségi elképzelésekkel.

5.6. A stratégia megvalósításának főbb kockázatai

Jelen stratégia kidolgozása közösségi-társadalmi tervezéssel történt, amelyet alátámasztottak szakértői elemzések, adatfeldolgozások és célzott információszerzést szolgáló interjúk. E módszer alkalmas arra, hogy egyrészről valódi helyi igényeket feltárja, másrészről erős elköteleződéseket teremtsen. Ezzel együtt fennáll annak a kockázata, hogy a helyi társadalmi akarattal megtervezett irányok és beavatkozások megvalósítására a megvalósításért felelős szervezetek, intézmények nem teszik meg a megfelelő lépéseket. Ennek a kockázata csekély, hiszen a település önkormányzata és annak hivatala is részese volt a folyamatnak. A kockázat mérséklése érdekében szükséges fenntartani a tervezett beavatkozások további előkészítése során is az érintettekkel való közös tervezés, döntések és megvalósítás módszereinek folyamatosságát.

Nagyon komoly kockázatnak tekinthetjük, hogy jelen stratégiában megfogalmazott célok érdekében nem történnek érdemi lépések. Ennek kockázatát részben mérsékli a fent már jelzett közösségi tervezési folyamat. Valójában ez az egyik legnagyobb kockázat, aminek eredményeként a jelenlegi negatív folyamatok fennmaradhatnak. Feloldására szintén maga a tervezési folyamat jelent garanciát, aminek hatására a tervezésben résztvevő nagyon sokféle érdekkel bíró csoportok kikényszeríthetik a fejlesztések megvalósítását a város felelős szereplőitől.

A stratégia a múlt tendenciáira és a várható jövőbeli változásokra tekintettel készült. Ennek ellenére fennáll a kockázata annak, hogy bizonyos tendenciák, várható változások (járási működésmód, közszféra finanszírozása, további uniós források elérhetősége) mégsem teljesülnek. Ezekben az esetekben a tervezett fejlesztések egy része bizonyosan nem valósítható meg (például jelentős infrastrukturális fejlesztések, funkcionális és szociális városrehabilitáció, stb.). Ezek jelentős kockázatok, ám több olyan eleme is van a stratégiának, ami a helyi társadalom és gazdaság nagyrészt önerős fejlődését célozza, valamint eredményezi. Ez az „Önrendelkező város” idea megvalósulásának alapfeltétele és célja is egyben. Ennek értelmében e kockázatot leginkább az a folyamat képes kezelni, amelyben a város meghatározó civil és piaci szereplői tudatos egyéni döntéseikkel indítják útjára azt a változást, amely további erőforrások mozgósítását, így a tervezett lépésekhez szükséges hátteret biztosíthatják.

Megvalósítás

6.1. A célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek

A célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek közé azok a programok tartoznak, amelyek segítik a fejlesztési tervben megfogalmazott célkitűzések megvalósulását, azok fenntarthatóságát és részvételi lehetőséget biztosítanak bennük a lakosság széles körének.

6.1.1. Tervalku

Hajdúnánás támogatja azokat a magánszemélyek vagy cégek által indított fejlesztéseket, amelyek a város céljaival összhangban vannak. A város forráshiányosságát tekintve fontos a magántőke bevonása a város fejlesztésébe. A magántőke és a város együttműködése a következőképpen lehetséges: a város közigazgatási területén fekvő területek fejlesztéséről és felhasználásáról úgy dönt, hogy az mind a magántőke, mind pedig a város javára szolgáljon. Az egyes területek besorolásáról, a területre vonatkozó szabályozás változtatásáról a képviselőtestület dönt. A testület határozata alapján az önkormányzat és a befektető között létrejövő „településrendezési szerződésben" szabályozásra kerülnek mindazon feltételek, amelyeket a felek vállalnak a városfejlesztési stratégia céljainak elérése érdekében.

6.1.2. Városmarketing tevékenység

Városi marketingstratégia készítése

Az első lépések már megtörténtek. A KKTP (Komplex Közösségi Településfejlesztési Program) keretében a turizmus munkacsoport (a munkacsoportot a helyi Tourinform Iroda vezetője koordinálta) több, a stratégia irányába, illetve annak megvalósítása felé mutató tevékenységet javasolt a város számára.

- turisztikai tájékoztató táblák, térképek telepítése, ajánlott útvonalak, látnivalók táblákon való megjelentetése
- turisztikai termékcsomagok összeállítása
- Aranyszalma Program megjelenése a turisztikai területen (ajándékok, megvásárolható tárgyak)

- szezonalitás helyett egész évben elérhető szolgáltatások és programok az igényeknek megfelelően
- egységes városmarketing kialakítása
- képeslapok a városról, a régi időkről
- a turisztikai szolgáltatók bevonása, összefogása

Stratégiai tervek felülvizsgálata, nyomon követése, a stratégiai célterületek lebontása feladatokra

A közösségi stratégiai tervezés párhuzamosan zajlott az IVS készítésével. A tervező műhelyeken kb. 150 fő vett részt. A stratégiai irányok meghatározásra kerültek, ezt a dokumentumot újra és újra felül kell majd vizsgálni, a külső gazdasági, (szak-) politikai, társadalmi változásoknak megfelelően át kell gondolni. A stratégia megvalósulásának folyamatába be kell vonni mindazokat, akik a megalkotásában részt vettek.

Városi identitást, a hajdú öntudatot erősítő program

Helyi tankönyv és munkafüzet kiadása a gyermekek és fiatalok helyi identitásának erősítése érdekében. A helyi értékek és tudás megjelenítése az érettségi tételekben, 1-1 tétel erejéig.

6.1.3. Mezőgazdasági vállalkozások támogatása, új vállalkozások létrejöttének segítése

- Fiatalok mezőgazdasági vállalkozóvá válásának támogatása pilot program megvalósításával. A fiatalok az önkormányzat által a program idejére biztosított földön gazdálkodnak, tanulásukat, munkájukat a melléjük rendelt mentorok támogatják.
- Támogatási alap létrehozása a mezőgazdaságban érdekelt vállalkozók, termelők számára az európai uniós források elérhetősége érdekében (önerő alap)
- Tanácsadó szolgáltatás kialakítása a mezőgazdaságban érdekelt vállalkozók, termelők számára az európai uniós források elérhetősége érdekében

6.1.4. Nem fejlesztési jellegű célok

A közösségi tervezésből született (munkacsoportok által kidolgozott), nem fejlesztési jellegű célokat és konkrét tevékenységek megvalósítását az alábbi táblázat foglalja össze:

Közösségi művelődési, kulturális célok

Helyi identitás erősítése az iskolás korosztály körében	Helyi tankönyv és munkafüzet készítése és használatba adása (DVD melléklettel) a gyermekek és fiatalok helyi identitásának erősítése érdekében
Helyi tudástár létrehozása	on-line adatbázis készítése a helyi szolgáltatókról, intézményi és szervezeti programokról
Kulturális stratégia megalkotása	Fenntartható működés, egymásra épülő, egymást kiegészítő események, programok
Kulturális színterek bővítése	VMK bővítése, kültéri rendezvényhelyszínek kialakítása
Kapcsolódás a Királyok, fejedelmek útja programhoz	Bihor (RO) és Bihar együttműködésbe a város is kapcsolódjon be
Aranyszalma program fejlesztése	Aratás, tanítás, helyi kézműves termékek létrehozása (reprezentáció, ajándék)
Épített örökség védelme	Tájékoztatás, előadások az épített örökség védelme érdekében. Ismerjék és tudjanak ezekről az emberek.
Múlt és jövő	Helyi értékek megjelenése az érettségi tételekben (irodalom, történelem), 1-1 tétel erejéig.
Lapozgató - napozgató	Mozgó könyvtár és játékkosár kihelyezése a fürdő területére nyáron.
Szépkorúak szabadegyeteme	Aktív nyugdíjas réteg elérése, téli időszakban különböző témákban programsorozat megvalósítása
Hagyományok, ízek, régiók	Hagyományos nánási ételek, HÍR védjegy bejegyzése
Helyi termelői piac közösségivé tétele, fejlesztése	Helyi piac helyszíne, helyi termék védjegy
Önkéntes bank létrehozása (on-line)	Bárki kérhet és felajánlhat segítséget, szabad kapacitást
Tiszta udvar, rendes ház	A program újragondolása, kiterjesztése közintézményekre és vállalkozásokra is
Épületek hasznosítása	A civil szféra bevonása az épületek hasznosításába. Kollégium épületének hasznosítása közösségi térnek.

39. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott közösségi művelődési, kulturális célok

Környezeti célok

Zöld területek rehabilitációja, fenntartása	Kevés anyagi ráfordítással, a lakosság bevonásával
Szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása	Szelektív hulladékgyűjtés oktatása, szemléletformálás

40. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott környezeti célok

Mezőgazdasági célok

Fiatal gazdák földhöz juttatása mintaprogram	10-20 ha határozott időre, mentor segítsége mellett
Gazdák segítése a támogatások lehívásában	Fejlesztési erőforrások eléréséhez támogatás nyújtása
Együttműködési rendszer kidolgozása	Információ-áramlás segítése

41. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott mezőgazdasági célok

Turisztikai, idegenforgalmi célok

Turista útvonal a városban	Jelzések, útvonalak felfestése, látnivalók elhelyezése az interneten, GPS koordináták megadása
Képeslap kiadás	Helyi látnivalók, régi értékek
Városi turisztikai egyesület létrehozása	Pályázati lehetőségek jobb kihasználása, közösségi összefogás
Új testvérvárosi kapcsolatok kialakítása	Nyitás Nyugat felé, új kapcsolatok
Természeti értékek kiaknázása	A vízi világ és a puszta élővilágának megóvása, bemutatása
Turisztikai termékcsomagok kialakítása	Termékcsomagok kialakítása és értékesítése
Szezonalitás megszüntetése	Konferencia és oktatás
Városmarketing elkészítése	A város egészére szóló marketingstratégia készítése

42. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott turisztikai és idegenforgalmi célok

Szociális, egészségügyi célok

Városi szintű alkohol- és drogellenes politika	A városban egyre inkább terjedő alkohol- és drogproblémák megelőzésére városi szintű stratégia kialakítása
Tanácsadás a leszakadó rétegeknek	Életvezetési, álláskeresési tanácsadás a nehéz helyzetben lévő családoknak, személyeknek
Népegészségügyi szűrések helyben való biztosítása	A szűréseket a lakosok helyben érhessék el

43. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott szociális, egészségügyi célok

Generációs politika

„Unokapótló” programok időseknek	Az idősek életminőségének javítása
Generációs találkozási helyszínek	Olyan közösségi programok, melyeken az idősek és fiatalok találkozhatnak

44. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott célok a generációs politikák területén

Oktatás

Pedagógusok munkájának támogatása	Szupervízió, lelki segítségnyújtás, támogatás
Pedagógusok szerepvállalása a város életében	Szerepvállalás a közéletben, közösségi tevékenységekben
TISZK szakképzési központ fejlesztése	A szakképzés a helyi gazdaságot szolgálja (energetikai szakemberek képzése, mezőgazdasági képzés). Szakmák iránti érdeklődés javítása
Iskolák megőrzése, erős gimnázium, művészeti képzés	Művészet és kultúra erősítése az iskolákban
Pedagógusok szakmai együttműködése	Szellemi potenciál koncentrálása, Comenius és Leonardo programok a pedagógusok fejlesztésére

45. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott oktatási célok

Sport

Sport és úszásoktatás óvodás kortól	A gyermekek és fiatalok sport általi, valamint egészséges életmódra nevelése
Sportolási lehetőségek fejlesztése	Lovassport és tömegsport lehetőségek fejlesztése

Hajdúnánás város ezen felül számos más eszközzel is tudja támogatni a nem fejlesztési jellegű célok megvalósulását, ezek a következők lehetnek:

- folytatja az egyes területeken elindult párbeszédet és tervezést, egészen a konkrét feladatok megtervezéséig
- segíti, koordinálja a lakosság, a civil szervezetek és az intézmények által kezdeményezett programokat, tevékenységeket, melyek a fentebb megfogalmazott célokat szolgálják.

6.2. Az integrált városfejlesztési stratégia megvalósításával kapcsolatos szervezeti elvárások

Az IVS-ben meghatározott funkcióbővítő és szociális városrehabilitációs fejlesztések megvalósításához menedzsmentszervezetet kell létrehozni. A menedzsmenten belül szükséges egy stratégiai (döntések meghozatala) és egy operatív (adminisztráció és végrehajtás) szervezet kialakítása.

A stratégiai szervezet felel a fejlesztések fő irányainak meghatározásáért, a város egészébe való illeszkedésért, a bevonás biztosításáért. Az operatív szervezet felel a fejlesztések kimeneteinek és eredményeinek megvalósulásáért, azok minőségéért, valamint a fejlesztési céloknak való megfelelésért.

6.2.1. Stratégiai szint

A stratégia megvalósulását az önkormányzaton belül felállított menedzsment biztosítja. A stratégiai menedzsment felelősségi körébe tartozik az eredményesség és hatás folyamatos nyomon követése, monitoringja. A stratégiai szintű döntéseket a város képviselőtestülete, vagy önálló döntésre szóló felhatalmazás alapján a polgármester hozza meg. A döntéseket képviselőtestületi ülés keretében hozzák meg.

A stratégiai menedzsment tagjai: polgármester, alpolgármester, képviselőtestület tagjai, a Városfejlesztés és Gazdálkodási Iroda. A stratégia döntések előterjesztését a polgármester végzi. A döntéseket a képviselőtestület hozza meg, a döntések alapján megbízza az operatív feladatokat elvégző szervezetet.

Fő feladatai

- Az IVS megvalósulásának nyomon követése, értékelése. A kitűzött célok teljesülésének figyelemmel kísérése.
- A városfejlesztés társadalmi, gazdasági és szabályozási környezete változásainak a stratégiai célokra és eszközökre gyakorolt hatásainak elemzése, értékelése.
- A városi társadalom és gazdaság igényeinek felmérése és azok beépítése az IVS cél- és eszközrendszerébe.
- Az operatív menedzsment kiválasztása, tevékenységük ellenőrzése, a tervek és jelentések elfogadása.
- Információk szerzése a jogszabályi, szakpolitikai változásokról, az aktuális pályázati kiírásokról, feltételekről.
- A stratégia alkotása során bevont partnerek további részvételének és tájékoztatásának biztosítása.

6.2.2. Operatív szint

Az operatív menedzsment biztosítja a stratégia által kijelölt fejlesztések hatékony megvalósítását, felelősséget vállal a megjelölt kimenetek és eredmények eléréséért. Felelős a projektekben leírt üzleti tervek, költségvetések pontos követéséért, valamint jelentéseket készít a tevékenységek végrehajtásáról. Az operatív menedzsmentet a Városfejlesztési Munkacsoport látja el. A Munkacsoportot a stratégiai menedzsment bízza meg, munkájáról felé köteles beszámolni.

Szervezeti ábra

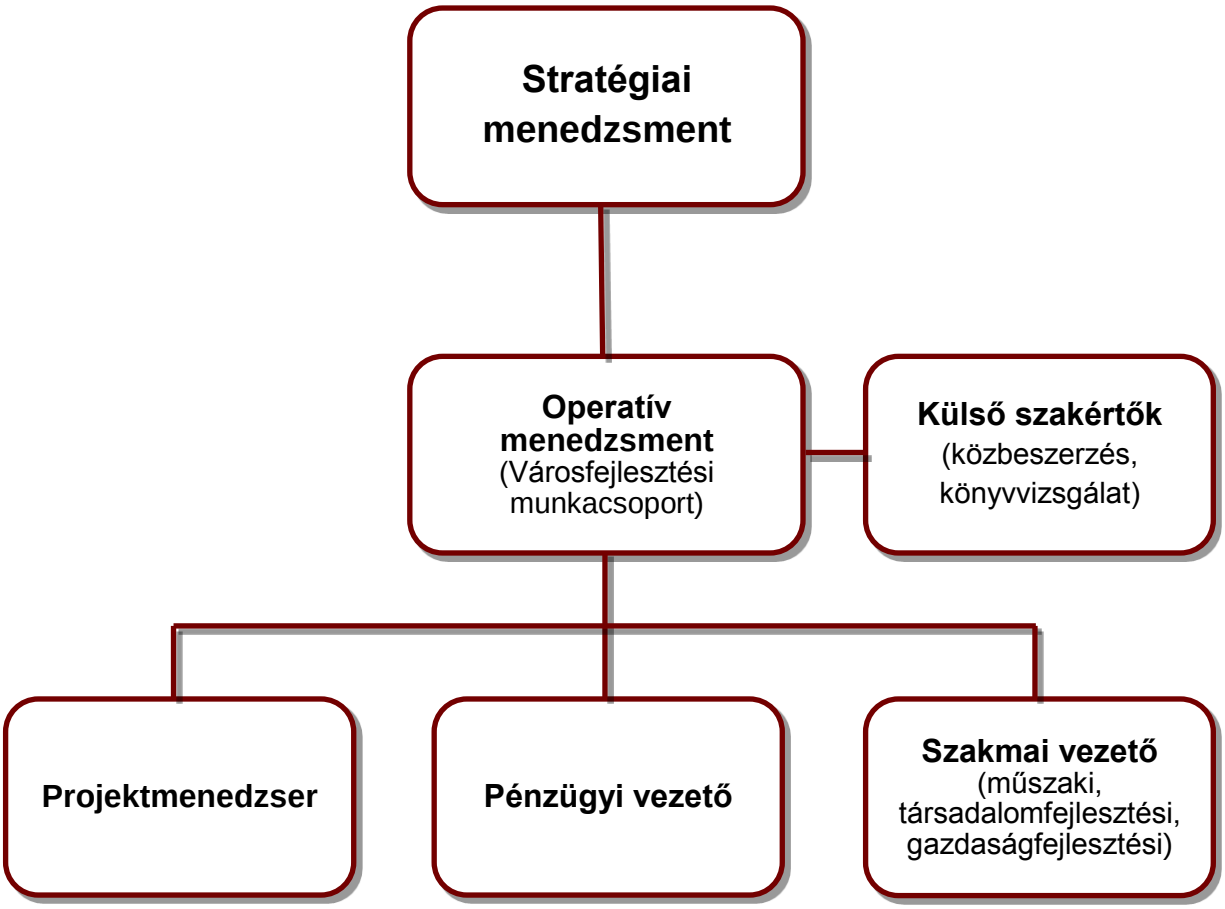

A Városfejlesztési Munkacsoport professzionális és hatékony projektmenedzsmentje előtérbe fog kerülni 2013-tól, amikor a vissza nem térítendő támogatások helyét a nagy részben visszatérítendő támogatások veszik át. Az akcióterületi fejlesztéshez kapott támogatást majd részben vissza kell téríteni, amit csak abban az esetben lehet megvalósítani, ha a fejlesztések valódi piaci igényekre épülnek, és piaci szempontból életképesek.

6.3. Partnerség

6.3.1. Egyes szakpolitikai területek koordinációja, kapcsolatépítés

A partnerség a szakpolitikai területek között a KKTP keretében megkezdődött. A közösségi műhelyek alkalmával szinte minden intézmény, hatóság, civil szervezet, egyház és gazdasági társaság képviseltette magát. A műhelyeken az alábbi tizenkét terület stratégiai szintű tervezése zajlott:

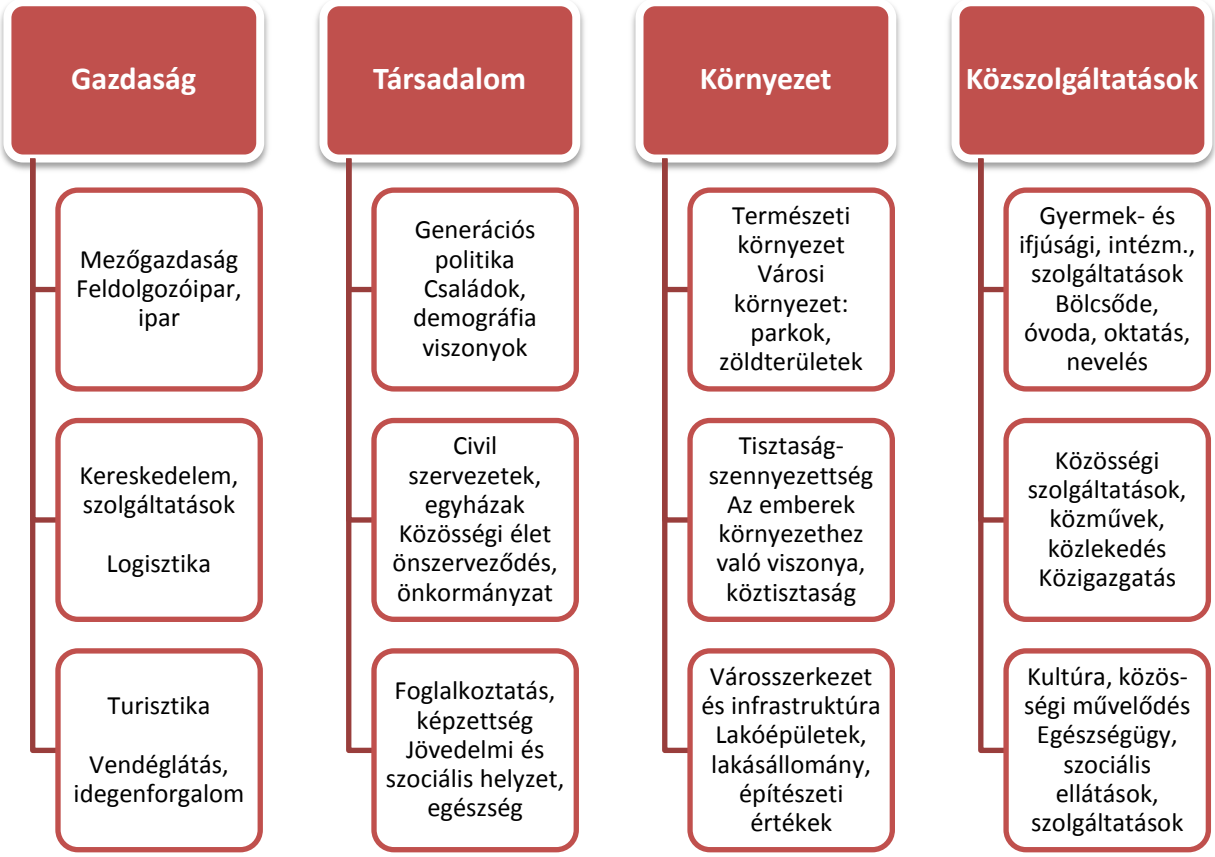

46. ábra: A közösségi tervezés stratégiai fókuszai

A tervező műhelyeken a következő területek képviseltették magukat:

- oktatás (alap-, középfokú oktatás)
- kultúra és közösségi művelődés
- ifjúsági
- gyermek-és ifjúságvédelem
- idősellátás
- környezetvédelem (benne megújuló energia)
- építészet
- gazdaság
- mezőgazdaság
- rendőrség
- városi holding
- GEI
- szociális
- turizmus
- egyház

A stratégia végrehajtása során fontos, hogy a tervezési folyamatban aktívan résztvevő személyek, intézmények, vállalkozások, szervezetek a megvalósítási folyamatban is legalább ilyen aktívan vegyenek részt. A tervezés közben elindult az egyes szakpolitikák közötti párbeszéd, a közös gondolkodás, együttműködési lehetőségek feltérképezése. A szakpolitikák és különböző ágazatok közötti munka folytatását az önkormányzat koordinálja a megvalósítás időszakában tovább.

6.3.2. Civil, egyházi és piaci szervezetekkel való együttműködés

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia készítése közben zajló Komplex Közösségi Településfejlesztési Program közösségi műhelyein közel 150 ember vett részt. A három alkalomból álló sorozat első találkozóján olyan sokan jelentkeztek be, hogy a műhely helyszínét át kellett tenni a városháza nagyteréből a művelődési ház színháztermébe. A résztvevői létszám azt mutatja, hogy a város lakossága érdekelt és érdeklődő a város jövőjét illetően. A műhelyeken számos intézmény, hatóság, civil szervezet, klub, helyi közösség vezetője, tagja, önkéntese vett részt. A közös gondolkodásba bevont szereplők elköteleződtek a tervek megvalósítása mellett, kifejezték szándékukat a városfejlesztésben való aktív részvételre.

Az együttműködésbe bevonható civil szervezetek:

Sorszám	Szervezet neve	Működési területe
	ALAPÍTVÁNYOK	
1.	Református Hitéletért Alapítvány	iskola támogatása
2.	"Mosolygós Gyermekekért" Alapítvány	általános iskola támogatása
3.	Vidám Gyermekkort Alapítvány	óvoda támogatása
4.	A Hajdúnánási Napsugár Óvoda Egészséges Gyermekeiért Alapítvány	óvoda támogatása
5.	Gyermekekért Alapítvány	óvoda támogatása
6.	Makláry Alapítvány	iskola támogatása
7.	Virágvarázs Alapítvány	óvoda támogatása
8.	Iskolánk Gyermekeiért Alapítvány	iskola támogatása
9.	Nánási Diákok Baráti Köre Alapítvány	tanulók támogatása
10.	Csillagvirág Nevelési Oktatási Alapítvány	bölcsőde támogatása
11.	Családokat Segítő Alapítvány	szociális, kulturális
12.	Tedej Ifjúságáért Alapítvány	tehetséggondozás, fiatalok támogatása

Sorszám	Szervezet neve	Működési területe
13.	Gábor József Kulturális Alapítvány	irodalmi, képzőművészeti, kulturális
14.	Soós Gábor Alapítvány	nevelés, oktatás, kulturális, gyermek- és ifjúságvédelem
15.	Máró József Emlékalapítvány	környezetvédelem, természeti erőforrások megőrzése
16.	Segítséggel Élők Alapítványa	felnőtt korú értelmi fogyatékosokért
17.	Ventifilt Alapítvány	a cég dolgozóinak támogatása
EGYESÜLETEK		
18.	Mi Érted Élünk Egyesület	sérült gyermekeket nevelők támogatása
19.	Tóni és a Sárga Rózsák Táncegyüttes	kulturális
20.	Szalmakalap Citeraegyüttes Egyesület	kulturális
21.	Hajdúnánási Dalra Fel Egyesület	kulturális
22.	Hajdúnánási Polgárőr Egyesület	településvédelmi szolgálat
23.	Magyar Life Coach Közhasznú Egyesület	ismeretterjesztés
24.	Hajdúsági Vidék és Területfejlesztő Egyesület	településfejlesztés
25.	Összefogás a Három Hajdúvárosért Közéleti Egyesület	társadalmi együttműködés
26.	Hajdúnánási Nyugdíjasok Érdekvédelmi Egyesülete	érdekképviselet
27.	Okkal-Más-Okkal Ifjúsági Egyesület	ifjúsági
SPORT SZERVEZETEK		
28.	Nánási Focisuli Egyesület	sport
29.	Hajdúnánás Sportklub /Hajdúnánás Termál SC	sport
30.	Hajdúnánás – Robzol 2000 Kézilabda Sportegyesület	sport
31.	Hajdúnánási Tenisz Sport Klub	sport
32.	Bocskai Horgász Egyesület	sport
33.	Hajdúnánás Góliát Bútor Futball Klub	sport
34.	Flórián Technikai Tömegsport Klub	sport
35.	Hajdú Lövész Egyesület	sport
36.	Hajdúnánási Küzdősport Egyesület	sport

45. táblázat: A stratégia megvalósításába bevonható civil szervezetek

A műhelyalkalmakon résztvevő, a későbbiekben bevonható egyéb szervezetek az előző pontban felsorolásra kerültek.

Az IVS és a KKTP zárása után továbbra is fontos a nyilvánosság és a további gondolkodásban való részvétel biztosítása. Az érdeklődés és az elkötelezettség mértékét látva, igény van rá, hogy legyenek olyan közösségi alkalmak, amelyek alkalmasak a további, egyes területeket részletesebben érintő tervezésre, megbeszélésre. Az egyes lakossági tájékoztatók, fórumok, közösségi alkalmak szervezését a polgármesteri kabinet végzi.

6.3.3. Térségi együttműködés, településközi koordináció

Hajdú-Bihar megyében 10 járásközpont kezdi meg működését 2013. január 1-jétől. A járások feladatai közé fognak tartozni a gyermekvédelmi, gyámügyi és egyes szociális ügyek, az okmányirodák, továbbá a munkaügyi és népegészségügyi kirendeltségek, összesen körülbelül 80 ügykör. A nánási járáshoz fog tartozni Folyás, Görbeháza, Hajdúnánás, Polgár, Tiszagyulaháza, és Újtikos. Hajdúdorogot, amely 3,5 km-re található Hajdúnánástól a hajdúböszörményi járáshoz csatolták. A térségi együttműködésben nagyon nagy szerepet játszott eddig a két település szoros kapcsolata. Dorog Hajdúböszörményhez csatolása az elmúlt 20 éves együttműködésben jelentős változásokat hoz majd és nehézséget jelent a szomszédos település lakói számára. A településközi koordinációt és a térségi együttműködést meghatározzák a január 1-jétől bekövetkező változások, melyek jelentős átalakulást hoznak a térségi kapcsolatokban és együttműködésekben egyaránt.

Hét öreg hajdúváros összefogásával 2012. augusztus 9-én megalakult a Hajdúkerületi Hajdúvárosok Szövetsége. A városok az új szövetség megpecsételése jeléül hajdúláncot kaptak a hajdúkerület címerével. Hajdúnánás tagja a Hajdúvárosok Szövetségének: Hajdúböszörmény, Balmazújváros, Görbeháza, Hajdúdorog, Hajdúnánás, Hajdúhadház, Hajdúszoboszló, (Hortobágy, Polgár Újtikos, Vámospércs, Téglás, tiszteletbeli tagok: Szerencs és Nagyszalonta). A szövetség céljai: a települések érdekeinek védelme, a gazdasági kapcsolatok bővítése, a hagyományőrzés, az idegenforgalom fejlesztése és a környezetvédelem.

Hajdúnánásnak 3 testvérvárosa van, Ustron (PL), Piestany (SK), Érmihályfalva (RO), ezek közül a legközelebbi Érmihályfalva, amely Romániában alig 7 km-re helyezkedik el a magyar határtól.

6.4. Ingatlangazdálkodási koncepció elkészítése

Az önkormányzati vagyonról és az azzal kapcsolatos gazdálkodásról Hajdúnánás város Önkormányzata Képviselőtestületének az önkormányzati vagyonról és az arról való rendelkezési jog gyakorlásáról szóló 21/2011. (X. 25) sz. rendelete és 13/2012. (III. 30.) sz. módosító rendelete szól. Az önkormányzati törzsvagyon besorolását tekintve forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes vagy forgalomképes egyéb vagyon lehet. A forgalomképtelen törzsvagyon elemei: helyi közutak, műtárgyak; terek és parkok; a vizek és a vízi közműnek nem minősülő közcélú vízi létesítmények; levéltári anyag; helyi jelentőségű természetvédelmi területek; valamint árkok, csatornák.

A korlátozottan forgalomképes törzsvagyon műemlékileg védett, műemlék jellegű, a városképi jelentőségű ingatlanok, műalkotások, szobrok; védett természeti terület és természeti emlék; muzeális gyűjtemény és muzeális emlék; közművek; temetők; valamint az önkormányzati közszolgáltatások alapvető funkcióját, valamint a helyi közhatalmi feladatok ellátását szolgáló intézményi épületek; gyógy-, termál- és strandfürdők; víz-, szennyvíz- és hőszolgáltató szervezetek használatában lévő vagyon.

Az integrált városfejlesztési stratégia keretén belül kidolgozandó ingatlangazdálkodási terv alapján lehetséges Hajdúnánás városnak a fejlesztési elképzelésekhez igazodó, önkormányzati ingatlanok hasznosítására vonatkozó elképzeléseit megvalósítani. A tervben meghatározza a város, hogy a törzsvagyonának mely részét kívánja a fejlesztési tevékenységekbe bekapcsolni. A város törzsvagyonát, a jelenleg jutó projektjeit és a pénzügyi helyzetét áttekintve, annak megfelelően kizárólag azokat a projekteket vettük figyelembe a stratégiai ingatlangazdálkodási tervezésben, melyek a közeljövőben megvalósításra kerülnek.

A lenti táblázat csak a tervezés során érintett részelemeket tartalmazza az önkormányzat 13/2012. (III.30.) sz. rendeletének 2. számú mellékletéből.

Az alábbi táblázatokban az önkormányzati tulajdonban lévő törzsvagyon kerül bemutatásra.

Korlátozottan forgalomképes vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
1.	8		5708	Általános Iskola	Iskola utca 3. szám
2.	13\A		5106	Kossuth utca 10. szám	
		13\A\1	1620	Orvosi Rendelő	
		13\A\2	35	gépkocsi tároló	
		13\A\5	32	gépkocsi tároló	
3.	44		2166	Óvoda	Iskola utca 10. szám
4.	51		4719	Napköziotthon	Hunyadi utca 9. szám
5.	87		601	Tájház	Hunyadi utca 21. szám
6.	497		4.7538	Vásártér	
7.	498		9219	Vásártér (gazdasági épület)	
8.	775		6884	Temető	Zsidó-temető
9.	1131		1394	Gondozási Központ	Polgári utca 12. szám
10.	1457		5032	Óvoda	Kasza utca 3. szám
11.	1510		6629	Általános Iskola	Polgári utca 71. szám
12.	2258		5949	Tüdőgondozó	Tulipán utca 35. szám
13.	2365		18.7092	Temető	Liliom utca 1. szám
14.	2411\2		30	Csőszkunyhó (Csepűskertben)	csak az épület önkormányzati tulajdon
15.	2808\3		6194	Városi Piac	Kossuth utca 15. szám
16.	2808\4		711	Pavilon Mártírok útja – Bem J. utca	
		2808\4\A\6	7	Szolgálati WC	
20.	2810\2		61	Víztorony (piactér)	
21.	2814		7261	volt MODE épülete (ipartelep)	Mártírok útja 14.
22.	2825\2		397	idegen tulajdonú épülettel beépített önkormányzati ingatlan	Transzformátorház
23.	2826		759	Filmszínház	Kossuth utca 12. szám
24.	2832\3		619	Hőszolgáltató	Mártírok útja
25.	2892		554	lakóház, udvar, gazdasági épület	Dorogi utca 14. szám
26.	2906		4771	Óvoda	Dorogi utca 24. szám
27.	3056		1568	Óvoda	Perczel M. utca 12. szám
28.	3261		7033	Sporttelep	Magyar utca
29.	3262		7566	Általános Iskola	Magyar utca 104. szám
30.	3265\1		1.1207	Ápolási Intézet	Magyar utca 92. szám
31.	3465		1526	Bölcsőde	Nikodémusz I. utca 10. szám
32.	3469		799	Pártok Háza	Dorogi utca 5. szám
33.	3487		2601	Napköziotthon	Nikodémusz I. utca 17-21.

Korlátozottan forgalomképes vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
					szám
34.	3502		2784	Polgármesteri Hivatal	Köztársaság tér 1. szám
35.	3506		1228	Kollégium	Bocskai utca 2. szám
36.	3508		2123	Konyha-étterem	Bocskai utca 6. szám
37.	3510		2367	Pártház	Bocskai utca 14. szám
38.	3527		1429	Napköziotthon	Kisfaludy utca 15. szám
39.	3554		2515	Kollégium	Bocskai utca 20. szám
40.	3600\5		54	idegen tulajdonú épülettel beépített önkormányzati ingatlan	Irányi utca (Transzformátorház)
41.	3600\6		1774	Sportcsarnok	Irányi utca 3. szám
42.	3605		839	beépítetlen terület	Irányi utca 5. szám
43.	3700\2		2482	Ipartelep	3592\10000-ed tulajdonrész
44.	3841		1940	Óvoda	Attila utca 26. szám
45.	4754		155	Kálvária	
46.	4791		397	gazdasági épület, udvar	
47.	4816		47	idegen tulajdonú épülettel beépített önkormányzati ingatlan	Trafóház (Bajcsy-Zsilinszky tér)
48.	4913		5479	Középiskola	Bocskai utca 29. szám
49.	4917		2602	Tűzoltóság	Bocskai utca 25. szám
50.	4940		1592	Helytörténeti Gyűjtemény	Bocskai utca 13. szám
51.	4946		7047	Művelődési Ház	Bocskai utca 5. szám
52.	4951	4951\2\A\1	103	Hőközpont	Óvoda utca 3. szám
53.	4956		809	Zeneiskola telke	Óvoda utca 3. szám
54.	5192		7122	Általános Iskola	Baross utca 11\a szám
55.	5193		6281	Középiskola	Baross utca 11. szám
56.	5381\4		2.2278	Közterület (kivett) régi temető Nyugati oldal	Régi temető
57.	5381\6		3.7034	Közterület (kivett) régi temető Keleti oldal	Régi temető
58.	5382\1		5645	Vízműtelep	
59.	5382\2		1060	gazdasági épület és udvar	3592\10000-ed tulajdonrész
60.	5384		5.5928	Sportpálya	Fürdő utca 16. szám
61.	5385		1.7706	Sporttelep	
62.	5389		897	autóbusz pályaudvar	Fürdő utca
63.	5556\5		290	Fürdő	mocsár
64.	6161		3.7973	Szemétlerakó telep	
65.	6333		5758	Általános Iskola	Tedej, Előháti utca 1. szám

Korlátozottan forgalomképes vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
66.	10286		36	Csőszkunyhó (műemlék)	Csepűskertben
67.	10354		18	Csőszkunyhó (műemlék)	Csepűskertben
68.	11669\2		122	Csőszkunyhó (műemlék)	Csepűskertben

46. táblázat: Az önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyona
*Utcák, közterületek, mocsár, erdő, udvar, töltés, árok, csatorna, szennyvíz-átemelő, beépítetlen terület, dögtér, karám, nádas, gyep, saját használatú út nélkül

Üzleti vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
1.	204		1126	Óvoda	Hunyadi utca 107. szám
2.	2728		21	Mázsaház (területe)	Nyíregyházi - Tulipán utca sarok
3.	2808\2		561	ÁNTSZ	Kossuth utca 19. szám
4.	2832\2		781	Mártírok útja 1-3-5. szám	21 lakás, 3 garázs
5.	2832\4		528	Mártírok útja 7-9. szám	14 lakás, 1 garázs
6.	2832\9		813	Ady Endre krt. 31-33-35. szám	17 lakás, 1 garázs
7.	3468		1208	Dorogi utca 7. szám	55\100-ad tulajdonrész
8.	3501		1355	Dorogi utca 3. szám	7 db lakás + 2 db garázs
9.	4942\8		820	Általános Iskola	Óvoda utca 16. szám
10.	4944		619	Általános Iskola	Óvoda utca 14. szám
11.	5378\6		707	üdülő (udvar, épület)	Fürdő utca 5. szám
12.	5381\3		7100	beépítetlen terület	Fürdő utca mellett
13.	5390			Kollégium	Fürdő utca 6. szám
14.	5391		3.4416	Ipartelep	Volt kertészet
15.	0879		30	önkormányzati tulajdonnal beépített állami terület (csónakház)	vízi túra fogadóállomás
16.	4811		1380	beépítetlen terület	Jókai utca
17.	14\6		2579	Bethlen Gábor krt. 41-45. szám	16 lakásos lakóépület
18.	50		614	Hunyadi utca 7. szám	
		50\A\2	37	Hunyadi utca 7. szám 2. ajtó	
		50\A\4	27	Hunyadi utca 7. szám raktár	
19.	103		561	Báthory utca 6. szám	

Üzleti vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
20.	1072		1871	Bethlen Gábor krt. 8. szám	5 lakás
22.	1142			Polgári utca 6. szám	2 lakás
23.	1157\3		635	Polgári utca 4. szám	3 db lakás
30.	2654		1021	Magyar Gáborné utca 2. szám	2 lakás
37.	2904		305	lakóház udvar	
40.	3474		536	Nikodémusz István utca 12. szám	
41.	3486		3653	Csokonai utca 14-16. szám	17 lakás
43.	3503		2869	Köztársaság tár 2-3. szám	23 + 2 komfort nélküli lakás
44.	3547		260	Széchenyi krt. 57. szám	
45.	3553		694	Bocskai utca 18. szám	
46.	3556		335	Bocskai utca 24. szám	Társasház, 3 db lakás
47.	3600\2		1042	Irányi utca 1. szám	13 lakás, 6 garázs
48.	3600\7		6731	Bocskai utca 30. szám	16 lakásos lakóépület
49.	3608\2		860	udvar	Bocskai utca 40. szám
50.	3612		1699	Bocskai utca 42. szám	3 db lakás
51.	3690		2529	Bocskai utca 98. szám	18 lakás
53.	3768		334	Kazinczy utca 62. szám	2 lakás
62.	4828		2613	Bocskai utca 79. szám	32 db lakás
63.	4853		780	Bocskai utca 71. szám	1 lakás
64.	4861		241	Bocskai utca 63-65. szám	6 lakás
65.	4879		3564	Bocskai utca 55. szám	5 lakás
66.	4899		2190	Alkotóház (lakóház, udvar, gazdasági épület) Jókai utca 12. szám	279\2380-ad tulajdonrész
67.	4916		641	Szeles tér 1. szám	5 lakás
68.	4923		1410	Bocskai utca 17. szám	4 lakás
69.	4937		378	parkoló	Bocskai utca 14. szám
70.	4942\5		3769	Bocskai utca 3-5-7. szám	21 lakás
74.	4951\4		1201	Hunyadi utca 2-4. szám	12 lakás, 2 garázs
75.	4955\2		3205	Hunyadi utca 6-8. szám	32 lakás, 4 garázs
76.	4957		1778	Óvoda utca 5. szám	1 lakás
93.	5721		2555	Honfoglalás utca 65. szám	3 lakás

47. táblázat: Az önkormányzat üzleti vagyona
*legelők, rétek, közterületek, beépítetlen területek, szántó, gyep, mocsár és árok nélkül

Forgalomképtelen, kizárólagos önkormányzati tulajdonban lévő vagyon*					
Sorszám	Hrsz.	Albetét	Terület (m^2)	Megnevezés	Megjegyzés
61.	699\2		589	közpark	
62.	700		2.5835	közpark	Gohér utca (Hajdúnánási Béke Mg. Tsz-től jogszabály alapján átvett)
63.	702\2		5527	közpark	
64.	703\2		1260	közpark	
65.	761		5580	közpark	
202.	3109\10		5.4540	Ifjúsági Park (közpark)	Magyar utca
207.	3197		1638	gyermekjátszótér	Móricz Pál utcában
208.	3201		7593	közpark	Dorogi utca
283.	4278\3		879	közpark	
284.	4278\5		7259	közpark	
287.	4297		2411	közpark	
293.	4311		1378	közpark	
310.	4454		2577	közkert	Kapitány utca 21. szám
340.	4815		6374	közpark	Bajcsy-Zsilinszky téren
341.	4818		1552	közpark	Bajcsy-Zsilinszky téren
344.	4914		914	közpark	Gimnázium előtt
348.	4942\7		267	közpark	
350.	4952		707	közpark	Köztársaság téri körforgalom
360.	4955\1		412	közpark	Hunyadi utcában
392.	5377		2196	közpark	
398.	5383		3670	közpark	Sporttelep előtt
399.	5393\1		2472	közpark	VENTIFILT előtt
400.	5393\2		1319	közpark	Balmazújvárosi út mellett
407.	5401\64		1.0988	halastó	
421.	5581		2.6693	fürdő	tó

48. táblázat: Forgalomképtelen, kizárólagos önkormányzati tulajdonban lévő vagyon
* út, közút, árok, csatorna, saját használatú út, nyomvonal mellett, közterület, kt. (nyomvonal), agyaggödör nélkül

A törzsvagyon a kötelező önkormányzati feladatok és hatáskör ellátását, valamint a közhatalom gyakorlását közvetlenül szolgáló vagyon. A helyi önkormányzat törekszik az önkormányzati tulajdonú vagyon megtartására. A fejlesztési elképzelésekben az egyes ingatlanok jelenlegi funkciójának megtartása vagy a régi funkciók visszaállítása a cél. Néhány ingatlan, ahol az önkormányzat funkcióváltást vagy bővítést tervez: piac közösségi funkciónak való jobb megfeleltetése, a kemping területének közösségi és konferencia központtá alakítása, a jelenlegi okmányiroda és szociális bérlakások épületegyüttese, a fürdő

környezetének kialakítása, a vasútállomás és a fürdő (egyben a városközpont és a fürdő) összekapcsolódásának erősítése céljából tervezett fejlesztések, az önkormányzati tulajdonban álló, erősen leromlott állapotú épületek (pl. a rendőrség épülete) funkcióváltása.

Az önkormányzati földterületek nagy része külterületen fekszik. A földterületek besorolásuk szerint szántók, gyepek, csordalegelők. A földterületek hasznosítására, mezőgazdasági termelésre alkalmasabbá tételére számos javaslat fogalmazódott meg, ezek a következők:

- birtokrendszer átalakítása, gazdálkodásra alkalmasabb termőföldek kialakítása,
- fiatal gazdák bérelhető földhöz juttatása önkormányzati segítséggel, gazdálkodásuk segítése szaktudással, mentorral, hogy sikeres mezőgazdasági vállalkozóvá válhassanak,
- meglévő öntözési rendszerek rekultivációja a város külterületén,
- mezőgazdasági vállalkozásokat támogató rendszer kialakítása, pályázati alap létrehozása a források sikeresebb eléréséhez.

A földterületek hasznosítására számos további javaslat érkezett, a döntés és a projektek indítása várhatóan középtávon történik meg.

Az önkormányzat nem tervez olyan beruházást a közeljövően, amelynek tárgya nem önkormányzati tulajdonban van.

6.5. A további fejlesztések kapcsolódása a stratégiához

Az önkormányzatnak a következő benyújtott, de még elbírálás alatt álló fejlesztési projektjei vannak

Benyújtott fejlesztési pályázatok					
A pályázat címe	**Pályázati azonosító**	**Pályázó szervezet**	**Benyújtás időpontja**	**Kezelő szervezet**	**A pályázat státusza**
"Communitas Reformans" - Community Tourism Programme for Regional Revival and Cooperation (CO.RE.FORM)	HURO/1101/068/2.1.3	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.01.31	VÁTI	tartaléklistás
BM sportpályázat (Somorjai László Városi Sportcsarnok)	107026	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.03.31	Magyar Államkincs-tár	elbírálás alatt

Benyújtott fejlesztési pályázatok					
A pályázat címe	**Pályázati azonosító**	**Pályázó szervezet**	**Benyújtás időpontja**	**Kezelő szervezet**	**A pályázat státusza**
Komplex bűnmegelőzési program megvalósítása Hajdúnánáson	TÁMOP-5.6.1.B-12/2-2012-0076	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.06.04	ESZA	elbírálás alatt
Komplex szociális és gyermekjóléti alapellátások kialakítása Hajdúnánáson	TÁMOP-5.4.9-11/1-2012-0039	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.08.31	ESZA	elbírálás alatt
Innovatív iskolák fejlesztése	TÁMOP-3.1.4-12/2-2012-0431	Kőrösi Iskola	2012.09.24	ESZA	beadott
Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok támogatása	TÁMOP-1.4.3-12/1	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.10.01	ESZA	beadott
Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése	ÉAOP-2.1.1/A.I-12-2012-0099	Hépszolg Kft.	2012.10.01	ÉARFÜ	beadott
Hátrányos helyzetűek téli sportja	IFJ-GY-12-E	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.11.12	NCSSZI	beadott
’ 56-os Szoborpályázat	3974/24	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.11.15	NKA	beadott
Oktatási intézmények fejlesztése	ÉAOP-4.1.1/A-12-2012-0005	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.11.15	ÉARFÜ	beadott
LEADER játszótér		Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.11.30	MVH	előkészítés alatt
LEADER Kendereskert		Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.11.30	MVH	előkészítés alatt
ÉAOP-5.1.1/A-12 Szociális célú városrehabilitáció	ÉAOP-5.1.1/A-12	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2013.02.15	ÉARFÜ	előkészítés alatt
ÉAOP-5.1.1/D-12 Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések az Észak-alföldi régióban	ÉAOP-5.1.1/D-12	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2013.01.15	ÉARFÜ	előkészítés alatt
Természettudo-mányok oktatása jövőnkért	TÁMOP-3.1.3-11/2-2012-0022	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.06.08	ESZA	elbírálás alatt
Egészségfejlesztés	TÁMOP-6.1.2-11/1-2012-2045	Hajdúnánás Városi	2012.07.23	ESZA	befogadott

Benyújtott fejlesztési pályázatok					
A pályázat címe	**Pályázati azonosító**	**Pályázó szervezet**	**Benyújtás időpontja**	**Kezelő szervezet**	**A pályázat státusza**
		Önkormányzat			
Egészségre nevelés és szemléletformálás a Hajdúnánási óvodában	TÁMOP-6.1.2-11/1-2012-2013	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.07.23	ESZA	elbírálás alatt
Rugalmas munkahelyek	TÁMOP-2.4.5-12/7-2012-0866	Polgármesteri Hivatal	2012.07.26	ESZA	befogadott
Óvodafejlesztés Hajdúnánáson	TÁMOP-3.1.11-12/2-2012-0072	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.06.30	ESZA	elbírálás alatt
Tanyafejlesztési program – tanyagondnoki	TP-1-2012	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.08.31	NAKVI	elbírálás alatt
Tanyafejlesztési program - tanyai termékek piaca	TP-1-2012	Hajdúnánás Városi Önkormányzat	2012.08.31	NAKVI	elbírálás alatt

49. táblázat: Benyújtott fejlesztési pályázatok

A fentebb felsorolt pályázatok közül a legnagyobbak a következők:

- CO.RE.FORM – Magyar Román Határon Átnyúló Együttműködési Program (cél: egyházi épületek felújítása, közösségi tér és konferenciaközpont kialakítása)
- Innovatív iskolák fejlesztése – iskolai infrastruktúrafejlesztés
- Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok – foglalkoztatottság növelés, foglalkoztatás-fejlesztés
- Turisztika attrakciók fejlesztése – turisztikai fejlesztés
- Rugalmas munkahelyek – foglalkoztatás-fejlesztés.

6.6. A stratégia megvalósulásának monitoringja, felülvizsgálata

Az IVS meghatározza a város által az elkövetkezendő EU-s tervezési időszakban (2014-2020) megvalósítandó fejlesztések irányait, konkrét lépéseit.

Az IVS monitoringok célja, ellenőrizni az operatív feladatok végrehajtását. Rövidtávon vizsgálja azt, hogy milyen programok, projektek vannak megvalósítás alatt, milyen célok valósulnak meg, és ezek hol tartanak a tervezett ütemtervhez képest. A vizsgálat fontossága, hogy időben korrigálja és javítja a felmerült hibákat, elmaradásokat, melyek a későbbiekben jelentős csúszásokhoz, akár az újratervezéshez vezetnének. A legnagyobb

beruházásokhoz külső monitoring bevonása szükséges. A legtöbb nagyobb volumenű beruházás esetében kötelező a külső szakértő megbízása, feladata az indikátorok teljesítésének nyomon követése, a monitoring és eredménymutatók ellenőrzése.

Az IVS megvalósulásának méréséhez többféle mutatók szükségesek. Az átfogó célokhoz hatás-, a tematikus és városrészi célokhoz célonként hatás- és eredményindikátorok rendelése szükséges. A konkrét célok (outputok) kitűzésére csak az IVS végrehajtását szolgáló források ismeretében kerül majd sor. A számszerűsített mutatók megvalósulását az operatív menedzsment végzi. Az operatív menedzsment feladatát a Városfejlesztési Munkacsoport látja el. Az operatív menedzsment évente beszámol a munkájáról az önkormányzatnak. Fontos, a stratégiai menedzsment döntését igénylő kérdésben, annak előkészítését követően év közbeni beszámolót tarthat.

Az IVS-t évenként újra és újra át kell tekinteni, 3-5 évenként pedig a gazdasági és társadalmi változásoknak megfelelően „aktualizálni" szükséges. Az áttekintés alapján értékelni kell azt, hogy milyen mértékben sikerült a célok irányában történő előrelépés. Mind az áttekintés, mind pedig az aktualizálás esetében érdemes a következő információkat beépíteni a végeredményekbe:

- az IVS-sel kapcsolatos fórumok, közösségi műhelyek eredményei, a munka során kialakult lakossági vélemények,
- újonnan elkészült ágazati stratégiák, vagy tervek hatásai az IVS-re
- jogi, jogszabályi, gazdasági, társadalmi, technika és technológiai környezet változásai, melyek hatással vannak az IVS-re
- tervezett fejlesztések megvalósulásának hatásai, valamint az elmaradt fejlesztések következményei, melyek szintén összefüggenek az IVS fejlesztéseivel

A stratégia módosítására a stratégiai menedzsment (adott esetben akár a közösség véleményét a közösségi tervezési folyamat alapján kikérve) jogosult, annak megfelelően, hogy a külső változások hogyan és milyen módon befolyásolják azt. Az önkormányzat minden egyes további tervezett (területrendezési tervek, új gazdasági program, stb.) programját az IVS célrendszerének és logikai felépítésének megfelelően, azzal összhangban kell elkészíteni.

Ábrák és táblázatok jegyzéke

7.1. Ábrák jegyzéke

1. ábra: Fejlesztési fókuszok ... 12
2. ábra: A közösségi tervezés főbb állomásai ... 13
3. ábra: Hajdúnánás környezete és közlekedési elérhetősége ... 14
4. ábra: Hajdúnánás szélesebb környezete ... 15
5. ábra: A városközpont távlati képe ... 23
6. ábra: Kereskedelmi, vendéglátó egységek száma 2001-2010 ... 27
7. ábra: Bocskai Korona ... 28
8. ábra: Lac-Hús vágóállat kapacitás ... 36
9. ábra: Hajdúnánás népességének változása 1870-2010 között ... 42
10. ábra: Terhességmegszakítások száma 2007-2010 között Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011) ... 43
11. ábra: Aktív korú férfiak és nők számának alakulása 2008-2011 ... 44
12. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2001-2010 között ... 45
13. ábra: Részlet a Megyei Területrendezési terv "Természetvédelmi terület" c. tervlapjából ... 58
14. ábra: Részlet a Megyei területrendezési terv régészeti tervlapjából ... 60
15. ábra: A lakásállomány alakulása 2001-2010 között ... 61
16. ábra: A lakásállomány tulajdonviszonyok szerinti összetétele ... 63
17. ábra: A lakásállomány minőség szerinti összetétele ... 63
18. ábra: A folyékony szennyvíz mennyiségének alakulása 2007-2011 között ... 65
19. ábra: A közvilágítási lámpák számának alakulása 2007-2011 között ... 65
20. ábra: A "Szalmaszál" projekt fejlesztési fókuszai ... 104
21. ábra: Városrészi lehatárolások ... 107
22. ábra: Városrészek lehatárolásának áttekintése ... 111
23. ábra: Iparűzési adó városrészenként ... 118
24. ábra: Hajdúnánás két körút közötti és Nagykörúton kívüli városrészeinek szegregátumai ... 129
25. ábra: Hajdúnánás Tedej városrészének szegregátumai ... 130
26. ábra: Hajdúnánás belső városrészei felülnézetben ... 131
27. ábra: SWOT elemzés: Gazdaság ... 133
28. ábra: SWOT elemzés: Társadalom ... 134
29. ábra: SWOT elemzés: Környezet ... 135
30. ábra: SWOT elemzés: Közszolgáltatások ... 136
31. ábra: Összegzett SWOT analízis ... 137
32. ábra: Stratégiai SWOT ... 138
33. ábra: Hajdúnánás, az önrendelkező város - Hosszú távú jövőkép ... 147
34. ábra: Hajdúnánás az önrendelkező város - Tematikus célok ... 150
35. ábra: Hajdúnánás az önrendelkező város - Városrészi célok ... 150
36. ábra Funkcióbővítő akcióterület Hajdúnánás Fürdő és kör környéke ... 152
37. ábra Funkcióbővítő akcióterület Tedej ... 153
38. ábra: A város fő övezetei ... 168~~166~~
39. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott közösségi művelődési, kulturális célok ... 177~~175~~
40. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott környezeti célok ... 178~~176~~
41. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott mezőgazdasági célok ... 178~~176~~

42. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott turisztikai és idegenforgalmi célok ..... 179~~177~~
43. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott szociális, egészségügyi célok ..... 179~~177~~
44. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott célok a generációs politikák területén ..... 180~~178~~
45. ábra: A közösségi tervezés során megfogalmazott oktatási célok ..... 180~~178~~
46. ábra: A közösségi tervezés stratégiai fókuszai ..... 184~~182~~

7.2. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Tematikus célok 9
2. táblázat: A kistérség főbb statisztikai adatai 16
3. táblázat: Regisztrált vállalkozások száma a tárgyévek végén 25
4. táblázat: Kereskedelmi, vendéglátó egységek száma 26
5. táblázat: A Bocskai Korona szerződött partnerei 29
6. táblázat: Egyéni gazdaságok állatállománya és konyhakerti területe 30
7. táblázat: Mezőgazdasági tevékenységű gazdasági szervezetek száma és területhasználati adatai 31
8. táblázat: Mezőgazdasági szervezetek állatállománya 32
9. táblázat: Legnagyobb foglalkoztatók és tevékenységük profilja Hajdúnánáson 32
10. táblázat: A Lac-Hús üzem vágási kapacitása 35
11. táblázat: Hajdúnánáson az elmúlt három évben eltöltött vendégéjszakák és a vendégek száma 38
12. táblázat: Fürdővendégek számának alakulása 2006-2012 között, a gyógyfürdő adatai alapján 39
13. táblázat: Telefon, Internet, Kábel TV szolgáltatások 40
14. táblázat: A település népességének korcsoport szerinti megoszlása 2003-2010 között 42
15. táblázat: Halálozások és élveszületések száma 2001-2010 között 44
16. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2001-2010 között 45
17. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása korcsoportonként 2004-2010 46
18. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők átlaglétszámának alakulása 47
19. táblázat: Lakásállomány 62
20. táblázat: A közműhálózat hosszának alakulása 2007-2011 között 64
21. táblázat: Lakások közműellátottságának alakulása 2007-2011 között 64
22. táblázat: Belterületi utak hosszának alakulása 2007-2011 között 66
23. táblázat: Parkok és járdák területének alakulása 2007-2010 között 67
24. táblázat: A fontosabb foglalkoztatási és jövedelmi mutatószámok alakulása a térségben 80
25. táblázat: Szociális juttatások alakulása 2008-2012 között 81
26. táblázat: Háziorvosi szolgálatok 82
27. táblázat: A járóbeteg ellátás alakulása 2001-2010 között 82
28. táblázat: A szakrendeléseket igénybe vevő betegek számának alakulása 2007-2012 között 84
29. táblázat: Szociális ellátásokat igénybe vevők számának alakulása 2001-2010 87
30. táblázat: Szociális intézmények és szolgáltatásaik alakulása 2001-2010 között 88
31. táblázat: Általános iskolai tanulók számának alakulása 2001-2010 között 90
32. táblázat: A középiskolai továbbtanulás alakulása 2001-2010 között 90
33. táblázat: A középiskolák mutatóinak, középiskolai tanulók számának alakulása 2001-2010 között 91
34. táblázat: A szakiskolák, szakiskolai tanulók mutatóinak alakulása 2001-2010 között 92
35. táblázat: A közoktatási intézmények infrastrukturális mutatóinak alakulása 2001-2010 között 93
36. táblázat: Fejlesztések Hajdúnánáson 2010-2012 között 102
37. táblázat: A Belváros városrész fontosabb mutatói 112
38. táblázat: A Két gyűrű közti városrész fontosabb mutatói 114
39. táblázat: A Nagykörúton kívüli városrész fontosabb mutatói 115
40. táblázat: Tedej városrész fontosabb mutatói 117

41. táblázat: Kiskereskedelmi egységek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között 119
42. táblázat: Jelentősebb iparűzési adót fizető vállalkozások profilja városrészenként 119
43. táblázat: Szálláshelyek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között 120
44. táblázat: Vendéglátóhelyek számának alakulása városrészenként, 2008-2012 között 120
45. táblázat: A stratégia megvalósításába bevonható civil szervezetek .....186~~184~~
46. táblázat: Az önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyona .....191~~189~~
47. táblázat: Az önkormányzat üzleti vagyona.....192~~190~~
48. táblázat: Forgalomképtelen, kizárólagos önkormányzati tulajdonban lévő vagyon .....193~~191~~
49. táblázat: Benyújtott fejlesztési pályázatok.....196~~194~~